

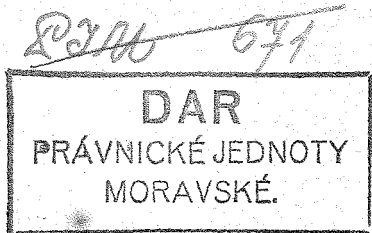
Směnka a chek

v evropském zákonodárství.

Studie srovnací.

Napsal

Dr. Antonín Pavlíček,
advokát v Karlíně.

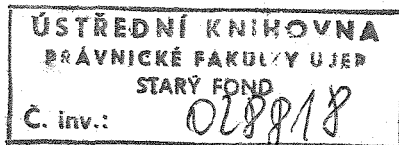

V PRAZE.

Tiskem a nákladem J. Otty.

1884.

Právo k překladu si spisovatel vyhrazuje.

PŘEDMLUVA.

Uveřejnil jsem v „Právníku“ č. 2. (ze dne 31. ledna 1883) a násl. článek srovnací „O nejnovějším evropském zákonodárství ve věcech směnečných“. Již v článku tom rozřadil jsem veškero směnečné zákonodárství na tři skupiny: německou, anglickou a francouzskou; poněvadž jsem však toliko k nejnovějším zákonům směnečným přihlížel a tudíž k hlavnímu repraesentantu a základu skupiny francouzské, ke „Code de commerce“ pouze a jedině průběhem svých srovnávání, hlavně při italském a belgickém řádu směnečném se táhl, nebyly všechny tři skupiny stejnoměrně v úvahu vzaty. Abych tudíž tuto mezeru vyplnil, vytkl jsem nyní v §. 1. zvláště nejdůležitější ustanovení směnečného zákona francouzského, tak že nyní vlastně veškero směnečné zákonodárství evropské co do zásad stezejních jest srovnáno. Zároveň jsem pojednání své, přirovnávaje opět a opět směnečné ony zákony cizí, značně rozšířil, doplnil a zdokonalil.

Poněvadž pak někteří nejnovější zákonové cizí, totiž: švýcarský, anglický a italský (jiné státy, totiž: Belgie, Francie, Hollandsko a Portugalsko mají zákony starší, srovn. §. 9.), rozšířili nařízení zákonní též na ústav cheků a poněvadž i v jiných zemích, hlavně též u nás v Rakousku, pilně se o to usiluje, aby veledůležitý ústav ten byl zákonem upraven, přihlédl jsem v §. 9. také k chekům a k zákonům i k essayům o nich. Konečně jsem v dodatku I. vytkl stručně 27 resolucí, od jednoty k reformě a kodifikaci práva mezinárodního k sjednocení práva směnečného ustavených, v dodatku II. pak technické významy, v zahraničních zákonech směnečných vzhledem k nařízení čl. 4. ad 1. našeho řádu směnečného a vzhledem k prak-

tickým případům z naší praxe soudní*) a posléze jsem v dodatku III. uvedl změny, potomními zákony ve francouzském zákonu směnečném zavedené a poukázal stručně jen k nejdůležitějším úchytkám v rozličných zákonech směnečných, k francouzské skupině náležejících. Při tom jsem poukazoval vždy a všude též k literatuře a k zákonníkům cizím, v nichžto by lze bylo doslovné znění zákona seznati nebo podrobnější rozbor naléztí.

Dle mého vědomí není u nás v Rakousku pojednání podobného, tak aby mohl i právník i obchodník v případech praktických hledati v něm poučení.**) Mimo překlady zákonů směnečných od obou Borchardtů a encyklopaedii směnečného práva od Wächtra, kdežto však jakož i podobně v komentářích k směnečnému řádu nevztahováno se ještě k zákonům novým, má německá literatura v tomto oboru — pokud vím — pouze dvě publikace podobné: „Zeitschrift für vergleichende Rechtswissenschaft“ přinesla totiž ve 4. svazku (2. čtvrtletí) t. r. výtečný článek od prof. Cohna o ruském nástinu řádu směnečného, v němžto autor ovšem pouze nařízení osnovy ruské s ostatními novějšími směnečnými řády srovnává, a v 3. čtvrtletí t. r. (v srpnu a září) vydal O. Wächter: „Das Wechselrecht des deutschen Reiches“, v němž se též k ostatním novým zákonům směnečným táhne, avšak toliko v poznámkách, aniž pravidlem dotčená nařízení zevrubněji vykládá. Články v německé i polské literatuře o ruském nástinu srovn. v §. 1. pozn. 1.

V KARLÍNĚ, v září 1888.

Dr. Ant. Pavlíček.

*) Praktické případy z naší rakouské soudní praxe srovn. v §§. 1. a 7. str. 2. a 78. pozn. 2. a 113., pak dodatek II. str. 157.

**) Praktickou důležitost tuto i pro život obchodní seznali jsme z upozornění, které dle veřejných listů nedávno stalo se e. k. generálním konsulem v Barceloně stran formy akceptu dle zákona španělského, srovn. §. 1. str. 7. a 9. k čl. 122. „Code de commerce“ a dodatek III. str. 162. k čl. 456. španělského zákona obchodního.

OBSAH.

	Strana
§. 1. Úvod. Pokusy o sjednocení práva směnečného. Postup zákonodárství. Rozřazení směnečných zákonů evropských na tři skupiny. Nejhlavnější zásady směnečného práva francouzského	1
§. 2. Směnečný řád uherský	13
§. 3. „ „ skandinávský	21
§. 4. „ „ zákon švýcarský	30
§. 5. Nástin směnečného řádu pro říši ruskou	40
§. 6. Směnečný řád italský	59
§. 7. „ „ zákon belgický	76
§. 8. „ „ řád anglický	96
§. 9. O cheku čili bankovní poukázce. Úvod. a) Dějiny cheků, b) náležitosti cheků i dle theorie i dle zákonů (anglického, švýcarského, italského, francouzského, belgického, holandského, portugalského) a osnov; c) právní poměry: všeobecná úvaha; právní povaha cheku, obzvláště pak: 1. právní poměr mezi vydatelem a trassatem, 2. závazek trassatův a) vůči vydateli, β) vůči majiteli, 3. kdy lze zaplacení cheku odmítnouti, 4. o přijetí cheku, 5. povinnosti trassata po vyplacení cheku; d) srovnání zákonů a osnov o cheku	121
Dodatek I. Resoluce Jednoty k reformě a kodifikaci práva mezinárodního („Association for the reform and codification of the laws of nations“) k sjednocení práva směnečného stanovené	154
Dodatek II. Technické významy v zahraničných zákonech směnečných .	157
Dodatek III. A) Změny ve francouzském zákonu směnečném; B) některé značnější úchytky v rozličných zákonech směnečných skupiny francouzské od nařízení „Code de commerce“	160

Směnka a chek

v evropském zákonodárství.

§. 1. Úvod. ¹⁾

Nikde na širém poli práva soukromého není znalost zákonů cizích tak důležitou, jako právě z ohledu práva směnečného. Již směnka sama svou povahou kosmopolitickou a svým původem jakožto repraesentantka peněz („camptores“, „cambiale“) jest určena, aby umožnila obchodní styk mezi nejbzdálenějšími a nejružnějšími národy. Vždyť možno, že směnka v Rakousku vydaná, byvši

¹⁾ Literatura: Cohn: Beiträge zur Lehre v. einheitlichen Wechselrechte (1880); Pappenheim: Die Uniformirung des Wechselrechtes v Goldschmidtově Zeitschrift f. d. ges. Handelsrecht XXVIII, str. 509. a násl. Dr. J. Borchardt: Vollständige Sammlung der geltenden Wechsel- und Handelsgesetze aller Länder. 1. Abth.: Die Wechselgesetze, 1. u. 2. Band (Berlin 1871), a Oskar Borchardt: Sammlung der seit dem Jahre 1871 publizirten Wechselgesetze (Berlin 1883).

Wächter: Encyklopaedie des Wechselrechtes der europäischen u. ausser-europäischen Länder auf Grundlage des gemeinen deutschen Rechtes (Stuttgart 1880). — Týž: Das Wechselrecht des deutschen Reichs (Stuttgart 1883).

Goldschmidt ve svém časopise (Zeitschrift für d. gesammte Handelsrecht. Stuttgart u Ferd. Enke) XXVIII. sv. (1882): Zur Theorie der Werthpapiere, str. 63. a násl., pak str. 274.: Entwurf einer Wechselordnung für das russ. Reich.

O ruském nástinu řádu směnečn. sovn. dále: Max Heinsheimer v časopise „Busch's Archiv für Theorie & Praxis des a. d. Handels- & Wechselrechtes“ 42 sv. (1882) str. 291. a n.; tamtéž od Völderdorffa str. 309. a násl.; tamtéž sv. 43. str. 1. a násl. od Achila Renauda. — Völderdorff též v Kritische Vierteljahrschrift V. (1882) str. 415—418. — Gareis v Grünhutově Zeitschrift für das Privat- und öffentliche Recht der Gegenwart, X. sv. 1. seš. str. 104. a násl. — Der Entwurf einer Wechselordnung für das russische Reich od G. Cohna v Zeitschrift für vergl. Rechtswissenschaft, IV. sv. 1. a 2. seš. (1883). — Przegląd sądowy i administracyjny (Lwów) má v č. 23. a násl. článek: Projekt do ustawy wekslowej dla państwa rosyjskiego, od Piętaaka.

E. Sachs: Die Revision des Handelsrechtes in Belgien, příloha to ke Goldschmidtově Zeitschrift f. das ges. Handelsrecht, XXI. sv. (1875,6).

Konečně zákony směnečné:

uherský zákon směnečný (a řízení směnečné) z r. 1876 v něm. překladě (v Pešti u Morice Ratha) 1876;

dánsko-švédsko-norvěžský řád směnečný z r 1880 v něm. překladu od Chr. Beissela (v Kodani u Brødrene Salmonsena 1881);

švýcarský zák. směn. jakožto část spolkového zákona o právu obligačním od 14. června 1881, platného od 1. ledna 1883 (úř. vyd. u Stämpfliho v Bernu);

v Londýně a v Štokholmě atd. girem převedena, jest v Genevě přijata a v Paříži splatna, a podobné.²⁾

Proto zajisté důležitě jest, znáti zákony, jimiž tu i tam se z ohledu směnek řídití jest — tím více pak dnešního dne, kde snadnou a rozsáhlou komunikací obchod v netušené míře zkvětl a se rozšířil.

Tuť vyžaduje již styk obchodní s různými národy nutně znalost jich zákonů, a hlavně právě zákonů směnečných.

Zřejmo tudíž, že právo směnečné jest v první řadě právem povahy mezinárodní. Avšak jakož důležitá ano nutná jest znalost zákonů těchto cizích, tak žádoucí a závažno jest, aby zákony tyto co nejméně od sebe se lišily, a když ne úplně souhlasily, aspoň co do hlavních ustanovení na stejných zásadách založeny byly, tvoříce takto jakési „jus gentium“ práva moderního.

Veškeré zákony vzaly zajisté původ a počátek svůj z přirozené spravedlnosti; avšak, „jakož potoky přijímají barvu země, přes kterou sobě cestu razí, tak i zákony nabývají různosti dle země, v nížto platí“, dí Baco z Verulama, výtečný právník anglický († 1626).³⁾

Kdyby pak národové žili toliko pro sebe, úplně jsouce od sousedů svých izolováni, tu by různost zákonů netvořila nesnázi.

Avšak zříme, kterak styk mezi národy stále a stále přibývá — návštěvy přátelské, touha po seznání cizích krajů, podmanění, hlavně ale obchod přivádí obyvatele různých krajů v bližší spojení.

Tím pak nutně nastanou nové právní poměry mezi obyvateli cizích států, jichž rozřešení při rozdílnosti zákonů spojeno jest s velikými nesnázemi.

osnova řádu směn. pro říši ruskou z r. 1882 — úřední něm. překlad (Entwurf einer Wechselordnung für das russische Reich. Ämtliche Übersetzung, St. Petersburg, bei Karl Röttger, kais. Hofbuchhändler, 1882);

anglický ř. sm. z r. 1882, německý překlad jakožto příloha ke Goldschmidtově časopisu 28. sv. od Maxa Heinsheimera.

K zákonu belgickému srovn. hlavně „Die Revision des Handelsrechtes in Belgien“ od E. Sachsa — příloha to ke Goldschmidtově časopisu („Zeitschrift f. d. ges. Handelsrecht“), k sv. XXI. (1876).

²⁾ Srovn. na doklad toho praktický případ v „Ger.-Zeit.“ č. 65. r. 1883, v němž o žalobě na základě anglické „promissory-note“ zavedeno řízení dle řádu směnečného. Srovn. též dále §. 8.

³⁾ Srovn. k tomu a k násl. hlavně: Cohn, Beiträge n. j. m. (pozn. 1.). Týž v „Jurist. Bl.“ č. 19. a násl. z r. 1879 a v „Ztsch. f. vergl. Rechtsw.“ IV. (1883).

„Das internationale Privatrecht, seine Ursachen und Ziele“ od H. J. Hamakera, prof. v Utrechtu (z holandského přeložil do něm. C. Mühlbrecht, Berlin 1878), str. 9., 17. a násl.

„Über Zweck und Mittel der vergleichenden Rechtswissenschaft“ od prof. Fr. Bernhöfta v „Zeitsch. f. vergl. Rechtswissensch.“ I. sv. (Stuttgart 1878), str. 1. a násl., hlavně str. 31. a násl.

Též: „Ger.-Zeit.“ č. 94. z r. 1875, „Ger.-Halle“ č. 85. z r. 1876. — Holtzendorff „Encyclop.“, hlavně ad §. „Wechselrecht“ a j. v.

Přirozeno tudíž, že národové takto se stýkající již záhy pomýšleli na to, aby nesnázím těmto dle možnosti odpomohli.

Dokladem toho nejskvělejších jest nám právní život Římanův, těchto právníků par excellence, jichž vědecké i praktické činnosti dějiny světa až dosud jakožto nedostižné se obdivují.

Národ římský, stav se poněmáhlu pánem světa, nemohl přestati na svém jus civile — nutno, aby právní názory a ústavy rozšířeny byly dle poměrů těchto nových. Tak povstaly nové ústavy právní, které založeny na zásadách právních, všeobecné platnosti požívajících — na zásadách to přirozené spravedlnosti a spravedlnosti (naturalis aequitas), tohoto prvotního a hlavního zřídla všeho práva a všech zákonů. Tak povstalo poněmáhlu světové právo římské — jus gentium — první to známé právo povahy mezinárodní. Jeden zákon sdělati pro celý svět — toť ovšem zřejmá nemožnost; avšak dlužno přihlížeti k tomu, aby v tomto chaosu různých zákonův učiněn byl jakýs pořádek, obzvláště pak tím způsobem, jednak aby, podobně jakož jsme shledali u Římanů, právní zásady všeobecně uznané, k platnosti všeobecné přivedeny byly — a jednak aby jednotlivé právní poměry neb materie, které samy o sobě již mají povahu všeobecnou, kosmopolitickou, mezinárodní — alespoň dle stejných zásad stežejních se posuzovaly, a tedy zákony ty aby alespoň co do těchto hlavních kusů souhlasily. A takovýto ústav právní jest směnka.

Proto zajisté docela přirozené jsou pokusy k sjednocení zákonodárství směnečného učiněné.

Prvotní pokus takový stal se již v polovici předešlého století od Acaria de Sérionne. Avšak leží na snadě, že nemohl pokus ten potkatí se s výsledkem, uváží-li se, že tehdy přes 100 různých zákonů směnečných platilo v Evropě! Myšlenka o sjednocení práva směnečného stala se takto illusorní a pokládána za pouhou utopii. Avšak i zde ukázalo se, co jsme z počátku o přirozené snaze národů k sblížení se vytknuli. Zkvétající obchod a ruch, styk se zmáhající (k čemuž přispěly nemálo též nejnovější světové výstavy) vyvolaly přirozeně snahu, aby alespoň toto v skutku mezinárodní právo, právo směnečné, byt i ne se sjednotilo, alespoň co nejvíce sblížilo.

První skutečný krok — ač beztenčenčí — k sjednocení neb alespoň k sblížení zákonů směnečných učiněn tím, že francouzský Code de commerce od větší části států evropských byl přijat. (Srovn. dále.)

K tomu však brzy přidružil se krok druhý a rozhodný, když zaveden všeobecný německý řád směnečný.

Tím alespoň v Německu a v Rakousku odstraněna různost zákonů směnečných, a odpadlo takto jediným řádem tím okolo 50 zákonů směnečných. Učiněn tak skutečný základ k sjed-

nocení práva směnečného, a snahy k tomu čelící byly pak dalšími okolnostmi, jako: zákonem o moratorium, v srpnu 1870 ve Francii vydaným, světovým spolkem poštovním i telegrafním, Ženevskou konvencí a p. v. i na dále podněcovány a podporovány.

K tomu pak ozývali se i jednak z kruhů vědeckých, právníckých, jednak i z jiných korporací četní hlasové pro sjednocení práva směnečného, tak hlavně: právnícké spolky německé, uherské, skandinávské, holandské, tak kongress italských komor obchodních a právníká sekce anglické národní společnosti k pěstování věd sociálních.

Za vlivem tímto utvořila se „společnost pro reformu a kodifikaci práva soukromého“, — kteráž na kongressích v Bremách, v Antverpách a ve Frankfurtě n. M. v rocích 1876—1878 za spolupůsobení autorit práva směnečného všech téměř národův ustavila a přijala 27 článků z práva směnečného, kteréž ovšem ponejvíce souhlasí se zásadami našeho a německého zákona směnečného.⁴⁾

Snahy tyto potkaly se u vlád nejpřednějších státův evropských, hlavně: Německa, Rakousko-Uherska, Itálie, Holandska, Švýcarska, Ruska i Anglie s rozhodným souhlasem, a měly výsledek velice závažný.

Uznáváno v četných státech evropských, že revise a kodifikace zákonů směnečných velenutnou se býti jeví, a ačkoli rády směnečné, takto pak povstavší, nejsou sjednoceným zákonem směnečným — ano ačkoliv právě proto není naděje, abychom se brzy dočkali takového jediného evropského zákona směnečného, poněvadž státové tito ovšem tak brzy se nerozhodnou k nové změně zákona teprve zavedeného: přece tím učiněn důležitý krok přibližný k snahám výše uvedeným, anť všecky tyto nové zákony (mimo anglický, který jest ostatně pouhou kodifikací posavadních nařízení směnečných, srovn. §. 8.) více méně založeny jsou na zásadách německého (a našeho) řádu směnečného.

Tak:

A) byl v Belgii až do r. 1872 francouzský Code de commerce z r. 1808 (srovnej dále) a to úplně beze změny v platnosti — toliko o protestu vydán zákon zvláštní ze dne 28. března 1870. Směnečný zákon belgický spočíval takto až do nejnovější doby zúplna na zastaralých zásadách práva francouzského, dle něhož na př. směnka musila býti vydána z jednoho místa na druhé (distancia loci), musila obsahovati stvrzení valuty a p. v. (srovnej dále a §. 7.). Ačkoliv pak nový zákon belgický v četných kusech přidržel se i na dále ještě zásad práva francouzského, přece však v mnohých právě pro směnku jakožto formelní listinu podstat-

⁴⁾ Srovn.: „Die Resolutionen der association for the reform and codification of the laws of nations“ v Goldschmidtově „Ztsch. f. d. ges. Handelsr.“ XXVIII. str. 537—542., kde všech 27 článků (anglicky i německy) uvedeno.

ných ohledech přijal zásady německého řádu směnečného. (Srovnej obšírněji dále §. 7.)

B) Po Belgii následovalo Uhersko. V Uhřích platil dříve směnečný zákon z r. 1840 a toliko na krátký čas 11 roků byl pak císař. patentem ze dne 25. ledna 1850 i zde německý řád směnečný zaveden, po čemž směnečný zákon z r. 1840 opět v platnost uveden. Teprve roku 1867 uzavřeno, nový řád směnečný zavést, a prof. Apáthy poukázán, aby na základě německého řádu směnečného sdělal osnovu. Osnova ta r. 1873 skončená byla r. 1876 od říšské rady uherské přijata, pod š. červnem 1876 od císaře co krále uherského schválena a jako art. zákona XXVII. z r. 1876 za zákon prohlášena.

Směnečný řád uherský jest téměř zúplna založen na německém (a našem) řádu směnečném, jakož dále (v §. 2.) zevrubně seznáme; toliko některé ústavy právní a to: postup, rukojemství, pak právo zástavní a retenční jsou tu novotou, německému (a našemu) řádu směnečnému neznámou a celkem ještě na ustanoveních směnečného řádu z r. 1840 se zakládající. Srovn. §. 2.

C) Příkladem obou států těch následovala pak království skandinávská, kdežto nový směnečný řád ode dne 7. května 1880 v Dánsku, ve Švédsku i v Norvéžsku od 1. ledna 1881 platnosti nabyl. Zákon ten, jímžto zastaralé zákony v Dánsku a Norvéžsku odstraněny (ve Švédsku byl zákon směnečný z r. 1851, na základě německého řádu směnečného sdělaný, srovn. dále §. 3.), spočívá především co do hlavních zásad na německém řádu směnečném, a týž přijal též z výše uvedených 27 zásad, od kongressu v Bremách atd. ustanovených, 22 téměř doslovně.

Mimo to však směnečný zákon skandinávský nepřestal ani na pouhé této recepci — nýbrž rozhodl na mnoha místech otázky u nás a v Německu ve vědě i v praxi sporné a v německém a našem řádu směnečném nerozhodnuté — vyplnil i jinak mnohé mezery v německém (a v našem) řádu směnečném až dosud stávající a došel takto i ve vědě i u praktiků všeobecného uznání.

Výtečnost zákona toho měla pak i dále za následek, že nejnovější nástin řádu směnečného — ruský to — ponejvíce založen na skandinávském řádu směnečném. (Srovn. §§. 3. a 5.)

D) Též ve Švýcarsku dostalo se po téměř 30letých pokusech a snáhách jednotného zákona směnečného. (Srovn. k tomu hlavně: „Das schweizerische Obligationenrecht“ od Schneidera a Ficka [1882] str. 4—19.)

Již roku 1853 byl hlavně snahou spolkového praesidenta Blösche učiněn počátek — návrh Bazilejským radou Burkhardt-Fürstenbergerem sdělaný přijat však — a to ne beze změn — pouze v několika (5) kantonech.

Zatím pak nastala myšlenka, zbudovati úplně nové právo obligační včetně práva směnečného a obchodního, čímž ovšem provedení prvotní snahy o jednotném právu směneč-

ném pro Švýcarsko se zdrželo. Již roku 1863 předložil Bernský professor Munzinger návrh práva směnečného a obchodního a v r. 1871 úplný návrh práva obligačního.

Návrhy ty však opět a opět bedlivě prozkoumány, a to po smrti Munzingerově Curyšským prof. Fickem, který na místě Munzingera redakci nového zákona byl převzal.

R. 1875 předložen od prof. Ficka nový návrh, který opětným poradám proslulých právníků (Bluntschli, Brocher, Heusler, Hilty, Lehr, Rivier, Schneider, Serafini a Wyss) za základ položen; též písemná dobrozdání právníků slovutných (Goldschmidt, Lewis, Regelsberger, König, Vogt, Speiser, Renault, Supino) vyžádána.

Takto doplněný a opravený nástin byl pak 14. července 1881 od spolkového shromáždění jakožto „spolkový zákon o právu obligačním“ přijat a den platnosti k 1. lednu 1883 ustanoven.

Zákon ten spočívá taktéž zúplna na zásadách německého řádu směnečného, i tu vyplněny mnohé mezery v německém právu směnečném dosud se naskytující (ku př. čl. 810. nařízení stran konkursu více osob postihem zavázaných) a rozřešeny některé otázky v theorii i praxi sporné. (Srovn. §. 4.)

E) V Itálii zamýšleno již r. 1869 opravit zákon obchodní a směnečný. Dne 9. září 1869 ustanovena ministrem Pirontim kommisie k revisi platného Codice di commercio od 25. června 1865 (který platil v celé Itálii mimo Benátky a Mantovu, kde náš [německý] směn. řád v platnosti ponechán), kteráž také nástin nového zákona vypracovala. Týž předložen nejprve komorám obchodním, soudním dvorům a fakultám právnickým k podání dobrozdání. Po té ustanovena ministrem Mancinim širší kommisie právníká, kteráž nástin onen důkladně prozkoumala a přepracovala a nový nástin r. 1877 senátu předložila. Teprve pak v r. 1882 nástin ten parlamentem přijat. Nejhlavnější novoty v novém tomto zákoně obchodním týkají se — jakož ministr Villa ve své zprávě k domu poslanceckému výslovně podotknul — právě desátého titulu o směnkách a o cheku, anož nové právo směnečné založeno ponejvíce na zásadách směnečného řádu německého. (Srovn. dále §. 6.)

F) Též v Británii uznána potřeba nevyhnutelná, jednak aby rozdíl mezi směnečným právem skotským a anglickým byl odstraněn, a jednak aby velerůzná nařízení směnečná, sahající až do 17. století, byla konečně jednou prohlédnuta a kodifikována.

Tak povstal směnečný zákon anglický „Bills of Exchange Act“ z r. 1882. (Srovn. obsírněji §. 8.)

G) K těmto zákonům přidružil se pak nejnověji „nástin směnečného řádu pro říši ruskou“, který, jsa taktéž sdělán na zásadách německého řádu směnečného a obzvláště (srovn. svrchu ad C) podle vzoru směnečného řádu skandinávského, důstojně se ku jmenovaným zákonům směnečným řadí, ano dle

úsudkův o něm podaných (pozn. 1.) elaborátem velmi chvalitebným se býti jeví.

Veškeré zákony směnečné v Evropě lze nyní rozřaditi na tři skupiny:

- a) francouzskou,
- b) německou,
- c) anglickou.

Ad a) Největší část zákonův směnečných v Evropě jest sdělána dle směnečného práva francouzského (8. titul „de la lettre de change du billet à ordre et de la prescription“ obchodního zákona francouzského: Code de commerce čl. 110—189., dílu toho od 1. ledna 1808 ve Francii platného Code Napoléon — stran změn srovn. dále) obzvláště:

směnečný zákon pro Španělsko: čl. 426.—580. obch. zákona pro Španěly a pro kolonie ze dne 30. května 1829;

směnečný zákon holandský čl. 100—229. obchodn. zák. od 10. dubna 1839;

směnečný zákon pro Řecko z r. 1835, jenž jest pouhý překlad francouzského zákona;

směnečný zákon v Rumunsku z roku 1840 pro Valašsko a z r. 1863 pro Multansko (něm. překlad od Jul. Sibera, Bukarest 1865);

směnečný zákon v Srbsku §§. 76—167. zákona obchodního ze dne 25. ledna 1860 — ač tento lne v mnohých nařízeních k německému řádu směnečnému;

směnečný zákon portugalský čl. 321—443. obch. zák. od 8. června 1833, zároveň pro kolonie; a

směnečný zákon v Turecku čl. 70—146. obch. zák. z r. 1850 s dodatkem z r. 1860.⁵⁾

Podobně měla se věc se směn. zákony v Itálii a Belgii až do nejnovější doby.

Zákonem ze dne 20. května 1872 a dodatky ze dne 10. července 1877 a ze dne 30. května 1879, pak ze dne 12. října 1879 zaveden v Belgii nový řád směnečný.

Taktéž v Itálii prohlášen, jak svrchu podotknuto, zákonem ze dne 2. dubna 1882 nový zákon obchodní, platný dnem 1. ledna 1883 — sestávající ze 4 knih, v jehož I. knize X. titulu 1. kap. v čl. 250—331. jednáno o směnkách (další články 332—337. kap. 1. obsahují nařízení o směnce na zboží znející a 2. kap. čl. 338—343. o cheku).

Tito dva nové zákonové směneční odchýlili se sice co do mnoha ustanovení od zák. francouzského, založivše četných nařízeních na zásadách směn. práva německého; avšak přidrželi se

⁵⁾ Mimo to platí Code de commerce v království polském, byv zákonem od 24. března 1809 a 9. června 1810 v tehdejším vévodství Varšavském zaveden. Srovn. k tomu Borchardt na j. m., též Wächter na j. m.

přece ještě též z velké části ustanovení Code de commerce, jakož dále podrobně seznáme, tak že je nelze jinak než uprostřed mezi zákonem německým a francouzským vřaditi, asi tak, že italský řád směnečný blíží se více německému řádu směnečnému, belgický však francouzskému Code de commerce.

Francouzský Code de commerce, obsahující v I. kn. tit. VIII. právo směnečné (čl. 110.—189.) byl zákony od 19. března 1817, od 23. března 1848, od 24. března 1848 a od 3. května 1862 částečně doplněn a změněn (srovn. Borchard I. str. 143. až 152.). Valnou část nařízení zák. francouzského seznáme, porovnávací nejnovější řady směnečné, hlavně při zákoně belgickém (§. 7.). Zde budtež nejhlavnější zásady Code de commerce vytknuty:

Směnka⁶⁾ musí býti vydána z jednoho místa na druhé (distancia loci čl. 110. princ.). Ostatně se v praxi náležitost ta přísně nezachovává a obchází se tím, že směnku od *A* v Paříži na *B* v Marseillu vydanou *B* přijme s tím, že ji v Paříži zaplatí;⁷⁾ musí v ní uvedeno býti, v čem záleží valuta, a musí směnka zníti na řád osoby třetí neb vydatelův (čl. 110.). Zvláště jsou to tyto dvě náležitosti, které směnce odnímají dle práva francouzského téměř zúplna povahy listiny formální — a byly tytéž také v první řadě v zákonech nových vypuštěny. Srovn. hlavně italský a belgický řád směnečný §. 6. a §. 7. Není potřebí, aby listina výslovně naznačena byla jako směnka (směnečná klausule), a podobně ustanovují též belgický a anglický řád směnečný (§§. 7., 8), kdežto ostatní zákony směnečné (§§. 2—6.) klausuli tu předepisují (pozn. 6.).

Od osob ženských, které nejsou obchodnicemi, podepsané směnky mají z ohledu týchž pouze účinek dluhopisu (čl. 113.).

Podepsal-li směnku nezletilý, kterýž není kupcem, jest podpis jeho neplatným (čl. 114.).

Přijetí směnky předpokládá úhradu (provision) (čl. 117.) — kterouž musí vydatel neb ten, na jehož účet směnka vydána, zaplatiti — považuje se však za to, že tu jest úhrady, jestliže směnečník v den dospělosti směnky osobám těmto alespoň takovou část dluží, na jakou směnka zní (čl. 115., 116.). Obdržel-li směnečník úhradu, jest k placení zavázán (čl. 115—117. a rozh.

⁶⁾ Poznamenání listiny jako směnka (Wechselclausel) není dle práva francouzského nutnou náležitostí. Srovn. čl. 110. Code de commerce. Podobně sm. z. belgický a sm. ř. anglický (srovn. §§. 7., 8), kdežto ostatní sm. zákony souhlasí s nařízením německého (a našeho) ř. sm., čl. 4. ad. 1., tak uherský ř. sm. §. 3. ad. 1. — skandin. ř. sm. §. 1. — švýc. ř. sm. čl. 722. ad. 1. — ruský nást. §. 3. ad. 2. — italský ř. sm. čl. 250. Srovn. též §. 6. k čl. 250 italsk. ř. sm.

⁷⁾ Srovn. dále §. 7. směn. řádu belgického, kterýž od této náležitosti upustil.

kassačn. dv. ze dne 18. května 1860, viz Goldschmidtův časopis, sv. XX. str. 279.).⁸⁾

Přijetí směnky musí se státi slovem „přijal“ („accepté“);⁹⁾ ono musí býti podepsáno, musí býti bezvýminečné, ačkoliv může zníti na menší summu.

Z ohledu nepřijatého zbytku musí majitel (srovn. čl. 25. našeho ř. sm.) učiniti protest. Směnka musí býti přijata buď ihned, jakmile byla praesentována, nebo nejdéle do 24 hodin.¹⁰⁾ Po uplynutí lhůty té ručí, kdo směnku nevrátil, za škodu tím povstalou (čl. 118—125.). Je-li směnka jinde než v bydlišti příjemcově splatná, musí býti místo určeno, kde směnka bude zaplacená (čl. 123.). Podobně i belg. ř. sm. čl. 13.

Zákon připouští v čl. 129. směnky na „Uso“. „Uso“ jest určeno na třicet dnů, počítaje ode dne vydání směnky (čl. 132.). Z nových zákonů směnečných (§§. 2—8.) uznány směnky na „uso“ výslovně též v Belgii (srovn. čl. 22. a 23., dále v §. 7.) a mlčky v Anglii.

Vlastnictví směnky převádí se indossamentem (čl. 136.). Indossament musí býti datován,¹¹⁾ musí vyznačovati daný úplatek, a musí obsahovati jméno toho, na jehožto řád jest vydáno (čl. 137.). Postrádá-li indossament těchto náležitostí, nepřevádí vlastnictví směnky, nýbrž jest pouhou plnou mocí (čl. 138.).

Antedatování indossamentu pokládáno budiž za trestuhodné zfalšování směnky (čl. 139.).¹²⁾

Směnka musí býti v téže minci zaplacená, na nižto zní (čl. 143.). Zaplatí-li dlužník směnku před dobou splatnosti, ručí za platnost placení toho (čl. 144.);¹³⁾ majitel směnky nemůže však býti nucen, přijati zaplacení přede dnem dospělosti směnky (čl. 146.).¹⁴⁾

Placení na duplikát jest jen tehdy platné, když v něm obsažena jest poznámka, že tím ostatní exempláře pozbývají platnosti (Klausule kassatorní, čl. 147.).

Ztratila-li se směnka,¹⁵⁾ obratí se majitel její na svého bezprostředního indossanta atd. až k vydateli směnky, aby mu na

⁸⁾ Srovn. sm. ř. belgický čl. 4 a násl., kterýž náuku tu (Code de com.) se změnami v čl. 6. belg. ř. sm. uvedenými na místě čl. 117. e. d. c. též přijal.

⁹⁾ Veškeri noví zák. sm. (§. 2. a násl.) upustili od tohoto požadavku. Tak i též zák. belg., který v čl. 12. nařizuje, že se přijetí může státi slovem přijal, neb podobně.

¹⁰⁾ Srovn. k tomu §. 3. k čl. 21. skand. ř. sm.

¹¹⁾ Tak též italský ř. sm. čl. 257. a belg. zák. čl. 29.

¹²⁾ Tak i belgický ř. sm. (srovn. §. 7.).

¹³⁾ Srovn. k tomu dále skand. ř. sm. §. 40. a švýc. ř. sm. čl. 760. a rusk. nást. §. 77. (§§. 3., 4., 5.).

¹⁴⁾ Srovn. tamtéž.

¹⁵⁾ Srovn. belg. ř. směn. čl. 40. a násl. a angl. ř. směn. čl. 69. a 70 (§§. 7. a 8.).

jeho útraty vydán byl duplikát (čl. 154.); byla-li ztracená směnka přijata, lze zaplacení sice na duplikát žádati, avšak toliko na ordonanci soudcovu a na rukojemství (čl. 151.).

Nemůže-li majitel ztracené směnky — přijaté čili nic — předložit duplikát, může žádati zaplacení směnky toliko tehdy, jestliže knihami svými vlastnictví ke směnce dokáže a jestliže též rukojemství podá (čl. 152.).¹⁶⁾

Závazek rukojemcův dle čl. 151. a 152. pomine po uplynutí tří roků, jestli v době té nebyl upomínán aneb soudně stíhán (čl. 155.).

Soudce není oprávněn, k zaplacení směnky lhůtu povolit (čl. 157.).

Majitel směnky na viděnou aneb na určitou dobu po vidění svědčící jest povinen, v určité lhůtě — 6 měsíců, 8 měsíců, 1 roku, 2 let dle vzdálenosti místa splatnosti — po vydání směnky zaplacení nebo přijetí žádati, an by jinak pozbyl práva postihacího proti indossovatelům a též proti trassantovi tehdy, jestli tento byl dal za směnku úhradu (čl. 160.). Podobné §. 19. skand. a čl. 51. belg. ř. sm.

Majitel směnky jest povinen, zaplacení její v den splatnosti žádati — a bylo-li zaplacení odepřeno, v den ihned následující protest pro nezaplacení učiniti. Pouze je-li to den sváteční, lze protest učiniti dne druhého (čl. 161. a 162.).¹⁷⁾ Protest pro nezaplacení musí být i tehdy učiněn, pakli byl učiněn protest pro nepřijetí směnky, aneb pakli směnečník zemřel, aneb upadl v konkurs.

Byl-li na jmění směnečníka uvalen konkurs přede dnem splatnosti směnky, může majitel směnky, učiniv protest, hájiti se právem postihacím na svých předchůdcích (čl. 163.).¹⁸⁾

Žalobou postihací lze přihlížeti taktéž buď proti dlužníkům jednotlivě a zvláště (trassantovi a indossovatelům) anebo proti všem pojednou (164.).¹⁹⁾

Nastupuje-li majitel směnky pouze proti svému předchůdci, musí mu dáti protest doručiti, a pakli přes to nezaplatí, jej před soud volati, a to do 14 dnů ode dne vydání protestu, bydlí-li předchůdce ve vzdálenosti 5 myriametřů — při větší vzdálenosti se lhůta ta pro každého půl třetího myriametru o den prodlouží (čl. 165.).

¹⁶⁾ Podobně belg. ř. sm., který však připouští též jiný způsob důkazu mimo knihy (čl. 72.) a jiný způsob zajištění vedle rukojemství (srovn. §. 7.).

¹⁷⁾ Srovn. podobně čl. 52. a 53. belg. ř. sm. — kde však lhůta k protestu na druhý den po dni dospělosti určena.

¹⁸⁾ Podobně čl. 54. belg. ř. sm.

¹⁹⁾ Souhlasně čl. 55. sm. ř. belg. a zásadně i ostatní ř. sm. (čl. 49. našeho, §. 49. uhersk., §. 49. skand., čl. 767. švýc., §. 78. rusk. a čl. 317. ital. ř. sm. Srovn. §§. 2—7.)

Jedná-li se o směnku, která jest ve Francii vydána, avšak v Evropě mimo kontinent splatna, a byl-li o směnce takové učiněn protest, musí proti trassantovi i indossovatelům ve Francii bydlícím nastupováno býti ve lhůtách v čl. 166. naznačených a dle místa splatnosti směnky se řídících (2 měsíce, 4 měsíce, 6 měsíců, 1 rok, 2 léta).²⁰⁾

Po uplynutí lhůty zákonem k předložení směnky na viděnou neb na určitou dobu po vidění svědčící, k protestu pro nezaplacení a k nastupování žalobou postihací určené pozbývá majitel směnky všech práv proti indossovatelům (čl. 168.), a podobně pozbudou též indossanti po uplynutí lhůty dotčené práv postihacích proti svým předchůdcům (čl. 169.).

Vůči vydatelovi čili trassantovi pozbývají jak majitel tak indossanti práv směnečných tehdy, když vydatel dokáže, že v době směnky bylo zde úhrady.

V případě tomto přísluší majiteli směnky právo žalobní toliko proti trassantovi (čl. 170.).²¹⁾ Osvobození toto dle čl. 168—170. nemá však místa tehdy, když trassant neb indossovatel po uplynutí lhůty k protestu neb k žalobě obdržel buďsi účtováním neb kompensací neb i jinakým způsobem fondu k zaplacení směnky potřebného (čl. 171.).²²⁾

Dle čl. 172. může majitel směnky pro nezaplacení protestované proti vydateli, proti příjemci i proti indossovatelům vésti exekuci k zjištění na svršky týchž dlužníků.

Protest pro nepřijetí a pro nezaplacení směnky budiž od 2 notářů, neb od 1 notáře a ode 2 svědků, neb od soudního vykonavatele a ode 2 svědků sepsán, a to dle nařízení čl. 173—176.²³⁾

K zaplacení pohledávky majitele směnky protestované slouží směnka návratní,²⁴⁾ kteráž jest směnkou novou, svědčící na pohledávku směnečnou i s úroky, útratami i diferencí kursovní. K směnce návratní budiž přiložen účet návratní, kterýž obsahuje dle čl. 181. obnos směnečný, útraty protestu a jiné záko-

²⁰⁾ Podobně lhůty shledáme u italsk. a belg. ř. sm. čl. 319. a 320., čl. 56. a 57. (§§. 6., 7.).

²¹⁾ Téměř souhlasně s čl. 168—170. zní čl. 59—61. belg. ř. sm. až na přídavek v čl. 59. Srovn. dále §. 7.

²²⁾ Surrogat to žaloby z obohacení. Podobně sm. ř. belg. čl. 61. a násl., k tomu čl. 82. belg. z. a 189. Code de com. Srovn. dále v §. 7. — Srovn. též čl. 83. našeho ř. sm., pak souhlasný s ním §. 90. uhersk. ř. sm. (§. 2.), — §. 93. sm. ř. skand. (§. 3.) — čl. 813. a 827. ad zák. švýc. (§. 4.), — §. 147. rusk. nást. (§. 5.) a čl. 325. italsk. ř. sm. (§. 6.) o žalobě z obohacení. Angl. ř. sm. nemá o žalobě té ustanovení. Není tedy úplně správné tvrzení (Haffner: Das schweiz. Obligationenrecht, Zürich 1883, v úvodu str. 21.), že franc. právo směn. nezná žaloby z obohacení.

²³⁾ Belg. ř. sm. má zvláštní zákony o protestu. Srovn. dále §. 7.

²⁴⁾ Podobná ustanovení stran směnky návratní nalézáme v sm. ř. belg. čl. 72—81. a poněkud i v italsk. ř. sm. čl. 309—312. (Srovn. §§. 6. a 7.)

nitě náhrady, jakož: poplatky jednatele směnečného, kolky, poštovné; tyž musí být od směnečného jednatele neb 2 obchodníků potvrzen. K účtu tomu přiložena budiž směnka, protest i event. lístek měnný (čl. 177—183.).

Dlužník ze směnky protestované jest povinen od obnosu směnečného platiti úrok ode dne protestu (čl. 184.); od ostatních obnosů, jako: útrat protestu, útrat směnky návratní a jiných náhrad zákonitých, lze úroku žádati toliko ode dne žaloby (čl. 185.).

Dlužník není povinen směnku návratní zaplatiti, jestli nebylo k ní přiloženo potvrzení jednatele směnečného nebo 2 obchodníků, čl. 181. předepsané (čl. 186.).

Zaloby směnečné promlčují se v 5 letech, čítaje ode dne protestu aneb ode dne posledního kroku soudního, ač nebyli-li dlužník odsouzen aneb neuznal-li dluhu svého zvláštní listinou. Avšak domnělý dlužník jest povinen k žádosti věřitelově přísežně potvrditi, že není dlužen, a podobně i jeho vdova, dědicové a nástupcové právní, že ve své bezelstnosti pokládají za to, že ničeho více nedluží (čl. 189.).²⁵⁾

Ad b) Na základě zásad všeob. německého ř. sm. jest sdělán mimo náš rakouský ř. sm. a mimo sm. ř. finský ze dne 29. března 1858, který souhlasí téměř doslovně se švédským ř. sm. z r. 1851 (srovn. §. 3.), jenž byl založen na základě něm. ř. sm.:

I. směnečný řád uherský, dne 5. června 1876 zavedený, zák. čl. XXVII. z r. 1876;

II. směnečný řád skandinávský pro Dánsko, Švédsko a Norsko ze dne 7. května 1880, platný od 1. ledna 1881;

III. směnečný řád švýcarský jakožto část spolkového zákona o právu obligačním od 14. června 1881, platný od 1. ledna 1883;

IV. nástin směn. řádu pro říši ruskou od r. 1882.²⁶⁾

Všichni 4 zákonové tito přilnuli téměř zúplna k německému ř. sm.; úchytky a novoty v nich obsažené čelí ponejvíce toliko k tomu, aby sporné dosud v praxi otázky byly zákonitě rozluštěny, aby mezery ve všeob. zákoně směnečném, které se prodlením doby v praktickém provádění jeho ukázaly, byly vyplněny a vady se vyskytnuvší odstraněny.

Ad c) Podstatně liší se od francouzského (ad a) a německého (ad b) ř. sm. nový směnečný řád anglický z r. 1882, což (jakož dále podrobně seznáme) má hlavně své příčiny v tom, že nejedná se tu o zákon nový, nýbrž o pouhou kodifikaci různých nařízení směnečných, počínaje r. 1681 co se týče Skotska a resp. r. 1698 co se týče Angličan a Irska.

Bude nyní úlohou naší k nejnovějším zákonům těmto směnečným blíže přihlédnouti, hlavně souhlas i úchytky

²⁵⁾ Srovn. čl. 82. belg. ř. sm. (§. 7.).

²⁶⁾ Stran italsk. ř. sm. a belg. z. sm. srovn. ad a str. 8.

v porovnání s naším (resp. německým) ř. sm. vytknouti, důležitá nařízení zákonů těch mezi sebou porovnat, o významu a vhodnosti novot podstatnějších se vysloviti a veškerá nejdůležitější nařízení od našeho a německého ř. sm. se odchylující vyložiti.

Způsobem tím přihlédneme:

	k směnečnému řádu uherskému (§. 2.),
"	" " skandinávskému (§. 3.),
"	" " švýcarskému (§. 4.),
"	" " nástinu ruskému (§. 5.),
"	" " řádu italskému (§. 6.),
"	" " belgickému (§. 7.),
"	" " anglickému (§. 8.),

a poněvadž některé nové zákony směnečné a obchodní pojednávají též o bankovní poukázce čili o cheku (anglický, italský a švýcarský), chceme v dodatečném §. 9. také k ústavu tomu přihlédnouti.

§. 2. Směnečný řád uherský.

Rozdělení látky ve směnečném řádu uherském jest úplně stejné jako v našem řádu směnečném. Zákon uherský, obsahující 119 článků, rozdělen taktéž na tři díly, z nichž první jedná o způsobilosti směnečné, druhý o směnkách cizích čili vydaných a třetí o směnkách vlastních. Na místě úvodu z počátku řádu sm. nalézáme v sm. řádu uherském ku konci 5 článků (115—119.) obsahujících ustanovení přechodní, pak o počátku platnosti zákona. V I. díle §. 1. nalézáme v 1. odst. nařízení podobné našeho ř. sm. čl. 1. (srovn. též čl. 720. švýc. a §. 1. rusk. ř. sm.); pouze přidáno docela správně: passivní způsobilost směnečná. V odst. 2. jest nové ustanovení stran osob nezletilých, které jsou způsobilými k směnkám jen tehdy, jestliže samostatně nějakou živnost provozují. Podobně určuje stran osob ženských odst. 3., že nemají-li živnosti samostatné, jsou teprve dokonaným 24. rokem způsobilé ve směnečný závazek vejíti (§. 1. odst. 3.).

§. 2. souhlasí zásadně s čl. 3. našeho ř. sm.

V §. 3. jsou vytčeny náležitosti směnky vydané: z listiny postrádající některé z náležitostí těch závazek směnečný nevznikne (§. 6.). Jsou-li však ve směnke též úroky neb jiné příslušenství uvedeny, považuje se tak, jako by výminky té doloženo nebylo (§. 3. ad 2.), podobně, jako dle čl. 7. říšsk. něm. ř. sm., doplněného norimberskou novellou (dle II. eventuálního návrhu), dle §. 7. skand. z., čl. 725. švýc. z., též §. 12. rusk. nást. a čl. 253. italsk. ř. sm. (srovn. dále §§. 3—6.), kdežto dle našeho ř. sm. listina v tomto případě jest neplatnou (srovn. čl. 7. doplněný min. nař. ze dne 2. listopadu 1858 čl. 197. ř. z.), dle an-

glického ř. sm. pak závazek stran úroků (a podobné) jest dovolen; čl. 9. (srovn. §. 8.). Další novota v §. 6. uherského ř. sm. jest, že i zúmyslné vyškrtnutí některé náležitosti činí směnku neplatnou, a má se pokládati vyškrtnutí za zúmyslně učiněné potud, pokud opak toho dokázán nebyl (§. 6. odst. 3. a 4.). Dle §. 3. odst. 4. zná uherský ř. sm. toliko směnky na trh, nikoli však též na veletrh svědčící. Stran pojmenování jako směnka srovn. svrchu §. 1. pozn. 4. (Code de commerce) a dále §. 6. k čl. 250. italsk. ř. sm.

Novota důležitější obsažena jest v §. 10., dle něhož musí indossament psán býti na rubu směnky neb na rubu opisu (neb i na alongi). Jinak ustanovuje náš ř. sm. čl. 11., 12., skand. §. 11., 12., švýc. čl. 729., 730., ruský §. 20., ital. čl. 257., belg. čl. 27., angl. čl. 32.

Dále obsažena změna v §. 14., odpovídajícím čl. 16. našeho ř. sm. Onen §. 14. uh. ř. sm. nařizuje docela stručně: „že, jestliže byla směnka indossamentem dále převedena v době, kdy již lhůta k protestu pro nezaplacení byla minula, nabývá indossatar práv indossovatelových; tento pak není směnečně zavázán.

Ustanovení to není chvalitebné, správnější jest nařízení našeho ř. sm., který činí rozdíl, zdali v případě tom směnka byla protestována čili nic. Pouze když směnka byla protestována, vykonala takřka určitou funkci svou, dokonala oběh jí určený, a pak ovšem není indossovatel více směnečně zavázán. Jinak v případě druhém: tu mine právo postihací proti indossovatelům dřívějším, za to však vzejde pro nové indossanty závazek směnečný. Srovn. k tomu též čl. 734. švýc. ř. sm. (§. 4.), jenž souhlasí s naším ř. sm.; zákon skandinávský (§. 3.) nemá tu výslovného ustanovení. Ruského nástinu čl. 18. a 23. Italský ř. sm. čl. 259., belg. ř. sm. čl. 26. a angl. ř. sm. čl. 36. mají podobná ustanovení jako uherský z. sm. (Srovn. dále §§. 4—8.)

Že práva ze směnky vyplývající mohou též cessí neb postupem na jiného převedena býti, jest nesporné. Náš ř. sm. nemá však zvláštního ustanovení. Jinak uherský ř. sm., který nařízení o cessi ze starého sm. ř. uherského z r. 1840. přijav, v §. 16. výslovně v té věci nařizuje, že cesse ta musí podobně jako indossament psána býti na směnce, na kopii neb na alongi. Novota ta není právě chvalitebná, neboť, anaf cesse není jedním směnečným jako indossament, není potřebí, aby musila býti právě na směnce. Též jest co do formy cesse mnohem neohobněnější než indossament a nehodí se cesse ani na směnku. Zřejmo, že se tím toliko právní jednání stěžuje.

V §. 29., jednajícím o postihu k zjištění pro nejistotu příjemcovu, vypuštěn ad 1. druhý, v našem ř. sm. čl. 29. obsažený případ této „nejistoty příjemcovy“, totiž případ: „když příjemce i jen placení byl zastavil“. Souhlasíme s touto změnou proto, že pojem

o zastavení placení jest velmi neurčitý. Podobně též ruský nástin čl. 44. — kdežto skand. ř. sm. čl. 30., švýc. ř. sm. čl. 748., italský čl. 314. souhlasí celkem s naším ř. sm., — belgický pak (čl. 54. odst. 2.) toliko o zastavení placení a anglický zákon čl. 51. ad 5. o zastavení placení jakož i o případu konkursu jedná. Nové ustanovení nalézáme v §. 30. odst. 3. (srv. též ruský nástin (§. 5. k §. 56.): „Je-li ve směnce uveden měsíc i den, avšak nikoliv též rok splatnosti, budiž rozuměn ten rok, v němžto jest směnka vydána; byl-li by však den splatnosti v tomto roce již minul, má býti směnka roku příštího splatnou.“ Ustanovení to není chvalitebné; směnka jest listina formální, contractus literalis práva moderního; — ustanovení to nesrovnává se však s povahou listiny formální, anof též stanoví pouhou domněnku, zhusta bezzákladnou. Co ve směnce určeno, platí, a není-li určitého udání v podstatném ohledu, — jest směnka neplatnou.

Dle §. 33. musí směnka býti zaplacená do 12. hodiny v poledne dne platebního.

Další změny jsou v §. 35. obsaženy, týkajícím se (jako náš čl. 35.) splatnosti směnek na trh znějících.

Kdežto náš čl. 35. vztahuje se ke směnkám na veletrhy neb trhy vůbec znějícím, jedná §. 35. uhersk. ř. sm. toliko o trzích tuzemských (srv. svrchu §. 3. ad 4.). Též lhůty k placení jsou poněkud změněny. §. 35. nařizuje: Směnka na tuzemský trh znějící dospěje k placení:

1. v den tržní, když trh pouze jeden den trvá (souhlasně čl. 35. odst. 2. naš. ř. sm.);

2. trvá-li trh déle než den, avšak nikoliv více než 8 dnů, v posledni den tržní;

3. trvá-li trh přes 8 dnů, v osmý den tržní.

Nařízení §. 37. stran druhu mince, v nížto má býti směnka zaplacená, jest podobné čl. 37. naš. ř. sm. (srv. k tomu též §. 35. skand., čl. 756. švýc. ř. sm., avšak také §§. 73. a 88. ruského nást., který má ustanovení zvláštní).

V §. 41. ustanoveno, že protestovati směnku v den splatnosti její lze toliko po 12. hodině polední. Pro náš ř. sm. jsou lhůty rozličné (srv. nařízení ze dne 30. července 1853 č. 153., ze dne 28. března 1854 č. 69., pak ze dne 22. května 1857 č. 100. ř. z.).

V §. 44. rozluštěna sporná u nás dosud a velmi praktická otázka: musí-li býti umístěná směnka i tenkrát protestována, není-li na směnce zvláštního domiciliata? Uherský ř. sm. rozhodl ve smyslu náhledu v praxi panujícího, že není potřebí protestu tehdy, když není ve směnce uvedena od směnečníka rozdílná osoba jakožto domiciliat anebo když domiciliat sám jest zároveň majitelem směnky.

V §. 45. nařizuje uh. ř. sm. výslovně, že opominul-li majitel směnky neb indossovník notifikaci v čl. tom předepsanou, pozbývá nároku na úroky od dospělosti směnky až do doručení pla-

tebního rozkazu a na útraty. Čl. 45. naš. ř. sm. praví všeobecně, že pozbuje též nároku na úroky a útraty. Avšak v praxi panující výklad čl. toho jest celkem totožný s ustanovením §. 45. uh. ř. sm. (protože odpadají opominutím tím úroky, ode dne dospělosti směnky až do dne podané žaloby, a útraty). Srv. č. 19. „Ger.-Ztg.“ 1859, č. 70. „Ger.-Ztg.“ 1870 a j. v.

Další novota jest v §. 48. uherského ř. sm. obsažena, jež v I. odst. souhlasí s naším čl. 48. ř. sm., v odst. 2. však nařizuje, že v případě, když více dlužníků směnečných zaplacení nabízí, majitel směnky povinen jest návrh toho přijati, jehož placením více zavázaných bude závazku sprostěno. Patrně uherský zákon táhl se k ustanovení §. 64. o placení pro čest, přehledl však jednak že případy ty podstatně jsou rozdílné, a jednak že nařízením to jest nekonekventní vzhledem k §. 49.

Náš řád směn. ustanovení takového nezná, což jest vzhledem k čl. 49. ř. sm. a k §. 891. ob. z. obč. konsekvntnější a vůbec i theoreticky správnější.

§. 50. uherského ř. sm. souhlasí s čl. 50. našeho ř. sm., až na dodatek, „že majitel směnky dotčených částek může i tehdy žádati, jestliže pouze příjemce žaluje.“ Není to vlastně novotou, poněvadž i dle našeho ř. sm. mu též nárok přísluší, což vychází též z čl. 49. a 81. ř. sm. na jevo. Praxis však u nás běžná způsobem vadným provisi nepřisuzuje.

Další novota jest v čl. 56., dle něhož má směnka být praesentována z více adress podpůrných té, kterou vyznačil dřívější předchůdce — „jestliže by to však ze směnky zřejmo nebylo, není majitel na žádný pořádek vázán“. Podobně ustanovuje §. 92. odst. 2. ruského nástinu.

Zvláštní ustanovení nalézáme dále v uh. ř. sm. z ohledu rukojemství směnečného (XI., §§. 66.—69., k tomu §. 91.) a s podobnými nařízenímí se též setkáváme dále (§. 5.), přihlédajíce k nástinu ruskému (§§. 109—113.). Kdežto však ruský nást. činí rozdíl mezi „rukojmím směnečným“ (čl. 109—113.) a mezi avalem (čl. 140.) — stanoví uherský ř. sm. toliko jeden druh rukojemství (§§. 66—69. a 91.). Zvláštní nařízení o rukojemství mají sm. z. italský čl. 273—275 (srovn. §. 6.) a sm. z. belgický čl. 31. a 32. (které však jmenují rukojmí toliko „avalem“) a sm. z. anglický čl. 56. (srv. §. 8.), kdežto sm. ř. skand. (§. 87.) a sm. ř. švýcarský (čl. 808.) reprodukují celkem náuku sm. ř. německého (a našeho), ac poněkud modifikovanou (čl. 809. švýc. ř.). Srovn. §§. 3., 4. a též §. 5. (ruský nástin k §§. 109—113.).

Dle §. 66. musí rukojemství psáno býti na směnce neb na opisu, aneb i na alongi, a podepsáno způsobem tímtež, jako z ohledu podpisu vydatelova v §. 3. ad 5. ustanoveno.

Rukojemství směnečné jest i tehdy platné, jestliže hlavní dlužník není ke směnkám způsobilým aneb je-li podpis jeho

falešný, což vychází z čl. 81. a 83. Podobně i ve všech téměř ostatních ř. sm., čl. 81., 3., 75., 76. našeho ř. sm., §. 87., 88. skand. ř. sm., čl. 801. a 808. švýc. ř. sm., čl. 111. rusk. nást., čl. 274. a 327. italsk. ř. sm. Není-li určité vyznačeno, za koho se zaručeno, pokládá se za to, že se vztahuje rukojemství k příjemci, a není-li směnka dosud přijata, k vydateli (§. 67.); je-li směnka již přijata, ručí tedy rukojmě za zaplacení, není-li, za přijetí i za zaplacení, což vychází z čl. 67. in fine a čl. 7. Podobně, ac vzhledem k čl. 111. nejasně, rusk. nást. §. 110. Dle čl. 10. belg. ř. sm. zdá se, že rukojmě vždy ručí za přijetí směnky. (Srv. §. 7.) Právo majitelovo proti směnečnému rukojmí jest totéž, jako proti dlužníku hlavnímu. Jest tudíž majitel směnky povinen k nabytí a zachování práva směnečného, pokud se týče postihacího, proti rukojmí vše to předsevzítí, což zákon k zachování práva žalobního nebo postihacího z ohledu onoho dlužníka směnečného nařizuje, ku kterému se rukojemství vztahuje (§. 68.). Podobně čl. 112. rusk. nást. a čl. 274. odst. 3. italsk. zák. Dle toho musí tedy majitel směnky umístěné, kde zvláštní domiciliát jmenován jest (t. j. osoba i od směnečníka i od majitele směnky rozdílná), proti rukojmí příjemcovu protest učiniti (§§. 43., 44. a 68. uhersk. ř. sm.). Rukojmě, který směnku zaplatil, má předně směnečné právo žalobní proti tomu, za koho byl zaplatil, jakož i za druhé proti těm, proti nimž by právo to příslušelo tomu, za koho platil, kdyby též byl směnku vyplatil (§. 69.). Podobně ruský nástin čl. 113. a italský zák. čl. 275.

Vhodné ustanovení nalézáme v §. 71. ad 2. Vydáno-li více exemplářů smének, a zaplacen-li jeden z nich, pozbudou ostatní své platnosti. „Jestliže však bylo více exemplářů přijato, zůstane příjemce zavázán z ohledu exemplářů při placení nevrácených.“ Až dotud souhlasí uh. ř. §. 71. s naším ř. sm. (čl. 67.), jakož i sm. ř. skand. §. 68., švýc. čl. 784., ital. čl. 278., a celkem též belg. čl. 38. — kdežto angl. ř. sm. vlastně přijetí více exemplářů zapovídá, čl. 71., kdež v odst. 4. čteme: „že akcept může býti psán na kterémkoliv exempláři, avšak pouze a jedině na jednom“.

Dále však má uh. ř. sm. přídavek toho znění, že „zůstane příjemce zavázán z akceptů na nezaplacených exemplářích potud, pokud není právě z tohoto přijmutí více exemplářů zřejmo, že stalo se s tou podmínkou, když by některý exemplář nebyl dosud přijat“. Přídavkem tím liší se uh. ř. sm. od ostatních zák. sm. (viz svrchu), — poněkud podobně čl. 147. Code de com. (§. 1.)

Ustanovení §§. 77—80. týkají se amortisace ztracených smének — jsoute poněkud obsírnější než nařízení našeho ř. sm. (čl. 73. a 74.), poněvadž zasahují také do práva formálního, a mimo to obsahují i mnohé novoty. Tak nařizuje §. 77. odst. 2., že musí, kdo o amortisaci směnky ztracené žádá, buď opis směnky

té předložiti, neb aspoň podstatný obsah její uvéstí a dokázati, že v držení směnky té se nalézal. Sezná-li soud předložené doklady za dostatečné, zapoví příjemci placení a vydá edikt, jehož obsah souhlasí celkem s čl. 73. našeho ř. sm. Lhůta — taktéž 45denní — počíná, není-li směnka ještě dospělá (jakož byl čl. 73. našeho ř. sm.), dnem po dospělosti směnky, jestliže však směnka již byla propadla, dnem, kterýž následuje po onom, kdež edikt poprvé v úředním listu uveřejněn byl.

Po zavedení řízení amortisačního může majitel směnky zaplacení žádati pod těmitéž podmínkami, jako dle našeho ř. sm. Jedná-li se však o směnku umístěnou, a je-li tu zvláštní domiciliát, může majitel jen tehdy za amortisaci žádati, když byl dokázal protestem, že směnku domiciliátu v předepsané lhůtě byl praesentoval (§. 78. odst. 2. uh. ř.).

Nehlásí-li se následkem ediktu nikdo jako majitel směnky, prohlásí se tatáž za umořenou.

Jestliže však majitel směnky tutéž ve lhůtě předloží, poukáže se žadatel na pořad práva, aby proti majiteli své právo vlastnické provedl.

Byla-li směnka za umořenou prohlášena, jest žadatel jako uznany vlastník téže směnky oprávněn, k příjemci o zaplacení dle práva směnečného přihlížeti (§. 79.).

§. 80. úplně souhlasí s čl. 74. našeho ř. sm.

Ustanovení strany falešných podpisů na směnce jsou jednak všeobecnější (§. 81.) a jednak obsahují nařízení zcela nová (§. 82.).

Jestliže nalézají se na směnce falešné aneb zfalšované podpisy, nemá okolnost ta vlivu na platnost ostatních pravých podpisů (§. 81.).

Byla-li směnka zfalšována, jsou indossovatelé, kteří před zfalšováním směnku byli převedli, zavázáni dle obsahu směnky původní, ti pak, kteří směnku po zfalšování indossovali, zavázáni jsou vedle zfalšovaného obsahu směnky.

V pochybnosti budiž pokládáno za to, že indossament pochází z doby před zfalšováním směnky (§. 82.). Ustanovení tato (§. 82.) platí též z ohledu příjemce a rukojmě (§. 83.).

Nařízením tímto vyplněna zajisté mezera v našem (a něm.) ř. sm. Podobné ustanovení nalézáme v z. švýc. čl. 802. a nást. ruském §. 144. (Srovn. dále §§. 4. a 5.)

Co se týká promlčení směnečných nároků, jsou nařízení §§. 84., 85. a 86. uh. ř. totožná s čl. 77., 78. a 79. našeho ř. sm., a lhůta z ohledu příjemce též tříletá, z ohledu indossovatelů 3-, 6- až 18měsíční. Tříletou lhůtu stanoví též skand. ř. sm. §. 77., švýc. ř. sm. čl. 803. Dle ruského nást. §. 135. určena lhůta pěti roků. (Srovn. čl. 189. franc. z., svrchu §. 1.) Podobně i dle z. italsk. čl. 909. (resp. §. 919.) a z. belg. čl. 82.; dle z. angl. v šesti letech, čl. 100. (Srovn. dále §§. 3. a násl.)

Poněkud jinaké jest ustanovení stran přerušení promlčení.²⁷⁾ Dle §. 87. uh. ř. sm. přeruší se promlčení již podáním žaloby („durch die Anstrengung der Klage“ zní německý text). Přerušeni to týká se taktéž pouze těch, proti nimž žaloba jest řízena. Indossovatel, proti němuž postihem nastupováno, jest k cíli přerušení promlčení oprávněn, na místě žaloby spor svému předchůdci opovědětí. Promlčení práva postihacého toho, kterýž taktó rozepři byl opověděl, počíná dobou, kdy nabyt nálezu soudní, proti němu vydaný, moci právní (§. 87.).

V §. 88. uh. z. rozluštěna otázka, u nás až dosud sporná, má-li se totiž na promlčení práva směnečného z povinnosti úřadu hleděti. U nás učeno obecně, že obdobně dle §. 1500. ob. z. obč. nemá soudce na promlčení z povinnosti hleděti, že však nevydá soudce na základě směnky takové rozkazu platebního, nýbrž ustanoví dle §. 9. min. nař. ze dne 25. ledna 1850 č. 82. ř. z. stání k ústnímu jednání dle práva směnečného. Kterak se však má soudce zachovati napotom, kdyby žalovaný námítky promlčení neucínil, jest sporno. (Srovn. na př. Blaschke 7. vyd. z r. 1877 §. 152.) Uherský zákonník otázku tu rozluštil v ten smysl, že nemá soud k promlčení z povinnosti úřední zřetel bráti (§. 88.).^{27a)}

Dle §. 89. uh. ř. sm. nepočne promlčení, když nalézá se dlužník směnečný v konkursu — a počalo-li již, tedy se tím přerušuje. Dle toho se tedy promlčení přeruší již otevřením konkursu.

Dle našeho zákona (§. 8. odst. 2. konk. ř. ze dne 25. prosince 1868 č. 1. ř. z. z r. 1869) přerušuje se promlčení ohlášením směnečné pohledávky ke konkursu. (O zastavení promlčení srovn. §. 8. odst. 3. konk. ř.)

Ustanovení §. 90. uh. ř. sm. stran žaloby z obohacení souhlasí úplně s ustanovením čl. 83. našeho ř. sm. Jinak ostatní zákony směnečné. Srovn. §. 93. skand. z., čl. 813. švýc. z., §. 148. rusk. nást., čl. 325. italsk. z. a čl. 61., 62. a 82. belg. z. — Angl. ř. sm. postrádá ustanovení. Srovn. §. 3. k §. 93. skand. ř. sm. a celistvý obraz strany žaloby z obohacení v §. 7. k čl. 62. belg. ř. sm.

§. 91. o solidárním ručení směnečných dlužníků souhlasí zásadně s čl. 81. odst. 1. a 2. našeho ř. sm., jakož i s ostatními zákony. (Srovn. zvláštní ustanovení čl. 87. angl. z. v §. 8.)

§. 92. o námítkách souhlasí taktéž s čl. 82. našeho ř. sm. a s čl. 811. švýc. ř. sm.; podobně i čl. 146. rusk. nást. (však se změnou nechvalnou, srovn. §. 5.) a italský ř. sm. čl. 323. Skand. ř. sm. a belg. z. postrádají ustanovení zvláštního.

²⁷⁾ Čl. 80. něm. ř. sm. změněn §. 13 uvoz. zák. k říšsk. soudn. ř. z r. 1877 potud, že se promlčení též přeruší dle §§. 190., 254., 461. ad 2. a 471. ad 2. říšsk. soudn. ř. (t. j. hlavně ústním přednesením žaloby).

^{27a)} Jinak nejnověji Grawein: „Verjährung und gesetzliche Befristung“ str. 39. (Srovn. též §§. 6. a 7.)

§. 93. obsahuje ustanovení „o napotomném, nedovoleném vyplnění směnky“, kteréž u nás nařízením min. ze dne 6. října 1853 č. 200. ř. z. v platnost uvedeno. Nařízení uh. ř. sm. jest stručnější, anoť zní: „že námítku tuto (pozdějšího vyplnění směnky) majiteli třetímu, kterýž jí bezelstně nabyt, vůbec nelze učiniti, a jiným osobám pouze potud, pokud lze dokázati, že pozdější toto vyplnění stalo se proti úmluvě.“ Chvalnější jest zajisté ustanovení toto, než podobné nařízení ruského nástinu (§. 145., srovn. §. 5.).

§. 94. uh. ř. sm. jedná o kompensaci. Tato má jen tenkrát místa, jestliže dlužníku přísluší proti žalobci pohledávka směnečná již k placení dospělá, aneb pohledávka v penězích, zakládající se na rozsudku soudním v moc práva vešlém, aneb na soudním smíru. Ustanovení to zajisté chvalitebné jednak již samo o sobě a jednak též proto, že tím učiněna přítrž náhledům sporným. (Srovn. Kalessa str. 98. a proti němu Blaschke str. 294. a 295.)

Další nařízení stran zákonodárství zahraničního (§§. 95. až 97.), pak z ohledu osvědčení (§§. 98—101.) souhlasí s naším ř. sm.

Podobně i ustanovení stran místa i doby praesentace a jiných výkonů směnečných (§§. 102. a 103.) — pouze nařizuje §. 102., že výkony ty mají se diti mezi 9—12. hodinou dopoledne a 2—5. hodinou odpoledne.

Poněkud rozdílná od našeho ř. sm. a zajisté též chvalitebná jsou nařízení o „nedostatečných podpisech“.

Dle §. 104. nemají směnečná prohlášení, která na místě jménem křížky neb jinými znameními učiněna jsou, pravidlem žádnou platnost směnečnou.

Prohlášení směnečná osob, které pro tělesné vady jméno své podepsati nemohou, jsou jen tehdy platnými, když křížky, na místě podpisu učiněné, jsou soudně neb notářem ověřeny (§. 104.). Kdežto tedy náš a německý ř. sm. (čl. 94.) vůbec dovoluje znamení ruky, nechť dotčená osoba neumí psati neb pro nějakou vadu jí se podepsati nelze, jest dle řádu uherského takové směnečné prohlášení jen tehdy platné, když dotčená osoba pro tělesnou vadu se podepsati nemůže. Podobné poněkud nařízení shledáme též v ruském nástinu (srovn. §. 5., §. 141.), kdežto dle čl. 820. švýc. z. jsou vůbec znamení ruky, byť byla úředně neb od notáře potvrzena, nezávazna (§. 4.). Sm. ř. skand. (§. 3.), italský a belg. (§§. 6., 7.) postrádají tu vůbec ustanovení. Zvláštní nařízení nalzáme v angl. ř. sm. (čl. 91.). Srovn. §. 8.

Ustanovení §. 105. o podpisech osob zmocněných a zástupců souhlasí s nařízením čl. 95. našeho ř. sm.

V §§. 106—107. jsou obsažena ustanovení stran práva zástavního a v §. 108. stran práva retenčního.

V našem právu směnečném pozbyla dotčená ustanovení vzhledem k zák. obchodnímu a k řádu konkursnímu ze dne 25. prosince 1868 č. 1. ř. z. z r. 1869 významu. (Jinak částečně Blaschke str. 23 a násl.)

Nařízení sm. ř. uherského jsou poněkud podobná ustanovením našeho zák. obchodního.

Co se konečně týká směnek vlastních, tu jsou ustanovení uh. ř. sm. (§§. 110—114.) celkem stejná jako v našem ř. sm. — ovšem, kde táhne se zákon k směnkám vydaným, se změnami z ohledu směnek těchto vytknutými.

Dle §. 110. ad 2. má se rovněž jako dle §. 3. ad 2. v případě, že by ve směnce vyznačeno bylo mimo směnečnou částku též příslušenství, míti za to, jakoby výminky té tu ani nebylo.

Dle §. 113. (srovn. §. 44.) není potřebí protestovati směnku umístěnou tehdy, když není zvláštního domicilia, aneb kde domicilia jest zároveň majitelem směnky.

Jak jsme svrchu již podotkli, obsahují konečně §§. 115—119. ustanovení přechodní a nařízení o počátku platnosti zákona.

§. 3. Směnečný řád skandinávský.

Směnečný zákon skandinávský pro Dánsko, Švédsko a Norvéžsko z r. 1880 nabyt dnem 1. ledna 1881 platnosti. Před tím platil v Dánsku řád směnečný ze dne 18. května 1825, zakládající se jednak na právu starém (z r. 1681 a 1683) a jednak na ustanoveních francouzského Code de commerce (srovn. §. 1.).

Švédský řád směnečný ze dne 23. srpna 1851 jest poněkud podobný německému všeob. ř. sm.

Jinak v Norvéžsku, kdež platil starý zákon „Norske Low“ ze dne 15. dubna 1687, podobný starému zákonu dánskému z r. 1683 „Danske Low“.²⁵⁾

Řád směnečný z r. 1880 obsahuje 98 článků; §. 96. týká se doby, kdy zákon platnosti nabude, a ustanovení přechodních. System jest téměř tentýž, jako v našem ř. sm. Schází toliko ustanovení o způsobilosti k směnkám (v I. oddělení čl. 1. našeho ř. sm. obsažené, kdežto nařízení čl. 3. našeho ř. sm. vyznačeno jest v §. 88. skand. ř. sm.), takže otázka stran způsobilosti k směnkám není v sm. ř. skandinávském rozřešena. Podobně sm. ř. italský a belg. Srovn. dále §. 5. (k §. 1. rusk. nást.).

Obsahuje tedy zákon skandinávský pouze dvě oddělení: I. o směnkách vydaných (§§. 1—94.) a II. o směnkách vlastních (§. 95.).

²⁵⁾ Srovn. obzvláště Borchardt na j. m. (pozn. 1.).

V §§. 1—7. jednáno o náležitostech směnky vydané. Ustanovení ta souhlasí celkem s naším ř. sm. Toliko:

a) nezná zákon ten směnek na trhy neb veletrhy znejících (čl. 4. ad 4. našeho sm. ř.); takže doba placení může toliko způsobem trojím určena býti (§. 3.);

b) není-li vůbec doba určena, kdy směnka splatná jest, má se míti za to, že jest směnka splatná na viděnou (a vista). (§. 3. posl. odst.) Podobně dle čl. 3. ad 5. rusk. nást., dle čl. 2. belg. z. sm. a dle čl. 10. angl. ř. sm. (§§. 5., 7., 8.);

c) při vydané vlastní směnce není (jako dle čl. 6. odst. 2. našeho ř. sm.) potřebí, aby bylo místo splatnosti rozdílné od místa vydání, a směnka taková pokládá se za směnku vlastní, nikoli za směnku vydanou (§. 2. odst. 2.). Podobně i v ruském nást. sm. (§. 2. odst. 2., srovn. §. 5.), kdežto ostatní zákony směnečné celkem přidržely se zásady něm. ř. sm.; — v Belgii není ustanovení zvláštního, věda pak prohlašuje se většinou pro zásadu v skand. ř. sm. vyslovenou. Dle angl. ř. sm. má majitel směnky na vůli pro tu neb onu zásadu se vysloviti. Srovn. §. 8. k čl. 5.

d) Obsažen-li ve směnce závazek k zúrokování, má se míti za to, jako by týž psán nebyl (§. 7.) — souhlasně s čl. 7. in fine říšsk. něm. z. sm. (úchytkou od našeho ř. sm. čl. 7. a min. nař. od 2. listopadu 1858 č. 197. ř. z.) — s §. 12. rusk. nást., s čl. 253. italsk. z. — a s čl. 725. odst. 2. švýc. z. (srovn. §. 4.). Dle angl. z. sm. (čl. 9.) jest závazek taký úplně platný. (Srovn. §. 8.)²⁹⁾

e) Udána-li summa směnečná ve směnce vícekrát, však rozdílné, platí summa nejnižší (§. 6.). Podobně §. 7. ruského ř. sm. (§. 5.) a italský ř. sm. čl. 290. (§. 6.). — Srovn. však též čl. 722. a 723. švýc. z. (§. 4.).

§. 8. odpovídá čl. 8. našeho ř. sm., pojednávaje souhlasně o závazku vydatele.

V §§. 9—16. jednáno o indossaci, a sice celkem taktéž souhlasně s naším ř. sm. Schází tu pouze ustanovení o indossaci po době splatnosti a po protestu (čl. 16. našeho ř. sm.).

§§. 17—20. obsahují nařízení o praesentaci směnky ku přijetí.

§. 17. souhlasí s čl. 18. našeho ř. sm. — pouze schází tam ustanovení o směnkách trhových (viz svrchu ad a).

Dle §. 18. musí směnka umístěná, jestliže vydatel v ní nevedl, kdo tutéž na udaném místě zaplatí, přede dnem splatnosti směnečníku býti k přijetí předložena, a když tento přijetí ode-

²⁹⁾ Jak známo, byly dle norimberské (IV.) novelly ustaveny dva návrhy a sice na prvním místě: „závazek k zúrokování činí směnku neplatnou“ na druhém místě: „závazek ten budiž za nepsaný pokládán“. Některé státy (a sice větší počet) přijaly zásadu druhou (tak i říšský německý text) — některé zásadu prvou (tak Rakousko).

pře, musí protest býti učiněn, an jinak majitel směnky pozbude směnečného práva proti vydateli a indossantům. Srovn. též dále §. 24. souhlasný s čl. 24. našeho ř. sm.

V §. 19. jest vyměřena lhůta, kdy směnka na určitý čas po vidění znející musí býti praesentována: na 6 měsíců, je-li v Evropě mimo Island a ostrovy Faroërské, na 1 rok, je-li na těchto dvou místech neb jinde mimo Evropu vydána. Ostatní ustanovení §. 19. souhlasí s naším čl. 19. a resp. co se týká posledního odstavce s posledním odstavcem čl. 20. Kdežto tedy náš (něm.) čl. 19., uh. §. 19., švýc. čl. 737., ruský §. 50. a násl., a italský z. sm. čl. 260. vyměřily jednotnou lhůtu (naš a uherský 2 léta, ostatní 1 rok) — určuje skand. ř. sm. a podobně i belg. z. sm. čl. 51. (§. 7.) dle vzoru franc. z. (čl. 160., srovn. §§. 1. a 7.) lhůty rozličné. (Srovn. též §§. 50—53. ruského nást. [§. 5.]). Zvláštností skand. ř. sm. (podobně též angl. ř. sm., srovn. dále §. 8.) jest, že povždy, kdy byl protest pro nepřijetí směnky učiněn, musí dle §. 20. vykonána býti notifikace tím způsobem, jakož jest stran protestu pro nezaplacení v §§. 45—47. předepsáno. Jinak jsou ostatní ustanovení zákona toho s naším ř. sm. souhlasná.

§§. 21—24. jednají o přijetí směnky.

Dle §. 21. musí se směnečník do 24 hodin určitě vyjádřiti, zdali směnku mu předloženou přijati chce čili nic. Nedošla-li ve lhůtě té odpověď, má se míti za to, že přijetí odepřeno. Podobně nalézáme dle vzoru práva francouzského čl. 125. Code do com. (srovn. §. 1.) 24hodinnou lhůtu deliberační v sm. ř. švýc. čl. 736., nást. ruském §. 30., sm. ř. belg. čl. 16., a sm. ř. italském čl. 264.; — angl. ř. sm. táhne se v čl. 42. k „obyčejné“ lhůtě. Jinak něm. (a náš) ř. sm. a ř. uherský. Ostatně souhlasí další ustanovení §. 21. stran formy a zásadně i stran odvolání akceptu celkem s čl. 21. našeho ř. sm. (Srovn. k tomu §. 4. švýc. ř. sm. k čl. 740.)

Dle §. 22. lze (jakož i dle čl. 22. našeho ř. sm.) přijetí obmezení toliko na částku summy ve směnce vytčené. Ostatně však musí směnka přijata býti dle znění svého beze vší výminky a beze všeho obmezení. Bylo-li takovéto obmezení učiněno neb výminka nějaká položena, má se míti za to, jakoby to psáno nebylo.

Stran směnek umístěných ustanoveno v čl. 24. (podobně jako v čl. 24. našeho ř. sm.), že má příjemce udati, kým směnka na dotčeném místě bude zaplacená, neučinil-li tak vydatel; jinak má se za to pokládati, že příjemce sám směnku na určeném místě zaplatí. (Srovn. též svrchu §. 18.)

V §§. 25—30. jednáno o postihu i pro nepřijetí i pro nejistotu příjemce. §§. 25. a 26. souhlasí celkem s čl. 25. odst. 1. a čl. 26. odst. 1., §. 27. s čl. 27. a §. 28. s čl. 28. na-

šeho ř. sm. Srovn. k tomu svrchu (§. 2.) k čl. 29. u. h. ř. sm. a §. 4. čl. 740. švýc. ř. sm.

Nové nařízení nalézáme v §. 29., dle něhož může majitel směnky, jenž na základě protestu pro nepřijetí dle §§. 25. a 26. oprávněn jest žádati jistotu, na místě této, byť i směnka ještě k placení nebyla dospěla, ihned zaplacení summy směnečné neb částky nepřijaté, mimo útraty a provisi dle §§. 50—52. (o postihu pro nezaplacení, viz §§. 41—55) vyžadovati; má tudíž majitel směnky na vůli jistotu neb zaplacení žádati (§§. 25. a 29.), kdežto dle čl. 55. angl. ř. sm. může žádati vždy jen zaplacení. Ostatní ř. sm. (§. 25. u. h., čl. 744. švýc., §. 37. rusk. nást., čl. 314. italsk. ř. a čl. 10. belg.) souhlasí s naším ř. sm. čl. 25., dle něhož lze toliko jistotu žádati. Srovn. též §. 5. k §. 37. rusk. nást. a §. 6. k čl. 314. italsk. ř. sm. Dlužník směneční má však právo 5% jakožto roční úrok od směnečné summy neb nepřijaté částky pro zbývající dobu až do propadnutí směnky sobě sraziti (interusurium).

Rovněž může dlužník na místě žádané jistoty směnku ihned způsobem právě uvedeným zaplatiti.

V §. 30. jednáno o postihu k zjištění pro nejistotu příjemce, celkem souhlasně s čl. 29. našeho ř. sm.

O protestu pro nejistotu jest taktéž — jakož o protestu pro nezaplacení v §§. 45—47. — nařízena notifikace (§. 30. posl. odst.).

§§. 31—40. obsahují ustanovení „o době splatnosti a o zaplacení směnky“.

§. 31. souhlasí s 1. odst. čl. 30. a čl. 33. našeho ř. sm.; podobně i 1. odst. §. 32. s 1. odst. čl. 31. strany směnek „na viděnou“.

Další ustanovení §. 32. z ohledu lhůty, kdy směnka na viděnou k placení předložena býti musí, poukázáno k nařízení §. 19. o praesentaci k přijetí, kteréž místo dvou roků našeho ř. sm. (čl. 31.) ustanovuje lhůtu šestiměsíční a pokud se týče jednoho roku.

§. 33. odst. 1. souhlasí s čl. 30. odst. 2. našeho ř. sm., §. 33. odst. 2. s čl. 32. ad 1., §. 33. odst. 3. s čl. 32. posledního odstavce, kdežto nařízení čl. 32, ad 2. našeho ř. sm. obsaženo doslovně teprve v §. 90.

§. 34. souhlasí celkem s čl. 34. našeho ř. sm. a §. 35. s čl. 37., kdežto ustanovení čl. 35. našeho ř. sm. o směnkách trhových, jak výše uvedeno, vypuštěno.

§. 36. nařizuje, že příjemce, který směnku, jemu v den splatnosti neb po dni tom předloženou, nevyplatil, povinen jest 6% úroky ode dne prodloužení platiti, a veškeré útraty, které majiteli průtahem tím vzešly, nahraditi. Jestliže kurs, dle něhož placeno býti má, po předložení směnky byl padl, musí dlužník platiti dle kursu, který byl v době předložení směnky; kdyby však

majitel směnky otálel s předložením jejím, může žádati zaplacení toliko dle kursu ze dne toho, kdy směnka k placení byla dospěla.

Dle §. 37. nesmí (souhlasně s čl. 38. našeho ř. sm.) majitel směnky zavrhnouti placení částečné.

§. 38. souhlasí celkem s čl. 39. a §. 39. s čl. 36. našeho ř. sm.

Dle §. 40. musí v případě, když byla směnka přede dnem splatnosti zaplacená, a se ukázalo, že se stalo zaplacení majiteli nepravému, ten, kdož byl směnku zaplatil, ručiti za veškerou škodu z toho povstalou. Souhlasně zní též ustanovení §. 77. odst. 2. ruského nást. (srovn. §. 5.) — podobně, ale poněkud správnější jest ustanovení čl. 760. švýc. z. (§. 4.) — též podobně čl. 34. a 36. z. belg. a čl. 293. z. italsk. (§§. 7. a 6.), které souhlasně nařizují, že sice není majitel směnky povinen přede dnem splatnosti zaplacení přijmouti; kdo však před dospělostí směnky platí, ručí za platnost placení toho. Náš, uherský a anglický zákon se o tomto případě nezmiňují.

O postihu pro nezaplacení směnky jednáno v §§. 41. až 55. Dle §. 41. jest, jakož dle čl. 41. našeho ř. sm., k postihu proti vydateli a indossovatelům potřebí, aby byla směnka k placení předložena, a když nebyla úplně zaplacená, by byl do dvou dnů všedních protest učiněn.

Dle 2. odst. §. 41. odpadá však nutnost praesentace i protestu tehdy, když byl již dříve protest pro nepřijetí učiněn a dle §. 29. (viz svrchu) směnka vyplacena nebo dle téhož §. 29. spor o zaplacení její zaveden.

§. 42. „o odpuštění protestu“ souhlasí s čl. 42. našeho ř. sm.

§. 43. jedná, jakož čl. 43. našeho ř. sm., o směnkách domícilovaných, celkem taktéž souhlasně — pouze rozřešena i tu sporná otázka, že protestu proti příjemci jest potřebí jen tehdy, má-li placení státi se osobou od příjemce (u nás čl. 43. směnečníka) rozdílnou.

§. 44. souhlasí s čl. 44. našeho ř. sm. Podobně i §§. 45., 46. a 47. celkem s čl. 45., 46. a 47. našeho ř. sm., s tím pouze rozdílem, že dle posledního odstavce §. 45. musí též vydatel umístěné směnky, jemuž bylo oznámeno, že směnka umístěncem zaplacená nebyla, a že byl proto protest učiněn, příjemci o tom zprávu dáti. (Srovn. stran notifikace též angl. ř. sm. §. 8.)

§§. 48. a 49. souhlasí s čl. 48. a 49. našeho ř. sm. Pouze v 3. odst. §. 49. nařízeno, že když od majitele směnky neb s jeho svolením od jiného jméno vydatel neb některého indossovatele bylo vyskrtnuto, dlužník dotčený a veškerí jeho nástupníci jsou závazku směnečného úplně sprostěni.

§. 50. jedná o nároku postihacím majitele směnky a §. 52. o právu postihacím indossovatele, a souhlasí ustanovení ta celkem s naším ř. sm. (čl. 50. a 51.). Nárok na $\frac{1}{3}\%$ provise však od-

padá, když celkový obnos provise již dosáhl 2% částky směnečné (§. 52. posl. odst.).

§. 51. poukazuje v případě, když svědčí směnka na minci cizozemskou, na ustanovení §. 35. (viz svrchu); jestliže však kurs po dni dospělosti směnky padl, musí se státi placení podle kursu, který tehdy platil.

§. 53. o směnce návratní, §. 54. o vydání listin při zaplacení a §. 55. o vyškrtnutí indossamentů následkem zaplacení směnky souhlasí s čl. 53—55. našeho ř. sm.

V §§. 56—65. jednáno o přijetí a zaplacení pro čest čili o intervenci.

§. 56. souhlasí s čl. 56., též i §. 57. zásadně s čl. 57. našeho ř. sm.

Dle §. 57. nemusí majitel směnky přijetí pro čest od osoby jiné než od adresy podpůrní připustiti, vyjímaje případ, že by směnečník se k tomu nabízel. Nabízí-li však zároveň adresa podpůrní přijetí, jímžto by stejný počet zavázaných se osvobodil, má táž míti přednost před směnečníkem.

Chvalitebně jest ustanovení §. 58. (podobně ruský nástin §. 90. v §. 5.), jímžto vyplněna mezera v našem ř. sm.

Dle §. 58. musí totiž přijetí se strany adresy podpůrní nebo jiného intervenienta státi se pravidlem na směnce samé; pouze tehdy, když se nachází prvopis adresy podpůrní nebo prvopis indossamentu na opisu směnky, může se přijetí pro čest státi též na této kopii. Ostatně souhlasí podstatně §. 58. v posledním odstavci s čl. 59., §. 59. s čl. 58., s tou úchytkou, že není potřeba protestu neb dodatku, v čl. 58. odst. 1. našeho ř. sm. předepsaného, §. 60. s čl. 60., §. 61. s čl. 61., §. 62. s čl. 62., §§. 63., 64. a 65. s čl. 62., 63., 64. a 65. našeho ř. sm., v §. 63. pouze taktéž jako v §. 59. s tou odchylkou, že není potřeba protestu intervenientního, nýbrž pouze poznámky na směnce, „že bylo pro čest zaplaceno a za koho“ — kdežto všechny ostatní ř. sm. vyžadují protestu (čl. 62. našeho, §. 61. uh., čl. 780. švýc., čl. 298. italsk., čl. 49. belg. a čl. 68. angl. zákona. (Srovn. §§. 2., 4—8.)

V §§. 66—72. jednáno o duplikátech a o prepisech směnky, a souhlasí ustanovení ta taktéž celkem s čl. 66—72. našeho ř. sm., hlavně s dvěma úchytkami. Předně vynecháno tu nařízení našeho čl. 71. (srovn. k tomu §. 11.), kteréhož i v našem ř. sm. vzhledem k čl. 11. našeho ř. sm. nebylo potřeba.

Dále nalézáme chvalitebné ustanovení v §. 67. (srovn. stejné ustanovení v ruském nást. §. 115. ad §. 5.), dle něhož „majitel směnky — i remittent i indossatar — oprávněn jest proti náhradě útrat duplikáty směnky od vydatelce žádati. Pozdější majitel může se zároveň obrátiti s žádostí tou na svého bezprostředního předchůdce atd., až dojde žádost k vydateli“ — kdežto dle na-

šeho ř. sm. čl. 66. odst. 3. musí se pozdější majitel směnky obrátiti vždy jen na svého bezprostředního předchůdce.

V ustanoveních §§. 73—76. přihlíženo k směnkám ztraceným způsobem ovšem od nařízení čl. 73. a 74. našeho ř. sm. poněkud rozdílným, což zakládá se hlavně v různosti práva formálního. Tak nařizuje §. 73., že ztratila-li se směnka, lze tuto podle pravidel zákonem o amortisaci, jinde daných, za umouřenou prohlásiti.

Nejhlavnější novoty skand. ř. sm. z ohledu toho jsou: Bylo-li vyzvání stran umouření směnky od soudu vydané řádně prohlášeno, jest vydatel povinen novou směnku vydati. Jestliže směnka již dospěla, musí příjemce, je-li směnka přijata, směnečnou summou vyplatiti tomu, kdo své právo k tomu vykáže.

Musí však v případě tom i vydateli i příjemci dána býti jistota až do té doby, kdy bude směnka za umouřenou prohlášena, aneb kdy budou tyto osoby jinak závazku ze směnky ztracené sprostěny (§. 74.).

Jestli jest zachování práva směnečného závislým od praesentace neb od protestu, musí ten, komu směnka se ztratila, aby sobě proti vydateli a příjemci práv výše uvedených (v §. 74.) zachoval, před uplynutím lhůty k protestu určené učiniti protest vzhledem k tomu, že se mu směnka byla ztratila, a musí o tom dle §§. 45—47. dotčené dlužníky směnečné též zpraviti (§. 75.). Zrejmo, že skand. ř. sm. poskytuje tedy ze ztracené směnky práv proti vydateli a příjemci (proti prvému na vydání nové směnky) — nikoli však proti indossantům. Jinak italský ř. sm. čl. 330. Srovn. dále §. 6.

Z ustanovení těchto (hlavně z čl. 74.) seznáváme konečně též, že skand. ř. sm. neobmezuje amortisaci toliko na směnky přijaté, jako náš a něm. ř. sm. čl. 73. (Thöl §. 313., Blaschke §. 111.) Podobně jako sm. ř. skand. též sm. ř. švýc., hlavně čl. 791. a 796. (§. 4.), nást. ruský čl. 125. (§. 5.) a sm. ř. italský čl. 328. a 330. (§. 6.). O zvláštním ustanovení sm. ř. belg. a angl. srovn. dále §§. 7. a 8.

§. 76. souhlasí s čl. 74. našeho ř. sm.

O promlčení práva směnečného jednáno v §§. 77—80. poněkud rozdílně od našeho ř. sm.

Dle §. 77. promlčuje se nárok směneční proti příjemci taktéž do tří roků ode dne dospělosti směnky. Jedná-li se o směnku „na viděnou“ znějící, počítá se doba promlčení od ukončení lhůty svrchu v §. 32. (a §. 19.) naznačené, aneb byla-li směnka ta dříve k placení předložena, ode dne, kdy se tak bylo stalo (souhlasně §. 135. nástinu ruského, srovn. ad §. 5., podobně i italský ř. sm. čl. 909. a 260. — a belg. ř. sm. čl. 82. a 51., kdežto náš, u. h. a švýc. z. sm. postrádají zvláštního ustanovení). Tím vyplněna mezera v našem (a něm.) ř. sm. se nalézající. Dle praxis počíná u nás promlčení směnky takové proti příjemci po lhůtě

dvou roků, ode dne vydání směnky počítaje (srovn. G.-H. č. 20. r. 1857, Öst. G.-Z. č. 94. r. 1857, Jur. Bl. str. 358. r. 1872, též rozhodnutí lipského vrchn. ř. obch. s. ze dne 8. října 1873 a j. v.).

Právo postihací majitele směnky promlčuje se buď v šesti měsících anebo v jednom roce, dle toho, zdali směnka splatná jest v Evropě, vyjímaje Island a Faroery, neb na těchto ostrovech aneb mimo Evropu — a podobně i právo postihací indossovatele ve lhůtách těchto vzhledem k bydlišti dotčeného indossovatele, který směnku byl zaplatil (§§. 78. a 79.).

Ustanovení §. 80. stran přerušení promlčení souhlasí celkem s čl. 80. našeho ř. sm., až na to, že o žalobě musí býti dlužníku ohlášeno soudní předvolání („Verkündigung der gerichtlichen Vorladung“, zní německý překlad od Beissela §. 1. pozn. 1.), a s §. 8. řádu konkursního ze dne 25. prosince 1868 č. 1. ř. z. r. 1869.

Zvláštní a všem ostatním sm. ř. cizí nařízení obsahuje však odst. 2. §. 80., dle něhož sice se promlčení přerušuje toliko z ohledu dlužníka, proti němuž dotčené jednání (žaloba, opovědění sporu, ohlášení ke konkursu) čelí — avšak přerušení působí ve prospěch všech předchůdců věřitele, od kterého přerušení to bylo provedeno.

Stalo-li se přerušení promlčení, aniž by bylo jednání o žalobě směnečné ukončeno, počne nová lhůta promlčovací ode dne, kdy naposled bylo u soudu o žalobě dotčené jednáno (§. 80. poslední odstavec). Podobně čl. 807. švýc. z. a podobně též praxis. Srovn. Wächter na j. m. str. 463., Hartmann na j. m. str. 192. — je-li tu rozsudek, jest nová lhůta 30letá, jinak dle ř. sm. (3letá, 3měsíční a pod.).

Nařízení §§. 81—83. o protestu neodchylují se podstatně od čl. 87—90. našeho ř. sm. — až na ustanovení §. 82. posl. odst., dle něhož se musí okolnost, že byl protest učiněn, na směnce neb na kopii poznamenati. Podobně i dle nást. ruského §. 157. (srovn. ad §. 5.).

V §§. 84—86. jednáno o zákonodárství zahraničním souhlasně s čl. 84—86. našeho ř. sm.

Poslední kapitola (15.) I. oddělení obsahuje pak v §§. 87—94. „rozličná ustanovení“ a odpovídá hlavně čl. 81., 76., 3., čl. 91., 92., čl. 32. ad 2. a čl. 83. našeho ř. sm. s následujícími toliko podstatnými úchytkami a novotami:

§. 88. nařizuje: „Nalézají-li se na směnce podpisy falešné nebo od osob, které k směnkám nejsou způsobilé, neb které z jiného důvodu pro osoby, v jichž jménu byly učiněny, nejsou závaznými — nemá okolnost ta vlivu na závazek ostatních dlužníků směnečných.“ (Podobně i ruský nást. §. 143., viz ad §. 5.; o zfalšovaných podpisech srovn. obsírněji §. 4. švýc. ř. sm. čl. 802.) Posledním všeobecným přídatkem poukázáno obzvláště

na podpisy bez plné moci za jiné osoby učiněné (čl. 95. našeho ř. sm.).

Praesentace směnky a jiné výkony směnečné musí se státi, není-li tu výslovné úmluvy, mezi 9. hod. dopoledne a 7. hod. odpoledne, a sice taktéž jako dle čl. 91. našeho ř. sm. v místnosti obchodní, nebo není-li takové, v obydlí dotčeného dlužníka směnečného (§. 89.).

Není-li majiteli směnky následkem ustanovení zákona (na př. moratorium a pod.), nebo následkem všeobecné stávky obchodu nebo podobných mimořádných okolností („vis major“) možno, aby vykonal, co k zachování práva směnečného předepsáno jest, nepozbude práva svého, vyjímaje případ kapitoly 12. (§§. 77—80. o promlčení směnky), jestliže po odpadnutí překážky dotčené vykonal, což předepsáno (§. 92.). Jinak čl. 813. z. švýc. a (podobně s tímto) §. 147. rusk. nást. (Srovn. ad §§. 4. a 5.) Dle toho připouští zákon skandinávský odvolávání se na „vis major“ ve všech případech mimo promlčení — kdežto švýcarský zákon čl. 813. a ruský nást. v §. 147. přijaly zásadu opačnou. (Srovn. obsírněji v §§. 4. a 5.) Anglický pak ř. sm. zvláštním způsobem k otázce té přihlíží, připouštěje „omluvení“ dotčeného zanedbání, čl. 41., 46., 50., 67. (Srovn. §. 8.) Ostatní zákony směnečné postrádají zvláštního ustanovení. Ostatně jest otázka ta v theorii v poslední době velice propracována. Srovn. m. j. hlavně Thöl na j. m. §. 237., též Wächter II., str. 710. a 711. a „Verhandl. des 14. d. Juristentags“ (1879).

S důležitou novotou setkáváme se v čl. 93. Jestliže právo směnečné promlčením aneb opominutím toho, což k zachování téhož předepsáno bylo, pominulo, zůstane dlužník směneční vlastníku směnky zavázán jako z dluhu obyčejného potud, pokud by se obohatil, když by veškerý nárok pominul.

Zřejmo z toho, že §. 93. skand. ř. sm. poskytuje žalobu z obohacení vlastníku³⁰⁾ směnky (podobně čl. 813. švýc. z. a §. 148. rusk. nást.) a sice směnky promlčené neb praejudikované proti všem dlužníkům a nikoli pouze proti vydateli a příjemci, jako čl. 83. našeho ř. sm. a §. 90. uh. z. Dle čl. 813. švýc. z. má žaloba ta místo proti příjemci, vydateli, směnečníku, domiciliátu a proti tomu, na jehož účet směnka vydána, dále při vlastních směnkách dle čl. 827. ad 12. nejen proti vydateli, nýbrž i proti prvnímu indossantovi — a sice i při praejudikované i promlčené směnce. Dle §. 148. rusk. nást. má žaloba ta místo toliko při směnkách praejudikovaných a sice praejudikované i proti vydateli směnky vydané. (Srovn. dále §. 5.) Dle italsk. ř. sm. čl. 325. podobně toliko proti trassantovi — dle obou těch zákonů při domicilovaných směnkách s určitým domi-

³⁰⁾ V Borchardtově překladu vadně „majiteli“. Ostatně srovn. ce-listvý obraz žaloby té v §. 7. k čl. 62. belg. z.

ciliátem též proti příjemci a vydatelé vlastní směny. Belg. z. čl. 61., 62., 82. přijal náuku práva francouzského (Code de com. čl. 168. až 171., 189.) — žaloba má místo proti trassantovi a proti indossantům, jsou-li obohaceni, nikoli proti příjemci vydané a vydatelé vlastní směny.

V angl. zákonu není ustanovení o žalobě z obohaceni.

Výrazem jako „dluh obyčejný“ („allgemeine Schuldforderung“ v něm. překladě, srovn. pozn. 1.) zajisté pouze vytknuto, že není to více nárok směneční, nýbrž obecnoprávní.³¹⁾

§. 94. poukazuje konečně k tomu, co k cíli rychlého rozhodnutí ve věcech směnečních ve formálním právu obzvláště bylo nařízeno.

Oddělení II. jedná v §. 95. o „vlastní směnce“. Zákon táhne se k tomu, co bylo o směnkách vydaných ustanoveno — pouze s těmi úchytkami, ježto s tím souvisí, že vydatel ručí, jakoby byl příjemcem, dále že není potřebí zvláštního přijetí směnek těch, a že se k směnkám vlastním nevztahuje, co bylo v 10. kapitole o směnečných duplikátech nařízeno.

Těž nesmí vlastní směnka zníti na vlastní řad.

Seznali jsme takto, že směnečný řád skandinávský založen jest úplně na zásadách, na jakýchž spočívá náš a všeob. německý řád směnečný.

Novoty týkají se taktéž ponejvíce rozřešení otázek u nás dosud sporných, a v malém toliko počtu určeny jsou vyplnění mezery v našem a v německém řádu směnečném, jakož jsme na patřičném místě vždy výslovně byli vytknuli.

§. 4. Směnečný zákon švýcarský.

Republika švýcarská měla doposud více různých zákonů směnečných — téměř v každém kantonu byla ustanovení směnečná aspoň částečně rozdílná.³²⁾ Nejnověji usnešeno vydati nový zákon spolkový „o právu obligačním, incl. práva obchodního a směnečného“.

Nástin zákona toho, sdělaný dle usnešení kommisie k tomu ustanovené, ze dne 16. a 21. května 1876, pak ze dne 18. září a 7. října 1876 vydán již r. 1877.³³⁾

³¹⁾ Význam ten dá se vysvětliti tím, že dle sm. z. pro Dánsko z r. 1825 §. 35., a podobně i dle sm. z. pro Švédsko z r. 1851 §. 96. směnka promlčená neb praejudikovaná platila jako obyčejný dluhopis.

³²⁾ Srovn. Wächter na j. m. (pozn. 1.), Thöl na j. m. (pozn. 1.) §. 155.

³³⁾ „Schweizerisches Obligationenrecht mit Einschluss des Handels- und Wechselrechtes“ (art. 69 der Bundesverfassung). Entwurf (Bern 1877 bei Jent und Reinert).

Směnečné právo obsaženo tu v čl. 769—877. Na základě osnovy této sdělan pak zákon spolkový ze dne 14. června 1881, platný dnem 1. ledna 1883.³⁴⁾

Zákon spolkový liší se místy značně od osnovy a pojednává o směnkách v 29. titulu od čl. 720. až 829.

Rozdělení látky jest téměř zúplna totéž, jako v našem ř. sm.³⁵⁾

Spolkový zákon pojednává nejprve v čl. 720. a 721. taktéž jako náš ř. sm. o „způsobivosti směnečné“. Dle čl. 720. jest způsobilý k směnkám každý, kdo se může zavázati smlouvami. Souhlasně tedy s čl. 1. našeho ř. sm.

Avšak zákon spolkový poukazuje v 2. odstavci čl. 720. k ustanovení čl. 812., jehož nařízení má se vztahovati pouze k těm osobám a společnostem, které jsou v obchodní rejstřík zanešeny.

Čl. 812. pak nařizuje, že činí-li dlužník námítky dle čl. 811. přípustné (t. j. souhlasně s naším čl. 82. takové, které buď vycházejí z práva směnečného, neb které dlužníku přímo proti žalobci přísluší), má soudce, zdají-li se mu uvedené okolnosti býti pravdě nepodobnými, povoliti ihned prozatímní exekuci.

Čl. 721. souhlasí s čl. 3. našeho ř. sm. Napotom jedná zákon spolkový „o náležitostech“ směny vydané (čl. 722—725.).

Čl. 722. souhlasí celkem s čl. 4. našeho ř. sm. Podobně i čl. 723. a násl. s čl. 5. a násl. až na úchytku, že dle čl. 722. ad 2. musí býti summa směnečná vždy v kontextu písmeny psána, kdežto dle všech ostatních řádů směnečných (našeho a něm., skand., rusk., italsk., belg. a angl.) jest též lze summou směnečnou číslicemi psáti.

Čl. 723. nařizuje pak dále stručně: „Pakli jest summa směnečná vícekráté písmeny psána, platí v případě jich rozdílnosti summa menší.“ (Srovn. k tomu čl. 5. našeho ř. sm., §. 6. skand. [§. 3.] a §. 7. rusk. z. [§. 5.] Srovn. též §. 6. k čl. 290. italsk. ř. sm.)

Dále nalézáme v čl. 725. odst. 3., odpovídajícím čl. 7. našeho ř. sm., přídavek podobný jako v něm. říšském ř. sm. čl. 7. [druhý eventuelní návrh IV. novelly norimberské, srovn. §. 3. pozn. 29., v uh. ř. sm. §. 3. ad 2. (§. 2.) a §. 7. ř. skand. (§. 3.), §. 12. rusk. nást. (§. 5.) a čl. 253. italsk. z. (§. 6.)] toho

³⁴⁾ „Bundesgesetz über das Obligationenrecht“. Vom 14. Brachmonat 1881. Vollziehbar vom 1. Jänner 1883 an. Amtl. Ausgabe. Bern. Stämpf'sche Buchdruckerei 1881.

³⁵⁾ V následujících člancích 830—837. jednáno pak o „cheku“ (srovn. §. 9.) — v čl. 838—842. o „listinách, směnkám podobných“ (t. j. které v kontextu nejsou jako „směny“ naznačeny, avšak výslovně zní na řád a mají náležitosti čl. 825, t. j. směny vlastní) — v čl. 843—845. o jiných „listinách, které lze girem převáděti“ — v čl. 846—858. o „listinách majiteli svědčících“.

znění: „že, obsažena-li ve směnce úmluva o úrocích, má se pokládati za to, jako by jí tu nebylo“. (Srovn. naproti tomu čl. 7. našeho ř. sm. a min. nař. ze dne 2. listopadu 1858 č. 197. ř. z., jenžto souhlasí s prvním návrhem IV. novelly norimberské).

Čl. 726. „o závazku vydatele“, pak čl. 727—735. „o indossaci“ neobsahují podstatných novot, až na ustanovení čl. 734. (odpovídajícího čl. 16. našeho ř. sm., s nímž až na tento přídavek též úplně souhlasí). Odst. 2. čl. 734. nařizuje totiž, že směнка, kteráž byla po uplynutí lhůty k protestu pro nezaplacení indossována, musí, byla-li již přijata, do tří let ode dne splatnosti počítaje a nebyla-li přijata, do roka od prvního potomního indossamentu, po oné lhůtě k protestu učiněného počítajíc, tak jako směнка na viděnou k placení býti praesentována. U nás jest i v praxi i ve vědě otázka ta dosud sporná. Největší část rozhodnutí (srovn. Thöl na j. m., §. 264., též Grünhut „Die Lehre der Wechselbegebung“ Wien 1871) zní podobně, jako švýc. ř. sm. nařizuje, že totiž praesentace směny takové (kteráž se jeví býti pak směnkou na viděnou) musí se státi do 2 roků ode dne prvního potomního indossamentu — dle jiného náhledu může se praesentace státi vždy potud, pokud není směнка promlčena. (Blaschke str. 144., 145.)

Čl. 736—738. jednájí o „praesentaci k přijetí“ směny a souhlasí celkem s naším z. (čl. 18—20.). Pouze v čl. 736. jsou dvě novoty. Ustanoveno totiž v odst. I., že majitel směny jest oprávněn, když směнка od něho k přijetí předložená do 24 hodin přijata nebyla, protest učiniti. Podobné ustanovení seznali jsme v §. 21. sm. ř. skand. a seznáme v §. 30. nást. rusk., čl. 264. italsk. z. a čl. 16. belg. z. (Srovn. §§. 3., 5., 6. a 7.) Nařízení to pochází vlastně z francouzského Code de com., který v čl. 125. odst. 1. (doslovně jako čl. 16. odst. 1. z. belg.) nařizuje: „Směnka musí při praesentaci nebo nejdéle do 24 hodin po praesentaci přijata býti“ („une lettre de change doit être acceptée à sa présentation ou au plus tard dans les vingt quatre heures de la présentation“).

V odst. 3. čl. 736. pak čteme, že již ten, kdo má směнку v držení, zmocněn jest tutěž k přijetí předložiti a protestovati — „že však není týž oprávněn připustiti, aby akcept již psaný byl buď zničen neb obmezen“.

V čl. 739—743. jednáno o akceptaci a souhlasí nařízení tato taktéž až na ustanovení čl. 740. s čl. 11—24. našeho ř. sm.

Náš ř. sm. v čl. 21. posl. odst. stručně nařizuje, „že přijetí jednou učiněné nemůže se více odvolati“.

Čl. 740. švýc. z. ustanovuje pak: „Přijetí, jednou učiněné, nemůže se (napotomně), ani když ještě směнка od směnečníka nebyla majiteli, který mu ji byl k přijetí předložil, vrácena, odvolati, aneb jinak obmeziti. Poukazuje-li pak příjemce k tomu, že vlastník směny s odvoláním akceptu neb obmezením

téhož byl srozuměn, má to míti platnost pouze proti tomu, kdo byl svolení to dal, nikoli však proti jiným osobám oprávněným.“ Ustanovení to zajisté úplně správné. Téměř souhlasně až na poslední větu zní §. 34. nást. rusk., podobně též §. 21. skand. z., v zásadě souhlasně též náš a uh. z. čl. 21. Jinak z. italský čl. 264., dle něhož akcept závazným jest teprve po odevzdání směny (srovn. §. 6.), a z. anglický §. 21. (§. 8.), dle něhož jest taktéž před odevzdáním akcept odvolatelný — avšak notifikací o přijetí stane se neodvolatelným. Dle z. belgického (§. 7.) čl. 11. může směnečník, nedal-li směny dosud z rukou, do lhůty 24hodinné akcept vyškrtnouti.³⁶⁾

Čl. 744—748. jednájí o „postihu ku zjištění“, a sice čl. 744—747. o postihu pro nepřijetí směny a čl. 748. pro nejistotu příjemcovu. Články tyto úplně souhlasí s čl. 25—29. našeho ř. sm. až na nepatrnou změnu v čl. 748. ad 3. a na další změnu v článku tom v posledních dvou odstavcích.

Čl. 748. jednájíci „o postihu pro nejistotu příjemcovu“ nařizuje úplně souhlasně s naším ř. sm. čl. 29., že za nejistého má býti pokládán příjemce mimo případ konkursu (ad 1.) a zastavení placení (ad 2.) tehdy (ad 3.), když po vydání směny vedená exekuce na majetek příjemcův zůstala buď zúplna neb i jen částečně bez výsledku. Podobně čl. 30. skand. sm. ř. a čl. 314. italsk. ř. sm. — kdežto v uh. ř. sm. čl. 29. a v ruském nást. čl. 44. vynechán případ zastavení placení. Belg. ř. sm. (čl. 54.) poukazuje toliko k zastavení placení. Angl. z. jmenuje v čl. 51. ad 5. konkurs a zastavení placení co důvody postihu pro nejistotu.

Konečný odstavec čl. 748. nařizuje, že „vlastník směny jest oprávněn v případech ad 2. a 3. též od příjemce směnečnou exekucí nebo směnečným řízením jistotu žádati“ — kdežto pouhý držitel směny dle předposledního odstavce čl. 748. zmocněn jest v případech ad 1., 2. a 3. od příjemce jistotu žádati, a když by téže neobdržel, učiniti protest.

Čl. 749—754. o „době splatnosti směny“ souhlasí s čl. 30. až 35. našeho ř. sm.

Podobně i čl. 755—761. o „placení“ s čl. 36—40. našeho ř. sm., pouze s následujícími změnami:

Čl. 760. nařizuje, že majitel směny není povinen přede dnem splatnosti placení přijmouti; placeno-li před splatností směny, stalo se tak na nebezpečí platitele. [Srovn. k tomu §. 40. skand. ř. sm., a §. 77. rusk. nást. (§§. 3. a 5.), čl. 34. a 36. belg. z. a čl. 293. italsk. z.] Zvláštní ustanovení nalézáme ve švýc.

³⁶⁾ Srovn. k této otázce zvláště Grawein: „Die Perfection d. Acceptes“ (Graz 1876) a Goldschmidt ve svém časopise (na j. m) XXVIII., str. 84. až 88. a násl.

ř. sm. o prolongaci — o kterémž případě ostatní zákony směnečné mlčí.^{36a)}

Dle čl. 761. pozbuje totiž majitel směnky, který příjemci prolongaci povolil, svých práv proti těm předchůdcům, kteří k prodloužení tomu nebyli svolili.

Čl. 752. souhlasí doslovně s čl. 33. našeho ř. sm. a není tudíž dle švýc. ř. sm. dnů výhodných (Respekttage).

Dle zákonů směnečných, které až dosud v rozličných kantonech švýcarských platily, byly zavedeny dny výhodné pouze v kantonu St. Gallen (6 dnů) a v kantonu Glarus (3 dny). Srovn. Borchardt na j. m. I., str. 507.; Wächter na j. m. II., str. 961. a j. v.

V čl. 762—773. jednáno o „postihu pro neplacení“ a nalézáme tu následující podstatné novoty:

Dle čl. 762. nemůže se protest učiniti již v den dospělosti směnky, nýbrž teprve druhého dne. Ostatně musí týž nejdéle v druhý den všední po dni dospělosti učiněn býti. Podobně musí dle franc. z. čl. 162. (§. 1.) a dle italského z. čl. 295. (§. 6.) protest býti učiněn v první den (dle italského všední) po dnu splatnosti, — kdežto dle našeho i něm. ř. sm. čl. 41., dle skand. §. 41., rusk. nást. §. 64. (§§. 3., 5.) může protest býti učiněn již v den splatnosti, avšak nejdéle druhého dne všedního po dnu platebním, — tak i dle uh. z. §. 41. (§. 2.), však ne před 12. hodinou dne platebního — a podobně zdá se (srovn. však Cohn na j. m. str. 86.) i dle belg. ř. sm. (ač nejasně) čl. 53., jenž nařizuje, „že protest musí být učiněn nejdéle druhého dne po dni dospělosti směnky“. Stran angl. ř. sm. srovn. §. 8. k čl. 51., dle něhož musí se směnka pravidlem notirovati (poznámenati) neb protestovati v den, kdy byla dishonorována.

Stran odpuštění protestu (čl. 763. souhlasný s čl. 42. našeho ř. sm.) srovn. §. 5. k §. 63. rusk. nást.

Čl. 764., odpovídající čl. 43. našeho ř. sm., rozluští taktéž otázku spornou o povinnosti k protestování směnek umístěných ve smyslu praxe panující; týž nařizuje totiž v odst. 2. (odst. 1. souhlasí doslovně s 1. odst. čl. 43. našeho ř. sm.): „Opomine-li majitel protestování v pravý čas u umístěnce od směnečníka co do osoby rozdílného, nebude se moci táhnouti právem směnečným ani k vydateli a indossovatelům, ani k příjemci.“

V osnově švýc. z. (výše uvedené) bylo nařízení dotčené v čl. 810. úplně souhlasné s čl. 43. našeho ř. sm.

Dle čl. 769. má indossovatel, který směnku vyplatil, právo žádati (mimo jiné) ad 3.: provisi 2 pro mille — tedy $\frac{1}{50}$ ‰, kdežto

^{36a)} Avšak (u nás i v Německu) platí totéž i v theorii i v praxis. Srovn. Blaschke str. 213. a Wächter str. 325. a 326.

nástin (čl. 819.) souhlasil s naším ř. sm. (čl. 51.), vyměřiv provisi $\frac{1}{3}$ ‰.

V čl. 772., který — jako čl. 54. našeho ř. sm. — nařizuje, že postižník povinen jest platiti jen tehdy, když se mu vrátí směnka, protest a kvitovaný účet, nalézáme přídavek, že „ve směnce nesmí býti změny, která by mohla býti platiteli na úkor při nastupování proti ostatním zavázaným“.

Konečně dlužno podotknouti, že švýcarský zákon spolkový vynechal povinnost k notifikaci, ačkoliv osnova zákona v čl. 812. souhlasně s čl. 45. našeho ř. sm. notifikaci nařizovala.

V čl. 774—779. jednáno o „přijetí pro čest“ — nařízení ta souhlasí s čl. 56—61. našeho ř. sm. — pouze v čl. 778. (jenž odpovídá čl. 60. našeho ř. sm.) jest přídavek, že „okolnost, že směnka byla v pravý čas příjemci pro čest předložena, lze pouze protestem dokázati“.

Čl. 780—782. obsahují nařízení stran „placení pro čest“ a nalézáme tu od ustanovení našeho ř. sm. (čl. 62—65.) dvě úchytky: V čl. 781. nařizeno, že platitel pro čest musí honorata (pocťného), přiloživ protest, o zaplacení pro čest zpraviti a písemní zprávu tu s protestem do dvou dnů po dni, kdy byl protest učiněn, na poštu dáti, an by jinak ze škody z toho povstalé práv býti musil.“ Ustanovení to jest tím nápadnější, an zákon švýcarský, jak jsme právě seznali, postrádá nařízení o notifikaci při postihu pro nezaplacení.

Dále vynecháno ustanovení čl. 65. našeho ř. sm., že má příjemce pro čest, na kterého placení nedošlo, právo žádati od platitele provisi $\frac{1}{3}$ ‰.

V ustanoveních čl. 783—786. o duplikátech směnek a čl. 787—789. o přepisu směnek není celkem úchytky od našeho ř. sm. (čl. 66—69. a čl. 70—72.).

Obšírná jsou ustanovení švýc. z. spol. z ohledu směnek ztracených (čl. 790—800.).

Čl. 790. souhlasí s čl. 74. našeho ř. sm., s tím pouze přídavkem, že, co platí o vydání směnky, má též místo z ohledu vydání summy směnečné, kteráž majiteli byla zaplacená.

Ztratil-li někdo směnku, může u příslušného soudce žádati, aby směnečníku bylo zakázáno směnku zaplatiti, a aby tentýž zmocněn byl směnečnou summou při dospělosti směnky k soudu neb k jinému příslušnému úřadu složití (čl. 791.).

Co se týká dalšího řízení, činí zákon rozdíl, je-li nový majitel směnky znám čili nic. V případě prvém (čl. 792.) musí žadatel proti novému majiteli ve lhůtě soudem vyměřené žalobu o vydání směnky podati, an by jinak zákaz dle čl. 791. směnečníku daný byl odvolán. — Podobně zní ustanovení §§. 125. a 126. ruského nástinu (§. 5.), však méně správně.

Je-li nový majitel směnky neznám, nastoupí řízení amortisační (čl. 793.).

Kdo žádá za amortisaci směnky, musí buď opis téže přiložit, nebo podstatný obsah směnky uvést, a držení i ztrátu téže způsobem věrohodným doložit (čl. 794.). Na to vyzve soudce veřejným prohlášením neznámého majitele, aby směnku v určité lhůtě předložil, an by jinak za umořenou byla prohlášena (čl. 795.). Lhůta ta budiž určena nejméně na 3 měsíce, nejvýše pak na rok, a počíná při směnkách propadlých dnem, kdy prvně prohlášení uveřejněno, jinak dnem po dospělosti směnky. Kratší lhůty než tříměsíční při směnkách již propadlých lze určiti potud, pokud by hrozilo promlčení (čl. 796.). Vyzvání budiž třikráte v obchodním listu úředním uveřejněno.

Mimo to jest na soudci, aby dle svého uznání i jinakým způsobem žádost o umoření směnky uveřejnil (čl. 797.).

Nebyla-li směnka do určité lhůty soudu předložena, prohlásí se za umořenou (čl. 798.).

Jedná-li se o směnku přijatou, může soudce, u něhož za umoření žádáno, příjemci i před prohlášením směnky za umořenou rozkázati, aby směnečný obnos k soudu složil, anebo též, jestliže dána jistota, aby ji zaplatil (čl. 799.).

Předložena-li směnka dříve, než byla za umořenou prohlášena, budiž žadatelí určena přiměřená lhůta k podání žaloby o vydání směnky. Promešká-li žadatel lhůtu tu, vrátí se směnka novému majiteli a odvolá se zároveň zákaz směnečnicku stran placení daný. (čl. 800.; srovn. k tomu též stejné nařízení §. 133. rusk. nást. ad §. 5.).

Že není amortisace omezena na směnky přijaté, uvedeno svrchu (v §. 3.). Srovn. §. 73. sm. ř. skand., §. 125. sm. nást. ruského (§. 5.) a čl. 328. a 330. sm. ř. italského (§. 6.).

Čl. 801. a 802. jednájí o zfalšování směnek a změnění jejich obsahu. Čl. 801. souhlasí zásadně s čl. 75. našeho ř. sm.

Dle čl. 802. mají v případě, že by po vydání a převedení směnky obsah téže (co do summy směnečné, doby placení atd.) byl změněn, všichni ti, kteří směnku teprve po učiněné změně byli (jakožto dlužníci směneční, indossovatelé, příjemci, příjemci pro čest a pod.) podepsali, ručiti dle změněného obsahu toho právem směnečným. Nelze-li dokázati, zdali podpis byl učiněn před změnou nebo po ní, má se pokládati za to, že byl již před změnou tou učiněn. — S podobným ustanovením setkali jsme se v čl. 82. sm. ř. uh. (§. 2.) a podobně nařizuje i následní ruský čl. 144. (§. 5.) — v našem (a něm.), skand., italsk. a belg. ř. sm. postrádáme zvláštního ustanovení. Belg. z. vypustil nechvalné nařízení čl. 112. franc. z. Italský ř. sm. (čl. 326., 327.) má toliko souhlasná ustanovení s čl. 3., 75. a 76. našeho ř. sm.; ustanovení angl. ř. sm. (čl. 24.) srovn. dále (§. 8.).

Taktéž i z ohledu promlčení setkáváme se s některými novými ustanoveními (čl. 803—807.).

Byla-li směnka prolongována, počíná tříletá lhůta z ohledu příjmece ode dne, kdy prodloužení to uběhlo (čl. 803. odst. 2.).

Právo postihací majitele proti vydateli a předchůdcům promlčuje se:

1. za měsíc, když byla směnka splatná ve Švýcarsku;
2. za tři měsíce, když byla splatná v Evropě, mimo Island a Faroerské ostrovy, pak na pobřeží Asie a Afriky, podél Středo-zemního a Černého moře a na ostrovech k nim patřících, aneb
3. za dvanáct měsíců, byla-li jinde mimo Evropu neb na Islandu a Faroerách splatná (čl. 804.).

Podobně i z ohledu práva postihacího indossovatele (§. 805.).

Promlčení přerušuje se pouze vymáháním dluhu nebo žalobou („durch Anhebung der Betreibung oder der Klage“) a ohlášením ke konkursu a též jen z ohledu osoby té, proti níž bylo takto nastupováno.

Z ohledu opovědění rozepře platí totéž jako v našem ř. sm. (čl. 806. a čl. 80. našeho ř. sm.).

Promlčení proti příjemci počíná souhlasně se všemi téměř směnečnými zákony dnem dospělosti směnky (naš ř. sm. čl. 77., uh. ř. sm. §. 84., skand. ř. sm. §. 77., ruský nást. §. 135., italský z. čl. 909.). Pouze belg. z. ustanovuje v čl. 82., že promlčení počíná druhého dne po dospělosti směnky.

Bylo-li promlčení přerušeno, započne nové tříletí promlčení (čl. 807.). (Srovn. §. 3. k §. 80. skand. ř. sm. str. 28.)

Velmi obšírná a pozoruhodná ustanovení obsahuje z. spol. o „žalobním právu věřitele ze směnky“ v čl. 808—813.

Čl. 808. souhlasí zúplna s čl. 81. našeho ř. sm.

Dle čl. 809. mají se nároky postihací osoby, kteráž se napsala býti rukojmím proti tomu, za koho se byla zaručila, jakož i proti spolurukojmím posuzovati dle nařízení o rukojemství vůbec daných (o němž pojednává zákon spolkový ve XX. titulu v čl. 489—511.). Stran rukojemství dle ostatních zákonů srovn. svrchu §. 2. uh. ř. sm. (§§. 66—69. str. 16. a 17.).

Uvalen-li na jmění postižníků konkurs, jest postihatel oprávněn ke každé konkursní podstatě celou svou pohledávku i co do jistiny i co do úroků a útrat atd. ohlásiti. (Srovn. k tomu §. 19. našeho konk. ř. ze dne 25. prosince 1868 č. 1. ř. z. z r. 1869.)

Pokud úhrnný obnos částek, které z jednotlivých podstat k rozdělení přišly, nepřevyšuje pohledávku postihatele, nepřisluší jednotlivým konkursním podstatám z ohledu placených částek proti sobě právo postihací.

Objeví-li se následkem placení jednotlivých částek těch přebytek, případně týž dle pořadí postižníků, počínajíc posledním indossovatelem, podstatám, které jednotlivé částky ty byly platily, až do obnosu placené částky.

Směnka, protest, účet návratní a jiné doklady buďtež odevdány podstatě posledního indossovatele, jehož důležitým placením úplné zaplacení věřitele směnečného se bylo stalo, aby též hojiti se mohl na předchůdcích a na příjemci (čl. 810.).

Obsah čl. 811. souhlasí úplně s čl. 82. našeho ř. sm.

Čl. 812. jsme seznali při čl. 1.

Čl. 813. jedná jednak o tak zvané „vis major“ a jednak o žalobě z obohacení a uchyluje se taktéž od čl. 83. našeho ř. sm. V odst. 1. čl. 813. obsažené nařízení³⁷⁾ jest pouze theoretické, a setkáváme se s týmž též při §. 147. ruského nást.; též skand. z. sm. čl. 92. (§. 3.) a angl. ř. sm. (srovn. čl. 41., 46., 50., 67.) obsahují ustanovení k tomu se vztahující.

Promlčením neb zanedbáním lhůty neb výkonů, k zachování práva směnečného předepsaných, pomínou totiž závazkové směneční i tehdy, když promlčení neb opominutí to stalo se vyšší mocí („vis major“), aneb vůbec bez vlastního zavinení věřitele směnečného. Podobně čl. 147. ruského nást., s tím pouze rozdílem, že zákon švýcarský přihlíží i k promlčení i k opominutí toho, což k zachování práva směnečného jest předepsáno, kdežto ruský nást. mluví toliko o onom opominutí. Není však pochybnosti, že i ruský nástin vylučuje námitku vyšší moci i z ohledu promlčení (srovn. čl. 139.) — takže text švýcarský dlužno pokládati za správnější. Jinak z. skand. (§. 92.) — srovn. svrchu — a i z. angl. (čl. 41., 46., 50., 67.), kteréžto zákony přibližují se praxi ve Francii obecně platné, ač ne v Code de com. vyslovené, dle které námitka „force majeure“ připuštěna i proti opominutí (praesentace, protestu) i proti promlčení. Podobná praxis platí i v Belgii.

Příjemce a vydatel zůstanou však dle čl. 813. obecnoprávně (t. j. cestou obyčejného neb obecného řízení, „im gewöhnlichen Prozesse“) vlastníku směnky zavázání potud, pokud by se na jeho újmu obohatili.

Též proti směnečníku, domiciliátu neb proti tomu, na jehož účet vydatel směnku byl vydal, přísluší vlastníku směnky nárok takový na zaplacení toho, čím by se též na jeho újmu obohatil (čl. 813.).

Zákon spolkový tedy rozluštil jednak spornou otázku, přísluší-li žaloba z obohacení před soud obecní neb obchodní ve smyslu prvém — jednak rozšířil nárok z obohacení i na osoby jiné, než příjemce a vydatele, totiž na směnečníka, domiciliáta a toho, na jehož účet směnka byla vydána.

Osnova zákona spolkového obsahovala v čl. 861. též přídavek jako v našem ř. sm. čl. 83.: „že proti indossovateli nárok z obohacení místa nemá“, kterýž v zákoně spolkovém vynechán jest.

³⁷⁾ Srovn. k tomu §. 3. (k čl. 92. skand. ř. sm. str. 29.) — nejnověji o „vis major“ Dernburg v Grünh. čas. XI. 2. (1884) str. 335—348.

Však z čl. 813. vysvítá zajisté, že i nyní dle zák. spol. nárok ten proti indossovateli místa nemá, a jen tehdy by proti indossovateli nastupovati lze bylo, když by směnka na jeho účet vydána byla. Stran domiciliáta a osoby, na jejíž účet směnka vydána, nebylo dle našeho ř. sm. nikdy pochybnosti, že žaloba čl. 83. (našeho) ř. sm. zde místa nemá.

Z ohledu směnečníka, který sice směnku nepřijal, avšak úhradu za směnku byl již obdržel, vysloveny pochybnosti. Ovšem praxis nárok z obohacení dle čl. 83. ř. sm. proti směnečníku pravidlem a docela správně neposkytovala. (Srovn. Archiv für Wechsler. IV., str. 250.) Že proti osobám těmto a vůbec proti dlužníku směnečnému, tudy i proti indossovateli, žaloba obecnoprávní, tedy ač ne žaloba z obohacení, přece z jiného důvodu právního, na příklad z mandátu u nás vyloučena není, nelze pochybovati. Čl. 83. ř. sm. též poukazuje k tomu, an nařizuje: „Gegen die Indossanten findet ein solcher Anspruch nicht statt.“ Srovn. z ohledu ostatních zákonů §. 3. (k čl. 93. sm. ř. skand.) a celistvý obraz žaloby z obohacení v §. 7.

Ustanovení čl. 814—817. o „protestu“, čl. 818. a 819. z ohledu „místa a času k praesentaci a k jiným výkonům v obchodu směnečném“, pak čl. 821. souhlasí s nařízeními čl. 87—90., čl. 91—92. a 95. našeho ř. sm. — kdežto čl. 820. se liší podstatně od čl. 94. našeho ř. sm., nařizující, že znamení ruky jsou vůbec neplatná, byť i byla úředně neb od notáře potvrzena.

Ustanovení čl. 93., týkající se všeobecných dnů platebních, v zák. spol. vynecháno.

V čl. 822—824. jednáno o zahraničném zákonodárství, a sice taktéž celkem souhlasně s čl. 84—86. našeho ř. sm.

Konečně v čl. 825—829. pojednáno o směnkách vlastních s následujícími úchyly. Především ustanoveno z ohledu smenek umístěných souhlasně s čl. 764., že protestu potřebí jen tehdy, když domiciliátem jest osoba od vydatele rozdílná; v čl. 829. odst. 2. pak ustanoveno, že v případě prolongace směnky počíná promlčení teprve dnem, kdy lhůta prodloužená byla minula.

Čl. 827. ad 4. pojednává o směnce určitou dobu po vidění svědčící souhlasně s čl. 98. ad 3. našeho ř. sm., toliko s výslovným přídavkem, že opominutím praesentace v době určené sprostují se toliko indossovatelé a nikoliv též vydatel směnky závazku směnečného. Dále nařízeno čl. 827. ad 5., že postih k zjištění má proti vydateli místo toliko v případě čl. 748. ad 3., t. j. když po vydání směnky exekuce pro nezaplacení dluhu proti němu vedená zůstala zúplna neb částečně bez výsledku. Dle téhož čl. ad 6. zůstane v případě čl. 750., když bylo totiž opominuto směnku na viděnou svědčící v určitou dobu k placení předložiti (srovn. čl. 31. našeho ř. sm.), vydatel zavázán po celou dobu promlčení,

počítaje od projití lhůty k praesentaci. Podobně bylo i v praxi dle ob. ř. sm. rozhodováno.³⁸⁾

V témže článku ad 8. z ohledu přijetí pro čest nacházíme přídavek, že majitel směnky musí připustiti přijetí pro čest ze strany adresy podpůrné toliko pro případ nejistoty vydatele, a nebylo-li udáno, k čí cti se přijetí to stalo, že má se míti za to, že stalo se tak ke cti prvního indossovatele.

Důležitou novotu konečně nalézáme v témž čl. ad 12. z ohledu žaloby z obohacení (viz čl. 813.).

Při vlastních směnkách, jichž moc směnečná promlčením neb praejudici zanikla, zůstane totiž nejen vydatel, nýbrž i první indossovateľ majiteli směnky obecnoprávně zavázán potud, pokud by se na jeho újmu obohatil. (Podobně též již nástin)

§. 5. Nástin směnečného řádu pro říši ruskou.³⁹⁾

Rusko mělo a má až dosud tři řády směnečné: V království polském platí francouzský Code de commerce z roku 1807 nezměněný, byv zákony ze dne 24. března 1809 a ze dne 9. června 1810 v tehdejšímvévodství Varšavském zaveden. Velkovévodství Finské má zvláštní řád směnečný ze dne 29. března 1858, kterýž, byv sdělán na základě směnečného řádu švédského ze dne 23. srpna 1851 (viz svrchu §. 3.), našemu (a něm.) řádu směnečnému jest příbuzný.

V ostatních částech říše ruské platí směnečný řád ze dne 25. června 1832, jakožto díl „ruských zákonů obchodních“, roku 1842 v druhém vydání uveřejněných, v 1. oddílu 2. knihy čl. 435. až 578. obsažený.⁴⁰⁾

Neobyčejný ruch obchodu a průmyslu za doby novější musil, jakož i v jiných zemích, i zde míti nutně za následek, že pomýšleno na revisi zákonů obchodních. A skutečně byl již za cara Alexandra II. učiněn plán k revisi zákonů těch, a sice tak, že počátek měl se státi zákonem směnečným.

Nařízením cara Alexandra II. zřízena zvláštní kommisie k revisi platných zákonů směnečných a ku sdělání nového nástinu řádu směnečného. Kommisie tato sdělala, majíc zřetel k dobrozdání od sborů obchodnických z nejdůležitějších měst obchodních říše ruské zaslaných,⁴¹⁾ nástin nového řádu směneč-

³⁸⁾ Srovn. Hartmann: „Die allg. deutsche Wechselordnung“ (Berlin 1882) str. 261. a 262., a tam rozhodnutí říšsk. obch. vrchn. soudu ze dne 23. března 1873 a ze dne 23. března 1872 a j. v.

³⁹⁾ Srovn. §. 1. pozn. 1.

⁴⁰⁾ Nařízením ze dne 3./15. prosince 1862 byl řád tento směnečný poněkud změněn a doplněn.

⁴¹⁾ Srovn. „Przegląd“ č. 24.

ného, který pak v ministeriu spravedlnosti byl ještě opraven a doplněn. Na to svolána carem konference speciální, jížto nástin ten i s opravami ministeria předložen, sestávající ze senatora Frische co předsedy, senatorů Knierima a Bezrodného, ze státních radů Tuhra a Schneidera a profesora Malíševa. Konference ta po zralém uvážení ustanovila se konečně na „osnově řádu směnečného pro říši ruskou“.

Určeno, že má býti osnova ta říšské radě v nejbližším zasedání 1882/83 předložena, a byla tatáž nařízením ministeria spravedlnosti v říšském věstníku uveřejněna, aby každému dána byla příležitost, své poznámky k ní učiniti.

Osnova ta vydána i v německém úředním překladě v Petrohradě 1882 (ve dvorní knihtiskárně K. Röttgera).

Osnova ř. sm. pro Rusko založena hlavně na všeobecném ř. sm. pro Německo (a našem rakouském) — mimo to na sm. ř. uherském, na sm. ř. skandinávském a na sm. zák. švýcarském, o kterých jsme svrchu byli jednali (§§. 2—4.), tak že se tu s mnohými novotami, z ohledu těchto řádů směnečných vytknutými, setkáme.

Naší úlohou tedy opět bude, jednak úchylky, hlavně od našeho ř. sm. vytknouti, a jednak význam vědecký i praktický úchylek a novot těchto seznati.

Ruský nástin směnečný rozdělen — na místě tří oddělení našeho a něm. ř. sm. ve 100 článcích — na 19 oddílů se 165 články. Celkem a všeobecně budiž již zde vytknuto, že nalézáme:

a) mnohá čistě theoretická nařízení, která ovšem vlastně do zákona nepatří, jichž však v osnově této vzhledem k poměrům ruským dlužno ospravedlniti; tak na př. definice smének vlastních a vydaných (§. 2., srovn. též sm. ř. angl. v §. 8.), aneb nařízení, že směnka nabyla tehdy moci směnečné, když vydatel tutěž na remittenta byl převedl (§. 15.);⁴²⁾ aneb i ustanovení, které ostatně i v ř. sm. pro Švýcarsko (čl. 813.) nalézáme (viz svrchu ad §. 4.), že závazek směnečný tím, že nevykonáno, co zákon k jeho zachování předpisuje, pomine i tehdy, jestliže opominutí to stalo

⁴²⁾ Tím rozřešena v ruském nástinu otázka ve vědě velice sporná, „kdy vlastně vznikne formelní závazek směnečný“, kteráž otázka úzce souvisí opět s rozřešením další otázky velesporné, „jaké právní povahy jest smlouva směnečná“. Vyslovena tu mínění velice různá, srovn. hlavně Thöl na j. m §§ 228—233. str. 319—350., též Grünhut „Die Lehre von der Wechselbegebung“ (Wien 1871). Též něm. 16. Juristentag obíral se otázkou tou (str. 131 a násl.). Srovn. ještě též „Jurist. Bl.“ č. 39. r. 1882, Goldschmidt ve svém časop. („Ztsch. f. d. ges. H.-R.“) sv. 28. str. 84. a násl., hlavně str. 106—114. Blaschke str. 145., a j. v. Vedlo by nás daleko, kdybychom se o teoriích tu vyslovených chtěli šířiti a poukazujeme na literaturu uvedenou a další poznámky k čl. 15. rusk. nást. a k čl. 21. angl. ř. sm. (§. 8.). V ostatních z. sm. postrádáme rozluštění sporné otázky té; toliko angl. ř. sm. má v čl. 21. taktéž výslovně o tom ustanovení.

se bez viny majitele směnky („vis major“) (§. 147., k tomu §. 139. a j. v.).

b) Obsažena v osnově té naproti tomu opět mnohá praktická nařízení, což lze taktéž pro zvláštní poměry v Rusku panující omluviti, tak na př. v §. 32. odst. 2., že „přijetí směnky musí státi se slovy „přijato“, „akceptováno“ nebo podobnými výrazy“, a pod. více.⁴³⁾

c) Rozluštěno, jakož jsme i z ostatních ř. sm. (§§. 2—4.) seznali, i tu více otázek, v něm. ř. sm. a ve vědě sporných, z nichž jednak ovšem značná část „norimberskou novellou“ a u nás dodatečnými zákony byla rozhodnuta, jako na př. z ohledu závazku k úrokům ve směnce (§. 12. rusk. nást.), ale jednak i jiných dosud nerozhodnutých, tak na př. o perfekci akceptu (§. 34. odst. 1. rusk. nást.);⁴⁴⁾ též nařízení, že lhůta k praesentaci při směnce na viděnou od indossovatele připojena musí býti kratší než lhůta od vydatele směnky určená (§. 50. odst. 2.).

d) Značnější a důležité novoty nalézáme konečně v nástinu ruském:

α) Z ohledu rukojemství směnečného (§§. 109—113.), o němž jednáno podobně, jako v sm. z. uherském v §§. 66—69. (viz §. 2.).

β) O žalobě z obohacení (čl. 83. našeho ř. sm.) jednáno v ruském nást. (§. 148.) způsobem též docela novým (viz dále k §. 148.).

γ) Stran směnek falešných (§§. 143—144.).

δ) Stran umoření směnek (§§. 125—134.).

ε) O obmezení akceptace, neb podmínky doložené jsou pravidlem neplatné (§. 33.)

ζ) Z ohledu promlčení žaloby směnečné (§§. 135—139.), dle nichž proti vydateli vlastní směnky a proti příjemci lhůta na pět roků a proti indossovatelům na 9—12 aneb 6—12 měsíců vyměřena, kdežto právo postihací vůbec v pěti letech úplně a bezvýminečně pomine (§. 137., srovn. dále).

η) Že směnka, která zní na minci cizí, může býti bezvýminečně v ruské minci vyplacena (§§. 73. a 88.).

θ) Nařízení o pořadu, ve kterém při více adressách podpůrných dlužno směnku k přijetí předložiti. (§. 92., viz dále.)

ι) Ustanovení, že notifikaci povinen jest notář po učiněném protestu předsevzítí (§. 155.) a že též povinen jest na směnce, a v případě §. 124. na kopii poznamenati, že byl protest učiněn (čl. 157., souhlasně s čl. 82. odst. 2. skand. ř. sm.) — a mnohé jiné, jakož dále podrobně seznáme.

⁴³⁾ Podobně též sm. ř. italský. Srovn. dále §. 6. (čl. 261)

⁴⁴⁾ Srovn. k tomu Grawein (svrchu §. 4., pozn. 36.). Též Wächter: „Encyklopädie des Wechsels.“ (srovn. pozn. 1.) I. §. 6., a j. v.

Z toho zajisté zřejmo, že v nástinu ruském nalézáme snahu pro skutečný pokrok co do zákonodárství směnečného a že v mnohých ohledech náš (i něm.) ř. sm. jím opraven a doplněn.

Nelze ovšem neuznati, že obsahuje nástin ten též ustanovení vadná; tak na př. nařízení, že směnka, v cizí minci splatná, může zaplacená býti mincí ruskou (ad η), dále ustanovení §. 88., dle nichž jest majitel směnky neprotestované oprávněn žádati od vydatele vlastní a příjemce vydané směnky 6% úrok toliko ode dne žaloby a j. v.

Budiž nám nyní dovoleno podrobně k nejdůležitějším novým ustanovením ruského nástinu přihlédnouti a je s ostatními zákony směnečnými porovnat, a sice dle pořadí devatenácti oddělení:

I. oddělení obsahuje §. 1. a jedná o směneční způsobilosti. Ustanovení ruského nást. jest souhlasné s naším (a něm.) ř. sm. Souhlasně i švýc. z. čl. 720. odst. 1, a též i podobně uh. z. §. 1. odst. 1. (Srovn. §. 2.) V skand. ř. sm. schází nařízení stran směnečné způsobilosti a podobně i v z. italsk. a belg. Srovn. Sachs na j. m. (pozn. 1.) str. 48. Jinak v Anglii. Srovn. dále §. 8. k čl. 22. angl. ř. sm.

Čl. 2. našeho ř. sm. o vazbě jest zrušen — článek ten schází též v ruské osnově, kdežto v dosud platném zákonu ruském čl. 653. a násl. vazba vyloučena není.

Ustanovení čl. 3. našeho ř. sm. nalézáme v §. 143. rusk. nást., kdež jednáno o falešných podpisech. Stalo se tak dle vzoru skand. ř. sm. čl. 88. (viz svrchu ad §. 3.). Ustanovení čl. 143. souhlasí s naším ř. sm.

V říši ruské zavedena sice následkem nařízení ze dne 3. prosince 1862 zásada, že jest pravidlem každý, kdo dle zákona závazky na se může vzíti, k směnkám způsobilý. Však od pravidla toho stává značný počet výjimek, tak: z ohledu osob duchovních kteréhokoliv vyznání; z ohledu rolníků, kteří postrádají majetku nemovitého a též obchodního patentu, pak z ohledu všech osob vojenských nižší kategorie (čl. 546. z. sm.). Jest tedy ustanovení §. 1. rusk. nást. vzhledem k těmto obmezením značným pokrokem, a to tím více, uváží-li se, že tím ruský z. sm. uveden co do zásady, jež jest zajisté jednou z nejdůležitějších, v souhlas s ostatními rády směnečnými v Evropě. (Stran řádu skand. srovn. svrchu §. 3.)⁴⁵⁾

Obzvláště co se týká osob duchovních a rolníků, jest obmezení také bezdůvodné — rolník, ač nemá majetku nemovitého,

⁴⁵⁾ Tak zní též resoluce 1. „associace“ (srovn. §. 1. pozn. 4. str. 4.): „způsobilost k směnkám podmíněna jest způsobilostí, smlouvami vůbec se zavázati.“

může přece míti majetek movitý a vésti obchody a živnosti, k čemuž však obzvláště potřebí způsobilosti k směnkám.⁴⁶⁾

II. oddělení obsahuje §§. 2—14. a jedná o náležitostech směnky.

V §. 2. nalézáme definice směnky vlastní i vydané — o nichž jsme se svrchu již byli zmínili. — Též italský ř. sm. (čl. 250.) a angl. ř. sm. (čl. 3. a 83.) obsahují definici směnky. (Srovn. dále §§. 6. a 8.) Ostatně není definice směnky vydané též správná (podobně angl. ř. sm.) — poněvadž příliš úzká, týkající se pouze závazku příjemce a nikoli též vydatele. Správněji italský ř. sm., čl. 250.

Odchytkou nechvalnou od našeho ř. sm. jest ustanovení §. 2. odst. 2., souhlasné s §. 2. skand. ř. sm., dle něhož jest jednak vydaná vlastní směnka smenkou vlastní, a jednak není potřebí, aby místo placení bylo rozdílné od místa vydání. (Srovn. §. 6. odst. 2. našeho ř. sm. a svrchu §. 3. sm. ř. skand.)⁴⁷⁾

§§. 3. a 4. rusk. nást. obsahují náležitosti vlastních a vydaných směnek, celkem souhlasně s naším ř. sm., obzvláště též i z ohledu poznamenání jako směnka (§. 3. ad 2.) souhlasně s naším (něm.) čl. 4. ad 1., s uh. §. 3. ad 1., se skand. ř. sm. §. 1., se švýc. čl. 721. ad 1. a italsk. ř. sm. čl. 250. ad 2. — kdežto belg. a angl. ř. sm. toho nevyžadují. Srovn. k tomu §. 1. pozn. 6. a §. 6. (k čl. 250. italsk. ř. sm.).

Obzvláště co se týká doby placení, souhlasí ustanovení rusk. nástinu taktéž v §. 6. s naším ř. sm. — pouze s dvěma odchytkami, že totiž předně nezná ruský řád směnek na trh znějících, nýbrž pouze na veletrh, kdežto skand. ř. sm. nezná vůbec tento druh směnek (§. 3.), a jednak, že v případě, když doba placení udána není, má se za to, že jest směnka na viděnou splatná (souhlasně s §. 3. posl. odst. skand., s čl. 2. belg. a čl. 10. angl. ř. sm.).

Další úchylnka jest v §. 7., kde jako v §. 6. sm. ř. skand. (§. 3.) a v čl. 290. italsk. ř. sm. (§. 6.) nařízeno, že v případě, je-li summa směnečná vícekrát uvedena, platí obnos menší, bez rozdílu, psán-li písmeny neb čísly. (Srovn. k tomu čl. 722. a 723. švýc. ř. sm., svrchu §. 4.)⁴⁸⁾

III. oddělení skládá se z §§. 15. a 16. a obsahuje v §. 15. nové ustanovení — ovšem povahy vlastně theoretické. Dle §. 15. nabude totiž směnka moci směnečné tehdy, jakmile

⁴⁶⁾ Srovn. Verhandlungen des 15. deutschen Juristentags (Berlin 1880) II. sv. str. 306. a násl., 361. a násl. — něm. sjezd právnický usnesl se jednohlasně na tom, že způsobilost k směnkám nemá se obmezovati, str. 324. a 376. Srovn. k tomu též Przegľad (pozn. 1. §. 1.) č. 25. a 26.

⁴⁷⁾ Srovn. též Przegľad č. 27. str. 213. a násl.

⁴⁸⁾ Srovn. též Przegľad č. 27. str. 214. a 215.

vydatel tutéž připsal a odevzdal remittentovi. Tím rozhodl ruský ř. sm. (a podobně i angl. ř. sm. čl. 21., kdežto ostatní zákony směnečné výslovného ustanovení postrádají) spornou otázku o vzniku závazku směnečného, a sice obzvláště proti theorii Kuntzově („Creationstheorie“) (Archiv f. d. W.-R., sv. VIII. str. 345—414.: „Über den Verkehr mit negotiablen Creditpapieren, insbesondere den Charakter der Creation des Acceptes und des Indossamentes als einseitiger Literalakte“, a tamtéž sv. XI.). Nelze upřítí, že vzhledem k čl. 34., dle něhož „směnka jest přijata, jakmile akcept na téže byl napsán“ — jest ustanovení čl. 15. nekonekventní. Srovn. k tomu též svrchu (§. 5. princ.).

Dle §. 16., souhlasně celkem s čl. 8. našeho ř. sm., jest vydatel směnky vlastní zavázán k jejímu zaplacení v dobu splatnosti — a vydatel směnky vydané ručí za to, že směnka bude přijata a zaplacena.⁴⁹⁾

Ve IV. oddělení (§§. 17—26.) jednáno o převedení směnky, a sice celkem souhlasně s naším ř. sm. Úchytku nalézáme tu hlavně v §. 19., dle něhož může vydatel a též každý indossovatel převedení směnky slovy „nikoli na řad“ a pod. zakázati; převedena-li směnka vzdor tomu, nemá převod proti tomu, od koho zákaz pochází, účinku směnečného. Podobně čl. 256. sm. ř. italsk. a §§. 8. a 35. angl. ř. sm. (Srovn. §§. 6. a 8.)

Řád ruský tedy nečiní rozdílu mezi zákazem od vydatele a zákazem od indossovatele pocházejícím, jakož náš (a něm.) ř. sm. v čl. 9. a 15., §§. 8. a 13. uh., §§. 9. a 15. skand., čl. 727. a 733. švýc. ř. sm.

§. 18. nařizuje stručně, že lze směnku i po protestu pro nezaplacení aneb, nebyl-li protest učiněn, po uplynutí lhůty k němu vyměřené převésti — a dle §. 23. přecházejí převedením směnky indossamentem veškerá práva z ní na indossatara, byť i se bylo převedení stalo po protestu pro nezaplacení aneb, nebylo-li téhož učiněno, po uplynutí lhůty k němu vyměřené. Ruský nást. tedy nečiní rozdílu mezi převedením směnky protestované a praejudikované, jako náš a švýc. ř. sm. čl. 16. a 734. — podobně i §. 14. uh. ř. sm., čl. 259. italsk., čl. 26. belg. a čl. 36. angl. ř. sm. (Srovn. §§. 2., 4—8.) Skand. ř. sm. nemá tu vůbec ustanovení. (§. 3. str. 22.)

Ruský nástin výslovně uznává, jako ostatní nové zákony směnečné, v §. 21. indossament „na jméno znějící a blanco-indossament“ a vypočítává v §. 21., čeho zapotřebí k prvému, celkem souhlasně s naším a ostatními ř. sm. Toliko sm. ř. belg. čl. 27. a 29. a sm. ř. italský čl. 257. vyžadují datování při indossamentu na jméno, a sice belg. ř. sm. též (dle vzoru franc. z.) pravdivost datování, an jinak listina za falešnou se pokládá.

⁴⁹⁾ O zvláštním ustanovení sm. z. angl. srovn. §. 8. (k čl. 16.).

Dále nařizuje v §. 22. odst. 3., taktéž souhlasně s ním. ř. sm., „že lze blanco-indossamentu před protestem psaného i po protestu k dalšímu převedení směnky použiti“.

V §§. 25. a 26. jednáno konečně o „prokura-indossamentu“ souhlasně s čl. 17. našeho ř. sm.⁵⁰⁾

V oddělení V. pojednáváno ve dvou dílech o „přijetí“ vydané směnky, a sice v prvním díle v §§. 27—31. o „praesentaci k přijetí“ a v druhém díle v §§. 32—36. o „přijetí“.

Dle §. 27. odst. 1. jest „majitel vydané směnky oprávněn tutéž směnečnicku povždy až do jejího dospění (podobně §. 17. u h. ř. sm.)⁵¹⁾ k přijetí předložiti, a nebyla-li úplně přijata, protest učiniti“. Jednak tedy uchyluje se nást. ruský od našeho ř. sm. v tom, že dle tohoto majitel směnky jest oprávněn ihned směnku k přijetí praesentovati (podobně čl. 17. skand. z., čl. 706. švýc. z.), a že dle našeho ř. sm. (min. nař. od 2. list. 1858 a v něm. ř. sm. norimb. nov.) nemá tomu odporující úmluva platnosti — jednak že může majitel dle čl. 18. a 22. našeho ř. sm. protest učiniti, když směnka vůbec nebyla přijata, nebo byla-li s obmezením přijata, poněvadž obmezení taková — vyjímaje přijetí z ohledu dílce obnosu směnečného — má se pokládati za nepřijetí (čl. 22. našeho ř. sm.).

První novota nemá závažnosti — až na přídavek norimb. novelly (srovn. dále). Jinak má se však věc s druhou úchytkou.

Dle §. 33. rusk. nást. jsou všechna takováto obmezení — mimo přijetí z ohledu dílce obnosu směnečného — neplatná, což má za následek, že přijetí s takovýmto obmezením jest tak platné, jako přijetí neobmezené, a odpadne tudíž protest i postih. Protestu jest tedy jen tehdy potřebí, když směnka buď vůbec nebyla přijata, nebo jen z ohledu dílce summy směnečné.

Podobně i dle §. 22. sm. ř. skand., dle něhož obmezení taková mají se míti za nepsaná, a protest i postih tedy dle §. 25. místo má jako v nást. ruském.

Mimo to postrádáme, jak svrchu uvedeno, v čl. 27. ruského nást. nařízení norimberské novelly k čl. 18. něm. ř. sm. (u nás min. nař. ze dne 2. listop. 1858, k čl. 18. ř. sm.) — „že úmluva, odporující právu, by majitel směnku ihned praesentoval k přijetí, jest neplatná“ — což nelze schvalovati.

Dále nařizuje čl. 27. odst. 2., že směnky na veletrhy znějící nemohou se před počtím veletrhu k přijetí praesentovati — též úchytkou od čl. 18. odst. 2. našeho a čl. 736. švýc. ř. sm.

Dle §. 30. rusk. nást. má se směnečník do 24 hodin po praesentaci směnky vyjádřiti, jestli směnku přijme čili nic — souhlasně s §. 21. skand. ř. sm. a s čl. 736. ř. švýc. — a pochází

⁵⁰⁾ K čl. 17—26. srovn. též Przegład č. 38. a 39.

⁵¹⁾ Dle angl. ř. sm. lze směnku i po dni dospělosti přijmouti (čl. 18. ad 2.). Srovn. §. 8.

nařízení to vlastně z franc. Code de commerce čl. 125., z něhož přešlo i do z. italsk. čl. 264. a doslovně do sm. ř. belg. čl. 16. Podobně též sm. ř. angl. čl. 42. Srovn. §. 1. (čl. 125. Code de com.) a §. 3. k čl. 21. sm. ř. skand.

Díl 2. odděl. V. jedná v §§. 32—36. o přijetí — téměř veskrz souhlasně s naším ř. sm., obzvláště nařízení o formě akceptu souhlasí dle §. 32. rusk. nást. s naším (něm.) ř. sm. a ostatními zákony. (Srovn. §. 1. k právu franc. pozn. 9.) O novotě, jízto theoretická otázka stran perfekce akceptů rozřešena, zmíněno se svrchu.⁵²⁾

Oddělení VI. jedná v 1. díle §§. 37—43. „o zjištění pro nepřijetí“ a v 2. díle §§. 44—45. „o zjištění pro nejistotu směnečného dlužníka“.⁵³⁾

Nařízení §§. 37—43. souhlasí celkem s čl. 25—29. našeho ř. sm. Nařízení §. 37. souhlasí s čl. 25. našeho, §. 25. u h., čl. 744. švýc., čl. 313. italsk., čl. 10. belg. ř. sm.; jinak §§. 25. a 29. skand. ř. sm. a čl. 55. angl. ř. sm., prvý (skand. ř. sm.) dává majiteli na vůli, žádati buď jistotu neb zaplacení, druhý (angl. z.) toliko zaplacení. Srovn. též §§. 3. a 6. k §. 29. skand. ř. sm. a k čl. 213. italsk. ř. sm.

Dle §. 42. má věřitel z ohledu dané jistoty, i pro případ konkursu dlužníka, přednost před jinými dlužníky. Nařízení toto souhlasí ostatně taktéž s ustanovením našeho ř. sm. (srovn. čl. 25. posl. odst.).

Postih pro nejistotu dlužníka (§§. 44—48.) má dle rusk. nást. místo pouze ve dvou případech: jednak, když exekuce, na jmění dlužníka vedená, zůstala bez výsledku, a jednak, upadl-li v konkurs. Mimo okolnost tuto, že pouze dva případy tyto vytknuty (srovn. k tomu §. 2. [u h. ř. sm., k §. 29.]), nalézáme tu další významnou úchytku.

Dle §§. 45. a 46. rusk. nást. jest věřitel, když v případech §. 44. ad 1. a 2. (bezávadné exekuce a konkursu) dlužník jistoty k jeho žádosti nesložil, oprávněn (čl. 45. odst. 2. v něm. úředn. překladě zní: „Wird eine solche Sicherheit nicht geleistet, so kann der Wechselinhaber Protest wegen Unsicherheit des Wechselschuldners erheben lassen“, a čl. 46. podobně: „kann der Umstand“ etc.), protest učiniti, ačkoliv dle čl. 48. jest protestu pro nejistotu zapotřebí k postihu pro nejistotu.

Zdá se tedy dle všeho, že jedná se v §§. 45. a 46. o pouhou chybu v stilisaci (místo „oprávněn“ „povinen“ a místo „kann“ „muss“), a to tím spíše, poněvadž se úřední překlad při čl. 44., 45., 46. a 48. odvolává výslovně na čl. 29. (a 98.) našeho ř. sm.

⁵²⁾ Srovn. pozn. 44., pak §. 4. k čl. 740. švýc. ř. sm. (pozn. 36.) a §. 6. k čl. 264. italsk. z.

⁵³⁾ Przegład č. 40.

V VII. oddělení (§§. 49—55.) jednáno o praesentaci směnek na viděnou („k vidění“). Kdežto náš a něm. ř. sm. (čl. 19.) a dle něho i ostatní (uh. čl. 19., skand. čl. 19., švýc. čl. 737., a 738., italský čl. 260., 262., angl. čl. 12., 14., 39., 40.) nerozděluje praesentaci k vidění od praesentace k přijmutí — ruský nástin docela správně rozdíl ten učinil. Poněkud podobně i belg. ř. sm. čl. 22., 54. („Accept oder Visum“, „son acceptation ou son visa“ čl. 22.)

Směnka „po vidění“ splatná musí ve lhůtě určené k vidění býti předložena, an by jinak pominulo právo postihací proti trassantovi a indossovatelům — lhůta ta nesmí býti delší dvanácti měsíců ode dne vydání směnky, kteráž lhůta má i tehdy místo, když vydatel jiné lhůty neurčil (§§. 49., 50. a 51.). Ruský nástin zkrátil tedy lhůtu na 1 rok, kdežto náš a něm. ř. sm. čl. 19. a tak i uh. §. 19. určuje lhůtu dvou roků — podobně jako ruský ř. sm. též švýc. z. čl. 737. a italský ř. sm. čl. 260., kdežto sm. ř. skand. (čl. 19.) a belg. čl. 51. stanoví lhůty rozdílné (dle vzoru franc. ř. sm. čl. 160.) podle vzdálenosti. Angl. ř. sm. mluví o lhůtě přiměřené (čl. 40.).

Jestliže indossovatel při svém indossamentu poznamenal lhůtu k praesentaci, musí tato býti kratší, než lhůta vydatelem určená, a musí směnka ve lhůtě té k vidění předložena býti, an by jinak právo postihací proti dotčenému indossovateli pominulo (§§. 50. odst. 2. a 52.). (Podobné ustanovení viz svrchu [§. 3.] při sm. ř. skand. §. 19.)

Den praesentace směnky k vidění musí býti na směnce od vydatelce neb od směnečníka vydané směnky podpisem a udáním datum poznamenán aneb datovaným akceptem osvědčen. Nelze-li toho dosíci, musí majitel směnky učiniti protest a má se pak den protestu pokládati za den praesentace (§. 53.).

VIII. oddělení jedná v §§. 56—62. „o době, kdy směnka k placení dospěje“ a souhlasí zásadně s nařízením našeho ř. sm. i ostatních ř. sm. Tak čl. 56. souhlasí s čl. 30. našeho ř. sm. — pouze s tím přídavkem, že, když na směnce udán toliko den a měsíc, nikoli však též rok, má se rozuměti rok, ve kterém byla vydána, a jestliže v roce tomtó den i měsíc dotčený již byl minul, rok příští. Ustanovení to nalézáme též v uh. ř. sm. a platí tedy i zde, což tamo bylo podotknuto (§. 30. odst. 3., srovn. ad §. 2.). Dle skand. ř. sm. §. 3., belg. ř. sm. čl. 2. a dle angl. ř. sm. čl. 10., dle nichž směnka, postrádající dobu placení, má se pokládati za směnku k vidění — jest tedy i směnka taková platná a musí se dle těchto nařízeních posuzovati. Dle ostatních ř. sm. jest neplatnou (ač praxis není ustálená, srovn. Wächter §. 40. str. 157.).

§§. 57—59. souhlasí celkem s čl. 31. odst. 1., čl. 32. a 35. našeho ř. sm. — pouze z ohledu směnek na veletrhy znějících (srovn. svrchu) nařízeno v §. 59. stručně, že směnka taková dospěje k placení v den před ukončením veletrhu, a když tento

trvá pouze jeden den, v den tento [souhlasně čl. 284. italsk. a čl. 24. belg. ř. sm. — jinak náš (čl. 35.), uh. (čl. 35.) a švýc. ř. sm. (čl. 754.), kdežto skand. a angl. ř. sm. nemají tu vůbec ustanovení].⁵⁴⁾

V IX. oddělení ruského nást. ř. sm. pojednáváno ve dvou dílech „o placení“, a sice v 1. díle „o předložení směnky k placení“ (§§. 63—70.), a v 2. díle „o placení“ (§§. 71—77.).

Ustanovení §§. 63—70. souhlasí celkem s naším ř. sm., pouze v §. 63. nalézáme nařízení, že směnka na veletrh znějící jest splatna vždy v den dospělosti, kdežto jiné směnky, dospějí-li v den nedělní neb sváteční, jsou příštího dne všedního k placení, a dále pohřešujeme tu nařízení čl. 42. o odpuštění protestu, kdežto dle čl. 308. italsk. ř. sm. podobný přídatek má býti za neplatný pokládán, dle ostatních pak z. sm. jest odpuštění takové za platné prohlášeno (čl. 42. našeho i něm., §. 42. uh., §. 42. skand., čl. 763. švýc. a čl. 59. belg. z. sm.).

Dle §. 65., odpovídajícího čl. 44. a 99. posl. odst. našeho ř. sm., není proti vydateli směnky vlastní a příjemci směnky vydané potřebí praesentace k placení a protestu, vyjímaje případ (jako dle čl. 43. našeho ř. sm.), když jest směnka umístěná a uveden v ní též domiciliát (srovn. §. 70.).⁵⁵⁾

V 2. díle §§. 71—77. tohoto oddělení jednáno o placení, sice taktéž celkem souhlasně s čl. 36—40. našeho a něm. ř. sm.

§. 71. pojednává o legitimaci a souhlasí s čl. 36. našeho ř. sm. až na malé odchytky.

Nové, a jak jsme již svrchu vytknuli, nechvalné nařízení nalézáme v §. 73. (k tomu §. 88. odst. 2.), dle něhož dlužník v případě, když směnka nezni na minci ruskou, může tutéž v ruských penězích zaplatiti — kdežto dle čl. 37. našeho (a něm.) ř. sm. vydatel má právo připsáním slova „skutečně“ („effectiv“) a pod. zaplacení v minci té, na kterou směnka zní, naříditi. Není nesnadno uvést, které ustanovení obchodu jest příznivější. Podobně jako u nás (a v něm. ř. sm.) veškeré zákony nové, tak uh. ř. §. 37., §. 35. skand. ř., švýc. čl. 756., italský čl. 292. a 38., belg. čl. 32., angl. čl. 72. ad 4.

Nové ustanovení, které jsme již svrchu při sm. ř. skandinávském (§. 40.) poznali, obsahuje §. 77. v odst. 2.: „Bylo-li placeno před dospělostí směnky, byt i majiteli legitimovanému, a okázalo-li by se napotom, že týž nebyl k přijetí zaplacení oprávněn, musí dlužník, který směnku byl vyplatil, ze škody z toho vzešlé práv býti.“

S podobným ustanovením setkali jsme se též ve švýc. z. čl. 760. [srovn. též podobná nařízení v čl. 34. a 36. z. belg. a

⁵⁴⁾ K §§. 49—62. srovn. též Przegľad č. 40.

⁵⁵⁾ V §. 65. úředního překladu (srovn. str. 41.) citován — patrně omylem s naším ř. sm. — čl. 43. na místě čl. 70.

čl. 293. z. italsk.; náš (něm.) uh. a angl. z. postrádají zvláštního ustanovení; srovn. obšírněji v §. 3. k §. 40. skand. ř. sm.] a bylo by bývalo správnější, kdyby nást. ruský (a skand. ř. sm.) byly si osvojily dikci švýc. zákona.⁵⁶⁾

X. oddělení pojednává po úvodu (§§. 78. a 79.) ve dvou dílech „o nároku postihacím“ (§§. 80—85.) a „o nároku přímém“ (§§. 86—88.).⁵⁷⁾

§§. 78—79. souhlasí celkem s čl. 49. a 48. našeho ř. sm.

Čl. 78. stanoví (jako čl. 49. našeho, čl. 49. uh., čl. 49. skand., čl. 767. švýc., podobně i čl. 317. italsk. a čl. 55. belg., jenž souhlasí s čl. 164. franc. z.) právo volební (variační) a tak zvaný volební postih (springender Regress).

Čl. 79. souhlasí s čl. 48. našeho (něm.), čl. 48. uh., čl. 48. skand. a čl. 766. švýc. z. sm. — v italsk. a belg. ř. sm. schází dotčené ustanovení, podobně i v angl. z., neb čl. 68. z. angl. jedná toliko o placení pro čest.

Podobně souhlasí celkem ustanovení §§. 80. a násl. z ohledu postihu s čl. 50. a násl. našeho ř. sm. a s ostatními ř. sm.

Ve druhém díle (nárok přímý) činí ruský nástin rozdíl, byla-li směnka protestována (čl. 86.) čili nic (čl. 88.).

Dle §. 86. jest majitel směnky, který byl protest pro neplacení učinil, oprávněn od vydatele vlastní a příjemce vydané směnky žádati obnosy v §. 80. uvedené, t. j. mimo část směnečnou 6% úroky ode dne splatnosti, útraty protestu a jiné výlohy, též 1/10% provisi. Podobné ustanovení seznali jsme v čl. 50. uh. ř. sm. (Srovn. §. 2.)

Dále může dle §. 88. majitel směnky neprotestované od vydatele vlastní a příjemce vydané směnky požadovati toliko 6% úrok ode dne žaloby.

V čl. 87. pojednáno pak o přímém nároku indossovatele, který směnku vyplatil — jenž může žádati tytéž částky jako dle čl. 81. (souhlasícího s čl. 51. našeho ř. sm.) při nároku postihacím.

V XI. oddělení jednáno velmi obšírně „o intervenci“ §§. 89—108., a sice po úvodu v §§. 89. a 90. obsaženém „o přijetí pro čest“ v §§. 91—100. a „o placení pro čest“ v §§. 101. až 108.⁵⁸⁾ Odchylky od našeho ř. sm. nalézáme tu hlavně následující:

V §. 89. nařízeno docela správně, že, když u jména neb firmy adresy podpůrné jiné místo udáno není, má se míti za to, že zní adresa ta na místo platební. (Ostatně souhlasí praxis dle něm. ř. sm. s tímto ustanovením. Srovn. Wächter Encykl. [§. 1. pozn. 1.] str. 671., 672.)

⁵⁶⁾ K §§. 63—77. srovn. též Przegład č. 41.

⁵⁷⁾ Srovn. též Przegład č. 42., 43. a 44.

⁵⁸⁾ Przegład č. 44. a 46.

Dále ustanovuje §. 90. a 95. (podobně jako §. 58. sm. ř. skand.), že musí pravidlem adresa podpůrná na směnce psána býti — a pouze tehdy též na přepisu směnky, jestliže pochází od indossanta, jehož indossament se nachází na přepisu směnky. Dle čl. 268. italsk. ř. sm., dle čl. 15. angl. ř. sm. a dle čl. 2. belg. z. o protestu (srovn. §. 7.) musí adresa podpůrná vždy psána býti na směnce.

§. 92. pak nařizuje určitě, v jakém pořadí se má směnka, je-li tu více address podpůrných, těmto k přijetí předložiti, totiž nejprve té, kteráž pochází od vydatele, dále té, kterouž napsal první indossovateľ atd. Ustanovení to souhlasí s čl. 56. uh. ř. sm. — odchylující se od našeho z. sm. čl. 56., skand. čl. 56., švýc. čl. 774. a italsk. čl. 271., které nařizují, že má býti přednost dána té adrese, skrze kterou, když směnku vyplatí, nejvíce zavázaných sprostěno bude. Belg. a angl. ř. sm. postrádají zvláštního ustanovení.

Dle §. 93. *nesmí* majitel směnky, na nížto se žádná adresa podpůrná nenalézá, nebo která od adresy podpůrné přijata nebyla, zamítnouti úplnou akceptaci pro čest, kterou směnečník z ohledu osoby, postihem zavázané, nabízí. Podobně čl. 57. skand. ř. sm. — jinak dle čl. 57. našeho, čl. 57. uh., čl. 775. švýc. a čl. 65. angl. ř. sm. — Dle čl. 269. italsk. z. přísluší nejen směnečníku, nýbrž každé třetí osobě právo to. Zákon belg. postrádá — dle vzoru z. franc. — zvláštního ustanovení.

Čl. 95. vyplnil mezeru v našem (a něm.) ř. sm. a též v uh. a švýc., nařizuje, že akcept pro čest musí býti psán na směnce samé, a jen tehdy, stalo-li se přijetí pro čest od adresy podpůrné neb od jiného intervenienta ke cti některého indossanta, jehož originální indossament na přepisu směnky jest, může se totéž státi též na tomto přepisu. Podobně i čl. 58. skand. ř. sm.

Ostatní ustanovení rusk. nástinu souhlasí celkem s naším ř. sm., obzvláště co se týká placení pro čest, srovn. §§. 101—108., které odpovídají čl. 62—65. našeho ř. sm.

Ve XII. oddělení pojednáváno v §§. 109—113. o rukojemství směnečném, a sice podobně, jako jsme svrchu (§. 2.) seznali z ohledu sm. ř. uh. (§§. 66—69. Srovn. tamtéž.) Sm. ř. ruský stanoví zvláštní druh rukojemství směnečného, lišícího se od našeho ř. sm. (čl. 81. „aval“). Sm. ř. skand. §. 87. a švýc. čl. 808. souhlasí celkem s něm. (a naším) ř. sm. — ač §. 87. prvního poněkud co do stilisace od čl. 81. našeho ř. sm. se liší a švýc. ř. sm. v čl. 809. se k dalším ustanovením spolkového zákona táhne (srovn. §§. 3. a 4.) — Zvláštní nařízení o rukojemství má též sm. ř. italský v čl. 273—275., sm. ř. belg. čl. 31. a 32. a sm. ř. angl. čl. 56. (§§. 6—8.).

Ruský nástin činí především rozdíl mezi směnečným rukojemstvím (§. 109—113.) a mezi avalem (čl. 140.), kteréhožto poslední jest ten, kdo směnku spolu podepíše.

Dle §. 109. rusk. nástinu musí rukojmí podepsati se na směnce, kopii neb na alongi s přídatkem „co rukojmí“ neb podobně. Není-li podotknuto, za koho rukojemství převzato, má se míti za to, že vztahuje se k vydateli směnky i vlastní i vydané — jestliže však stalo se rukojemství teprve po přijetí směnky, má se vztahovati k příjemci (§. 110.).

V pochybnosti má se pokládati za to, že se stalo rukojemství před přijetím směnky (§. 110. odst. 2.).

Dle §. 111. ručí rukojmí ze směnky stejným způsobem jako osoba, ku které se rukojemství vztahuje. Dle belg. z. čl. 32. odst. 2. ručí rukojmí — aval — solidárně s vydatelem a indossovateli; dle italsk. z. čl. 274. bere rukojmí — aval — závazek zaručeného směnečným způsobem na se. Dle ostatních ř. sm. ručí rukojmí solidárně“ (čl. 67. uh., čl. 87. skand., čl. 808. švýc. zák.) Dle čl. 111. rusk. nást. ručí rukojmí i tehdy, jestliže podpis osoby zaručené byl falešný, zfalšovaný, aneb jestliže z jiného důvodu z podpisu toho závazek nevznikl. Totéž dle uh. ř. sm. (Srovn. k tomu §§. 67., 81. a 83. sm. ř. uh.) Podobně i dle našeho (čl. 81., 3., 75., 76.), skand. (čl. 87., 88.), švýc. (čl. 808., 801.), italsk. (čl. 274., 327.) ř. sm.

Dle §. 112. (podobně §. 68. uh. ř. sm. a čl. 274. italsk. z.) musí majitel směnky, by sobě zachoval právo směnečné a resp. postihací proti rukojmí, obzvláště proti rukojmí vydatele vlastní a příjemce vydané směnky umístěné, kde jmenován domiciliát, vše to vykonati, čeho zákon k udržení práva směnečného z ohledu oněch osob předpisuje, ke kterým se rukojemství vztahuje.

Zaplatil-li rukojmí, nabývá tím jednak týchž práv, která příslušela majiteli směnky proti dlužníku, za kterého se byl zaručil, a jednak nastupuje rukojmí v práva osoby té, ku které se rukojemství vztahuje, proti všem dlužníkům směnečným, kteří by osobě dotčené, kdyby byla zaplatila, byli zavázáni (§. 113., podobně §. 69. uh. ř. sm. a čl. 275. italsk. ř. sm.).⁵⁹⁾

Ve XIII. oddělení⁶⁰⁾ jednáno o duplikátech (§§. 114—120.) a o prepisech směnky (§§. 121—124.), a sice celkem souhlasně s čl. 66—72. našeho ř. sm. Pouze v §. 115. nalézáme nařízení podobné, jako jsme v skand. ř. sm. §. 67. seznali, že totiž v případě, když indossovatel sobě přeje duplikátu, nemusí nutně obrátiti se na svého bezprostředního předchůdce, jako nařizuje náš ř. sm. v čl. 66. odst. 3. a čl. 70. uh. ř. sm., čl. 783. švýc. ř. sm., čl. 276. odst. 2. italsk. ř. sm. a čl. 44. belg. ř. sm.

⁵⁹⁾ K tomu též Przegľad č. 46.

⁶⁰⁾ Tamtéž č. 48.

(tento ovšem jen pro případ, že by se směнка byla ztratila, podobně i angl. ř. sm. čl. 69.), nýbrž že může buď tak učiniti, aneb se na vydatele směnky obrátiti.

Indossovatelé jsou povinni indossamenty své na duplikátech opakovati.

Oddělení XIV. jedná o směnkách ztracených, §§. 125. až 134., a sice v §§. 125. a 126. podobně, jako jsme seznali v z. švýc. (v §. 4. čl. 791. a 792.).

Dle §. 125. „má poslední vlastník směnky, jemuž se tatáž ztratila, neb jemuž byla odcizena neb zničena, právo, žádati na soudě příslušném dle místa platebního, aby vydateli vlastní a směnečníku vydané směnky zaplacení její bylo zakázáno, a též zmocněn, v den splatnosti summu směnečnou u tohoto soudu složit. K tomu cíli musí žadatel jednak buď přiložiti prepis směnky, neb uvésti podstatný její obsah, a jednak hodnověrně osvědčiti, že byl vlastníkem směnky, a že se mu tatáž ztratila.“

Rozdíl od ustanovení čl. 791. švýc. z. jest tu hlavně dvojí: předně přísluší dle tohoto zákona právo dotčené správněji vůbec tomu, komu se směнка ztratila — a nikoli poslednímu vlastníku téže.

Za druhé jest vypočítávání: jestliže se směнка ztratila neb odcizena neb zničena byla, v rusk. nást. méně správně než ve švýc., kdež zní nařízení to vůbec „komu se ztratila“, tedy jakýmkoli způsobem.

Dle §. 126. může majitel směnky, když soud takto zaplacení její byl zakázal, nejen žalovati na uznání vlastnictví ke směnce té, nýbrž i též u soudu návrh učiniti, aby tomu, kdo zákaz ten byl vymohl, byla určena lhůta, ve které by podal žalobu na vydání směnky, an by jinak zákaz onen byl vyzdvižen. Dle čl. 792. z. švýc. má pouze druhá žaloba místo, t. j. je-li nový majitel směnky znám, musí ten, kdo zákaz vydobyl, ve lhůtě od soudu určené žalobu na vydání směnky podati, an by jinak zákaz vyzdvižen byl. Taktéž správněji: neb jest zajisté pouze a jedině na tom, kdo zákaz onen vydobyl, aby proti známému majiteli směnky o vydání její žalobu podal.

Není-li však osoba majitele směnky ztracené známa, může vlastník téže žádati u soudu příslušného dle místa platebního (jako dle čl. 73. našeho ř. sm. a čl. 77. uh. ř. sm., podobně dle italského ř. sm. čl. 329., avšak jest tu předseda obchodního soudu kompetentní, — v ostatních ř. sm. poukázáno ku právu formelnímu za umožnění její (§. 127.), a sice dle předpisů §§. 127—131.

Dle §. 130. může (podobně jako v našem ř. sm. čl. 73. a jako ve švýc. z. čl. 799.) po zavedení řízení amortisačního vlastník směnky ztracené od vydatele vlastní a příjemce vydané směnky proti jistotě zaplacení téže — bez jistoty dané pak žádati, aby summa směnečná byla k soudu složena.

Jakmile byla směnka prohlášena za umořenou, odpadne daná jistota, a může vlastník žádati zaplacení bez jistoty (§. 131.).

Dle §. 133. (jenž souhlasí s čl. 800. z. švýc.), má soud v případě, když směnka před umořením byla mu předložena, žadateli určití lhůtu, do které musí podati žalobu o vydání směnky. Jestliže žadatel lhůtu promešká, vrátí soud směnku tomu, kdo ji byl předložil, a zruší zákaz stran její zaplacení vydaný. — Zvláštní ustanovení sm. ř. belg. čl. 40—45. a angl. čl. 69. a 70. Srovn. dále v §§. 7. a 8. Dle italsk. ř. sm. může majitel směnky, za umořenou prohlášené, žádati i od příjemce zaplacení, a sice beze vsí jistoty, i proti vydateli a girantům, učiniv protest, postihem nastupovati, a sice taktéž bez dané jistoty (čl. 330.).

V XV. oddělení jedná ruský nástin o promlčení směnečném (§§. 135—139.) a sice i nároku přímého i postihacího⁶¹⁾ a odchyluje se v následujícím od našeho ř. sm.:

a) Směnečný nárok direktní proti vydateli vlastní a příjemci vydané směnky promlčuje se v pěti letech ode dne dospělosti směnky počítaje (§. 135. odst. 1.). Podobně dle čl. 909. italsk. a čl. 82. belg. z. — kdežto čl. 84. uh., čl. 77. skand. a čl. 803. švýc. z. přijaly tříletou lhůtu našeho (a něm.) ř. sm. Čl. 100. angl. ř. sm. určuje lhůtu šesti roků, a sice — mimo Belgii, kde lhůta počíná od druhého dne po dospění směnky — ve všech z. sm. ode dne dospělosti směnky. Nařízení čl. 803. švýc. z. stran prolongace srovn. v §. 4.

b) Z ohledu směnky na viděnou nařizuje §. 135. odst. 2., že počíná promlčení — nebyla-li směnka ve lhůtě, vydatelům neb zákonem (§§. 50., 51. na 12 měsíců) určené, k placení předložena — posledním dnem lhůty této ve směnce obsažené neb zákonem ustanovené. Podobné nařízení shledali jsme v §. 77. skand. ř. sm. (srovn. §. 3.) a shledáváme též v italsk. (čl. 909., 260.) a belg. (čl. 82., 51.) ř. sm. Podobně u nás praxis. Srovn. str. 27.

c) Zvláštní lhůty určuje nástin ruský z ohledu promlčení práva postihacího.

a) Postihací právo majitele směnky, který pro nezaplacení též byl protest učinil, promlčuje se buď v 9 neb 12 měsících ode dne protestu, dle toho, zdali jest směnka v Evropě a v zemích transkavkazských, aneb je-li směnka mimo tyto krajiny splatna (§. 136.). Dle našeho (čl. 78.) a uh. z. sm. §. 85. činí lhůty ty 3, 6, 18 měsíců; dle švýc. z. (čl. 804.) 1, 3 a 12 měsíců; dle skand. z. (čl. 78.) 6 a 12 měsíců. Italský a belg. zákon, jež činí rozdíl, je-li směnka v tuzemsku vydaná a v cizozemsku splatná, od případů ostatních, přijaly zásady práva franc. (srovn. §. 1.) Italský z. (čl. 319.) určuje lhůtu 15 dnů pro případ, že majitel směnky proti zavázanému osobně postihem přihlíží — leží-li však

⁶¹⁾ Srovn. hlavně sm. ř. belgický v §. 7. k čl. 59—62., kdež jest obrazec o otázce promlčení.

bydliště dlužníkovo a místo placení v rozličných obvodech soudních (appell. soudů), řídí se lhůta dle §. 148. řádu soudního, t. j. lhůta pak obnáší 25, 40, 90—180 dnů. Při prvnějším druhu směnek v tuzemsku vydaných a v cizozemsku splatných obnáší lhůta 60, 120 až 240 dnů. Lhůty ty se v době námořní války zdvojnásobí (čl. 320.). Podobně v Belgii. Při směnkách tuzemských činí lhůta 14 dnů a prodlouží se o den vždy pro 5 myriametrů dalšího bydliště (čl. 56.). Podobně franc. z. čl. 165. Při směnkách prvnějšího druhu (t. j. v Belgii vydaných a v cizině splatných) činí lhůta 1, 2, 5 a 8 měsíců — a zdvojnásobí se v případě války námořní (čl. 57.). Srovn. čl. 166. franc. z. Promlčení počíná dle §. 136. odst. 2. a dle všech ostatních ř. sm. — mimo skand., kde dle čl. 78. počíná totéž ode dne dospělosti směnky — dnem, kdy byl protest učiněn.

β) Právo postihací indossovatele promlčí se v 6 neb 12 měsících, dle toho, bydlí-li postihatel v Evropě nebo v Transkavkazku nebo mimo tyto země (§. 137. odst. 1.).

Ustanovení ta nelze schvalovati, neb jednak není důvodů, proč by lhůta v případech ad α) měla býti jinou než v případech ad β) — a jednak nelze upříti, že lhůta 12měsíční jest pro země v čl. 78. a 79. ad 3. našeho ř. sm. uvedené příliš krátká. Dle ostatních ř. sm. jest lhůta v tomto případě tatáž jako při postihu majitele.

Lhůta počíná dle čl. 137. odst. 2. rusk. nást. v případě, že byl indossant žalován, ode dne doručení žaloby, aneb ode dne, kdy prošla lhůta publikační (t. j. dle všeho lhůta ediktu, není-li bydliště žalovaného známo, srovn. též Cohn na j. m. str. 174.), aneb ode dne, kdy byla pohledávka ke konkursu přihlášena — v případě pak zaplacení ode dne, kdy bylo zaplaceno. Poslední ustanovení souhlasí s nařízením ostatních ř. sm. — dle belg. čl. 58. „ode dne splacení“ (remboursement).

d) Po pěti letech, ode dne splatnosti směnky počítajíc, pomine však vůbec každé právo postižné indossovatele (§. 137. odst. 3.). Podobně toliko sm. ř. belg. v čl. 82. a italský čl. 909. (Srovn. §. 6. a hlavně §. 7., kdež obrazec.)

e) Promlčení přerušuje se toliko podáním žaloby aneb ohlášením ke konkursu, a sice pouze z ohledu toho, proti němuž žaloba neb ohlášení to řízeno jest (§. 138.). (Srovn. k tomu §. 8. odst. 3. našeho řádu konkursního ze dne 25. prosince 1868 č. 1. ř. z. z r. 1869. Srovn. též §. 89. uh. z. [§. 2.]) Vypuštěno tedy opovědění sporu.

Z ohledu ostatních sm. z. srovn. §§. 2—4. — dle čl. 916. italsk. z. jest se řídití nařízením v obč. z. danými, t. j. dle čl. 2125. a 2129. Codice civ. přeruší se promlčení nejen žalobou, nýbrž i upomínkou a mimosoudním doznáním. Dle belg. z. přeruší se promlčení taktéž i mimosoudním doznáním, nikoli však ohlášením ke konkursu. O zvláštním ustanovení čl. 807. švýc. z. srovn. §. 4.

Oddělení XVI. jedná v §§. 140—148.⁶²⁾ „o závazku směnečných dlužníků“ a obsahuje nařízení různá, kteráž ostatně celkem souhlasí s naším ř. sm. až na následující úchytky:

Čl. 140. souhlasí s čl. 81. našeho ř. sm. a celkem i s ostatními zákony, pouze v angl. ř. sm. nalézáme zvláštnost, čl. 85. (srovn. §. 8.).

§. 141. nařizuje: „Podepsal-li někdo směnku za osobu jinou, která buď psáti neumí neb která z jiné příčiny tutéž sama podepsati nemohla, a tvrdí-li osoba tato, že podpis ten na směnce nestal se k jejímu vyzvání, má podpis takový jen tehdy moc směnečnou, jestliže na směnce opak tvrzení toho jest notářem ověřen.“

Jestliže tedy někdo v zastoupení osoby jiné, kteráž neumí psáti nebo z jiného důvodu sama se podepsati nemůže, směnku podepíše, má podpis ten platnosti jen tehdy, když buď zastoupený prohlásí neb aspoň připustí, že se tak stalo s jeho svolením, aneb když srozumění jeho ve směnce ověřeným způsobem jest vyznačeno. Srovn. k tomu §. 2. k §. 104. uh. ř. sm., kdež i ostatní zákonové. První případ (ovšem bez obmezení na to, když osoba dotčená neumí psáti neb se z jiného důvodu podepsati nemůže) znám jest v naší praxi před zákonem ze dne 19. června 1872 č. 88. ř. z. vzhledem k §. 37. sumarn. pat., ovšem ne správně.

V §. 142. jednáno „o podpisu směnky skrze osoby zmocněné a zákonné zástupce“, podobně jako čl. 95. našeho ř. sm.

V §. 143. pak o podpisech falešných neb zfalšovaných, a o podpisu osob k směnkám nezpůsobilých, taktéž podobně jako čl. 3., 75. a 76. našeho ř. sm. — a uchyluje se ruský nástin od nařízení těchto pouze v tom směru, že rozšiřuje ustanovení ta i na případ, „že by i z jiných důvodů podpis pro toho, jehož jménem byl učiněn, byl nezávazný“. Podobně čl. 89. skand. ř. sm. a co do zásady i ostatní ř. sm. — dle belg. ř. sm. (čl. 47.) a angl. (čl. 54. a 55.) ručí příjemce pouze však bezelstnému majiteli směnky (srovn. dále §§. 7. a 8.).

Nové ustanovení obsahuje §. 144., jenž podobně, jako jsme svrchu z ohledu švýc. z. (čl. 802.) byli seznali, nařizuje: „Byla-li směnka (na př. stran obnosu, doby placení atd.) zfalšována nebo jinak změněna, ručí každý, kdo teprve po takovéto změně jakožto indossovatel, příjemce neb rukojmě směnku podepsal, vedle změněného obsahu směnky. V pochybnosti má se míti za to, že podpis byl před změnou učiněn potud, pokud by se opak toho nedokázal.“ Srovn. k tomu obsírněji §. 4. k čl. 802. švýc. ř. sm.

Další ustanovení §. 145. stran námitky pro napotomní vyplnění směnky jest podobné našemu nař. minist. ze dne 6. října 1853 č. 200. ř. z. a ustanovení §. 93. sm. ř. uh. §. 145. nařizuje: „Směnečný dlužník může námitku, že v době, kdy směnku podepsal,

⁶²⁾ Przegład č. 50., 51.

této některá podstatná náležitost scházela, pouze proti tomu majiteli směnky učiniti, který směnku bez vědomí a bez srozumění dlužníka napotomně byl vyplnil, aneb který při nabytí směnky té měl o tom vědomost, že byla samovolně vyplněna.“ Avšak nelze upříti, že jest ustanovení našeho z. sm. a sm. ř. uh. správnější — neb, poněvadž zákon nikde nenařizuje, že musí směnka býti buď ihned aneb v jistém pořadí všemi náležitostmi opatřena, jest vždy rozhodno. zdali při vyplnění jednáno bylo proti úmluvě nebo vůbec obmyslně. Srovn. též Renaud na j. m. (§. 1. pozn. 1.).

§. 146. souhlasí s čl. 82. našeho ř. sm., až na to, že na místo námitky, které ze směnečného práva vycházejí, uvádí „námitky, které z tohoto zákona vzejdou“.

Zřejmo, že ustanovení toto není chvalné. Neb buď jest nařízení to nejasné a neurčité, nebo má-li se za to, že dlužno je jedině dle znění zákona interpretovati, jest pak nesprávné. Neb v případech tom jsou vyloučeny obzvláště veškeré námitky, které se zakládají vůbec na obecně uznaných zásadách práva směnečného, jestliže nejsou v ruském ř. sm. výslovně vytknuty. (Tak i též Renaud a Cohn str. 192. na j. m. §. 1. pozn. 1.) Srovn. k tomu též uh. ř. sm. svrchu (§. 2.) k §. 92.

V §. 147. nařizuje ruský nástin⁶³⁾ (podobně jako čl. 813. z. švýc.), že pomine závazek dlužníka směnečného i tehdy, když výkon k zachování práva předepsaný zameškán byl toliko následkem vyšší moci (vis major) aneb vůbec beze vší viny věřitele. Poukázáno již svrchu (§. 4.), že ruský nástin táhne se v čl. 147. toliko k opominutí výkonů předepsaných a nikoli též k promlčení, jako čl. 813. z. švýc., že však dlužno dle čl. 139. (dle něhož nezletilost a jiné okolnosti, které dle zák. obč. promlčení vylučují, nemají na promlčení vlivu) i nařízení rusk. nást. doplniti podobně, jako zní z. švýc.

Zvláštní jest ustanovení rusk. nást. z ohledu „žaloby z obohacení“ (§. 148.). Žaloba tato:⁶⁴⁾

1. má místo pouze ze směnky praejudikované, nikoli též ze směnky promlčené.

2. Žaloba ta přísluší vlastníku směnky pravidlem pouze proti vydateli směnky vydané (trassantovi) — výjimkou též proti příjemci, a proti vydateli směnky vlastní pouze tehdy, jedná-li se o směnku umístěnou, v nížto jmenován výslovně domiciliát a bylo-li tu zameškáno protest učiniti. Ovšem jesti to právě pouze konsekvence toho, že žaloba místo má toliko při směnce

⁶³⁾ Srovn. k tomu svrchu §. 3. (k čl. 92. skand. ř. sm.) a §. 4. (k čl. 813. švýc. ř. sm.).

⁶⁴⁾ Srovn. obrazec celistvý o této žalobě v §. 7. k čl. 59—62. belgického ř. sm.

praejudikované. Stran ostatních z. sm. srovn. §. 3. (k čl. 93. z. skand.) a hlavně §. 7. (viz pozn. 64.).

3. Ruský řád výslovně nařizuje, že žaloba ta přísluší toliko vlastníku směnky, nikoli majiteli dle ř. sm. legitimovanému („Inhaber“, čl. 83. ř. sm.).

4. Žaloba z obohacení promlčuje se v pěti letech ode dne dospělosti směnky počítajíc. Podobně i čl. 189. z. franc., čl. 909. v z. italsk. a čl. 82. v z. belg. Srovn. dále §§. 6. a 7.

V XVII. oddělení⁶⁵⁾ jednáno „o místu a čase“ k výkonům v obchodu směnečném (§§. 149—151.) a souhlasí dotčená nařízení celkem s naším ř. sm. (čl. 91. a 92.), sm. ř. uh. (čl. 102., 103.), skand. (čl. 89., 91.) a švýc. (čl. 818. a 819.).

V §. 149. nalézáme pouze úchylku od našeho ř. sm. (kde však zvláštními nařízeními pro jednotlivá města nedostatek ten odstraněn) a od švýc. ř. sm., že k výkonům dotčeným určen čas od 9. hodiny ranní až do 6. hodiny večerní. Též lze — dle obapólného srozumění — na jiném místě (než v obchodní místnosti neb v obydlí) a v jinou dobu výkony dotčené předsevzítí. Podobně i skand. ř. sm. čl. 89. a náš čl. 91. i švýc. čl. 818. z ohledu jiného místa. Italský a belg. ř. sm. nemají nařízení všeobecného stran místa a času k výkonům směnečným. Dle italsk. ř. sm. (čl. 303.) jest k protestu určeno místo, kde má směnka býti přijata nebo zaplacená, a event. bydliště dotčeného zavázaného. Dle čl. 2. belg. z. o protestu (srovn. §. 7.) jest se řídití nejprve tím, co ve směnce předepsáno, a kdyby předpisu nebylo, má býti protest učiněn v obydlí zavázaného.

Angl. z. má obšírná ustanovení stran doby a místa, hlavně k praesentaci k přijetí směnky a k praesentaci k zaplacení (čl. 41. a 45.) K přijetí i k zaplacení má se směnka předložiti v příhodné době (reasonable) a sice v den obchodní — k zaplacení na místě, jaké jest ve směnce udáno, a není-li takového určení, v místnosti obchodní neb eventuálně v obydlí.

Dále vynecháno v rusk. nást. nařízení stran obecních dnů platebních „allgemeine Zahl- oder Cassirtage“, čl. 93. našeho ř. sm.

XVIII. oddělení jedná v §§. 152—159. o protestu, a sice téměř souhlasně s naším ř. sm. — úchyly nalézáme tu pouze následující:

a) Dle §. 152. může býti protest pouze od notáře předsevzat, dle našeho ř. sm. čl. 87., uh. §. 98., skand. §. 81., švýc. čl. 818. „od notáře neb jiné úřední osoby“. V Italii a Belgii (srovn. §§. 6. a 7.) jest též soukromý protest možný — ostatně v Italii povolán k protestům notář neb soudní osoba (čl. 302.) — v Belgii toliko soudní osoba (vykonavatel [čl. I. z. od 10. července 1877]) neb poštovní úředník (zákon od 30. května 1879 a

⁶⁵⁾ K oddílu XVII.—XIX. Przegląd č. 51.

12. října 1879), nikoli notář; dle angl. z. notář, též jest i tu však protest soukromý (od domácího pána a pod.) s přivoláním dvou svědků dovolený (srovn. čl. 51. v §. 8.).

b) Notář jest dle rusk. nást. povinen o tom, že se tak stalo, na směnce neb na kopii poznámku učiniti (§. 157.). Podobně §. 82. odst. 2. sm. ř. skand. (viz svrchu ad §. 3.) a též v Belgii čl. 3. z. o protestu.

c) Dle §. 155. jest dále notář povinen nejdéle druhý všední den po protestu indossovatele a u vydané směnky též vydatele, dále, jedná-li se o směnku umístěnou, domiciliáty, vydatele směnky vlastní a příjemce směnky vydané o učiněném protestu, pokud jest obydlí dotčeného směnečného dlužníka ze směnky zřejmé, zpravití.

O této poslední novotě jsme se již svrchu zmínili — jesti zajisté ustanovení to z více příčin, hlavně pro praktičnost, chvalitebné.

Poslední oddělení XIX. jedná v §§. 160—165. „o zákonodárství zahraničném, jakož i o zákonech, které v říši ruské mimo ta území, v nichž nový zákon zaveden býti má, platí — celkem souhlasně (jako uh. ř. sm. [čl. 95—97.], skand. ř. sm. [čl. 84. až 86.] a švýc. ř. sm. [čl. 822—824.]) s naším ř. sm. čl. 84—86., pouze s tím rozšířením, že části říše ruské, kde nový zákon směnečný platnosti mítí nebude, mají považovány býti za území zahraničné; angl. ř. sm. [srovn. čl. 72. v §. 8.], italský a belg. ř. sm. postrádají zvláštního ustanovení.

§. 6. Italský řád směnečný.

Italský řád směnečný⁶⁶⁾ tvoří část nového obchodního zákona („Codice di commercio del Regno d'Italia, promulgato colla lege 2. Aprile 1882“),⁶⁷⁾ který byl 2. dubna 1882 prohlášen a nabyt dnem 1. ledna 1883 platnosti. Až do této doby platil v Italii obchodní zákon ze dne 25. června 1865, který v IX tit. 1. kn. obsahuje směnečné právo. Týž byl založen zúplna na franc. Code de com.

Obchodní zákon italský obsahuje čtyry knihy, jednající:

- I. O obchodu vůbec (čl. 1—471.).
- II. O obchodu námořním a plavbě (čl. 472—670.).
- III. O úpadku (čl. 671—856.).

⁶⁶⁾ K dějinám o vzniku zákona toho srovn. § 1.

⁶⁷⁾ Vydání, v mých rukou se nacházející, zní: „Milano, tipografia Luigi di Giacomo Pirola 1882“. Jiné vydání jest: „Roma 1882, regia tipografia“, při čemž budiž podotknuto, že rozličná vydání zákona toho nesouhlasí, nýbrž v několika ohledech se od sebe různí, tak i obzvláště co do článků (ku př. stran promlčení v prvním vyd. čl. 905. a násl., v druhém čl. 915. a násl.). Srovn. též Borchardt na j. m., kdež německý překlad.

IV. O žalobách obchodních a hlavně též o době jich trvání (čl. 857—916.).

Desátý pak titul I. knihy pojednává „o směnce a poukázkách bankovních“ (čl. 250—343.), a sice v 1. kapitole (čl. 250—337.) o směnce a v 2. kapitole (čl. 338—343.) o poukázce bankovní čili o cheku.

Kapitola 1. „o směnkách“ jest rozdělena na XIII oddělení, kteráž jednájí:

- I. oddělení čl. 250—254. „o podstatných náležitostech směny“;
- II. oddělení čl. 255—259. „o giru“;
- III. oddělení čl. 260—272. „o akceptaci“ neb přijmutí směny, a sice ve dvou §§.: §. 1. čl. 260—267. „všeobecná ustanovení“, §. 2. čl. 268—272. „o přijmutí směny intervencí aneb pro čest“.
- IV. oddělení jedná v čl. 273—275. „o rukojemství“ (aval);
- V. oddělení ve dvou §§. „o duplikátech a kopiích“, a sice: §. 1. o duplikátech čl. 276—279., §. 2. o kopiích čl. 280. a 281.;
- VI. oddělení „o splatnosti směny“ čl. 282—285.;
- VII. oddělení ve dvou §§. „o placení“, a sice: v §. 1. čl. 286—297. „všeobecná ustanovení“ a v §. 2. čl. 298—301. „o placení intervencí a pro čest“;
- VIII. oddělení čl. 302—308. „o protestu“;
- IX. oddělení čl. 309—312. „o směnce návratné“;
- X. oddělení čl. 313—325. „o žalobě směnečné“;
- XI. oddělení čl. 326. a 327. „o podpisech osob k smenkám nezpůsobitelných, jakož i o podpisech falešných a zfalšovaných“;
- XII. oddělení čl. 328—331. „o ztracených smenkách“, a konečně

XIII. oddělení čl. 332—337. „o směnce na zboží svědčící“.

Z toho především seznáváme, jednak že italský ř. sm. nepřijal též soustavu franc. práva směn. (Cod. de com.), jako při sm. ř. belg. poznáme (§. 7.), a jednak že i v italsk. ř. sm. podobně jako v nást. rusk. o směnce vlastní zvláště nejednáno, nýbrž že přihlíženo k smenkám vlastním stejně vedle směnek vydaných. Směnečný zákon italský souhlasí taktéž i co do hlavních zásad se sm. ř. naším (a něm.), ač se poněkud více než předešlé zákony (§§. 2—5.), a sice i co do obsahu i co do formy, hlavně co do uspořádání látky, tedy co do soustavy od něho liší; přihlédnuto i k větší stručnosti, anoť tu pouze 93, resp. vlastně 81 článků, neb čl. 332—343. netýkají se směnek v pravém slova smyslu.

Oddělení I. „o podstatných náležitostech směny“ (čl. 250—254.).

Především postrádáme tu, jako při sm. ř. skand. a belg. nařízení stran způsobilosti k smenkám. (Srovn. též §. 5. [k §. 1. rusk. nást.].)

Čl. 250. obsahuje stručnou definici směny,⁶⁵⁾ načež následuje výpočet podstatných náležitostí, a sice pro oba druhy směnek (1—7.) a pro vydané též ad 8. — téměř souhlasně s čl. 4. našeho ř. sm. Trassant neb vydatel musí se podepsati jménem i příjmením aneb firmou, neb i skrze zvláštního plnomocníka (ad 7.).

V kontextu směny musí býti taktéž — podobně jako ve všech ř. sm. mimo belg. a angl.⁶⁶⁾ — pojmenování „jako směnka“ „cambiale“. Totéž může však býti od vydatele neb trassanta též psáno a musí býti od osob těch podepsáno.⁷¹⁾ Ustanovení to jest novotou v sm. ř. italském.

Při smenkách vlastních může znítí pojmenování to: „zaplatím směnečně“ („paghero cambiario“) nebo „platí směnečně“ („vaglia cambiario“).

Není též potřebí, aby byla ve směnce udána valuta neb důvod právní, a aby zněla směnka vždy na jiné místo k placení, než jest místo vydání. Zákon italský takto výslovně poukazuje, že uchýlil se od nařízení práva franc. (čl. 110. Code de Com.)⁷¹⁾

Dle čl. 251. musí souhlasně s čl. 4. ad 4. našeho ř. sm. (a min. nař. ze dne 2. listopadu 1858 č. 197. ř. z.) býti den splatnosti pro celou summu směnečnou jeden a tentýž, a musí býti udán způsobem týmže jako dle našeho ř. sm. s tou jedinou úchytkou, že dle italsk. ř. sm. může znítí směnka toliko na veletrhy, nikoli na trhy vůbec. Nařízení práva franc. stran směnek na „Uso“ italský zákon nepřijal. Srovn. §§. 1. a 7. (belg. ř. sm., dle něhož [čl. 20. a 22.] směny na „Uso“ jsou připuštěny).

Čl. 252. souhlasí s 2. odst. čl. 8. a 4. našeho ř. sm. a resp. s čl. 97. — čl. 253. pak odpovídá čl. 7.; jestli však obsahuje směnka slib k zúročení, má to býti považováno za nepsané (čl. 253. odst. 2.), jakož v něm. říšském ř. sm. a jakož jsme též shledali v sm. ř. uh. (čl. 3. §. 2.), skand. (čl. 7.) a švýc. (čl. 725. odst. 3.), a podobně čl. 12. rusk. nástinu — kdežto dle našeho ř. sm. (čl. 7. a min. nař. od 2. listopadu 1858 č. 197. ř. z.) směnka jest neplatnou; dle angl. ř. sm. pak závazek takový jest platný (čl. 9. [srovn. §. 8.]). Srovn. k tomu též §. 3. str. 22. ad *d* a pozn. 29. (k §. 7. skand. ř. sm.).

Čl. 254. stanoví směny umístěné a směny na vlastní řád vydané.

⁶⁵⁾ Srovn. k tomu §. 5. (k čl. 2. nást. ruského).

⁶⁶⁾ Srovn. k tomu §. 1. str. 8. pozn. 6. a §. 5 k čl. 3. ruského nástinu.

⁷⁰⁾ Překlad Borchardtův není tu (čl. 250. ad 2.) jasný. Text italský zní: „la denominazione di „cambiale“ espressa nel contesto della scrittura, oppure scritta dal traente o dall'emittente, colla sua sottoscrizione“, kdežto překlad zní: „... auch von den Trassanten...“ místo „oder auch“.

⁷¹⁾ Srovn. §. 1. Podobně i belg. ř. sm. ze dne 20. května 1872 upustil od těchto náležitostí franc. z. předešlých. Srovn. dále §. 7.

Oddělení II. jedná o indossaci (čl. 255—259.), a sice mnohem stručněji než dle našeho ř. sm., v zásadách však celkem souhlasně.

Dle čl. 255. převádí se girem vlastnictví směnky a veškerá práva z ní — dále tu výslovně nařízeno, že „giranti jsou k nerozdílné ruce zavázáni k zaplacení v době dospělosti směnky“.

Čl. 256. odpovídá odst. 2. čl. 9. a čl. 15. našeho ř. sm. — úchylnka tu však v tom směru, že výslovně vytknuto, že indossace proti záповědi trassanta (vydatele) neb indossovatele učiněná, má vzhledem k tomu, od koho záповěď vyšla, toliko účinek cesse. Podobně čl. 19. rusk. nást. a §§. 8. a 35. angl. ř. sm., kdežto čl. 9. odst. 2. a čl. 15. našeho ř. sm., pak uh. ř. sm. §§. 8. a 13., skand. ř. sm. §§. 9. a 15. a švýc. ř. sm. čl. 727. a 733. činí rozdílné, zdali záповěď pochází od trassanta neb indossovatele směnky.

Čl. 257. nařizuje sice, že giro musí býti vždy na směnce samé a podobně i čl. 261. z ohledu akceptu. Srovn. však k tomu čl. 281., z něhož vychází, že i akcept i giro mohou býti psány též na kopii směnky („l'accettazione e le girate originali, scritte sulla copia producono obbligazione per l'accettante e per i giranti, come se fossero scritte sulla cambiale originale“, čl. 281.). Ostatně souhlasí čl. 257. s čl. 11, 12. a 13. našeho ř. sm. až na úchylnku tu, že musí býti giro na jméno znějící datované. (Srovn. též čl. 27. a 29. z. belg. [v §. 7.] a k tomu obšírněji v §. 5. při §. 21. rusk. nást.)

Blanco-Giro se též připouští.

Čl. 258. jedná v 1. odst. o giro v plnomocenství („per procura“), a sice celkem souhlasně s čl. 17. našeho ř. sm. Druhý odst. čl. 258. odpovídá odst. 2. čl. 14. našeho ř. sm. a nařizuje, že girant, který připojil svému indossamentu slova bez ručení čili „bez garantie“ („senza garantia“) a podobné, není směnečně zavázán.

Zdali jest tentýž zavázán obecnoprávně, bude zajisté, jako dle našeho ř. sm. (čl. 14. odst. 2.) „quaestio facti“ — a bude se řídití jednak ujednáním vůbec a jednak obsahem vyjádření dotčeného zvláště.⁷²⁾

Čl. 259., odpovídající čl. 16. našeho ř. sm., nařizuje docela stručně: „Giro na směnce již propadlé má toliko účinek cesse“. Zákon italský nečiní tedy rozdílu, byla-li směnka protestována čili nic, jako náš a švýc. z. sm. čl. 16. a čl. 734. Podobně jako italský ř. sm. §. 14. uh., čl. 26. belg. a též čl. 18. a 23. rusk. a čl. 36. angl. ř. sm. — Ostatně srovn. §. 2. str. 14. (k §. 14. uh. z.) a §. 5. str. 45. (k §. 18. rusk. nást.).

⁷²⁾ Srovn. též Hartmann na j. m. str. 76. a násl. kdež i soudní rozhodnutí. Též Blaschke str. 137.

Oddělení III. jedná „o přijetí“, a sice ve dvou §§.:

§. 1. „Všeobecná ustanovení“.

Dle čl. 260. musí směnka, na určitou dobu po vidění svědčící, do roka, ode dne vydání směnky počítajíc, k přijetí⁷³⁾ býti předložena, an by jinak majitel pozbyl práva postihacího. Trassant i indossovatele mohou určití ve směnce lhůtu kratší k praesentaci. Lhůta obnáší tudíž jako ve švýc. z. čl. 737. a v rusk. nást. čl. 50. jeden rok. — Ostatní sm. ř. srovn. v §. 5. k čl. 49. rusk. nást.

Čl. 261. nařizuje, kterak se má přijetí státi, a sice podobně jako dle čl. 21. našeho ř. sm. (Srovn. však svrchu čl. 281.)

Akceptace musí býti psána na směnce a podepsána od příjemce; tatáž stane se slovy „přijímám“ („accetto“), avšak postačí, když příjemce napíše své jméno i příjmení na přední straně směnky. (Srovn. k tomu §. 1. str. 9. a pozn. 9., pak §. 5. str. 47. [k čl. 32. rusk. nást.]) Jedná-li se o přijetí směnky na určitou dobu po vidění svědčící, musí dle čl. 262. (odpovídajícího čl. 20. našeho ř. sm.) akcept býti datován, a nestalo-li se tak, platí za to den, kdy směnka byla předložena, což musí býti protestem zjištěno.

Čl. 263. stran směnek umístěných souhlasí s čl. 24. našeho ř. sm.

Čl. 264. obsahuje zajímavou novotu: týž nařizuje, že akceptace musí dle doby předložení směnky, nebo nejdéle do 24 hodin⁷⁴⁾ býti datována; přijetí nemůže se více odvolati, jestliže směnka byla již vrácena (srovn. svrchu §. 5. str. 46. a 47. k čl. 34. rusk. nást., též §. 4. str. 33. k čl. 740. švýc. z., dle nichž i dokud směnka ještě vrácena nebyla, akcept odvolati nelze; podobně, ač ne tak určitě, čl. 21. odst. 3. skand., čl. 21. uh. z. a čl. 22. našeho ř. sm.⁷⁵⁾

Čl. 265. souhlasí s čl. 22. našeho ř. sm.

Dle čl. 266. musí býti protest učiněn, jestliže směnečník zúplna neb částečně přijetí odepře.

Čl. 267. nařizuje, že příjemce jest bezvýminečně zavázán k zaplacení směnky, a to sice i tehdy, jestliže vydatel před přijetím

⁷³⁾ Ruský nástin rozděluje předložení k vidění od předložení k přijetí (čl. 49.) — poněkud podobně belg. ř. sm. (čl. 22.) — kdežto ostatní zákony: náš (a něm.) ř. sm. čl. 19., uh. §. 19., skand. §. 19., švýc. čl. 737., 738., italský čl. 260., 262. a angl. čl. 12., 14., 39., 40. rozdílu toho nečiní. Srovn. §. 5. str. 48. (k čl. 49. a násl. rusk. nást.).

⁷⁴⁾ Lhůta deliberační dle čl. 125. franc. z. (Code de com.). Srovn. §. 1. str. 9. Lhůtu tuto deliberační shledáváme v čl. 21. skand., čl. 786. švýc., v §. 30. rusk. nást. a v čl. 16. belg. ř. sm.; podobně v angl. ř. sm. čl. 42. Srovn. §. 3. (k §. 21. skand. ř. sm.) a §. 5. (k §. 30. rusk. nást.). §§. 7. a 8. k čl. 16. belg. a 42. angl. z.

⁷⁵⁾ Srovn. Graewin na j. m. Goldschmidt ve svém časopise 28. sv. str. 84—88. Wächter, Encyclop. na j. m. I. §. 6. a. j. v. — k tomu §. 4. str. 33. k čl. 740. švýc. ř. sm. a §. 5. str. 46. a 47. (k čl. 34. rusk. nást.).

směnky upadl v konkurs, byť i to příjemci bylo neznámo. Poměr příjemce resp. směnečníka k vydateli a tohoto k prvému jest stejný, jako dle 2. a 3. odstavce čl. 23. našeho ř. sm.

§. 2. oddělení III. jedná o „přijetí intervencí neb pro čest“ v čl. 268—272. Ustanovení ta odpovídají nařízením čl. 56. až 61. našeho ř. sm., s nimiž též zásadně souhlasí.

Čl. 268. nařizuje, že může směnka, která nebyla od směnečníka přijata, býti akceptována intervencí od osob, které ve směnce jsou uvedeny, aby tutéž pro případ potřeby přijaly neb zaplatily. Dle toho musí býti adresa podpůrná psána vždy na směnce; tak i též dle čl. 15. angl. ř. sm. a dle čl. 2. belg. z. o protestu — pravidlem na směnce dle §. 58. skand. a §§. 90. a 95. rusk. nst. Srovn. §. 3. str. 26. a §. 5.

Nebyla-li směnka od směnečníka, jakož i od osob v ní takto (čl. 268.) uvedených přijata, může tatáž dle čl. 269. býti též od osoby třetí přijata.⁷⁶⁾ Však tím neodpadne právo majitele směnky, žádati cestou postihu zjištění, ač není-li z účinného protestu zřejmo, že k tomu byl svolil (čl. 269. odst. 2.).

Jakožto intervenující osoba třetí může vstoupiti též směnečník neb i adresát podpůrní, ač tento snad byl v této vlastnosti akceptaci odepřel.

Čl. 270. souhlasí v odst. 1. a 2. s čl. 60., však s úchytkou dle čl. 295. (dle něhož dlužno učiniti protest prvního dne všedního po dni splatnosti) a tak i odstavce 3. čl. 270. s odstavcem 2. čl. 61. našeho ř. sm.⁷⁷⁾ Vynechán sice v italském ř. sm. odstavec 1. čl. 61. našeho ř. sm., dle něhož v případě, že byla směnka od adresy podpůrné neb jiného intervenienta pro čest přijata, nepřisluší majiteli a nástupcům honorata postih k zjištění — avšak nebylo nařízení toho (odst. 1. čl. 61. našeho ř. sm.) proto potřebí, poněvadž, jak svrchu uvedeno, v čl. 269. odst. 2., ustanoveno, že byla-li směnka od třetí osoby pro čest přijata, odpadne pro majitele směnky právo postihu k zjištění, z čehož následuje souhlasné ustanovení s čl. 61. odst. 1. našeho ř. sm. Dle belg. ř. sm. čl. 19. přísluší (dle vzoru franc. Code de com.) vzdor přijetí pro čest majiteli směnky všecka práva proti směnečníku a girantům, t. j. tedy i postih k zjištění. Angl. ř. sm. postrádá zvláštního ustanovení.

Čl. 271. souhlasí v 1. odst. s čl. 59. našeho ř. sm., odst. 2. pak nařizuje podobně jako čl. 56. odst. 2. a čl. 64., že, nabízí-li

⁷⁶⁾ V překladu Borchardtově čteme chybně: „kann von einem Dritten bezahlt werden“. Čl. 269. v originálu však zní: „La cambiale non accettata dal trattario né dalle persone indicate per accettarla o per pagarla al bisogno può essere accettata da un terzo.“ Srovn. §. 5. k čl. 93. rusk. nst., dle něhož a dle čl. 57. skand. ř. sm. (str. 26.) přísluší právo to toliko směnečníku — jinak čl. 57. našeho, čl. 57. uh., čl. 775 švýc. a čl. 65. angl. z. — Zákon belg. postrádá tu dle vzoru z franc. zvláštního ustanovení.

⁷⁷⁾ V překladu Borchardtově čti v čl. 270. odst. 2. „honorat“ místo „honorant“.

se více osob k přijetí směnky pro čest, přísluší přednost tomu, jímž nejvíce osob zavázaných se osvobodí⁷⁸⁾ — jinak pobude majitel práva postihacího proti těm, kdož by byli bývali osvobozeni.

Dle čl. 272., odpovídajícího čl. 58. našeho ř. sm., musí ten, kdo směnku intervencí přijal, sobě dáti od majitele odevzdati listinu (t. j. pravidlem protest, srovn. dále čl. 305. a 306.), která dokazuje, že směnka nebyla přijata a musí tutéž ihned honoratovi vydati.

Oddíl IV. jedná „o rukojemství směnečném“ (aval) (čl. 273—275.).⁷⁹⁾

Dle čl. 273. může zaplacení směnky zajištěno býti „avalem“ čili rukojemstvím, aneb též závazkem osoby třetí („il pagamento della cambiale può essere garantito: con avallo, ossia con la obbligazione di un terzo“).

Rukojemství (aval) budiž na směnce psáno a od rukojmě podepsáno. Vyznačeno pak budiž rukojemství slovy: „jako rukojmě“ („per avallo“), nebo jiným významem příhodným („esso si esprime colle parole, „per avallo“, od altre equivalenti“).⁸⁰⁾

Dle čl. 274. přejímá rukojmě směneční závazek toho,⁸¹⁾ za koho se byl zaručil, byť i závazek osoby této platným nebyl.⁸²⁾

Není-li osoba, za kterou se zaručeno, uvedena, má se za to, že se tak stalo za příjemce, jedná-li se o směnku vydanou, aneb za trassanta, není-li směnka dosud přijata — při směnkách vlastních pak za vydatele.⁸³⁾ Majitel směnky musí proti ručiteli vše to zaříditi, co předepsáno jest, aby směnečný závazek osoby té, jížto se rukojemství týká, zachován byl. Srovn. svrchu §§. 2. a 5. k §. 68. uh. z. a §. 112. rusk. nst., kdež jsme se stejným ustanovením setkali.

⁷⁸⁾ Stran ostatních ř. sm. — hlavně stran zvláštního ustanovení §. 56. uh. ř. sm. a §. 92. rusk. nst. — srovn. §. 2. str. 16. a §. 5. k čl. 92. rusk. nst. str. 51.

⁷⁹⁾ Srovn. k tomu svrchu obzvláště §. 2. (k §. 66—69. uh. ř. sm.) str. 16. a 17. a §. 5. (k §. 109—113. rusk. ř. sm.) str. 52

⁸⁰⁾ Podobný přídavek k rukojemství se vztahující vyžadují sm. ř. uh. §. 66. a ruský nst. §. 109. (str. 52.). — poslední však toliko pro rukojmě, nikoli pro avala (§. 140.).

⁸¹⁾ Srovn. §. 67. uh., §. 87. skand. ř. sm., dle nichž ručí rukojmě k nerozdílné ruce s tím, za koho se byl zaručil — čl. 808. švýc. z. souhlasí s čl. 81. našeho ř. sm. — dle §. 111. rusk. nst. ručí rukojmě stejně, jako ten, za koho se byl zaručil — dle čl. 32. belg. z. ručí též solidárně s vydátele a indossanty, ač nebylo-li něco jiného umluveno.

⁸²⁾ Podobně čl. 81., 3., 75. a 76. našeho, §. 67., 81. a 83. uh., §. 87. a 88. skand., čl. 801. a 808. švýc. ř. sm. a §. 111. rusk. nst. (Srovn. §. 2. str. 18.)

⁸³⁾ Srovn. k tomu §§. 2. a 5. k §. 67. uh. ř. sm. a §. 110. rusk. nst., kdež setkáváme se s podobnou fikcí.

Dle čl. 275. přecházejí na rukojmě, který směnku byl zaplatil, veškerá práva majitele proti osobě té, za kterou se bylo zaručeno, jakož i proti její předchůdcům.⁸⁴⁾

Odděl. V. jedná o duplikátech a prepisech směnky ve dvou §§. a sice:

V §. 1. o duplikátech (čl. 276—279.)⁸⁵⁾ Zásady v čl. 276. vyslovené souhlasí celkem s oněmi v čl. 66. našeho ř. sm. ob- saženými. Podobně i §. 70. uh., čl. 783. švýc. a čl. 44. belg. zák., ač poslední toliko v případě ztráty směnky — jinak čl. 67. skand. ř. sm. a §. 115. rusk. nást.⁸⁶⁾

Čl. 277. odpovídá taktéž souhlasně 2. odst. čl. 66. našeho ř. sm.

Čl. 278. odpovídá nařízení čl. 67. ad 1. a 2. našeho ř. sm.⁸⁷⁾

Čl. 279. v 1. odst. odpovídá čl. 68. odst. 1., a další ustanovení čl. 279. čl. 69. našeho ř. sm.; celkem též souhlasně s ostatními ř. sm.⁸⁸⁾

V §. 2. oddělení V. jednáno o prepisech směnky, a sice v čl. 280. a 281. docela stručně a celkem bez podstatných úchylek od našeho ř. sm. a ostatních sm. z.⁸⁹⁾

Přepisy směnky může sobě každý majitel zaopatřit. Přepisy musí souhlasití doslovně s prvopisem směnky a obsahovati veškeré poznámky, které se na prvopisu nalézají, s přídavkem: „až potud přepis“ aneb podobně (čl. 280.). „Akcept a originální indossamenty, které na přepisu směnky psány byly, zavazují příjemce a gi- ranty podobně, jako kdyby byly na prvopisu psány“ (čl. 281.)⁹⁰⁾ (Srovn. k tomu čl. 257. a 261.)

⁸⁴⁾ Podobně §. 69. uh. ř. sm. a §. 113. rusk. nást. (Srovn. §§. 2. a 5. str. 17. a 52.)

⁸⁵⁾ Srovn. k tomu §. 2. (k §. 70. a násl. uh.), §. 3. (k §. 67. a násl. skand.), §. 4. (k čl. 783. a násl. švýc.), hlavně pak §. 5. (k §. 114. a násl. rusk. nást. str. 17., 26., 35. a 52.). Belg. z. nejedná o duplikátech (dle vzoru Code de com.) ve zvláštním oddělení, nýbrž dílem v čl. 1. (o náležitostech směnky), dílem a hlavně při placení (§§. 37., 38., 40—42., 44.). Angl. z. srovn. čl. 71. v §. 8., kde však postrádáme nařízení duplikáty žádati a o prepisech směnky.

⁸⁶⁾ Srovn. pozn. 85. a §§. 3. a 5. k §. 67. skand. ř. sm. a k §§. 115. a 116. rusk. nást. (str. 26. a 52.).

⁸⁷⁾ Podobně i sm. ř. skand. §. 68., sm. ř. švýc. čl. 784. a celkem též zajisté čl. 38. belg. ř. sm. Jinak poněkud uh. ř. sm. §. 71. (srovn. k tomu svrchu §. 2. str. 17.). Angl. ř. sm. však přijetí více exemplářů přímo zapovídá (čl. 71. 4. a 5. odst.).

⁸⁸⁾ Srovn. svrchu pozn. 85.

⁸⁹⁾ Srovn. svrchu §§. 2—5. Belg. z. sm. postrádá zvláštních nařízení o kopiích — podobně i angl. ř. sm., ač tento se o opisech směnky zmiňuje v čl. 32. (stran indossamentu na kopie v zemi, kde kopie jsou připuštěny) a v čl. 52. ad 8. (že protest se může na kopii učinit, pakli se směnka ztratila).

⁹⁰⁾ Souhlasné ustanovení nalézáme v našem (a něm.) ř. sm. čl. 71., uh. ř. sm. §. 75., švýc. čl. 788., rusk. nást. §. 122.; totéž platí i v skand. ř. sm., jenž však vzhledem k §. 11. nařízení to jako zbytečné vynechal. Stranu z. belg. a angl. srovn. pozn. 89.

Oddíl VI. jedná o „dospělosti směnky“ (čl. 282—285.), a sice co do hlavních zásad souhlasně s naším ř. sm. a s ostatními zákony (§§. 2.—5., hlavně str. 24., 33., 48. a 49.).

Dle čl. 282. dospěje směnka, na viděnou svědčící, jakmile se k placení předloží, jako dle čl. 30. odst. 1. našeho ř. sm.

Svědčí-li směnka na určitý čas po vidění, řídí se doba dospělosti dle datum akceptu neb praesentace (čl. 283., srovn. s ním čl. 262. a dále VIII. oddělení).

Dle čl. 284. čítají se měsíce jako dle našeho ř. sm. dle kalendáře Gregorianského — ostatní ustanovení článku toho souhlasí taktéž s čl. 30. odst. 2. našeho ř. sm. s přídavkem c. k. min. nař. ze dne 2. listopadu 1858 č. 197. ř. z.

Úchylku od našeho ř. sm. čl. 35.⁹¹⁾ shledáváme stranu smének na veletrhy znějících. Dle čl. 285. dospěje směnka, znějící na veletrh, trvá-li tento pouze jeden den, toho dne, trvá-li déle, dospěje směnka předposledního dne.

V oddílu VII. jednáno o placení, a sice ve dvou §§.:

§. 1. (čl. 286—297.) obsahuje „všeobecná ustanovení“ — zásadně souhlasná s naším ř. sm.

Čl. 286. odpovídá čl. 36. našeho ř. sm., s nímž, ač zní mnohem stručněji, též podstatně souhlasí.

Dle čl. 287. odst. 1. musí směnka býti k placení předložena a též zaplacená na místě i v době v ní vytknuté. Případne-li den splatnosti na den sváteční, dospěje směnka prvního následujícího dne všedního.

Směnka na viděnou a určitou dobu po vidění musí dle čl. 260. (viz svrchu) býti k placení předložena (čl. 288.).

Dni výhodné (Respekttage) nemají místa (čl. 289.) — souhlasně s čl. 33. našeho ř. sm.

Čl. 290. nařizuje úchylkou od čl. 5. našeho ř. sm. a od čl. 4. sm. ř. uh.: Je-li summa směneční písmeny i čísly psána, a jsou-li tyto od sebe rozdílné, platí summa menší. S podobným ustanovením setkali jsme se v sm. ř. skand. čl. 6., v nást. ruském čl. 7. — kdežto dle našeho ř. sm. čl. 5., dle uh. čl. 4. a angl. čl. 6. rozhoduje summa písmeny psaná; švýc. ř. sm. čl. 722. a 723. žádá, aby byla směnka toliko písmeny psána a v pochybnosti platí summa menší. Srovn. §§. 2—5. str. 22., 31., 44.

Čl. 291. souhlasí zásadně s čl. 38. našeho ř. sm.

Čl. 292. poukazuje k čl. 38. obchodního zák. italského, který odpovídá čl. 37. našeho ř. sm., s nímž podstatně souhlasí. Podobně i §. 37. uh., §. 35. skand., čl. 33. belg. a čl. 72. angl. ř. sm. — jinak §. 73. rusk. nást. Srovn. svrchu §. 5. str. 49.

⁹¹⁾ jakož i od uh. čl. 35. a švýc. ř. sm. čl. 754. Souhlasně §. 59. rusk. nást. a čl. 24. belg. z. Skand. ř. sm. a angl. ř. sm. nemají vůbec ustanovení stran smének těch.

Čl. 293. obsahuje novotu, nařizující: „že majitel směnky nemůže býti nucen přijati zaplacení přede dnem dospělosti směnky; kdo však platí přede dnem tím, ručí za to, že zaplacení bude mít platnost“. Podobně čl. 760. švýc. z., poněkud rozdílně §. 40. skand. z. a §. 77. odst. 2. rusk. nást. Souhlasně s italským ř. sm. belg. ř. sm. čl. 34. a 36. Uh. a angl. ř. sm. nemají tu zvláštního ustanovení. Srovn. obšírněji v §§. 3., 4. a 5. (str. 25., 33. a 49.) k §. 40. skand. ř. sm. čl. 760. švýc. a k §. 77. rusk. nástinu.

Čl. 294. odpovídá čl. 39. a čl. 48. našeho ř. sm., s nimiž celkem souhlasí.

Čl. 295. obsahuje důležitou úchytku od našeho ř. sm. Dle čl. 295. musí totiž v případě, že by směnka nebyla vůbec, aneb že by byla jen částečně zaplacená, učiněn býti protest dle nařízení oddělení VIII., a sice prvního dne všedního, který následuje po dni splatnosti. Nařízení to vzato z franc. z. (čl. 162.). Není jasno, zdali může protest (jako dle ostatních ř. sm. mimo švýcarský [srovn. §. 4. čl. 762. str. 34.]) býti učiněn již v den splatnosti, aneb též druhého dne.

Čl. 296. odpovídá čl. 40. našeho ř. sm., s nímž také souhlasí.

Dle čl. 297. lze se proti zaplacení směnky opíratí pouze tehdy, když se směnka ztratila, aneb když majitel upadl v konkurs. Z ostatních ř. sm. má podobné ustanovení toliko belg. ř. sm. čl. 39., a sice mimo konkurs a ztrátu směnky též pro případ, že by věřitel byl nezpůsobilým zaplacení přijmouti. Nařízení to pochází z franc. Code de com. čl. 149, kterýž úplně souhlasí s čl. 297. z. italského.

§. 2. oddělení VII. jedná o „zaplacení intervencí neb pro čest“ v čl. 298—301.

Dle čl. 298. může býti směnka od osoby třetí tehdy zaplacená, jestliže ji ani směnečník, ani příjemce neb vydatel vlastní směnky, ani adressát podpůrný nezaplátil.

Zaplacení intervencí budiž v učiněném protestu vyznačeno.⁹²⁾

Dle čl. 299. nastoupí intervenient v práva majitele směnky v mezích, které v člancích následujících jsou vyměřeny.

Stane-li se zaplacení intervencí na účet trassanta neb vydatele směnky vlastní, jsou všichni giranti svého závazku prosti; jestliže učiněno totéž na účet giranta, jsou všichni následující indossovatelé osvobozeni.

Nabízeno-li zaplacení od více intervenientů, má zde místo nařízení čl. 271. (čl. 300.) celkem souhlasně s ostatními ř. sm., totiž že má přednost ten, jehož placením nejvíce závaza-

⁹²⁾ Jako ve všech ostatních ř. sm. (čl. 62. našeho, §. 61. uh., čl. 780. švýc., §. 91. rusk. nást., čl. 49. belg. a čl. 68. angl. z.) — mimo zákon skand. Srovn. §. 3. k §§. 58. a 63. skand. ř. sm. (str. 26.).

ných bude sprostěno, an jinak majitel pozбудe práva postihacího proti těm, kteří by byli bývali osvobozeni.

Dle čl. 301. má trassát, kterýž, nepřijav směnky, po učiněném protestu se jí zaplatiti nabízí, přednost přede všemi jinými;⁹³⁾ ostatně platí tu napotom nařízení čl. 300.

Konečně budiž podotknuto, že postrádáme v italském z. sm. nařízení čl. 62. našeho ř. sm. stran následků právních, pakli nabídnuté placení pro čest zamítnuto aneb adressa podpůrní opomínuta, a podobně i v belg. ř. sm. — kdežto všecky ostatní směnečné zákony se o tomto případě zmiňují: čl. 62. našeho, §. 62. skand., §. 62. uh., čl. 780. švýc. ř. sm., §. 102. rusk. nást. a čl. 68. angl. ř. sm.

V oddílu VIII. (čl. 302—308.) italského ř. sm. jednáno o protestu.

Čl. 302—305. odpovídají čl. 87—90. našeho ř. sm.

Protest má se předsevzítí skrze notáře neb úředníka soudního. Svědků není k tomu zapotřebí (čl. 302.).

Protest musí býti učiněn v jediné listině, a sice na místě tom, kde má býti směnka přijata neb zaplacená, a není-li to ve směnce vyznačeno, v obydlí trassáta, akceptanta, vydatele vlastní směnky neb adress podpůrních (čl. 303.). Srovn. k tomu čl. 2. belg. z. o protestu (v §. 7.). Podotknuto již svrchu (§. 5., str. 58.), že italský ř. sm. a podobně i belg. ř. sm. postrádají ustanovení všeobecných stran místa a doby k výkonům směnečným, jako obsahuje náš sm. ř. (čl. 91. a 93.) a ostatní z. sm. Srovn. §. 5. k §. 149. ruského nástinu.

Čl. 304. nařizuje podobně jako čl. 88. našeho ř. sm., co má v protestu uvedeno býti. Jestliže se směnka ztratila a není tu duplikátu neb opisu, musí v protestu obsažen býti na místě přepisu směnky důkladný popis téže.

Čl. 305. odpovídá čl. 90. našeho ř. sm.

V čl. 306. vyslovena zásada, „že ni žádný výkon se strany majitele směnky nemá toho účinku, aby jím mohly býti dokázány formálnosti, kterých k žalobě směnečné jest zapotřebí, — pouze protest“. Toliko protest pro nepřijetí směnky a pro nezaplacení lze dosaditi vyjádřením. Vyjádření to musí se svolením majitele směnky vydati osoba, která se vyzývá směnku přijmouti neb zaplatiti; totéž musí býti od osoby té datováno a podepsáno, a sice ve lhůtě k protestu předepsané (t. j. prvního dne po dni splatnosti) a do dvou dnů ode dne datování zanešeno do registru.⁹⁴⁾ Jestliže vyjádření to uči-

⁹³⁾ Souhlasně s čl. 159. in f. franc. z. — oba nejasně. Určitěji čl. 50. belg. ř. sm.: „přede všemi jinými, kteří za tutéž osobu vstoupiti se nabízejí.“ Srovn. dále §. 7.

⁹⁴⁾ Dle toho může tedy vyjádření dotčené učiněno býti buď na směnce neb ve zvláštní listině. Podobné ustanovení nalézáme v Belgii dle zák. o protestu (ze dne 10. července 1877) čl. 5—8.; dle čl. 8. lze však též

něno jest mimo směnku, musí obsahovati důkladný přepis směnky, jakož z ohledu protestu v čl. 304. předepsáno.

Byť i směnečník zemřel neb v konkurs upadl, aneb byť i byla směnka pro nepřijetí protestována, musí majitel přece pro neplacení směnky předsevzítí výkon zde předepsaný (čl. 307.).⁹⁵⁾

Dle čl. 307. budíž přídavek „bez protestu“ neb „bez útrat“ a pod. pocházející od trassanta neb vydatele vlastní směnky neb od indossovatele pokládán za nepsaný (čl. 308.) — úchytkou od čl. 42. našeho ř. sm. a všech ostatních z. sm., od u. h. ř. sm. §. 42., od skand. ř. sm. §. 42., od švýc. čl. 763. a též od belg. čl. 59. a angl. čl. 51. — kdežto ruský nástin nemá vůbec ustanoví. (Srovn. §. 5. str. 49.)

V oddělení IX. čl. 309—312. jednáno o „směnce návratní“, totéž obsahuje však poněkud též ustanovení, odpovídající čl. 50. našeho ř. sm.

Ustanovení dotčená, ač značně změněná, pocházejí z práva franc. (Code de com. čl. 177—186. [srovn. §. 1.] — podobná nařízení obsahuje belg. ř. sm. čl. 72—81., kterýž přijal však ustanovení franc. práva téměř beze změny.

Dle čl. 309. může majitel směnky, která v den dospělosti zaplacená nebyla, na dlužný obnos vydati na směnečníka směnku návratní, na viděnou svědčící, aneb v cestě postihu proti kterémukoli ze zavázaných o zaplacení nastupovati.

Kdo takovou směnku návratní vyplatil, může týmže způsobem zaplacení od předchůdců vyhledávati.

Ku směnce návratní musí býti přiložena směnka nezaplacená, protest a účet návratní.

Účet tento musí obsahovati:

1. Směnečnou summu i s úroky ode dne dospělosti směnky;
2. útraty protestu a jiné dle zákona příslušící výlohy, jako: poplatky bankéřské neb dohodné, výlohy kolkovní a poštovné;
3. musí v něm býti vyznačena osoba, na kterou jest směnka návratní vydána;

4. musí býti udán „ricambio“ (čl. 310.). Ricambio vypočítán budíž dle čl. 311.

Čl. 312. souhlasí s čl. 55. našeho ř. sm.⁹⁶⁾

i přijetí pro čest tímto soukromým vyjádřením zjistiti, kdežto dle italsk. ř. sm. pouze a jedině „protest pro nepřijetí a nezaplacení“ lze takto dosaditi (čl. 306.). Zanešení do registru musí se státi v Belgii do čtyř dnů (čl. 6.) — vyjádření to nemá však místa v případě, když přijetí neb zaplacení směnky staně se poštou (dle zákona ze dne 30. května 1879 a 12. října 1879. [Srovn. §. 7.]). Též dle angl. ř. sm. jest osvědčení od domácího pána atd. připuštěno, avšak jen tehdy, pakli není notáře v místě. Srovn. čl. 94. v §. 8.

⁹⁵⁾ Nařízení to pochází z franc. zák. čl. 163.; podobně čl. 54. belg. ř. sm.

⁹⁶⁾ Ve sbírce Borchardtově (na j. m.) jest čl. 312. chybně přeložen, místo „...und alle früheren Giros ausgestrichen“ má státi: „und alle späteren“. Čl. 312. zní v originálu: „...la propria girata e tutte le girate posteriori“.

V oddělení X. čl. 313—325. jednáno o „žalobě směnečné“.

Oddělení toto obsahuje různá ustanovení. Čl. 313—325. odpovídají totiž hlavně čl. 25. a násl., čl. 29., čl. 43. a násl. (43., 45., 49.), čl. 78. a násl., čl. 82., 83. našeho ř. sm.; mimo to obsahuje oddělení toto též ustanovení práva formálního a odchyluje se v mnohých ohledech od našeho ř. sm.

Čl. 313. týká se „postihu ku zjištění, protože nebyla směnka přijata“; čl. 314. pak „postihu ku zjištění pro nejistotu příjemce“.

Dle čl. 313. může majitel směnky, o které bylo dle nařízení VIII. oddělení dokázáno, že nebyla řádně a úplně přijata (čl. 266.), od trassanta a od girantů k ruce nerozdílně žádati jistotu,⁹⁷⁾ že bude směnka v době dospělosti zaplacená a útraty že budou nahrazeny.

Dle čl. 314. přísluší majiteli proti týmže osobám právo toto,⁹⁸⁾ podobně jako dle čl. 29. našeho ř. sm., totiž tehdy, když na jmění příjemce uvalen konkurs, aneb když tentýž svá placení byl zastavil, aneb i když exekuce proti němu zůstala bez výsledku;⁹⁹⁾ potřebí tu taktéž, jako čl. 29. našeho ř. sm., aby majitel byl žádal od příjemce jistoty, a byl proto učinil protest, a aby i od adres podpůrních směnka přijata nebyla.

Každý indossovateľ má pod týmiž výminkami taktéž právo od svých předchůdců jistoty žádati.

Čl. 315. odpovídá čl. 43. našeho ř. sm., jehož neurčitost taktéž (jakož jsme již při ostatních nových zákonech: čl. 43. a 44. u. h. z., čl. 43. a 44. skand. z., čl. 764. a 765. švýc. z., čl. 65. a 70. rusk. nást. seznali), opravena. Čl. 315. nařizuje, že směnka umístěná, v níž jmenován zvláštní umístětec — i vlastní i vydaná — musí býti pro nezaplacení protestována, anoť by jinak žalobní právo též proti příjemci a resp. vydateli vlastní směnky

⁹⁷⁾ Podobně jako dle našeho ř. sm. čl. 25., u. h. §. 25., švýc. čl. 744., rusk. nást. §. 37. a belg. z. čl. 10., kdežto dle skand. ř. sm. může majitel směnky žádati buď zjištění aneb, aniž by čekal na den splatnosti, ihned zaplacení (§§. 25. a 29., srovn. §. 3. str. 24.), a dle angl. ř. sm. ihned zaplacení (čl. 55. v §. 8.).

⁹⁸⁾ t. j. žádati jistotu — tak i dle skand. ř. sm. může majitel směnky pro případ nejistoty příjemce žádati toliko jistotu (§. 30.) — tak i dle ostatních ř. sm., čl. 29. našeho, §. 29. u. h., čl. 748. švýc., §. 44. rusk. nást.; podobně též čl. 54. belg. z., jenž souhlasí s čl. 163. franc. Code de com. a jež dlužno čl. 450. belg. zák. sur les faillites od 15. dubna 1851 doplniti. Srovn. Sachs na j. m. (§. 1. pozn. 1.) str. 77. a 78. Poněkud podobně i dle angl. ř. sm., dle něhož (čl. 51.) může majitel směnky v případě konkursu příjemce neb zastavení platu pro větší svou jistotu proti vydateli a girantům učiniti protest k zjištění, načež může směnka býti pro čest přijata (čl. 65.).

⁹⁹⁾ Podobně i dle našeho ř. sm. čl. 29., skand. §. 30. a švýc. čl. 748.; u. h. ř. sm. §. 29. a ruský nástin §. 44. uvádějí pouze případ konkursu a bezvýsledné exekuce (srovn. str. 14, 15. a 47.) — angl. ř. sm. §. 51. konkurs a zastavení platu, a belg. ř. sm. pouze „cas de faillite“ (čl. 54.).

pominulo. Stran angl. ř. sm. (v němž protestu potřebí jen při směnkách zahraničních, srovn. §. 8. k čl. 51.) — kdežto dle sm. ř. belg. (srovn. §. 7.) není vůbec proti příjemci potřebí protestu.

Čl. 316. jedná o notifikaci a souhlasí s čl. 45. našeho ř. sm. — až na to, že vynechán poslední odstavec o ztrátě úroků a útrat.

Podobně souhlasí zásadně čl. 317. s čl. 49. našeho ř. sm., s §. 49. uh., §. 49. skand., čl. 767. švýc., §. 78. rusk. nást. a čl. 55. belg. z. (dle čl. 164. franc. Code de com) uděluje majiteli směnky právo volební při postihu (Variationsrecht u. springender Regress).

Dle čl. 318., odpovídajícího čl. 50. a 51. našeho ř. sm., má majitel směnky propadlé právo žádati zaplacení summy směnečné s úroky a s útratami, účtem návratným doloženými, dle nařízení článků 310. a 311.

Indossovatel, který směnku zaplatil aneb ji dostal způsobem rimessy, jest oprávněn žádati obnos, v účtu návratným obsahem, s úroky ode dne placení a s útratami vzešlymi.

Čl. 319. nařizuje: „Jestliže majitel směnky osobně proti některému ze zavázaných žalobou postihací nastupovati chce, musí žalovaného do 15 dnů¹⁰⁰⁾ ode dne protestu aneb ode dne vyjádření, dle čl. 306. (viz svrchu) učiněného, k soudu předvolati. Leží-li obydlí dlužníka v jiném okrsku soudu appellačního, nežli místo, na němž směnka splatna byla, dlužno se z ohledu směnky táhnouti k čl. 4. a 5. a k čl. 148. italského řádu soudního.“

Je-li směnka vydána na kontinentu, na některém ostrově italském však splatna, neb naopak, tedy se pro případ války námořní lhůta zdvojnásobí.

Je-li směnka v království italském vydána, avšak v cizozemsku splatna, musí dle čl. 320. býti žalobou postihací proti dlužníkům v italském království bydlícím nastupováno ve lhůtách následujících:

1. do 60 dnů, jestliže směnka jest v některém evropském státě aneb na březích Středozemního moře, Černého moře, Suezského průplavu neb Červeného moře, Asie neb Afriky splatna;
2. do 120 dnů, je-li směnka jinde v Asii, Africe neb Americe, neb na březích Tichého oceanu splatna;
3. do 240 dnů v jiných případech.

Nastane-li válka námořní, a je-li směnka na některém místě splatna, kdež jest obchod námořní, zdvojnásobí se lhůty dotčené.¹⁰¹⁾

¹⁰⁰⁾ V překladu Borchardtově jest chybou tisku „do 13 dnů“.

¹⁰¹⁾ Podobně i belg. ř. sm. čl. 56. a 57. — dle vzoru práva franc. (čl. 160—166 Code de com., srovn. §. 1) — stran rozličných lhůt dle obou těchto jakož i všech ostatních ř. sm. Srovn. obšírně §. 5. (str. 54. a 55.) k čl. 136. a násl. rusk. nást. a hlavně §. 7. k čl. 51. a násl. belg. ř. sm.

Dle čl. 321. buďtež lhůty ty čítány buď ode dne zaplacení směnky aneb v případě žaloby ode dne, kdy bylo předvolání k soudu datováno.¹⁰²⁾

Čl. 322. poukazuje z ohledu účinku žaloby k právu formelnímu (čl. 554. italského ř. soudn.).

O žalobě vydá soud rozkaz platební. Podá-li obžalovaný námítky proti žalobě, přísluší řízení o nich soudu obchodnímu. Námítkami se exekuce nezdrží — jest však na soudci, aby k žádosti žalovaného, prozkoumav námítky a jich doklady a seznav z nich, že jest tu důležité příčiny k námítkám, exekuci zúplna neb částečně zastavil, však jen tehdy, když žalovaný složí jistotu.

Čl. 323., odpovídající čl. 82. našeho ř. sm., nařizuje, jakých námítek proti žalobě směnečné činiti lze. Dlužník může platně jen takových námítek užití, které se vztahují k formě, aneb které poukazují k tomu, že není tu podmínek k žalobě dle zákona potřebných, aneb které mu vůbec přímo proti žalobci přísluší.¹⁰³⁾

Námítky druhu posledně jmenovaného však jen tehdy odsouzení a exekuci vylučují, když jsou likvidní neb aspoň takové, že ihned likvidnost jich může býti provedena, a když v obou případech se zakládají na písemných důkazech. Nejsou-li likvidní, lze sice řízení o nich dále prováděti, avšak vzdor tomu může dlužník býti odsouzen, aneb exekuce na něho povolena, buď proti jistotě, neb i bez ní (čl. 323.).

Majitel směnky pozbývá žaloby postihací¹⁰⁴⁾ po uplynutí lhůt v zákoně vytčených, a sice:

1. k předložení směnky na viděnou neb na určitý čas po vidění znějící;
2. k protestu pro neplacení;
3. k nastupování žalobou postihací.

Podobně i indossovatelé ztratí právo žalobní proti předchůdcům po uplynutí lhůt určených.

Bylo-li však soudně nastupováno, ač u soudu nepřislušného, tedy se právo žalobní zachová (čl. 324.).

¹⁰²⁾ Pro případ zaplacení souhlasně se všemi ostatními ř. sm. — stran případu druhého u ostatních ř. sm. od doručení žaloby. — Srovn. též §. 5. k §. 137. rusk. nást. (str. 55.).

¹⁰³⁾ Srovn. §. 2. k §. 92. uh. ř. sm. (str. 19) a §. 5. k §. 146. rusk. nástinu (str. 57.).

¹⁰⁴⁾ Zákon italský (a podobně i belgický) činí totiž dle vzoru práva francouzského — čl. 168. a násl. a čl. 189., srovn. §. 1. — rozdíl mezi promlčením práva direktního a pozbytím žaloby postihací. O promlčení jedná italský zákon teprve ve IV. kn. 2. tit. čl. 905. a násl. Srovn. dále text. Belgický zákon pojednává o pozbytí žaloby postihací v čl. 51. a násl. (srovn. §. 7.) a o promlčení v čl. 82. dle vzoru franc. Code de com. čl. 168. a násl. a čl. 189. Srovn. obšírně §. 7. k čl. 51. a násl. belg. zák.

O promlčení žaloby direktní není v zákoně směnečném ustanovení — totéž nalézáme teprve ve IV. kn. 2. tit. zák. obch. „della prescrizione“ v čl. 905—916. (915—926., srovn. pozn. 67.). Dle čl. 909. promlčí se žaloby směnečné v pěti letech. Tak i dle čl. 135. rusk. nást. (srovn. §. 5. str. 54. ad a), dle čl. 82. z. belg. a čl. 189. z. franc. Anglický ř. sm. poukazuje v čl. 100. na šestileté promlčení (srovn. §. 8. in fine) — dle ostatních z. sm. promlčuje se nárok směnečný proti příjemci vydané a vydateli vlastní směnky ve třech letech; čl. 77. našeho, §. 84. uh., §. 77. skand. a čl. 803. švýc. z. Lhůta ta počíná dle všech ř. sm. — mimo belg. — ode dne dospělosti směnky; dle sm. ř. belg. čl. 82. od druhého dne po dospělosti směnky. Srovn. §. 5. str. 54., 55. a obsírněji hlavně §. 7. k čl. 51. a násl. belg. ř. sm.

Rovněž postrádáme v italském ř. sm. bližšího nařízení stran přerušení promlčení (mimo čl. 324.) — čl. 916. toliko nařizuje, že přerušení týká se pouze toho dlužníka, proti němuž řízeno jest — souhlasně s ostatními ř. sm. (srovn. §§. 3. a 5. a hlavně §. 7.) — ostatně poukázáno k zák. občanskému čl. 2125. a 2129., dle něhož se promlčení přerušuje (mimo žalobou, svrchu čl. 324.) též upomínkou a mimosoudním doznáním. Dle našeho čl. 80., uh. §. 87., skand. §. 80. a švýc. ř. sm. čl. 806. stane se přerušení žalobou, opovědáním sporu neb konkursem, a sice ohlášením ke konkursu (mimo uh. ř. sm., kde již otevřením konkursu se promlčení přerušuje) — dle rusk. nást. toliko žalobou a ohlášením ke konkursu (§. 138.). Srovn. §. 5. str. 55. a §. 7.

Čl. 325. stanoví žalobu z obohacení. Tato má pravidlem místo toliko proti trassantovi (vydateli směnky vydané) — pouze výjimkou, když totiž dle čl. 315. nebyl při směnce umístěn se zvláštním umístěncem protest učiněn, též proti příjemci směnky vydané, a proti vydateli směnky vlastní.

Čl. 325. nařizuje totiž: „Byť i právo k žalobě směnečné bylo pominulo, zůstane trassant majiteli směnky zavázaným potud, pokud by jinak bezdůvodně se obohatil k jeho škodě.“

V případě čl. 315. má žaloba ta místo též proti příjemci směnky vydané a proti vydateli směnky vlastní.¹⁰⁵⁾

V oddílu XI. jednáno o směnkách, na nichž se nalézají podpisy osob k směnkám nezpůsobilých, aneb podpisy falešné neb zfalšované.

Ustanovení dotýká čl. 326. a 327. souhlasí zásadně s čl. 3., 75. a 76. našeho ř. sm.¹⁰⁶⁾

¹⁰⁵⁾ Stran ostatních zák. sm. srovn. §. 5. k §. 148. rusk. nást. (str. 57.) a hlavně §. 7. k čl. 59. a násl. belg. z., kdež obrazec celistvý o žalobě té. Žaloba ta promlčí se dle čl. 909. italsk. z., podobně jako dle §. 148. rusk. nást. a čl. 82. belg. z. v pěti letech.

¹⁰⁶⁾ Stran ostatních zákonů hlavně §. 4. k čl. 802. švýc. z. str. 36. a §. 5. str. 56. Dle belg. ř. sm. čl. 47. a podobně i dle angl. ř. sm. čl. 54. a 55. ručí příjemce, jehož podpis pravý jest, sice taktéž — avšak toliko

Oddíl XII. jedná v čl. 328—331. o směnkách ztracených.

Čl. 328. nařizuje, „že lze směnku ztracenou prohlásiti za neplatnou z ohledu každého majitele, který svých práv k ní ve lhůtě zákonem určené neprokáže“.

Uzná-li předseda soudu obchodního, v jehož okršku směnka jest splatna,¹⁰⁷⁾ že vlastnictví i ztráta směnky jsou dokázány, uveřejní prohlášení, v němž jest směnka zevrubně popsána, a jímž se každému, kdo by v jejím držení byl, nařizuje, aby ji do 40 dnů — byla-li v království italském vydána — předložil, ana by jinak pro držitele byla za neplatnou prohlášena.

Je-li směnka vydána mimo království italské, nastoupí lhůty čl. 320.

V obou případech počíná lhůta ta, není-li směnka ještě propadlá (jako dle čl. 73. našeho ř. sm.) ode dne dospělosti její, jinak ode dne uveřejnění prohlášení (čl. 329.).

Dle čl. 330. může vlastník směnky během lhůty dotčené veškeré výkony předsevzítí, jichž k zachování práv jeho zapotřebí jest, a po dni dospělosti směnky může žádati buď zaplacení summy směnečné proti jistotě aneb složení téže k soudu. Dle belg. a angl. zák. lze žádati zaplacení i mimo řízení amortisační. Belg. ř. sm. činí rozdíl, byla-li ztracená směnka již přijata čili nic — v druhém případě může majitel žádati zaplacení na duplikát, v případě prvé aneb pakli (i v druhém případě) nemůže duplikát předložiti, toliko k rozkazu předsedy obchodního soudu a proti zjištění. Srovn. ostatně čl. 40. až 44. belg. zák. Podobně může dle angl. ř. sm. čl. 69. a 70. (srovn. §. 8.) majitel ztracené směnky buď novou směnku žádati aneb k rozkazu soudce proti jistotě placení vydobývati. Srovn. ostatně též §. 5. k §. 130. rusk. nást. (str. 53., 54.).

Po uplynutí lhůty musí žadatel dokázati, že se nikdo nehlásil, načež soud směnku rozsudkem uzná za neplatnou. Na základě rozsudku může se pak žádati o vydání jistoty složené. Dle článku toho zdá se, že i proti girantům lze ze ztracené směnky nastupovati. Srovn. svrchu sm. ř. skand. (§. 3.) k čl. 75. (str. 27.).

Čl. 331. souhlasí úplně s čl. 74. našeho ř. sm.

V oddílu XIII. a posledním (čl. 332—337) jedná italský ř. sm. o „směnkách neb rozkazích na zboží znějících“ („dell'ordine in derrate“).

bezelstnému majiteli, jestli však některý indossament, k legitimaci majitele potřebný, falešný jest, neručí příjemce ani vůči bezelstnému majiteli. Srovn. §. 8

¹⁰⁷⁾ Kompetence řídí se i dle ostatních ř. sm. celkem podobně, dle místa splatnosti směnky, §. 73. našeho z., §. 77. uh. z., čl. 127. rusk. nást. V skand. a švýc. z. sm. poukázáno k formelnímu zákonu; platí však celkem totéž.

Dle čl. 332. jsou listiny tyto „směnkami“, a jest se z ohledu jich též řídití ustanoveními o směnkách danými, pokud nařízením článků těchto (čl. 332—337.) nejsou změněny.

„Směnky“ tyto jsou vlastně zvláštností práva italského — tytéž jsou poněkud podobné listinám dle čl. 301. a násl. našeho zákona obchodního.

Dle čl. 333. z. italského musí listina také v kontextu vyznačena býti jako „směnka“ neb „rozkaz na zboží“ („cambiale“ o „ordine inderrate“) a musí v ní býti určen druh, jakost a kvantita zboží, které má dodáno býti.

Dále musí v listině určen býti čas, kdy se má zboží dodati (čl. 334.). Postrádá-li listina této náležitosti, není směnkou — závazek v ní vyznačený dlužno však dle občanského neb obchodního zákona posuzovati.

Čl. 335—337. jednájí o způsobu splnění závazku a právích majitele listiny takové.

Kapitola II. čl. 338—343. tit. X. italského zákona obchodního jedná, jak jsme již svrchu podotkli, o „poukázce bankovní“ čili o „cheku“ („dell' assegno bancario“ [chek]).¹⁰⁸⁾

§. 7. Směnečný zákon belgický.

Jak jsme již v §. 1. str. 4. ad A byli uvedli, byl v Belgii prohlášen dne 20. května 1872 nový zákon směnečný.

Již dne 13. srpna 1855 byla od vlády belgické sestavena zvláštní kommise, sestávající z vynikajících úředníků, kupců a průmyslníků k tomu účelu, aby sdělala a předložila osnovu nového zákona obchodního. Po devítileté práci odevzdala komise vládě osnovu takovou, která tehdejším ministrem Tešem dne 17. listopadu 1864 parlamentu byla předložena. Osnova ta přidržela se celkem soustavy franc. „Code de commerce“. Porady o nástinu tom protáhly se až do r. 1870, kdež komory belgické byly rozpuštěny. Následkem toho byla předložena nová osnova zákona obchodního, a sice ve formě úplně změněné v 11 titulech a 733 člancích. V tit. VIII. obsaženo pak právo směnečné, a sice ve formě od komory taktéž r. 1869 ustavené, spolu se zákonem o protestu ze dne 28. března 1870 („loi sur les protêts“).¹⁰⁹⁾

Avšak vláda belgická neuznala za vhodné tento nástin celý a pojednou prohlásiti za zákon, nýbrž uznala spíše za dobré jednotlivé samostatné části téhož pohenáhu poradám předkládati a tytéž pak, když by byly definitivně ustaveny, za zákon prohlásiti.

Tak na př. prohlášen tit. VI. a první dvě oddělení tit. VII. dne 5. května 1872 a podobně i dále.

¹⁰⁸⁾ Srovn. §. 9.

¹⁰⁹⁾ Srovn. k němu „Zeitschrift f. Handelsrecht“ XVII. sv. str. 519 524.

Dne 20. května 1872 prohlášeno právo směnečné jakožto zákon: „loi, contenant le titre du Code de commerce relatif a la lettre de change et au billet à ordre“.¹¹⁰⁾

Avšak zákon o protestu, který v novém řádu směnečném hlavně jakožto §. 12. „des protêts“ čl. 64., čl. 66—70. a částečně též v §. 11. čl. 53. byl přijat — byl zákony pozdějšími změněn. Tak prohlášen dne 12. května 1876 zákon o inkassu a protestu poštu; avšak i tento zákon změněn zákonem novým ze dne 10. července 1877 „o protestech“ („sur les protêts“), kterýžto až dosud v platnosti jest. Konečně byl zákon tento dalším zákonem (poštovním) ze dne 30. května 1879 čl. 35., 36. a 43. a k němu vydaným nařízením o provedení ze dne 12. října 1879 (s formuláři A a B) poněkud změněn a doplněn. Zákony těmi zrušena zvláště úplné nařízení čl. 64—71. belg. ř. sm. ze dne 20. května 1872.

Seznali jsme zajisté nejdůležitější nařízení belgického řádu směnečného, porovnávajíc ostatní zákony směnečné v §§. 1—6. Chceme nyní taktéž toliko stručně k hlavnímu obsahu zákona přihlédnouti.

Jak jsme již svrchu (§. 1.) vytknuli a během našeho pojednání vícekrát poznali, nelze tento zákon směnečný nazývati úplně novým, an tentýž jest založen s velké části (více než zákon italský, §. 6.) opět na zásadách práva francouzského (Code de commerce).

Směnečný zákon belgický přidržel se též celkem soustavy směnečného zákona francouzského; týž jest rozdělen na dvě oddělení, kdežto franc. ř. sm. obsahuje tři oddělení.

Oddělení třetí ve franc. z. „o promlčení“ (čl. 189.) obsaženo v prvním oddělení belg. z. jakožto (poslední) čl. 82. První oddělení jedná i ve franc. i v belg. právu „o směnce“ — druhé pak v obou právech „o listině na řad znějící“ („du billet à ordre“), t. j. o směnce vlastní, v belg. z. čl. 83. a 84., ve franc. čl. 187. a 188.; v čl. 83. belg. z. odvoláváno se stran promlčení na čl. 82.

Oddělení I. belgického zákona rozpadá se taktéž dle vzoru francouzského na §§. a tyto na články a jest i další soustava v oddělení I. docela totožná s onou ve franc. Code de com. obsaženou — až na úchytku stran promlčení (srovn. svrchu).

Zákon belgický jedná v §. 1. čl. 1—3. o „náležitostech směnky vydané“.

Nejdůležitější úchytkou od předešlého práva sm. v Belgii a od sm. z. franc. jest, že není více potřebí jednak potvrzení valuty (Valuta-Klausel) čl. 1. belg. z., a jednak aby byla směnka vydána z jednoho místa na druhé (distantia loci), tedy že zrušena záповěď smenek místních (čl. 1. a 2. belg. z.), což obě dle

¹¹⁰⁾ Srovn. hlavně E. Sachs na j. m. (§. 1. pozn. 1.).

práva francouzského Code de com. jest předepsáno (srovn. §. 1. str. 8.).¹¹¹⁾

Naproti tomu musí — souhlasně s čl. 110. obchodního zák. franc. — zníti směnka na řád (Ordre-Klausel)¹¹²⁾ (čl. 1.), kdežto není potřebí, aby byla listina jako směnka pojmenována (Wechselklausel).¹¹³⁾

Není-li ve směnce doba splatnosti uvedena, budiž tatáž pokládána za směnku na viděnou znějící (čl. 2.).¹¹⁴⁾

Směnky od osob nezletilých, nejsou-li tyto kupci, vydané, jsou dle čl. 3. neplatné. Nařízení čl. 113. franc. pr. sm. stran obmezení způsobilosti směnečné osob ženských belg. z. nepřijal. (Srovn. též §. 1. str. 8.)

§. 2. jedná v čl. 4—6. o úhradě (provision). Ustanovení toto pochází ze sm. pr. franc. (čl. 115—117. Code de com.); čl. 4. a 5. souhlasí celkem s čl. 115. a 116. franc. z. — čl. 6. však se od čl. 117. značně odchýlil.

Dle čl. 4. musí vydatel směnky aneb je-li tatáž na účet osoby třetí vydána, tento mandant úhradu zaopatřiti — a má se dle čl. 5. za to, že jest zde úhrady, pakli směnečník v den dospělosti směnky vydatelí resp. výše uvedené osobě třetí alespoň takovou část dluží, na jakou směnka zní.

Místo čl. 117. franc. z. (srovn. svrchu §. 1. str. 8. a 9.) nařizuje čl. 6. belg. z., že majiteli směnky přísluší vůči věřitelům vydatele výlučné právo na úhradu, která se v době dospělosti směnky v rukou směnečníka nalézá.¹¹⁵⁾

§. 3. jedná v čl. 7—16. o přijetí směnky.

Čl. 7. nařizuje souhlasně s čl. 118. Code de com., že vydatel i giranti směnky ručí k nerozdílné ruce za to, že směnka bude v den dospělosti přijata a zaplacená.

V čl. 8. nalézáme nařízení nové, ani ve franc. právu, aniž v ostatních sm. z. obsažené. Mezi kupci a sice z ohledu dluhů obchodních má věřitel, ač není-li jinak umluveno, právo na dlužníka svého směnku vydati až do summy, kterou má za tímto k pohledávání, a dlužník jest povinen směnku tu přijmouti.

¹¹¹⁾ Od obou náležitostí upustil též sm. ř. italský (čl. 250.) — což stran valuty výslovně v čl. 250. in fine uvedeno. Srovn. §. 6.

¹¹²⁾ Též od náležitosti této upustil italský ř. sm. (srovn. §. 6.) a taktéž i angl. (§. 8.).

¹¹³⁾ jako jest ve všech ř. sm. též i v italském čl. 250. předepsáno (srovn. §§. 2—6.) — mimo sm. ř. angl. (§. 8.). Pojmenování směnky jest v belg. z. celkem stejné jako v z. franc. — srovn. str. 77. odst. 1. — až na to, že belg. z. nazývá vydanou směnku také „mandat à ordre“ (srovn. §. 1. čl. 1. belg. z. a Sachs na j. m. str. 45.). Dodatkem k praktickému případu v §. 1. str. 2. pozn. 2. srovn. nyní případ v „Ger. Ztg.“ č. 98. r. 1883 a rozh. c. k. nejv. soudu od 8. listopadu 1883 č. 6268.

¹¹⁴⁾ Souhlasně též dle sm. ř. skand. §. 3., rusk. nást. §. 3. ad 5. a sm. z. angl. čl. 10. (srovn. §. 3. str. 22. ad b, §. 5 str. 44. a §. 8.).

¹¹⁵⁾ K náuce o úhradě srovn. Sachs na j. m. str. 49—54.

Převyšuje-li summa směnečná obnos dluhu, obmezen závazek ten toliko až do obnosu dluhu.

Dle čl. 9. budiž případ nepřijetí směnky listinou osvědčen, která se zove „protest pro nepřijetí“.

Čl. 10. jedná o zjištění pro nepřijetí směnky (srovn. svrchu hlavně §. 5. str. 47. a §. 6. str. 67., 68.).

Vydatel i giranti směnky, obdrževe zprávu o učiněném protestu pro nepřijetí téže, jsou zavázáni buď jistotu dáti, že směnka bude v den dospělosti zaplacená, neb část směnečnou i s útratami protestu a směnky návratné (srovn. dále §. 13. čl. 72. až 81.) složit. Srovn. čl. 25. našeho, §. 25. uh., §. 25. a násl. skand., čl. 744. a násl. švýc., §. 38. a násl. rusk. a čl. 313. italsk. zák. v §§. 2—6.

Tutéž povinnost má směnečný rukojmě (aval), jenž ručí solidárně s osobami jmenovanými. Dle toho zdá se vzhledem k čl. 7. (viz svrchu), že rukojmě ručí dle belg. ř. sm. i za přijetí i za zaplacení směnky.¹¹⁶⁾

Dle čl. 11. zavazuje se ten, kdo směnku přijme, k zaplacení obnosu směnečného. Příjemce nemůže žádati, aby byl z ohledu svého akceptu navrácen k předešlému způsobu, byť i vydatel před přijetím směnky byl upadl v konkurs.

Dle toho jest tedy akcept neodvolatelný — toliko s obmezením tím (čl. 11. odst. 3.), „že může příjemce, pokud směnku ještě v rukou má, svůj akcept ve lhůtě 24 hodin (deliberační, srovn. čl. 16.) vyškrtnouti“. Avšak příjemce musí vydatelí v dotčené 24hodinné lhůtě o tom dáti zprávu, anof by jinak vyškrtnutí akceptu bylo neplatné (čl. 11. odst. 4.). Srovn. §. 21. uh. z., §. 21. skand. z. (str. 23.), čl. 740. švýc. (str. 32. a 33.) a čl. 34. rusk. nástinu (str. 42., 47.), kteréž souhlasně s naším ř. sm. čl. 21. bezvýmínečně nařizují, že „akcept nemůže býti více odvolán, byť se i směnka ještě v rukou směnečníka nacházela“ — čl. 264. italsk. ř. sm. naproti tomu nařizuje, že akcept nemůže býti odvolán, jakmile příjemce směnku již z rukou dal (§. 6. str. 63.), a podobně i angl. ř. sm. čl. 21.¹¹⁷⁾

Čl. 12. jedná o formě akceptu. Belg. zákon emancipoval se taktéž jako italský ř. sm. (srovn. čl. 261. v §. 6. str. 63) od zákona franc., dle něhož musí přijetí směnky státi se slovy „accepté“ (čl. 122. Code de com. v §. 1. str. 9.).

Ostatně souhlasí nařízení čl. 12. s naším a ostatními ř. sm.; toliko odst. 3. nařizuje, že pakli před akceptací psány byly jiné

¹¹⁶⁾ Srovn. k tomu hlavně §. 2. (k §. 67. uh. ř. sm.) a §. 5. (k §. 111. rusk. nást.) — §. 67. uh. z. jedná toliko o „závazku k placení“ (Zahlungsverbindlichkeit) a tak i §. 111. rusk. nást. nařizuje: „rukojmě ručí ze směnky za zaplacení.“

¹¹⁷⁾ K otázce theoretické o „perfekci akceptů“ hlavně Grawein, Goldschmidt (str. 33. pozn. 36) a Wächter na j. m. (str. 293.).

poznámky („énonciations“), jest akcept platný, ač bylo-li by z poznámek těch určitě zřejmo, že směnečník nechce přijmouti.

V čl. 13. opět přilnul z belg. k franc. ř. sm. (čl. 123. Code de com.), nařizuje, že musí při akceptu, je-li směnka na jiném místě než v obydlí příjemce splatná, udáno býti místo, kde směnka bude zaplacená. (Srovn. §. 1. str. 9.)

Nové jest ustanovení čl. 14., že takovéto přijetí (čl. 13.) musí v obydlí směnečníka žádáno býti.

Čl. 15. a 16. reprodukují nařízení čl. 124. a 125. franc. z.

Dle čl. 15. (celkem souhlasně s naším a ostatními ř. sm.) nesmí k přijetí připsána býti výminka — může však akcept obmezen býti na menší obnos; v případě tom musí majitel z ohledu nepřijaté summy směnečné učiniti protest.

Čl. 16. poskytuje souhlasně s §. 21. skand. z. (str. 23.), čl. 736. švýc. z. (str. 32.), §. 30. rusk. nástinu (str. 46., 47.) a čl. 264. italsk. z. (str. 63.) směnečníku 24hodinnou lhůtu (deliberační) k přijmutí. Podobně na základě franc. z. celkem i všechny ostatní ř. sm., v §. 1. jmenované — mimo náš (i něm.) a uherský. Po uplynutí lhůty té dlužno pokládati směnku za nepřijatou.

Belgický zákon má dle vzoru franc. (čl. 125.) ještě další přídavek, že nebyla-li směnka po 24 hodinách přijata, aneb jakožto nepřijatá vrácena, práv jest, kdo ji za sebou zadržel, ze škody z toho vzešlé.

§. 4. jedná v čl. 17—19. o přijetí intervencí.

Ustanovení ta jsou docela stručná a souhlasí až na 2. odst. čl. 17. zúplna s čl. 126—128. franc. z.

Dle čl. 17. (čl. 126. Code de com.) může v případě, když byl učiněn protest pro nepřijetí, směnka býti od osoby třetí (srovn. §. 6. k čl. 269. italsk. z., str. 64.) přijata, kteráž pro vydatele neb pro některého z indossovatelů intervenuje. Přijetí pro čest staniž se týmž způsobem jako přijetí od směnečníka a budiž totéž v protestu aneb na konci téhož uvedeno.

Dle čl. 18. musí intervenient osobě, za kterou vstoupil, bez průtahu zprávu o své intervenci dáti.

Dle čl. 19. přísluší však vzdor přijetí pro čest majiteli směnky veškerá práva proti směnečníku i proti indossovatelům, která pro něho vyplývají z toho, že směnka nebyla přijata.¹¹⁸⁾

§. 5. jedná v čl. 20—25. o dospělosti směnky.

Čl. 20. odpovídá čl. 129. franc. z., s nímž úplně souhlasí. Dle článku toho (pak čl. 22. a 23.) jsou v belg. ř. sm. taktéž směnky na „Uso“ připuštěny. „Uso“ obnáší — souhlasně s čl. 132. franc. z. (§. 1. str. 9.) — 30 dnů, počítajíc ode dne po datum směnky.

¹¹⁸⁾ Souhlasně s čl. 128. Code de com. Srovn. k tomu svrchu §. 6. str. 64. k čl. 269. odst. 2. a čl. 270. italsk. ř. sm., jež má podobné ustanovení.

Ostatně souhlasí nařízení čl. 20. stran udání doby dospělosti ve směnce s ustanovením našeho ř. sm. a ostatních z. sm. (§§. 2. až 6. str. 13., 22., 31., 44. a 61.) mimo angl. čl. 3. a 11. (§. 8.) — až na to, že uznává belg. ř. sm. pouze směnky na veletrhy znějící, nikoli na trhy vůbec. Podobně seznali jsme dle rusk. nást. §. 3. (srovn. §. 5. str. 44.) a italsk. ř. sm. čl. 251. (§. 6. str. 61.), kdežto náš a švýc. ř. sm. souhlasí, připouštějíce směnky i na trhy i na veletrhy, — uh. ř. sm. zná pouze směnky na trhy znějící a skand. ř. sm. oba druhy vylučuje (srovn. §. 2. str. 14., §. 3. str. 22. ad a, §. 4. str. 31.).

Směnky na veletrhy znějící dospějí k placení dle čl. 24. den před koncem veletrhu a netrvá-li týž déle než den, téhož dne — souhlasně s čl. 133. franc. ř. sm., §. 59. rusk. nást. a čl. 285. italsk. ř. sm. Srovn. §. 5. str. 48. a 49., a §. 6. str. 67.

Dle čl. 21. dospěje — souhlasně s čl. 130. Code de com. a čl. 31. odst. 1. našeho ř. sm., jakož i s ostatními ř. sm. — směnka na viděno znějící při praesentaci k placení.

Čl. 22. jedná o směnkách určitý čas po vidění splatných. Bylo již svrchu (§. 5. str. 48.) vytknuto, že belg. ř. sm. podobně jako ruský nástin činí rozdíl mezi předložením směnky k vidění („visa“, „visum“) a k přijetí. Doba dospělosti směnky takové řídí se buď dle datum akceptu neb protestu pro nepřijetí neb pro odepření datování učiněného aneb dle dne vidění („visa“, „visum“), kteréž směnečník na směnce poznamenal.

Odepřel-li směnečník datování akceptu aneb nepřijav směnku, poznámku vidění a datování visa — jest majitel směnky oprávněn praesentaci tu a odepření listinou osvědčiti, kterou na útraty směnečníka, pakli následkem jeho odepření sepsána býti musí, soudní vykonavatel sdělá, a od jejíž datování den dospělosti směnky se čítá. Listina ta (exploit d'huissier)¹¹⁹⁾ odpovídá protestu, který v našem, uh., skand., švýc., ruském a italském z. sm. jest předepsán (srovn. §§. 2—6.) — kdežto dle angl. ř. sm. každý majitel směnky oprávněn jest datum akceptu připsati (čl. 12.), pakli však přijetí odepřeno, platí taktéž, jako dle ostatních ř. sm., den protestu (neb poznamenání k protestu) za den vidění (čl. 14. ad 3. angl. ř. sm. v §. 8.).

Nebyla-li však taková listina sepsána, budiž den dospělosti směnky čítán od posledního dne lhůty praesentační (čl. 22.).

Zní-li směnka na jeden neb více měsíců po datum, dospěje toho dne, který v měsíci, kdy směnka propadne, odpovídá dni vydání — není-li však datum toho v měsíci, dospěje směnka posledního dne měsíce toho (čl. 23.).

Čl. 25. (čl. 24. stran smének na veletrh znějících viz svrchu) nařizuje: „Propadne-li směnka v zákonní den sváteční, budiž předcházející den všední dnem platebním“.

¹¹⁹⁾ Srovn. Sachs na j. m. str. 61—63.

Narizení to, odchylující se od ustanovení všech ostatních ř. sm. (§§. 2—6.), pochází ze zákona franc. čl. 134., avšak jest správnější, poněvadž čl. 134. Code de com. pouze nařizuje, že jest v případě tom předcházející den platebním dnem, při čemž nastala pochybnost, kterak se má věc tehdy, byl-li předcházející den též dnem svátečním.

V §. 6. čl. 26—29. jednáno o „indossamentu“ dílem souhlasně s čl. 136—139. franc. z., dílem však i s novotami.

Dle čl. 26. převádí se vlastnictví k směnce girem,¹²⁰⁾ a sice i po dni splatnosti a zároveň i se všemi tím spojenými hypotekárními právy. Stalo-li se převedení směny teprve po dni dospělosti, jest směnečník oprávněn vůči cessionáři veškeré námítky učiniti, které mu v době splatnosti směny proti majiteli příslušely.¹²¹⁾

Bylo-li právo hypotekární vydobyto pouze k zjištění pro otevřený kredit, přísluší právo to indossataru toliko až do obnosu, který jakožto skutečný dluh ukončené konto vykazuje.

Čl. 27. přijal narizení čl. 137. Code de com. ustanovující, že giro musí býti datované, — a podobně čl. 29. přijal narizení čl. 139. franc. z., dle něhož zakázáno indossament antedatovati, jakož i že nesprávnost ta má se pokládati za trestuhodné zfalšování (čl. 29. odst. 2.).

Naproti tomu nepřijal belg. ř. sm. narizení čl. 112. franc. Code de com., dle něhož se mají směny, v nichž nepravě uvedeno jméno, bydliště, místo splacení a pod. pokládati za pouhé dluhopisy.

Též nepřijal belg. ř. sm. narizení čl. 137. odst. 2. franc. zák., dle něhož musí v indossamentu, podobně jako na směnce (čl. 110., srovn. svrchu k čl. 1.), býti vyznačeno potvrzení valuty.

Souhlasně však s čl. 137. odst. 3. žádá opět belg. ř. sm. v čl. 27., že zní-li indossament na jméno, musí býti opatřen „klausulí na řád“ (Ordre-Klausel), konsekventně s čl. 1. (srovn. svrchu) — kdežto ve všech ostatních ř. sm. náležitost tuto právem postrádáme.¹²²⁾

Naproti tomu jest novotou v belg. ř. sm., že připuštěno giro in bianco (čl. 27. odst. 3. a 4.), kteréž narizení souhlasí s naším ř. sm., až na to, že vyplnění bianco-gira jest pro případ obmyslnosti („le cas de fraude excepté“) vyloučeno.

¹²⁰⁾ Až potud souhlasně s čl. 136. franc. Code de com.

¹²¹⁾ Kdežto tedy náš (a něm.) ř. sm. v čl. 16. a podobně i švýc. ř. sm. čl. 734. činí rozdíl, týká-li se indossament protestované neb praejudikované směny, není v belg. ř. sm. rozdílu toho činěno; podobně jako v belg. z. jsme shledali v §. 14. uhersk., v čl. 259. italsk., čl. 36. angl. ř. sm. a též v §§. 18. a 23. rusk. nást. Srovn. §§. 2—6. (str. 14., 22., 32., 45. a 62.), hlavně §. 2. k §. 14. uh. ř. sm. (str. 14.).

¹²²⁾ Též v italském. Srovn. §. 6 k čl. 255—259. a angl. ř. sm., srovn. §. 8. k čl. 32.

Nové jest též ustanovení čl. 28., podstatně souhlasné s čl. 10. odst. 2. našeho ř. sm.

Dle čl. 29. odst. 1. jest datum gira platné potud, pokud nebyl opak dokázán.

Není-li giro datováno, má majitel právo totéž vyplniti.

§. 7. vyslovuje v čl. 30. docela stručně zásadu (souhlasně s čl. 140. Code de com.), že všichni ti, kdo směnu jako vydatel, příjemce neb girant podepsali, závázání jsou majiteli k ruce společné a nerozdílné. Jinak stran závazku rukojmě (srovn. čl. 10. a 32.), čímž se narizení toto belg. ř. sm. liší značně od našeho z. sm. čl. 81. a od ostatních zákonů. Srovn. §§. 2—6. k §. 67. uh., §. 87. skand., čl. 808. švýc., §. 111. rusk. a čl. 274. italsk. (str. 16., 17., 28., 37., 52. a 65.).

V §. 8. čl. 31. a 32. jednáno o „rukojemství směnečném“ („aval“) a sice souhlasně s čl. 141. a 142. franc. z.

Jak již nápis ten dosvědčuje, zná belg. ř. sm. toliko jediný druh rukojemství směnečného: „aval“ — podobně jako italský ř. sm. čl. 273—275.

Totéž zřejmo i z ustanovení čl. 10. („donneur d'aval“) — kdežto uh. ř. sm. zná toliko „rukojemství směnečné“, ruský nást. pak „směnečné rukojemství“ od „avala“ docela správně rozděluje. Srovn. §§. 2. a 5. k §§. 66—69. uh. z. a k §§. 109—113. rusk. nástinu (str. 16., 17. a 52.).

Avšak v ustanoveních belg. ř. sm. čl. 31. a 32. setkáváme se hlavně s dvěma zvláštnostmi. Články tyto nařizují totiž, že se „zaplacení směny může neodvisle od akceptu a gira rukojemstvím směnečným zajistiti“ (čl. 31.) — souhlasně s čl. 141. franc. z. — „Toto zajištění může se státi osobou třetí buď na směnce samé aneb zvláštní listinou. Rukojmě ručí s vydatelem a giranty k ruce nerozdílné — nebylo-li mezi stranami něco jiného umluveno“ (čl. 32., souhlasně s čl. 142. Code de com.).

Z toho zřejmo, že lze rukojemství směnečné dle belg. z. způsobiti i mimo směnu, ve zvláštní listině. Že narizení to není theoreticky správné, jest zřejmo — závazek směnečný jest závazkem čistě formelním, který takorůzka vtělen jest ve směnce, co listině formelní — závazek směnečný i existuje i zaniká se směnkou; co jest mimo směnu, není směnečné. Proto správně nalzáme ve všech ostatních ř. sm. nariženo, že směnečné rukojemství musí býti psáno na směnce (buďsi již na prvopisu neb opisu, neb alongi)¹²³⁾

Další zvláštnost práva belg. (a franc. čl. 142.) jest, že rukojmě směnečný zavázán jest stejným způsobem jako vy-

¹²³⁾ Srovn. čl. 81. našeho, §. 66. uh., §. 87. skand., čl. 808. švýc., čl. 273. italsk. ř. sm. a §. 109. rusk. nást. (§§. 2—6. str. 16., 17., 28., 37., 52. a 65.).

datel a indossovatelé (čl. 32.) — kdežto dle ostatních ř. sm. ručí rukojmě celkem stejným způsobem jako osoba, za kterou se zaručeno.¹²⁴⁾

§. 9. čl. 33—48. jedná o placení. Týž však obsahuje též v čl. 46. a násl. nařízení stran ztráty směnky. Nařízení tato souhlasí s velké částí s ustanoveními práva franc. (v §. 9. čl. 143. až 157. Code de com. §. 1. str. 9. a 10.).

Čl. 33. odst. 1. nařizuje (souhlasně s čl. 143. franc. z.), že musí směnka býti v té minci zaplacená, na kterou zní.

Odstavec 2. čl. 33. obsahuje novotu, souhlasící s nařízením čl. 37. našeho ř. sm.¹²⁵⁾

Čl. 34—36. (souhlasně s čl. 144—146. franc. z.) obsahují nám již známá nařízení: „že nemůže majitel směnky nucen býti, zaplacení přede dnem splatnosti přijmouti“ (čl. 36.). Kdo zaplatí směnku přede dnem dospělosti, ručí za to, že zaplacení stalo se platně (čl. 34.).¹²⁶⁾ Jestli však někdo zaplatil směnku v den dospělosti a bez námítky, budiž pokládáno za to, že jest svého závazku zákonně sprostěn (čl. 35.).

Podotknuto již, že zákon belg. přidržev se zúplna soustavy franc. Code de com. nepojednává o duplikátech smének ve zvláštním oddělení, nýbrž porůznu, hlavně v čl. 1., 37., 38., 40. a násl.

Tak nařizuje čl. 37., že zaplacení směnky následkem praesentace duplikátu jest platné (souhlasně s 1. odst. čl. 147. franc. zák., jehož 2. odstavec — dle něhož „zaplacení toto jest jen tehdy platné, pakli na duplikátu psáno, že zaplacením ostatní exempláře jsou bezvýznamné“ — však vynechán).

Dle čl. 38. (souhlasně s čl. 148. franc. z.) nepomíne závazek příjemce, který na duplikát směnku byl zaplatil, aniž by si byl exemplář, na němž se jeho akcept nalézá, vrátiti dal. — vůči třetímu majiteli přijatého exempláře.

Čl. 39. nařizuje, že odpor proti placení jest připuštěn toliko pro případ ztráty směnky, konkursu majitele a nezpůsobilosti zaplacení platně přijati.

Článek ten odpovídá čl. 149. franc. z. a čl. 297. italsk. z., toliko s tou úchylnou, že oba tito zákonové uvádějí pouze dva první případy, nikoli třetí, nezpůsobilost k přijmutí zaplacení.¹²⁷⁾

¹²⁴⁾ Tak výslovně §. 87. skand. ř. sm. odst. 2., §. 111. rusk. nást., čl. 274. italsk. ř. sm. a zásadně čl. 808. švýc. ř., jenž s čl. 81. našeho ř. sm. souhlasí.

¹²⁵⁾ Souhlasně i ostatní ř. sm., čl. 37. něm., §. 37. uh., §. 35. skand., čl. 756. švýc., čl. 292. a 38. italského a čl. 72. angl. ř. sm. (§§. 2—6. str. 15., 24., 33., 67. a §. 8.) — jinak dle čl. 73. ruského nást. Srovn. §. 5. str. 49.)

¹²⁶⁾ Srovn. k tomu §. 40. skand., čl. 760. švýc., §. 77. rusk., čl. 293. italsk. a (poněkud i) čl. 59. angl. ř. sm. (§§. 3—6. str. 25., 33., 49., 68. a §. 8.) — náš (i něm.) a uh. z. postrádají ustanovení.

¹²⁷⁾ Srovn. svrchu k čl. 297. italsk. ř. sm. §. 6. str. 68.

V čl. 40—45. jednáno o zaplacení ztracené směnky.

Belg. ř. sm.¹²⁸⁾ odchytil se podstatně od ostatních ř. sm.¹²⁹⁾ Dle belg. ř. sm. lze totiž žádati zaplacení beze všeho řízení amortisačního — potřebí pouze (pravidelně) rozkazu soudního a jistoty.¹³⁰⁾

Belg. ř. sm. činí nejprve rozdí, jednak byla-li ztracená směnka přijata čili nic a jednak má-li majitel duplikát.

Nebyla-li směnka přijata a má-li majitel duplikát, může žádati zaplacení na jiný exemplář směnky (čl. 40. = 150. franc. zák.). Byla-li však ztracená směnka přijata, může majitel žádati zaplacení na duplikát pouze na rozkaz předsedy obchodního soudu a po dané jistotě (čl. 41.). — Nařízení to souhlasí s čl. 151. franc. z. až na to, že tento žádá zajištění rukojemstvím. (Srovn. též §. 1. str. 9. a 10.)

Nemá-li majitel ztracené směnky duplikátu, může zaplacení žádati k rozkazu předsedy obchodního soudu toliko tehdy, pakli dokáže své právo vlastnické ku směnce, a pakli dá jistotu (čl. 42.).

Nařízení to souhlasí s čl. 152. franc. z. až na to, že tento vyžaduje jednak, aby byl důkaz onen proveden knihami majitele a jednak jako svrchu (čl. 41. a 151.), aby jistota dána byla rukojemstvím. Bylo-li majiteli ztracené směnky zaplacení odepřeno, musí učiniti protest — a sice nejdéle druhého dne po dni dospělosti ztracené směnky, a musí vydateli a indossovatelům o tom ve lhůtě zákonem predepsané dáti zprávu (čl. 43. odst. 1—3., až potud souhlasně s čl. 153. Code de com.). Čl. 43. obsahuje pak v odst. 4. nové nařízení, že není však potřebí k platnosti protestu, aby předcházel rozkaz soudu, aneb aby byla dána jistota.

Dle čl. 74. musí majitel směnky ztracené obrátiti se se žádostí o duplikát na svého předchůdce¹³¹⁾ a tento podobně až k vydateli. Vydání duplikátu děje se na útraty majitele směnky. Až potud souhlasně s čl. 154. franc. z.

Čl. 44. belg. ř. sm. má další přídavek, že indossovatelé povinni jsou duplikát svým girem opatřiti.¹³²⁾

¹²⁸⁾ Nařízení ta souhlasí téměř zúplna s čl. 150—155. franc. z. (§. 1. str. 9. a 10.).

¹²⁹⁾ Srovn. hlavně k čl. 790. a násl. švýc. ř. sm. a k §§. 125—134. rusk. nást. (§§. 4. a 5. str. 35., 36., 53. a 54.).

¹³⁰⁾ Poněkud podobně dle angl. ř. sm. čl. 69. a 70. Srovn. §. 8.

¹³¹⁾ Tedy podobně jako dle našeho (něm.), uh., švýc. a italsk. z. (čl. 66., §. 70., čl. 783., čl. 276., hlavně str. 33. a 66.). Jinak skand. ř. sm. §. 67. a ruský nást. §§. 115. a 116. (str. 26. a 52.). Srovn. hlavně §. 3. (str. 26.). Stran angl. sm. ř. srovn. §. 8. k čl. 69.

¹³²⁾ Podobně jako dle našeho ř. sm. čl. 66. in fine, §. 70. uh. z. in f., čl. 783. švýc. z. in f. a čl. 277. italsk. z., §. 67. skand. z. in f., §. 115. rusk. nástinu a též čl. 69. angl. z. sm. V italsk. a angl. ř. sm. čteme „směnku stejného obsahu“.

Byla-li dle čl. 41. a 42. jistota dána rukojemstvím (což se dle franc. ř. sm. čl. 151. a 152. musí vždy státi), pomine dle čl. 45. (souhlasně s čl. 155. franc. z.) závazek rukojmě do tří roků, pakli ve lhůtě té nebylo upomínkami neb soudně nastupováno.

Čl. 45. souhlasí celkem s čl. 38. našeho ř. sm. stran částečného placení — podobně i s §. 28. uh., §. 37. skand., čl. 757. švýc., §. 75. rusk. a čl. 291. italsk. z. (str. 25., 33., 49. a 67.).

Podobně zní nařízení čl. 156. Code de com., avšak belg. ř. sm. opravil ustanovení to ne dosti jasně přídavkem z ostatních ř. sm. v ten smysl, že majitel směnky nesmí částečné placení mu nabízené odmítnouti.

Nové ustanovení, jež ani v Code de com. aniž v ostatních ř. sm. nenalézáme, obsaženo jest v čl. 47.

Zaplatil-li směnečník směnku falešnou, není oprávněn žádati vrácení zaplaceného od majitele bezelstného; přijal-li též směnku, musí bezelstnému majiteli zaplatiti.¹³³⁾ Avšak zůstane mu právo postihu proti osobě, kteráž jest směnečně zavázána („sauf son recours contre qui de droit“, dí čl. 47. odst. 2.).

Týž jest oprávněn žádati od majitele i od girantů udání předchůdce, jakož i důkaz, že podpis jeho jest pravý.

Totéž právo přísluší majiteli směnky, kterýž zfalšování směnky byl shledal.

Čl. 48. obsahuje konečně souhlasně s čl. 157. franc. ř. sm. nařízení, že soudce nemůže lhůtu k zaplacení směnky prodloužiti.

§. 10. jedná v čl. 49. a 50. o „placení intervencí“ a sice souhlasně s franc. Code de com. (čl. 158. a 159.), uchylující se však značně od našeho a ostatních ř. sm.

Dle čl. 49. může směnka, byvši protestována, býti od každé osoby třetí zaplacená, kteráž za vydatele neb giranty chce intervenovati. Intervence ta a zaplacení (pro čest) buďtež v protestu aneb v dodatku k těmž poznamenány.¹³⁴⁾

Dle čl. 50. nastoupí ten, kdo směnku intervencí zaplatí, na místo majitele směnky a přísluší mu nejen tatáž práva, nýbrž i tytéž povinnosti stran formálností, zákonem předepsaných.

¹³³⁾ Stran falešných podpisů srovn. hlavně §§. 3—5. (str. 28., 29., 36. a 56.) k §. 88. skand., k čl. 802. švýc. ř. sm. a k §. 143. rusk. nástinu. Podobné ustanovení má angl. ř. sm. čl. 54. (k tomu čl. 23., 24. a 60.), dle něhož příjemce směnky, na které jest podpis vydatele falešný, zavázán jest toliko legitimovanému majiteli, acť podpis jeho i příjemcův jest pravý; naproti tomu právi jsou indossovatelé ze svých pravých podpisů bez tohoto obmezení (čl. 55.). Srovn. §. 8. Legitimovaným majitelem jest dle čl. 29. celkem ten, kdo bezelstně a úplatně směnku nabyl.

¹³⁴⁾ Souhlasně tedy s naším a ostatními ř. sm. — mimo sm. ř. skand. Srovn. §. 3. k §. 63. skand. ř. sm. (str. 26.)

Zaplacení pro čest za vydatele směnky učiněné osvobodí veskeré indossovatele; stalo-li se tak za některého indossovatele, jsou následující indossovatelé sprostěni.

Nabízí-li více osob zaplacení pro čest, budiž dána přednost tomu, jehož placením nejvíce zavázaných bude závazku sprostěno — souhlasně s naším (čl. 64. princ.), uh. §. 64., skand. §. 64., švýc. čl. 782., rusk. nást. §. 104., italsk. čl. 300. i angl. ř. sm. čl. 68.

Nabízí-li směnečník, acť směnky nepřijal, zaplacení pro čest, budiž mu přede všemi dána přednost, kteříž za tutéž osobu vstoupiti se nabízejí.¹³⁵⁾

V §. 11. čl. 51—63. jednáno „o právích a povinnostech majitele směnky“ — taktéž na základě franc. z. čl. 160—172. Code de com.

V oddělení tom jedná zákon belg. též o promlčení nároků postihacích, kdežto o vlastním promlčení žaloby směnečné jednáno (dle vzoru franc. z.) v §. 14. čl. 82.

Poukázali jsme již při italském ř. sm. (§. 6.)¹³⁶⁾ k tomu, že tento a belg. ř. sm. činí rozdíl mezi pozbytím práva postihacího („déchéance“, čl. 61.) a mezi promlčením („prescription“, čl. 82.). Že pozbytí práv postihacích není promlčením ve vědeckém¹³⁷⁾ slova toho smyslu, zřejmo též z ustanovení čl. 51. posl. odst. a čl. 59. odst. 2., dle nichž lze nařízení zákona zvláštní úmluvou změnit, tedy i prodloužiti.

V čl. 51. jsou určeny lhůty,¹³⁸⁾ ve kterých dlužno směnku na viděnou neb na určitou dobu po vidění znějící k přijmutí, k vidění („visa“)¹³⁹⁾ neb k placení předložiti, anot by jinak právo postihací proti girantům a též i proti vydateli minulo. Lhůta ta obnáší¹⁴⁰⁾ 3, 4, 6 až 12 měsíců, dle toho, je-li směnka na

¹³⁵⁾ Podobně, avšak ne dosti jasně čl. 159. in f. franc. z. a souhlasně s tímto čl. 301. italsk. z. (str. 69) nařizující: „nabízí-li se ten, na něhož směnka byla vydána (směnečník) a proti němuž byl protest pro nepřijetí učiněn, k placení (pro čest), budiž mu přede všemi jinými přednost dána“.

¹³⁶⁾ Italský ř. sm. jedná (srovn. §. 6 str. 73., 74.) o pozbytí („la decadenza“) práv postihacích v 10. odd. „o žalobě směnečné“ (čl. 313. a násl. hlavně čl. 324. a násl.); o promlčení („prescrizione“) však postrádá italský ř. sm. ustanovení; totéž nalézáme teprve v 4. kn. 2. tit. čl. 905. (915.) a násl.

¹³⁷⁾ Jinak ovšem pruský zákon (a. L. R. I., 9., §§. 565—567), správně náš o. z. o. §. 1502.

¹³⁸⁾ Taktéž dle vzoru franc. z. čl. 160. Srovn. ostatně k tomu hlavně §. 3. k §. 19. skand. ř. sm. (str. 23.), §. 5. k §§. 49—55. rusk. nást. (str. 48.) a §. 6. k čl. 260. a násl. a čl. 288. italsk. z. (str. 63., 67.).

¹³⁹⁾ Vytknuto již svrchu (v §. 5. k čl. 49. a násl. rusk. nást. str. 48.), že podobně jako ruský nástin i belg. zákon činí rozdíl mezi předložením směnky k přijmutí a k vidění („visum“).

¹⁴⁰⁾ Podobně i skandinávský ř. sm. §. 19. — kdežto ostatní zák. směnečné vyměřily lhůtu jednotnou: náš a něm. i uh. 2 léta (čl. 19. a §. 19.) — švýc., ruský a italský 1 rok (čl. 737., §. 50. a čl. 260.). Srovn. též §. 3. k §. 19. skand. z. (str. 23.).

kontinentu neb na ostrovech v Evropě vydaná a v Belgii splatná (3 měsíce), na afrických a asiatských březích Středozevního moře neb asiatských březích Černého moře vydaná a v Belgii splatná (4 měsíce), aneb v Africe za kapem Dobré naděje aneb v Americe za kapem Horn vydaná a v Belgii splatná (6 měsíců), aneb v jiných územích než prve uvedeno vydaná a v Belgii splatná (12 měsíců), — opakem platí totéž, když jest směnka v Belgii vydaná a v těchto zemích splatná. V případě námořní války se lhůty zdvojnásobí. Avšak dovoleno vydateli, majiteli i girantům směnky nařízení tato zvláštními úmluvami změnit.

Čl. 52. nařizuje souhlasně s čl. 161. franc. z., že majitel směnky musí v den její dospělosti zaplacení žádati a dle čl. 53. musí též, bylo-li zaplacení odepřeno, nejdéle druhý den po dni dospělosti učiniti protest pro nezaplacení. Dni sváteční se v to nečítají.

Nařízením tímto učiněn souhlas s naším a téměř se všemi ostatními ř. sm. stran lhůty k protestu — úchylnou od práva franc. čl. 162., dle něhož dlužno protest učiniti následujícího dne všedního po dni dospělosti. Podobně jako ve franc. ř. sm. jsme shledali též dle italsk. ř. sm. čl. 295. (str. 68.).

Čl. 54. (odpovídající čl. 163. franc. z.) nařizuje, že majitele nesprávné povinnosti aby učinil protest pro nezaplacení ani protest pro nepřijetí učiněný, ani smrt směnečníka neb zastavení platů. V případě posledním, stalo-li se zastavení platů přede dnem dospělosti směnky, může majitel směnky po učiněném protestu nastupovati právem postihacím.¹⁴¹⁾

Dle čl. 55. belg. ř. sm. (souhlasně s čl. 164. franc. z. a taktéž s čl. 49. našeho a též i s ostatními ř. sm.) přísluší majiteli směnky resp. giratárovi volební (variační) právo žalobní.

V čl. 56. a 58. vyměřeny jsou lhůty pro majitele a giratára,¹⁴²⁾ do kterých právo postihací pomine, — a sice dle vzoru franc. z. čl. 165., 166. a 167. (srovn. §. 1.) a podobně i s italsk. ř. sm. čl. 318—321. (srovn. §. 6. str. 72., 73.). Belgický (podobně i italský) zákon činí rozdíl, jedná-li se o směnky v Belgii vydané a v cizozemsku splatné (čl. 57.), čili o směnky jiné (čl. 56.). Pro tyto poslední vyměřena lhůta 14 dnů, jestli girantovo bydliště není vzdálenější pěti myriametřů — za každých dalších 5 myriametřů prodlouží se lhůta ta o den (čl. 56.).

Jedná-li se o směnku v Belgii vydanou a v Anglii neb zemích pohraničných splatnou, určena lhůta 1 měsíce; 2 měsíce pro směnky jinde v Evropě a ve svrchu nejprve udaných

¹⁴¹⁾ t. j. postih pro nejistotu. Belg. zák. zná toliko tento jediný případ nejistoty příjemce. Srovn. též čl. 314. italsk. zák. (§. 6. str. 71.)

¹⁴²⁾ Belg. ř. sm. vyměřil totiž tytéž lhůty i pro majitele i pro indossatara, podobně jako náš, uh., švýc., skand. a italský ř. sm. — jinak náš ruský, srovn. §. 5. k §§. 136. a 137. (str. 54. a 55.).

místech Afriky a Asie splatné; 5 měsíců pro směnky splatné mimo Evropu před mořskou úžinou Malakka a Sunda i za kapem Horn; 8 měsíců za těmito úžinami a za kapem Horn. V době války námořní se lhůty zdvojnásobí (čl. 57.).

Dle čl. 58. přísluší majiteli směnky v případě, že tyž nastupuje proti girantům a vydateli směnky společně, lhůta zákonem vyměřená z ohledu každého z nich. Pro giratáry, jimž přísluší totéž právo, počíná lhůta ode dne datum soudního předvolání aneb ode dne zaplacení („remboursement“).¹⁴³⁾

V čl. 59—62. jedná belg. ř. sm. o pozbytí práv postihacích a o žalobě z obohacení, a sice téměř úplná souhlasně — až na 2. odst. čl. 59. — s čl. 168—171. franc. z.

Vzhledem k důležitosti a zajímavosti předmětu stůž zde ce-listvý obraz o promlčení a žalobě z obohacení.

Kdežto náš (i něm.) ř. sm. čl. 77—80, uh. §§. 84—87., skand. §§. 77—80., švýc. čl. 803—806. a ruský nástin §§. 135. až 138. přihlížejí, co se týká promlčení, úplně stejným způsobem i k právům postihacím i k nároku přímému — činí zák. franc., italský a belg. rozdíl mezi pozbytím (déchéance, decadenza) práva postihacího a mezi promlčením.

Dle angl. ř. sm. (čl. 100.) pak pominou veškeré nároky ze směnky i vydané i vlastní (a taktéž i ze cheku) v šesti letech — a sice stejně z ohledu všech osob směnečně zavázaných. (Srovn. §. 8.)

Zákon franc. jedná v čl. 168—170. Code de com. o pozbytí práva postihacího (déchéance) a teprve ve zvláštním III. oddělení (v I. odděl. jednáno o směnce vydané [„de la lettre de change“], v II. odděl. o směnce vlastní čili „billet à ordre“, srovn. §. 1.) v čl. 189. o promlčení („de la prescription“).

Podobně i zákon belgický. Tyž jedná o pozbytí nároků („déchéance“) v čl. 59—61. a teprve v čl. 82. o promlčení („de la prescription“).

Jestě nápadněji pak zákon italský. V italském zákoně směnečném není vůbec ustanovení o promlčení, nýbrž pouze a jedině o pozbytí nároků postihacích — čl. 324: „decade dall' azione di regresso“, a čl. 325.: „la decadenza dell' azione cambiaria“.

O promlčení jednáno pak teprve ku konci celého Codice di commercio v IV. knize 2. tit. čl. 905., hlavně čl. 909. a násl. (ve vydání „Milano, tipografia Luigi di Giacomo Pirola, 1882“ — v úředním vydání „Roma, tipografia regia“ v čl. 915. a násl., hlavně čl. 919. a násl.; srovn. §. 6. str. 59. pozn. 67.)¹⁴⁴⁾

¹⁴³⁾ Srovn. ostatně obšírněji dále „obraz o promlčení“.

¹⁴⁴⁾ Nejnověji hledí Grawein („Verjährung und gesetzliche Befristung“, Leipzig 1880) ustavití rozdíl mezi promlčením a mezi zaniknutím neb pozbytím práva uplynutím lhůty zákonem vyměřené. Dle jeho názoru

Dle zákona francouzského (čl. 189. Code de com.) pomějí veškeré žaloby k směnkám se táhnoucí, v 5 letech ode dne protestu neb posledního zakročení soudního, ač nebyl-li žalovaný odsouzen aneb neuznal-li dluhu svého ve zvláštní listině, — a podobně i dle čl. 82. belg. ř. sm. v 5 letech od druhého dne po dni dospělosti směnky, aneb ode dne poslední žaloby, taktéž nebyl-li žalovaný odsouzen aneb neuznal-li dluhu ve zvláštní listině.

A podobně též dle italského zákona čl. 909. (čl. 919.) pomine v 5 letech ode dne dospělosti směnky veškeren nárok z ní vyplývající, a sice úplně, — kdežto dle franc. z. čl. 189. a belg. ř. sm. čl. 82. jsou i po lhůtě této dlužníci povinni přísahou stvrditi, že ničeho nedluhují, a též jich dědicové a právní nástupcové, že ve své bezelstnosti za to mají, že ničeho více nedluhují.

Zvláštní a poněkud podobné ustanovení seznaří jsme (§. 5. k §§. 137., str. 55.) v ruském nástinu v čl. 137. in fine, dle něhož po uplynutí pěti roků ode dne dospělosti směnky promlčuje se bezvýmínečně veškeren nárok postihací *indossavatelů* příslušející.¹⁴⁵⁾

Poněvadž pak dle §. 135. rusk. nást. promlčuje se směnečný nárok proti příjemci vydané a vydateli vlastní směnky též v pěti letech a dle §. 148. taktéž i žaloba z obohacení v 5 letech pomine — zaniknou tedy taktéž dle ruského nástinu v 5 letech veškeré nároky ze směnky. A podobně též zaniknou dle čl. 909. (919.) italsk. zák. v 5 letech veškeré nároky ze směnky, tedy i žaloba z obohacení dle čl. 325. (Srovn. §. 6. str. 74. a pozn. 105.)

Co se týká rozličných lhůt promlčovacích, počátku a přetržení promlčení a j. stůž zde dále následující obraz:

Směnečný nárok direktní proti vydateli vlastní a příjemci vydané směnky promlčuje se za tři léta: dle našeho (a něm.) ř. sm. čl. 77., uh. §. 84., skand. §. 77., švýc. čl. 803. — za pět let: dle nást. rusk. §. 135. odst. 1., dle z. italsk. čl. 909. (čl. 919.), belg. čl. 82. a franc. čl. 189. — za šest let: dle sm. z. angl. §. 100. odst. 2., a sice dle tohoto (angl.) zákona z ohledu všech osob směnečně zavázaných.

Promlčení počíná dle všech ř. sm. ode dne dospělosti směnky — pouze dle belg. z. sm. od druhého dne po dospělosti směnky (čl. 82.) neb ode dne poslední žaloby — dle franc.

nelze vůbec při právech směnečných mluvíti o promlčení, nýbrž vždy toliko o zaniknutí následkem uplynutí lhůty zákonem vyměřené. Srovn. hlavně ad I. str. 2. a násl. „ein Fall der Rechtsbefristung“ — „ein mit der Verjährung zwar verwandtes, seinem Wesen nach aber von ihr völlig verschiedenes, juristisches Institut“, str. 2. 3.). K tomu „Athenaeum“ č. 6.

¹⁴⁵⁾ Srovn. k tomuto ustanovení rusk. nást., též Przegľad č. 49 ai. 1883 str. 391.

zák. čl. 189. ode dne protestu neb ode dne posledního soudního zakročení.

Při směnce na viděnou znějící, která nebyla ve lhůtě od vydatele v ní určené neb zákonem vyměřené k placení předložena, počne promlčení posledním dnem lhůty této (a byla-li dříve předložena, od toho dne) dle výslovného nařízení §. 135. odst. 2. rusk. nástinu, a podobně §. 77. skand. ř., čl. 51., 82. belg. a čl. 160. a 189. franc. z. a totéž dlužno tvrditi dle čl. 260. a 909. (919.) italsk. ř. sm. Náš, uh. a švýc. ř. sm. nemají tu ustanovení, avšak praxis i theorie učí podobně, ač ne souhlasně.^{145a)}

Lhůty k promlčení práva postihacího vyměřené jsou v rozličných zákonech směnečných velmi různé.

Rozeznáváme:

- a) právo postihací majitele,
- b) " " indossovatele.

ad a) Postihací právo majitele směnky promlčuje se do 3, 6 a 18 měsíců vzhledem k místu splatnosti směnky dle našeho (něm.) ř. sm. čl. 78. a dle uh. §. 85.; do 1, 3, 12 měsíců dle sm. z. švýc. čl. 804.; do 6 a 12 měsíců dle z. skand. §. 78.; do 9 a 12 měsíců dle nást. rusk. §. 136.; italský a belg. ř. sm. rozeznávají dle vzoru franc. z., zdali jest směnka v tuzemsku vydaná a v cizozemsku splatná, od případů, kde směnka jest v tuzemsku splatná. Dle italsk. z. pomine postihací právo v případech poslednějších, když věřitel i dlužník bydlí v týchž obvodech soudu appellačního 15 dnů (čl. 319.), jestli bydlí oba v obvodech rozdílných (dle §. 148. soudn. ř. italsk.) 25, 40, 90 až 180 dnů. Jedná-li se o směnky v cizině splatné, jsou lhůty ty na 60, 120, 240 dnů určeny. Při válce námořní se lhůty ty zdvojnásobí.

Dle belg. ř. sm. jest lhůta pro pozbytí práva postihacího při směnkách v tuzemsku splatných vyměřena na 14 dnů, pakli obydlí majitele a zavázaného není více než 5 myriametrů vzdáleno, a rozšíří se vždy o den pro 5 myriametrů větší vzdálenosti obydlí majitele a zavázaného (čl. 56.). Podobně čl. 165. z. franc.

Stran smének v cizině splatných vyměřeny jsou lhůty dle belg. z. na 1, 2, 5 a 8 měsíců (čl. 57.) a zdvojnásobí se pro případ války námořní — dle franc. z. (čl. 166.) na 2, 4, 6, 12 a 24 měsíce.

Promlčení počíná vsudy ode dne protestu — pouze dle §. 78. sm. z. skand. ode dne dospělosti směnky.

ad b) Lhůta, ve které pomine postihací právo indossovatele, jest celkem stejná jako pro postihací právo majitele —

^{145a)} Srovn. jednak případy č. 20. r. 1857 „G.-H.“ a č. 94. r. 1857 „G.-Z.“, jednak Wächter na j. m. str. 455. a 493. pozn. 6. a tam uvedené rozhodnutí říšsk. vrchn. obch. soudu od 8. října 1873, též Celechovský (Sbirka směn. rozh., Wien 1883) č. 161.

jen ruský nástin vyměřil lhůtu na 6 a 12 měsíců (ad a 9 až 12 měsíců), §. 137. ad 1., dle toho, bydlí-li postihatel v Evropě v Transkavkazku aneb mimo tyto země.

Lhůta počíná tu taktéž celkem stejně dle všech z. sm.: ode dne zaplacení neb ode dne doručení žaloby.

Dle ruského nástinu §. 137. ad 2. též: od projití publikační lhůty (dle všeho lhůta ediktální) aneb ode dne přihlášení ke konkursu. Podobně v Rakousku dle §. 8. konk. ř. od 25. prosince 1868 č. 1. ř. z. z r. 1869.

Prerušeni neb přetržení promlčení stane se dle našeho a něm. ř. sm. čl. 80., dle uh. §. 87., skand. §. 80. a švýc. čl. 806. žalobou, a sice pravidlem doručením téže aneb opověděním pře a ohlášením ke konkursu a sice dle §. 89. uh. ř. sm. již vypsáním konkursu, dle ostatních ř. sm. ohlášením pohledávky ke konkursu.

Dle rusk. nástinu přetrhuje se promlčení toliko podáním žaloby a ohlášením ke konkursu (§. 138.).

Italský zákon táhne se k nařízením obč. zákona (Codice civile z r. 1865). Dle tohoto čl. 2125. a 2129. přetrhuje se promlčení žalobou, upomínkou a též mimosoudním uznáním.

Dle belg. ř. sm. podobně soudním stíháním a mimosoudním uznáním.

Bylo-li promlčení přerušeno, počne nové promlčení dle výslovného nařízení čl. 807. švýc. a §. 80. skand. z., dle tohoto tím, že stalo-li se přerušeni, aniž by bylo o žalobě jednání ukončeno, počne nová lhůta od posledního jednání soudního. (Ostatně u nás a v Německu podobně praxis.)

Dle §. 80. skand. ř. přerušit se promlčení jako dle čl. 80. našeho ř. sm., §. 87. uh., čl. 806. švýc. a čl. 916. italsk. z. pouze z ohledu toho kterého dlužníka, avšak působí (dle skand. zák.) ve prospěch všech předchůdců toho věřitele, od kterého pochází.

Byla-li směnka prolongována, počítá se dle výslovného ustanovení čl. 803. švýc. z. tříletá lhůta (z ohledu příjemce resp. vydatele vlastní směnky) ode dne, kdy prodloužená lhůta uplynula. Ostatní ř. sm. nemají zvláštního ustanovení — dle praxis u nás a v Německu panující nemá prolongace směnky pravidlem na promlčení účinku.

Co se týká otázky, má-li soudce hleděti k promlčení z povinnosti, nařizuje pouze uh. ř. sm. v čl. 88., že soudce nemá bráti zřetele na promlčení z úřadu. Podobně i u nás učeno vzhledem k čl. 1501. ob. z. obč. — avšak s tím, že soudce nevydává v případě takém platebního rozkazu, nýbrž že nařídí dle §. 9. min. nař. od 25. ledna 1850 č. 82. ř. z. stání k ústnímu jednání dle práva směnečného. Kterak se ale soudce má pak zachovati dále, když dlužník námítky neucíní, jest sporno. (Blaschke §. 152.) Máme za

správný náhled, dle něhož soudce z úřadu k promlčení směnečnému musí přihlížeti.^{145b)}

Dle zákonů směnečných, o nichž zde jednáme,¹⁴⁶⁾ objevuje se nám z ohledu žaloby z obohacení tedy následující celistvý obraz:

1. *Základem* žaloby té jest dle veškerých zákonů směnečných — mimo belg. a franc. — „obohacení žalovaného k újmě žalobcové“, tak dle čl. 83. něm. a našeho ř. sm., §. 90. uh., §. 93. skand., čl. 813. a 827. ad 12. švýc. z., §. 148. rusk. nást. a čl. 325. italsk. z. (indebito profito a danno del possessore“).

Dle práva franc. a belg. má žaloba tato místo tehdy, když v době dospělosti směnky nebylo tu úhrady (čl. 170. Code de com. a čl. 61. belg. ř. sm.), ve kterémž případě přísluší majiteli směnky žaloba proti vydateli; dále přísluší témuž žaloba proti vydateli a tomu kterému indossovateli, kterýž po uplynutí lhůty k protestu, k doručení protestu a k soudnímu předvolání obdržel buďsi účtováním neb kompensací aneb i jinak fondu k zaplacení směnky potřebného (čl. 171. Code de com. a čl. 62. belg. ř. sm.).

Dle franc. a belg. z. jest tedy základem žaloby v případě prvním, že není tu úhrady k zaplacení směnky potřebné v době, kdy směnka dospěla, v druhém pak případě, že po uplynutí lhůt dotčených vydatel neb girant úhradu obdržel.

Dle našeho ř. sm. (a podobně dle ostatních z. sm.) jest tu obohacení vydatel, obdržel-li též valutu, aniž by byl dal úhrady, aneb jestli mu úhrada byla od směnečníka vrácena — a obohacení příjemce, jenž směnky nevyplatil, obdržel-li též úhradu.

2. Dle ruského nástinu má žaloba z obohacení místo toliko, když právo směnečné zaniklo praejudicií (§. 148.) — dle všech ostatních zákonů směnečných též v případě promlčení směnky (čl. 83. něm. a rak., §. 90. uh., §. 93. skand., čl. 813. odst. 2. a čl. 827. ad 12. švýc. a čl. 325. italsk., čl. 61., 62. belg., čl. 170. a 171. franc. z.). Avšak italský, belg. a franc. z. sm. připouštějí žalobu tu toliko při promlčení žaloby postihací, nikoli též při promlčení žaloby přímé (čl. 324. a 909. [919.] italsk., čl. 59. a 82. belg., čl. 168. a 189. franc. z.).

3. Žaloba z obohacení se promlčuje dle rusk. nást. (§. 148.), dle franc. z. (§. 189.), dle italsk. z. (čl. 909. čili 919., srovn.

^{145b)} Dle theorie Graweina (Verjährung und ges. Befristung) nemá sice soudce k promlčení bráti zřetele z úřadu — ovšem ale k zaniknutí nároku pro uplynutí lhůty, zákonem vyměřené. Poněvadž však dle Graweina tak zvané promlčení směnečné není promlčením, nýbrž zaniknutím nároku pro uplynutí lhůty, musí tedy soudce k promlčení směnečnému z povinnosti hleděti.

¹⁴⁶⁾ Angl. ř. sm. nezná vůbec žaloby z obohacení. Srovn. §. 8.

svrchu) a dle belg. z. (čl. 82.) v 5 letech a sice dle rusk. n. st. a dle italsk. z. ode dne dospělosti směnky — ode dne protestu neb posledního soudního zakročení dle práva franc. — a od druhého dne po dospělosti směnky aneb ode dne poslední žaloby dle z. belg. (čl. 82.). Dle ostatních ř. sm. platí pro žaloby z obohacení promlčovací lhůta všeobecná.

3. *Žalobcem* jest dle něm. a rak. (čl. 83.), uh. (§. 90.), belg. (čl. 61. a 62.) a franc. z. (čl. 170., 171.) majitel směnky; dle švýc. (čl. 813. odst. 2.), skand. z. (§. 93.) a dle rusk. n. stinu (§. 148.) vlastník směnky; dle italsk. z. sm. (čl. 325.) držitel směnky.

5. Co se týče žalovaného, tedy má žaloba z obohacení místo:

a) proti trassantovi čili vydateli směnky vydané dle veškerých zákonů směnečných (čl. 83. něm. a rak., §. 90. uh., §. 93. skand., §. 813. odst. 2. švýc., §. 148. rusk. n. st., čl. 325. odst. 1. italsk., čl. 61. a 62. belg., čl. 170. a 171. franc. z.);

b) proti příjemci dle sm. ř. něm. a rak. (čl. 83.), uh. (§. 90.), skand. (§. 93.) a švýc. (čl. 813. odst. 2.) bezvýmínečně — dle rusk. n. stinu (§. 148. odst. 2.) a dle italsk. z. (čl. 325. a 315.) pouze při směnkách umístěných, v nichž jmenován domiciliát — dle belg. (čl. 61., 62.) a dle franc. zák. (čl. 170., 171.) nemá však proti příjemci vůbec místa;

c) proti vydateli směnky vlastní přísluší žaloba z obohacení bezvýmínečně dle něm. a rak. ř. sm. (čl. 98. ad 10.), dle uh. (§. 112 ad 11.), dle skand. (§. 95.) a dle švýc. (čl. 827. ad 12.) — dle rusk. n. st. (§. 148. ad 2.) a dle italsk. z. (čl. 325. a 315.) jako svrchu proti příjemci, t. j. toliko při směnce umístěné se zvláštním domiciliátem — nikoliv pak dle belg. a franc. z. (čl. 61., 62., 170., 171.);

d) proti indossovatelům má žaloba z obohacení místo všeobecně pouze dle sm. ř. skand. (§. 93.), pak dle z. belg. (čl. 62.) a franc. (čl. 171.) — dle švýc. z. sm. (čl. 827. odst. 12.) toliko proti prvnímu indossovateli při směnkách vlastních — dle ostatních z. sm. nelze proti indossovatelům žalobou touto nastupovati;

e) k směnečníku, domiciliátu a k osobám, na jejichž účet směnka byla vydána, lze žalobou z obohacení přihlížeti pouze a jediné dle sm. z. švýc. (čl. 813. odst. 3.).

Co se týká dále zák. belg., tož obsahuje odst. 2. čl. 59. přídavek: že jsou i tu zvláštní úmluvy připuštěny, jakož svrchu při čl. 51. jsme poznali.

Klausule, vydatelům ve směnce učiněná „bez útrat“ sprostuje majitele směnky povinnosti protest učiniti a žalobu postihací i notifikaci o protestu do lhůty čtrnáctidenní předsevzítí. Majitel směnky jest však povinen do dvou neděl po dni splatnosti

veškeré osoby o nezaplacení směnky zpravit, proti nimž chce žalobou postihací nastupovati, — a tytéž osoby mají povinnost opět do dvou neděl po obdržené zprávě své rukojmě o tom uvědomiti. Byla-li klausule dotčená indossovatelem ve směnce učiněna, má tatáž účinek toliko proti tomuto girantovi a proti nástupcům.

Dle čl. 63., souhlasně s čl. 172. franc. zák., může majitel směnky pro nezaplacení protestované, aniž by byl vázán na formality, k žalobě postihací předepsané, na základě rozkazu předsedy obchodního soudu na svršky vydatelce, příjemce a girantů exekuci vésti.

§. 12. jednal v čl. 64—71. o protestu. Týž byl zákony od 10. července 1877 a ze dne 30. května 1879 spolu s nařízením od 12. října 1879 zrušen.

Nejdůležitější obsah zákonů dotčených sezнали jsme svrchu, hlavně v §§. 5. a 6. k §. 152. a násl. rusk. n. st. (str. 58., 59.) a k čl. 302. a násl. italsk. z. (str. 69.), obzvláště též, že belg. z. zná podobně jako italský ř. sm. (čl. 306.) soukromý protest pro nepřijetí směnky a pro nezaplacení.¹⁴⁷⁾

V §. 13. čl. 72—81. jednáno o směnce návratné — a sice celkem souhlasně s čl. 177—186. franc. z. (Srovn. §. 1. str. 11., 12. a též §. 66. k čl. 309—312. italsk. z. str. 70.)

V §. 14. čl. 82., odpovídajícím čl. 189. franc. z. (od něhož se v odst. 1. a 3. poněkud odchytil, srovn. §. 1. str. 12.), nalézáme konečně nařízení „o promlčení“ — a sice, jak jsme již svrchu (při čl. 51. a násl. a též v §. 5.) podotkli, týká se promlčení toliko přímého nároku směnečného.

Dle čl. 82. promlčí se každý nárok směneční v pěti letech,¹⁴⁸⁾ počítajíc od druhého dne¹⁴⁹⁾ po dni dospělosti směnky, aneb ode dne poslední soudní žaloby, jestli nebyl dlužník odsouzen, aneb jestli zvláštní listinou dluhu neuznal (čl. 82. odst. 1.)¹⁵⁰⁾

Zní-li směnka na viděnou neb na určitou dobu po vidění a nebyl-li den dospělosti směnky takové při praesentaci zjištěn, počíná promlčení od projití lhůty v čl. 51. k předložení její vyměněné (čl. 82. odst. 3.)¹⁵¹⁾

¹⁴⁷⁾ Srovn. hlavně k čl. 306. italsk. ř. sm.

¹⁴⁸⁾ Podobně v pěti letech i dle §. 135. rusk. n. st. a dle čl. 909. italsk. zák. — dle čl. 100. angl. ř. sm. v 6 letech, dle ostatních ř. sm., našeho (něm.) čl. 77., uh. §. 84., skand. §. 74. a švýc. čl. 803. ve 3 letech; srovn. obšírně svrchu obrazec.

¹⁴⁹⁾ Dle ostatních ř. sm. ode dne dospělosti směnky. Srv. svrchu.

¹⁵⁰⁾ Podobně dle italsk. z. též upomínkou a mimosoudním doznáním (čl. 916. Codice de com. a čl. 2125 a 2129. Cod. civ.). Stran přerušení promlčení srovn. taktéž svrchu obrazec.

¹⁵¹⁾ Podobně i dle sm. ř. skand. §. 77., násl. rusk. §. 135. odst. 2., a dle z. italsk. čl. 909. a 260. — v ostatních ř. sm. není ustanovení. Srovn. svrchu.

Udánlivý dlužník jest však k žádosti věřitele povinen přísežně potvrditi, že ničež více nedluhuje — a podobně i jeho vdova i dědicové, že v bezelstnosti své za to mají, že již více dluhu nestává (odst. 2.).

Druhý díl belg. ř. sm. jedná v čl. 83. a 84. o „listině na řád“ („du billet à ordre“), t. j. o směnce vlastní. Články tyto odpovídají čl. 187. a 188. z. franc.

Dle čl. 83. mají veškerá nařízení stran směnky vydané v I. dílu obsažená z ohledu dne splatnosti, gira, ručení k nerozdílné ruce, rukojemství, placení intervencí, protestu, práv a povinností majitele, ricambia a úroků i promlčení též i při této listině na řád (vlastní směnce) platnosti.

Dle čl. 84. musí listina taková obsahovati: datum, obnos směnečný, jméno toho, na jehož řád vydána jest a den splatnosti — nikoli však, jako žádá čl. 188. franc. z., též potvrzení valuty (Valutaclausel). Srovn. též čl. 1.

Není-li den splatnosti udán, dlužno listinu pokládati za směnku na vidění splatnou. Ustanovení toho nenalzáme v čl. 188. francouzského zákona.

§. 8. Anglický řád směnečný.

Anglický řád směnečný z r. 1882 jest vlastně toliko kodifikací platných v Anglicku zákonů směnečných. Již roku 1862 učiněn v Anglicku pokus, některé odbory práva obchodního s patřičnými změnami kodifikovati, zůstalo však při pouhém pokusu. (Srovn. Goldschmidtův „Ztschr. f. d. ges. Handelsrecht“ VII. str. 423., 533., 570.; XXIII. příl. str. 166.; XXVI. str. 66.; XXVIII. str. 170. a násl.)

Podobně měla se věc s nástinem řádu směnečného pro anglickou Indii ze dne 24. července 1867, kterýž taktéž nenabyl moci zákonné. (Srovn. tentýž „Zeitschrift f. d. ges. Handelsrecht“ XV. str. 196.)

Konečně učiněn nejnověji opětůný a opravdový pokus a sice nejprve kodifikací práva směnečného.

Nynější směnečné právo anglické skládá se z různých nařízení, kteráž ve Skotsku až do r. 1681, v Anglii a v Irsku až do r. 1698 zasahují (srovn. zákony ty až do r. 1870 u Borchardta na j. m. II. str. 115—149.).

Nařízení ve Skotsku platící liší se však v mnohých podstatných částech od zákonů anglických.

Nejnověji okázala se však nutně potřeba, aby různí tito zákonové byli v souhrn pojatí, a vyzván od dvou vynikajících korporací („Institute of Bankers“ a „Associated Chambers of Commerce“) spisovatel na poli práva směnečného již osvědčený, M. D.

Chalmers, aby sdělal nástin řádu směnečného, který dne 19. července 1881 v dolní sněmovně byl poprvé čten.

Nástin ten měl na zřeteli jednak pouze a jediné sestavení platného již práva směnečného, a jednak též netýkal se Skotska, nýbrž toliko Anglicka a Irsku.

Osnova ta nepotkala se však ihned s úspěchem. Byvši totiž podruhé v dolní sněmovně přečtena, zůstala nevyřízena. Avšak tím naléhavěji ukázala se vzhledem ponejvíce k ustálenému, na vědeckých a celkem souhlasných zásadách spočívajícímu právu směnečnému na kontinentu potřeba kodifikace směnečných zákonů anglických.

Roku 1882 byl nástin Chalmersův opětůně předložen dolní sněmovně, a zvolena tu zvláštní kommissee, sestávající z vynikajících právníků a finančníků, k jeho prozkoumání a event. opravení a doplnění.

Kommissee dotčená nástin ten v mnohém skutečně také opravila, též pro Skotsko upravila a předložila osnovu tuto v 105 člancích opět dolní sněmovně, která dne 7. července 1882 tutéž schválila.

Sněmovna lordů zvolila pak taktéž kommissi k prozkoumání nového nástinu toho. Kommissi tato opětůně v mnohém ohledu nástin změnila a na 100 článků obmezila, načež osnova tato dne 18. srpna 1882 královnou schválena.

Nový tento anglický řád směnečný rozdělen na pět dílů a celkem na 100 článků.

Díl I. čl. 1. a 2. obsahuje titul zákona a výklad v něm obsažených technických výrazů.

Díl II. jedná o „vydaných směnkách“ a rozpadá se na 11 oddělení čl. 3—72. V odděleních těch pojednáváno:

1. o formě a výkladu čl. 3—21.;
2. o způsobilosti k směnkám a o zastoupení čl. 22—26.;
3. o úplatku za směnku čl. 27—30.;
4. o převedení směnky čl. 31—38.;
5. o všeobecných povinnostech majitele směnky čl. 39—52.;
6. o závazku účastníků směnečných čl. 53—58.;
7. o zaplacení směnky čl. 59—64.;
8. o přijetí a placení pro čest čl. 65—68.;
9. o ztracených směnkách čl. 69—70.;
10. o směnkách ve více exemplářích (duplikáty) čl. 71.;
11. o kollisi zákonů čl. 72.

Díl III. jedná o „cheku“ v čl. 73—82.

V díle IV. pojednává zákon o směnce vlastní v čl. 83—89.

Díl V. konečně obsahuje především dodatečná nařízení v čl. 90—100. (na př. čl. 90. „o bezelstnosti“, čl. 91. „o podpisu“, čl. 96. „o zákonech vyzdvižených“, čl. 97. „o platných i nadále zákonech“, hlavně i o povinnosti kolkovní, anaf směnka nekolkovaná jest neplatná, srovn. též čl. 72., 98. a 100. „o zvlášť-

ních ustanoveních pro Skotsko a pod.) — a napotom dvě přílohy: I. příloha „formulář sménečného osvědčení soukromého“ (bez notáře učiněného) a II. příloha „vzdvížené zákony“.

Dlužno tu především podotknouti, že řád tento sménečný postrádá vlastností, hlavně oně jednoduchosti, přesnosti, určitosti a úsečnosti, jakýmiž se zajisté vyznamenává náš (i něm.) řád sménečný a jakýchž nutno též obzvláště při zákonech sménečných vyhledávati, anť tím právě nabývá právo toto právě povahy své, povahy to práva přísného („*juris stricti*“). K tomu pak jest i sloh zákona toho nápadně neobratný, těžký, čímž zákon sám poněkud podobného nabývá rázu rozvláčnosti.

Ovšem nelze též neuznati, že rozvláčnost tato má i dobrou stránku svou, an zákon, obsahující mnohá vysvětlení, definice, instrukce a pod., stává se laikům, lidu přístupnějším.

Dále dlužno uvážiti, že zákon anglický jest vlastně toliko kodifikací různých již stávajících zákonů a předpisů, tak že se v mnohých částech od našeho a něm. řádu směn. podstatně liší, jakož dále podrobně seznáme, tak že i porovnání jednotlivých nařízení se zákony ostatními jest dosti nesnadné.

Bylo by sice bývalo velice žádoucí, aby v Anglii, když již tak dlouho želaná reforma zákona sménečného měla se přece uskutečniti, bylo v zájmu souhlasného práva sménečného v Evropě po příkladu jiných států (§§. 2.—7.) více zřetele bráno k našemu a resp. všeob. německému ř. sm. Zájem rozhodný myslénky všeob. směn. práva mezinárodního, zájem obchodů vůbec a obchodu Anglie zvláště byly by toho zajisté velice vyžadovaly. Avšak s druhé strany dlužno uvážiti, že zákon anglický jest vlastně souhrn předpisů domorodých, jichž nutnost i způsobilost čerpána ze života praktického — jsoutě nařízení tato zajisté resultátem mnoholetých zkušeností z obchodního života národa anglického.

O systému zákona anglického zmínili jsme se již svrchu.

Seznavše značnou část nejdůležitějších ustanovení již při porovnávání ostatních nových zákonů sménečných, vytkneme nejprve nejhlavnější úchytky od našeho ř. sm. a přihlédneme vždy přímo stručně k obsahu zákona. Při tom ovšem se musíme obmeziti na nejdůležitější nařízení, an zákon anglický tak četných pro nás nových ustanovení obsahuje, že by odstavec tento samojediný zaujímal objem značné knihy, kdybychom zevrubně ke všem úchytkám chtěli přihlédnouti.

Nejhlavnější pak úchytky od našeho ř. sm. jsou:

a) že není potřebí, aby v listině uveden byl význam „sménka“;¹⁵²⁾

b) že není potřebí, aby byla sménka datována (čl. 3. odst. 4. ad a), aneb aby bylo místo vydání a placení uvedeno (čl. 3.

¹⁵²⁾ Podobně belg. ř. sm. Srovn. §. 7. k čl. 1. (str. 78.) a pozn. 113.

odst. 4. ad c), majitel může povždy datum vyplniti a vůči majiteli bezelstnému nelze učiniti námítku, že datum to jest nesprávné (čl. 12.); není-li ve sménce určen den splatnosti, pokládá se za to, že jest sménka na viděnou splatná (čl. 10.);¹⁵³⁾

c) že může svědčiti sménka majiteli, t. j. tomu, kdo se jí vykáže (čl. 3. odst. 8. a 9.). Svědčí-li sménka osobě fingované neb neexistující, může býti považována za takovou, kteráž svědčí majiteli (čl. 7. odst. 3.);

d) sménka může býti ve lhůtách splatná (čl. 9.);

e) též i s úroky (čl. 9.);

f) zavedeny jsou pro sménky, které nejsou na vykázání splatné, tři dni výhodné (Respekttage) (čl. 14.);

g) nebyla-li sménka přijata, může majitel ihned nastupovati právem postihacím proti vydateli a indossovatelům o zaplacení (čl. 43.), a nikoliv, jako dle našeho ř. sm., pouze o zjištění;

h) zvláštní jsou ustanovení angl. z. z ohledu notifikace, že sménka nebyla přijata neb že nebyla zaplacena; pomine totiž závazek vydatelů i indossovatelů, jimž notifikace učiněna nebyla (čl. 48.), a sice i z ohledu smének tuzemních i zahraničních (srovn. k tomu dále ad i o protestu);

i) dle čl. 51. není při sménkách tuzemních proti vydateli a indossovatelům potřebí protestu, nýbrž toliko při sménkách zahraničních. Protest musí býti téhož dne učiněn (čl. 51. ad 4.);

k) dle téhož čl. 51. a čl. 93. postačí však, když se protest ve lhůtě této zákonně na sménce poznamená („*noting*“, „*Notirung des Protestes*“) — protest formální může býti později sdělán a dle dne poznamenání toho datován. Avšak to platí pouze z ohledu smének vydaných. Při sménkách vlastních i tuzemních i zahraničních není potřebí protestu (čl. 89. ad 4.). Protest budiž pravidlem od notáře sepsán. Není-li na místě notáře, může však též domácí pán neb jiná osoba vynikající protest sepsati a s dvěma svědky podepsati (čl. 94.). O protestu tom beznotářském vydán v dodatku zákona formulář I. (viz dále);

l) opominutí praesentace, notifikace aneb protestu a průtah lze dle sm. z. angl. omluviti (čl. 41., 46., 50., 51. a 67.);

m) kdo sménku jinak než jako vydatel neb příjemce podepíše, zavázán jest rovněž jako indossovatel (čl. 56.);

n) nebyla-li sménka přijata neb zaplacena, není potřebí k adrese podpůrní přihlížeti (čl. 15.), a může každý po učiněném protestu pro čest některé z osob zavázaných sménku přijati neb zaplatiti (čl. 65.—68.). Příjemce pro čest jest jen tehdy platiti povinen, když sménečník v čas dospělosti sménky nezaplatil a když byl protest učiněn. Ostatní nařízení stran zaplacení pro čest jsou celkem souhlasná s našimi;

¹⁵³⁾ Podobně seznali jsme v skand. (§. 3.), rusk. (§. 3. ad 5.) a belg. ř. sm. (čl. 2.). (Srovn. §§. 3., 5. a 7., str. 22., 44. a 78.)

o) zvláštní jsou též nařízení při ztrátě směnky, ježto lze bez amortisace zaplacení vyžadovati (čl. 69. a 70., viz podrobně dále);

p) o žalobě z obohacení není v anglickém zákoně ustanovení, o promlčení pak jen zmínka učiněna v §. 100. in fine;

q) dle čl. 16. může vydatel směnky a každý indossovatel výslovně na směnce podotknouti, buď že majiteli osobně neručí aneb že toliko omezeně ručí, buď i že majitele některých povinností z ohledu osoby jeho (vydatele, indossovatele) sprostuje;

r) směnka může zníti na dva neb více remittentů společně neb i alternativně, aneb i též na nynějšího úředníka toho neb onoho úřadu, ku př. pokladníka té neb oné banky (čl. 7.);

s) přijetí pro čest může se státi z ohledu dílce obnosu směnečného (čl. 65.);

a mnohé zvláštnosti jiné, jakož aspoň v nejdůležitějších částech dále podrobně seznáme.

Díl I. obsahuje v čl. 1. stručný oficielní titul zákona („the Bills of exchange Act, 1882“, „Směnečný řád, 1882“) a ve čl. 2. výklad (interpretaci) výrazů, jichž v tomto řádu směnečném užíváno (na př. „Bill“ má znamenati tolik jako bill of exchange, směnka vydaná; „note“ = promissory note, směnka vlastní^{15a)} a j. v.).

V díle II. jednáno o vydaných směnkách, a sice v oddělení 1. (čl. 3—21.) „o formě a výkladu“.

Oddělení to obsahuje různá ustanovení: o náležitostech směnky, o indossamentu, o akceptu a j. v.

V čl. 3. obsažena jest v 1. odstavci definice směnky vydané. Jakož jsme již svrchu poznamenali, nepatří sice definice a podobné theoretické výklady do zákonníka — však z příčin taktéž počátkem tohoto oddělení (str. 98.) vytknutých lze toho v zákonu anglickém omluviti. Definice^{15b)} v čl. 3. angl. řádu jest velice obšírná, obsahuje veškeré náležitosti aneb spíše vlastnosti směnky; definice ta zaujímá takto jaksí místo čl. 4. našeho řádu směnečného.

Odst. 2. čl. 3. pak nařizuje, že listina, která s těmito podmínkami v 1. odst. uvedenými nesouhlasí, aneb v nížto se jedná o jiný výkon než o zaplacení částky peněžité, není směnkou.

^{15a)} Srovn. praktický případ v §. 1. str. 2. pozn. 2.

^{15b)} Též ruský nástin v §. 2. a italský z čl. 250. mají definici. Srovn. §§. 5. a 6. (str. 41., 44. a 61.). Dle definice angl. ř. sm. jest směnka „písemný, bezvýmínečný rozkaz, vydaný od osoby jedné k osobě druhé, a od osoby prvé podepsaný, kterýmžto se osoba, k níž se rozkaz ten vztahuje, vyzývá, aby na požádání neb v určitou dobu aneb i též v době budoucí, která se teprve určí, jistou summu peněz osobě jmenované neb na její řád, aneb i tomu, kdo se směnkou vykáže, zaplatila.“ — V čl. 83. jest definice vlastní směnky. Srovn. dále.

Dle definice v čl. 3. uvedené musí býti dotčený rozkaz bezvýmínečný.

Dle odst. 3. čl. 3. nemá se pokládati za bezvýmínečný rozkaz poukaz toho znění, aby zaplacení bylo z určitého fondu. Naproti tomu jest to rozkaz bezvýmínečný, zní-li rozkaz bez omezení, ačkoliv a) poukázáno na jistý fond, ze kterého má trassat nabytí krytí svého aneb na zvláštní konto, kterémuž se dotčená summa má připsati k tíži, aneb ačkoliv b) uvedeno právní jednání, kteréžto bylo základem vydání směnky.

Rovněž není dle odst. 4. čl. 3. neplatnou směnka, jestliže a) opominuto tutéž datovati. Neb jedná-li se o směnku, určitou dobu po datování splatnou, jest dle čl. 12. každý majitel směnky oprávněn datum připsati; b) není-li uvedena částka dané úplaty (obdržení valuty), aneb není-li udáno, že vůbec jakás úplata byla dána, a není-li místo vydání směnky aneb místo placení uvedeno.

V čl. 4. určen pojem směnky tuzemní a směnky zahraniční^{15c)} (Inland and foreign bills).

Tuzemní jsou směnky ty, které jsou a) na britských ostrovech vydány a splatny, aneb b) které na britských ostrovech vydány jsou na osobu jakožto trassata, která tam bydlí. Jestliže ze směnky samé není opak toho zřejmý, jest majitel oprávněn tutéž za tuzemní považovati.

Dle čl. 5. může směnka vydaná zníti na řád vydatele aneb též na řád trassata (směnečníka).

Jestliže jest ve směnce vydatel s trassatem osobou totožnou, aneb je-li směnečník osoba buď vymyšlená nebo k smlouvám nezpůsobilá jest majitel oprávněn listinu dotčenou považovati dle své vůle buď za směnku vydanou neb za směnku vlastní.

Dle čl. 6. jest potřebí, aby směnečník byl ve směnce buď jménem aneb jinak určitě vyznačen.

Též lze ve směnce jmenovati dva neb více směnečníků, nechť jsou tito společníci čili nic. Jinak, zní-li rozkaz na dva směnečníky alternativně, aneb na dva neb více směnečníků successivně.

V případech těch není listina směnkou.

Podobně musí dle čl. 7. býti remittent ve směnce jménem neb jinak určitě vyznačen, ač nezní-li směnka na toho, kdož se jí vykáže. Též může býti směnka splatna dvěma neb více remittentům společně aneb alternativně jednomu neb druhému, aneb též jednomu neb několika z více osob, k přijetí zaplacení oprávněných. Též může směnka zníti na osobu, která právě zastává nějaký úřad, jako remittenta, na př. nynějšího pokladníka společnosti X.

^{15c)} Rozdíl ten jest veledůležitý, hlavně z ohledu povinnosti k protestu (čl. 51. ad 1. a 2.), viz dále.

Poslední toto ustanovení, jakož i nařízení, že může býti remittent alternativně vyznačen, jest novotou pro právo anglické.

Jestliže jest ve sménce jmenována osoba vymyšlená aneb vůbec neexistující jako remittent, lze směnku považovati za splatnou tomu, kdo se jí vykáže.

V čl. 8. obsažena jsou ustanovení o tom, které směnky lze na jiného převést. Je-li ve sménce převedení výslovně zakázáno,¹⁵⁶⁾ aneb úmysl, že směnka nemá býti převedena, z ní zřejmý, jest směnka splatna pouze mezi osobami v ní jmenovanými a nesmí býti převedena.

Směnka, kterou lze na jiného převést, může zníti na řad aneb na toho, kdo se jí vykáže; takovouto pak jest směnka tehdy, když to výslovně v ní uvedeno, že jest splatna tomu, kdo se jí vykáže, aneb když jediný neb poslední indossament jest gírem in bianco. Neb dle čl. 34. má na základě usance obchodní indossament in bianco účinek ten, že není gírem tím indossatář označen, nýbrž že směnka takto převedená jest splatnou tomu, kdo se jí vykáže.

V čl. 9. pojednáno „o summě směnečné“. Vyslovena i tu zásada, že musí býti summa směnečná summou určitou. Avšak summa je i tehdy určitá, jestliže:

- a) dle směnky má se i s úroky zaplatiti, aneb
- b) když jest splatna v jistých lhůtách, neb
- c) zároveň s tím, že při nedodržení jedné lhůty celá summa k placení dospěje, aneb i
- d) dle jistého kursu, který buď ve sménce napřed udán jest neb dle udání ve sménce učiněných se určití může (odst. 1.).

Jestliže jest summa směnečná i slovy i číslicemi¹⁵⁷⁾ udána a udání ta sobě odporují, platí obnos slovy naznačený (odst. 2.).

Dle čl. 10. jest směnka na požádání splatná, jestliže:

- a) výslovně uvedeno, že má býti na požádání neb na viděnou zaplácena, neb
- b) když vůbec není doba splatnosti v ní udána.

Byla-li směnka teprve po dni dospělosti přijata neb indossována, má se z ohledu příjemce a dotčeného indossanta považovati za takovou, která jest na požádání splatna (srovn. §. 3. posl. odst. skand. ř. sm., §. 3. sm. nást. ruského a čl. 2. belg. z. v §§. 3., 5. a 7. str. 22., 44. a 78.).

¹⁵⁶⁾ Srovn. též čl. 35. Angl. ř. sm. a podobně i ruský nástin §. 19. a italsk. z. čl. 256. nečiní rozdílu, pochází-li záповěď od vydatele neb od indossovatele, jako náš (a něm.) čl. 9. a 15., uh. §§. 8. a 13., skand. §§. 9. a 15. a švýc. ř. sm. čl. 727. a 733. Srovn. hlavně §§. 5. a 6. (str. 45. a 62.).

¹⁵⁷⁾ Angl. ř. sm. tedy připouští, aby summa směnečná byla psána i slovy i číslicemi, jako náš a všecky ostatní z. sm. mimo švýc., jenž žádá, aby byla psána v kontextu směnky písmený. Srovn. §. 4. k čl. 722. švýc. ř. sm. (str. 31.).

Se zvláštním ustanovením setkáváme se v čl. 11., jenž jedná dle rubriky „o směnkách splatných v době budoucí“. Směnka může býti totiž splatna v jisté době budoucí tím způsobem:

- a) že zní na určitý čas po vydání neb po vidění, avšak
- b) i tak, že zní na určitou událost, aneb na určitou dobu po dostavení se jisté události; avšak nutno, aby bylo jisto, že se událost ta dostaví.

Listina však, v níž určeno placení na dobu, až dostaví se událost nejistá, není směnkou; a vada ta neodpadne snad tím, že se událost ta skutečně dostaví.

Čl. 12. a 13. jednají o datování směnky (vyplnění datum ve sménce, o udání nesprávného datum a pod. více), článek pak 14. o vypočtení doby splatnosti, kdež setkáváme se s následujícími ustanoveními:

Není-li směnka splatna na požádání, určuje se doba splatnosti následovně:

1. Není-li ve sménce jiného ustanovení, buďtež v každém případě k době, ve sménce udané, připočteny tři dni jakožto „dnové výhodní“ (Respekttage), a směnka dospěje k placení v poslední z těchto tří dnů výhodných;

a) padne-li však tento poslední den na neděli, v den vánoční, na velký pátek neb na zákonně určené veřejné dny kajičné neb prosebné, dospěje směnka k placení na den předcházející (tedy předposlední), ač

b) není-li poslední z tří dnů výhodných bankovním dnem svátečním vedle zákona ze dne 25. května 1871, nebo poslední dnem nedělním a předposlední bankovním dnem svátečním, ve kterých případech směnka dospěje k placení následujícího dne všedního.

2. Je-li směnka splatna v určitou dobu à dato neb po dostavení se určité události, nečítá se den, od kterého doba počíná, včítá se však den splatnosti.

3. Je-li směnka splatna určitou dobu po vidění, počíná doba ta od datum akceptu; jestliže směnka byla přijata aneb byla-li směnka pro nepřijetí notifikována neb protestována od datum notifikace neb protestu.

4. Význam „měsíc“ ve sménce znamená 1 měsíc dle kalendáře, podobně jako dle našeho ř. sm. (čl. 32. ad 2.).

Čl. 15. Vydatel i každý indossovateľ směnky může uvést v této adressu podpůrnou (srovn. čl. 65—68.), majitel směnky má však toho vůli, chce-li se na adresu podpůrnou obrátiti čili nic, podle toho, uzná-li to za vhodné.

Zvláštní ustanovení, které se ode všech ostatních zákonů směnečných liší, nalézáme v čl. 16.

Čl. 16. nařizuje totiž, že vydatel směnky a každý indossovateľ může ve sménce výslovně ustanoviti:

1. že sám osobně majiteli směnky neručí, aneb že ručí toliko obmezeně, aneb

2. že se vzdává některých neb všech práv vůči majiteli směnky.

Čl. 17—19. angl. ř. sm. obsahují ustanovení z ohledu přijaté směnky.

Čl. 17. jedná o pojmu a náležitostech přijetí.

Přijetí směnky jest dle toho vyjádření směnečníka, že s rozkazem vydatele souhlasí (neb že poukaz vydatele přijímá).

Aby bylo přijetí platným, jest potřebí:

a) aby bylo psáno na směnce¹⁵⁸⁾ a od směnečníka podepsáno. Postačí též podpis směnečníka beze všeho přídávku.¹⁵⁹⁾

b) Nesmí se přijetí státi v ten smysl, že směnečník způsobem jiným než placením penězi závazek splní.

Dle čl. 18. může směnka býti přijata:

1. dříve ještě, než byla od vydatele podepsána, aneb když ještě byla jinak nevyplněna;

2. když již byla k placení dospěla,¹⁶⁰⁾ aneb když již dříve nebyla přijata neb zaplacená;

3. když směnka na viděnou nebyla přijata, napotomně však směnečník tutěž přijme, jest majitel — není-li tu ustanovení opačného — oprávněn přijetí s tím datováním žádati, jakoby směnka byla přijata ihned při prvním předložení.

Čl. 19. rozeznává přijetí:

1. všeobecné čili neobmezené, aneb

2. obmezené (čl. 44.).

Ad 1. Všeobecné čili neobmezené přijetí směnky jest úplný a neobmezený souhlas s rozkazem vydatele.

Ad 2. Obmezeným přijetím změní se výslovným dodatkem účinek směnky.

Obmezené jest přijetí obzvláště tehdy:

a) když jest podmíněné, t. j. když příjemce placení závislým učinil od výminky doložené;

b) když jest přijetí toliko částečné, t. j. když se vztahuje jen na část summy směnečné;

c) umístěné, t. j. když byla směnka přijata s dodatkem, že zaplacení stane se pouze a jedině na určitém místě. Zní-li dodatek tento však v ten smysl, že „placení stane se na určitém místě“, jest to přijetí všeobecné neb neobmezené, není-li vý-

¹⁵⁸⁾ Angl. ř. sm. tedy nenařizuje, aby bylo přijetí psáno na přední straně směnky.

¹⁵⁹⁾ Souhlasně s ostatními z. sm. Není tedy potřebí přídávku „přijato“ — jako dle franc. pr. sm. (čl. 12. Code de com. [„accepté“]. Srovn. §§. 1. a 7. k čl. 12. belg. z.)

¹⁶⁰⁾ Angl. ř. sm. připouští tudíž přijetí směnky i po dni dospělosti (čl. 18. ad 2.).

slovně podotknuto, že směnka pouze a jedině na tomto místě a nikde jinde bude zaplacená (srovn. k tomu čl. 44. a 52.);

d) když jest přijetí co do času obmezené, aneb

e) když přijetí stalo se toliko od jednoho neb několika směnečníků a nikoli ode všech.

V čl. 20. jednáno o vyplnění listiny, a sice taktéž způsobem našemu ř. sm. úplně novým.

Podepíše-li kdosi jinak nepopsaný, avšak kolkovaný list, a odevzdá pak tentýž osobě druhé s tím, že může listu toho býti jakožto směnky použito, jest každá osoba, do jejíž rukou list se dostane, oprávněna potud, pokud opak toho dokázán nebyl, list ten vyplniti jakožto směnku způsobu kteréhokoliv a částky jakékoliv až do výše, kterou kolek na listu tom kryje, a při tom podpisu na listu tom prázdném použití jakožto podpisu vydatele, příjemce neb indossovatele.

Podobně má v tom případě, když směnka v jakémkoli jiném směru jest neúplná čili nevyplněná, držitel potud právo tutěž vyplniti dle své libosti, pokud opak toho dokázán nebyl.

Aby však listina takto vyplněná měla právních účinků proti osobám, které před jejím vyplněním ve smlouvu směnečnou vešly, musí se státi vyplnění to v době příhodné a v úplném souhlasu s oprávněním svrchu uvedeným. Co má se vyznamenati významem „doba příhodná“, jest quaestio facti.

Byla-li směnka po vyplnění převedena na majitele legitimovaného (dle čl. 29.), jest taktéž úplně platnou a ku všem účelům způsobilou, a může majitel legitimovaný směnkou takovou soudně nastupovati, tak jako by byla skutečně v příhodnou dobu a v úplném souhlasu s daným rozkazem neb oprávněním bývala vyplněna (srovn. čl. 52.).

Dle čl. 21. jest každé vyjádření na směnce, nechť se týká vydatele neb příjemce neb indossovatele, neúplným a odvolatelným¹⁶¹⁾ potud, pokud směnka nebyla k svému účelu druhému odevzdána. Byla-li však směnka přijata a dal-li o tom směnečník oprávněnému zprávu, stane se tím přijetí úplným a neodvolatelným.

Nachází-li se směnka v rukou majite lelegitimovaného (viz svrchu a čl. 29.), tož stává domněnka nezvratitelná (praesumptio juris et de jure), že mu byla směnka ode všech předchůdců platně odevzdána, a jsou mu také titěž směnečné závázání.

¹⁶¹⁾ K odvolatelnosti akceptu srovn. hlavně §§. 3., 4. a 5. (str. 32., 33. a 47.) k §. 21. skand. z., čl. 740. švýc. z. a §. 34. rusk. nást. a podobně těmto čl. 21. našeho a §. 21. uh. ř. sm. — Jinak a sice podobně s angl. ř. sm.: čl. 264. italsk. ř. sm. (srovn. §. 6. str. 63.) — kdežto belg. ř. sm. čl. 11. (srovn. §. 7. str. 80.) vyslovil jaksi zprostředkovačí náhled mezi oběma těmi zásadami. — K otázce samé srovn. Grawein na j. m. Goldschmidt na j. m. Wächter na j. m. (§. 1. pozn. 1) a j. v.

V II. oddělení (čl. 22—26.) jednáno o způsobilosti k směnkám a o podpisech zástupců.

Čl. 22. stanoví způsobilost ku směnkám (v odst. 1—3.) podobně jako dle našeho ř. sm. (čl. 1. a 3.) vyměřeno. Pouze z ohledu způsobilosti korporací ku směnkám jest tu značný rozdíl — poukázáno totiž v odstavci 3. na dotčené zákony o korporacích, dle nichž korporace nejsou vesměs způsobilé ku směnkám, tak na př. společností železnické (Cohn na j. m. str. 18.). Stran ostatních zákonů směnečných srovn. §. 5. str. 43. a 44. (k §. 1. rusk. nást.).

Čl. 23. stanoví, podobně jako čl. 7. našeho ř. sm., povahu směnky jakožto „contractus literalis“. Nikdo není zavázán jako vydatel, indossovateľ neb příjemce směnky, pokud směnku v této své vlastnosti nepodepsal.

Novotou jest pro anglické právo, že podpis ten může se dle čl. 91. státi též osobou druhou na základě dané plné moci. Z ohledu korporací postačí, jestliže listina pečetí její opatřena byla (čl. 91. odst. 2.).

Čl. 24. jedná o falešných podpisech a podpisech neoprávněných osob.

Byl-li podpis na směnce zfalšován aneb bez rozkazu osoby dotčené učiněn, nemá podpis takový, bylo-li zachováno ostatních předpisů zákona, účinků právních.¹⁶²⁾

Tím však není vyloučeno, aby podpis pravý od osoby neoprávněné pocházející napotomně byl schválen.

Dle čl. 60. není obzvláště bankéř, jestliže jako směnečník směnky na řad znějící a na požádání splatné tuto bezelstně a za obyčejným obchodem svým byl zaplatil, povinen dokazovati, že indossament remittentův neb indossament potom následující skutečně pochází od osoby dotčené aneb od jejího zástupce, má se spíše za to, že bankéř směnku vyplatil správně, ačkoli jest indossament falešný aneb pochází od osoby nezmocněné.

Zvláštní jest též ustanovení čl. 25. o podpisu „per procura“. Podpisem „per procura“ vyznačeno, že zástupce má toliko plnou moc obmezenou, a zmocňující jest podpisem takovým pouze tehdy zavázán, jestliže zástupce při podpisu jednal v mezech mu dané plné moci.

Jestliže někdo směnku podepsal jakožto zástupce a zastoupení toto též ve směnce vyznačil, není sice osobně zavázán, avšak pouhý přídavek u jeho podpisu, že jest toliko zástupcem neb zmocněným, neprostití ho osobního ručení.

Jedná-li se o rozhodnutí, je-li podpis na směnce podpisem zastoupeného neb zástupcův, má se přihlížeti k tomu, aby se platnost směnky zachovala (čl. 26.).

¹⁶²⁾ Srovn. k tomu též dále čl. 54., 55. a 56.

V oddělení III. jednáno o úplatě za směnku (valuta) (čl. 27—30.).

Úplata neb valuta za směnku má v anglickém právu směnečném zvláštní význam, ač není nevyhnutelně potřebí, aby bylo ve směnce uvedeno, že byla valuta dána, jako dle práva francouzského (kdež v čl. 110. Code de com. nařizeno, že směnka též má obsahovati buď na hotovosti, ve zboží, v účtu neb jiným způsobem daný úplatek: „la valeur fournie en espèces, en marchandises, en compte ou de toute autre manière“. Srv. §. 1.).

Úplata může dle čl. 27. záležeti buď:

a) v důvodu, který může býti základem smlouvy vůbec, aneb b) v dřívějším nějakém dluhu neb závazku.

Naproti tomu může dle čl. 28. směnka býti od vydatele, příjemce neb indossovatele z pouhé „úslužnosti“ (Gefälligkeitswechsel) podepsána, aniž by byla osoba ta obdržela úplatku.

Osoba takováto zavázána jest majiteli směnky, který tutéž úplatně by nabyt, a jest lhotejno, zdali majitel směnky věděl, že se tu jedná toliko o podpis z úslužnosti (čl. 28.).

Též není dle čl. 50. ad 2. d a 3. z ohledu indossovatele, kterému z úslužnosti byla směnka od vydatele neb příjemce podepsána, notifikace zapotřebí.

Čl. 29. stanoví pojem legitimovaného majitele směnky (jehož práva jsou hlavně v čl. 28. vyznačena).

Legitimovaným majitelem totiž jest ten, kdo směnky, zevně úplně pravidelně upravené, za následujícími výmkami nabyt:

a) když nabyt držení téže dříve, než k placení byla dospěla, a aniž by měl vědomost o tom, že směnka dříve byla dishonorována (srovn. dále);

b) když směnku obdržel bezelstně a úplatně a když v době, kdy byla tatáž na něho převedena, neměl o tom vědomosti, že by právo toho, kdo směnku na něho převedl, bylo vadné, t. j. že tyž nabyt směnky aneb že vydobyl její přijetí podvodem, bázni aneb jinými bezprávnými prostředky, neb i proti úplatku zákonem nedovolenému a podobně.

Držitel směnky, který práva svého k směnce nabyt od legitimovaného majitele, ať již stalo se tak úplatně neb bezúplatně, a který sám neměl účastenství v podvodu neb v jiném nezákonném činu z ohledu směnky sběhlém, má veškerá práva tohoto legitimovaného majitele proti příjemci a proti všem předchůdcům majitele toho (srovn. svrchu §. 27.).

Čl. 30. stanoví domněnku právní, dle níž se má míti za to, jednak že každý, jehož podpis se na směnce nalézá, nabyt směnky úplatně, a jednak že jest majitelem legitimovaným, pokud nebyl opak toho dokázán; jestliže však se ukáže, že přijetí neb převedení směnky stalo se podvodem, bázni neb jinak bezprávně, odpadne domněnka ta, a musí majitel dokázati, že po tomto činu nezákonném nabyt směnky úplatně a bezelstně.

IV. oddělení jedná v čl. 31—38. o převodu směnky.

Dle čl. 31. pokládá se směnka za převedenou tehdy, když byla od jedné osoby osobě druhé takovým způsobem připsána neb odevzdána, že se tato stala majitelem směnky.

Zní-li směnka na toho, kdo se jí vykáže, převádí se pouhým odevzdáním.

Zní-li směnka na řad, převádí se indossací majitele a odevzdáním. Majitel směnky, na jeho řad znějící, může tutéž bez indossace převést — převedením takovým nabude nový majitel směnky týchž práv, jakých měl převádějící, a mimo to též nároku, ady tento směnku na něho indossoval. Jestliže jest kdosi zavázán směnku indossovati toliko jako zástupce, může indossament tak zaříditi, aby bylo osobní jeho ručení vyloučeno.

Čl. 32. jedná o náležitostech indossamentu.

Tyto jsou podstatně tytéž jako dle našeho ř. sm. (čl. 11. a 12.).

Neplatná jest indossace tehdy, jestliže se týká toliko částky směnečné summy, aneb když má směnka býti na dvě neb více osob po částech převedena.

Avšak může směnka svědčiti dvěma remittentům neb indossovníkům; v případě tom musí, nejsou-li tyto osoby společníky firmy společné, ode všech býti indossována, aneb od jednoho z nich v plné moci ostatních.

Dle čl. 33. může sice indossament zníti též výminečně (čl. 35.), avšak plátce nemusí bráti zřetele k výmince doložené, nýbrž platně indossovníka zaplatiti, necht výminka doložená splněna čili nic.

Čl. 34. nařizuje, že směnka, obsahující blanco-indossament, jest splatná tomu, kdo se jí vykáže.

Speciálním jest indossament tehdy, když se jím vyznačuje osoba, kteréž neb na jejíž řad směnka má býti zaplacená. Každý majitel může blanco-indossament proměnit v indossament speciální, vyplniv nad podpisem indossanta indossament na sebe neb na jinou osobu.

Čl. 35. jedná o indossamentu obmezeném.

Obmezeným se zove indossament, když zapovídá další převod směnky, neb když obsahuje toliko zmocnění, aniž by jím vlastnictví směnky bylo převedeno. Indossatar takový má práva podobná našemu procura-indossataru, nemůže však směnku ani per procura na jiného převést, není-li mu právo to výslovně uděleno.

Byla-li směnka po dni dospělosti převedena, nabude dle čl. 36. nový majitel pouze těch práv, která předchůdci jeho příslušela, a jedná-li se o směnku na požádání splatnou, má se tatáž pokládati tehdy za dospělou, když jest již po nepřiměřený čas („unreasonable length of time“) v oběhu. Kdy tomu tak, jest quaestio facti.

Majiteli směnky přísluší práva v čl. 38. vytknutá, totiž:

1. že může ze směnky ve vlastním jméně žalovati;

2. je-li majitelem legitimovaným (dle čl. 29.), tedy se k němu nevztahují vady, které se týkají držení předchůdců jeho;

3. byť i byl nárok jeho vadným, má legitimovaný nástupce jeho, na něhož směnku převedl, právo úplné jako jiný legitimovaný majitel, a zaplatí-li mu dlužník směnku řádným způsobem, sprostí se svého závazku.

V. oddělení jedná „o všeobecných povinnostech majitele směnky“.

Čl. 39. nařizuje, kdy jest nutno předložiti směnku k přijetí.

1. Je-li směnka na viděnou splatná, musí býti k přijetí předložena, aby se mohla určití doba splatnosti (dle něm. a našeho ř. sm. při směnkách na určitou dobu po vidění splatných, čl. 19.; souhlasně i dle §. 19. uh. a podobně dle čl. 19. skand., čl. 737. švýc., čl. 260. a 262. italsk. zák. [§§. 1., 3., 4. a 6.] o předložení k vidění — dle rusk. nást. §. 49. a násl. a belg. zák. čl. 22. [srovn. §§. 5. a 7.]);

2. když jest na směnce výslovně praesentace předepsána, aneb

3. je-li směnka splatná mimo obydlí neb mimo obchodní místnosti směnečníka, musí býti dříve k přijetí předložena, než byla praesentována k placení. (Srovn. čl. 24. odst. 2. našeho a něm. ř. sm., §. 24. uh. z., §§. 24. a 18. skand. z., čl. 743. švýc. z., §. 36. rusk. nást., čl. 263. italsk. z. v §§. 2—6.).

Mimo tyto případy není potřebí, aby byla směnka k přijetí praesentována.

Jestliže však v případě ad 3. nezbyvá majiteli směnky, byť i péči řádného obchodníka vynaložil, tolik času, aby směnku k přijetí předložil dříve, než jí v den dospělosti praesentuje k placení, nepozbývá též proto práv směnečných proti vydateli a indossovatelům.

Jedná-li se o směnku po vidění splatnou a na jiného převedenou, musí dle čl. 40. majitel tutéž buď k přijetí předložiti, aneb v přiměřené době na jiného převést; opominul-li toho, pozbývá práv svých proti vydateli a indossovatelům. Jedná-li se o to, aby určeno bylo, která doba se může pokládati za přiměřenou, budiž vzat zřetel k povaze směnky, k obyčejům obchodním z ohledu směnek takových a k zvlátnosti případu dotčeného.

Čl. 41. obsahuje pravidla, dle nichž se směnka má k přijetí předložiti (a až e) a příčiny, ze kterých se opominutí praesentace dle zákona za omluveno pokládá.¹⁶³⁾

Směnka budiž od majitele neb od osoby jiné za něho směnečníku neb jeho zmocněnému v přiměřenou hodinu v den

¹⁶³⁾ Srovn. též čl. 46, 50. a 67. a stranu námítky vyšší moci (vis major), hlavně §. 3. k §. 92. skand., §. 4. k čl. 813. švýc. a §. 5. k §. 147. rusk. ř. sm. (str. 38. a 57.).

obchodní a sice dříve, než tatáž dospěla k placení, předložena (a).¹⁶⁴⁾

Je-li tu více směnečníků, kteří nejsou společníci, musí býti směnka každému z nich předložena (b); poštou lze směnku praesentovati, je-li to umluveno aneb obyčejem (c) (odst. 1.).

Není potřebí předložení směnky (čl. 41. odst. 2.), a má se za to, že směnka přijata nebyla:

a) když jest směnečník mrtev, neb byl-li na jeho jmění uvalen konkurs; je-li osobou fingovanou aneb nezpůsobilou k směnkám;

b) když i při dostatečné péči není praesentace možná;

c) když praesentace nestala se sice dle pravidel zákonem předepsaných, jestliže však směnečník z jiných důvodů přijetí směnky odepřel.

Čl. 42. nařizuje: Byla-li směnka k přijetí předložena, a nebyla-li v době obyčejné přijata, dlužno ji pokládati za „dishonorovanou“ pro nepřijetí (t. j. majitel musí se dle předpisu čl. 51. [viz dále] zachovati), jinak pozbude majitel práva postihacího proti vydateli a indossovatelům.

Dle čl. 43. dlužno pokládati směnku za dishonorovanou pro nepřijetí:

a) když byla řádně předložena, avšak když přijetí přímo odepřeno, aneb když vůbec akceptace dosíci nelze;

b) když opominutí praesentace dle zákona za prominuté považováno a směnka též přijata nebyla. V případech těch vzejde bezprostředně majiteli směnky, zachová-li se dle nařízení dotčených (čl. 65.) právo postihací proti vydateli a indossovatelům, aniž by bylo potřebí praesentace k placení.

Čl. 44. jedná o obmezeném přijetí (viz čl. 19.).

Majitel směnky jest oprávněn obmezené přijetí směnky odvrhnouti, a když není lze obmezeného akceptu dosíci, směnku „za dishonorovanou pro nepřijetí“ pokládati.

Zvláštností angl. ř. sm. jest, že dopustil-li majitel obmezené přijetí, aniž by vydatel aneb indossovatel byl k tomu svolil, neb napotomně je schválil, pomíjí směnečný závazek osob těchto. Má se však za to, že se takovéto napotomní schválení stalo, když vydatel neb indossant, dozvěděv se o obmezeném přijetí, proti tomuto v přiměřené lhůtě neprohlásí svůj odpor. Nařízení ta táhnou se k přijetí částečnému. Jestliže se však toto týká směnky zahraničné (srovn. čl. 4.), musí za příčinou nepřijaté částky učiněn býti protest.

Čl. 45. jedná o pravidlech, dle kterých dlužno směnku k placení předložiti.

¹⁶⁴⁾ Angl. ř. sm. pojednává o místě a době k výkonům směnečným perúznou (čl. 51.), podobně jako jsme seznali při italsk. a belg. ř. sm. (§§. 6. a 7.).

Směnka musí býti řádně k placení praesentována, ježto by jinak vydatel a indossovatelé byli svých závazků sprostěni. Řádná jest praesentace tehdy, když se stala dle následujících pravidel:

1. Není-li směnka splatna na požádanou, musí býti předložena v den dospělosti.

2. Jedná-li se o směnku na požádání svědčící, musí směnka ta býti předložena v přiměřené době po vydání svém, by vydatel zůstal závázaným a v přiměřené době po indossaci, by indossovatel nebyl sprostěn závazku svého. Při rozhodnutí otázky, kdy jest doba přiměřená, budiž přihlíženo k povaze směnky, k obyčejům obchodním z ohledu takovýchto směnek a k zvláštnostem toho kterého případu.

3. Předložení musí se státi od majitele směnky neb od osoby od něho k tomu zmocněné, aby zaplacení mohla přijati — v přiměřenou hodinu dne obchodního a na patřičném místě, a sice osobě ve směnce naznačené, aneb od této k tomu (t. j. k placení neb odepření zaplacení) zmocněné, když totiž lze při přiměřené péči osobu takovou na dotčeném místě nalézti.

4. Patřičné místo k praesentaci jest:

a) když ve směnce uvedeno místo platební, tedy místo toto;

b) není-li toho, avšak je-li udána adresa směnečníka neb akceptanta, tedy jest to zároveň místem k praesentaci;

c) není-li tu udáno jedno ani druhé (a, b), jest to obchodní místnost směnečníka neb příjemce, aneb jeho obyčejné bydli;

d) v ostatních případech může býti směnka praesentována všude, kde jest směnečník neb akceptant k natrefení — po případě v poslední známé obchodní místnosti jeho nebo bydli.

Dotčená pravidla (5—8.) jsou podobná oněm, jež jsme při praesentaci k přijetí byli seznali (viz svrchu čl. 41.).

Čl. 46. nařizuje, kdy lze prodlení při předložení směnky aneb opominutí praesentace pokládati za omluvené.¹⁶⁵⁾

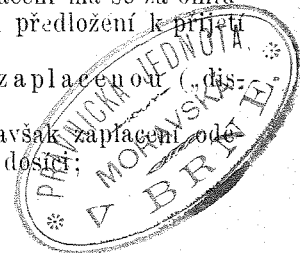
Obecně jest prodlení tehdy omluveno, když okolnostmi od vůle majitele nezávislými bylo způsobeno, a když majiteli nelze nedbalostí přičítati. Jakmile však příčina průtahu pomínila, musí praesentace s péčí přiměřenou provedena býti.

Opominutí předložení směnky k placení má se za omluvené celkem v případech týchž, jako jsme při předložení k přijetí seznali (čl. 41. odst. 2.).

Dle čl. 47. pokládá se směnka za nezaplacenou („dishonorovanou nezaplacením“):

a) když byla řádně k placení předložena, avšak zaplacení odepřeno, aneb když zaplacení vůbec nebylo lze dosíci;

¹⁶⁵⁾ Srovn. k čl. 41., 50. a 67.

b) když bylo sice opominuto směnku praesentovati, když však opominutí to dle zákona bylo omluveno, a směnka nebyla zaplácena.

V případech těch přísluší majiteli směnky, šetřil-li nařízení dotčených (čl. 65—68.), právo postihací proti vydateli a indossovatelům.

Čl. 48—50. obsahují nařízení stran zprávy (notifikace), kteréž angl. ř. sm. veliké přikládá důležitosti.

Dle čl. 48. musí majitel směnky, nebyla-li tataž přijata neb zaplácena, vydatel a všechny indossovatele o tom zpravit; ¹⁶⁶⁾ kdo z nich zpraven nebyl, jest svého závazku prost.

Povinnost k zprávě o nezaplacení odpaďne, když směnka nebyla přijata a byla o tom řádně vědomost dána, ač nebyla-li směnka mezi tím přece přijata.

Čl. 49. obsahuje (odst. 1—15.) zásady neb pravidla, kterých dlužno zachovávat, aby zpráva v čl. 48. předepsaná byla platnou.

Nejhlavnější z nich jsou:

Zpráva budiž majitelem směnky neb indossovatelem neb též osobou jinou ve jménu jeho neb vůbec ve jménu osoby některé k zprávě oprávněné, byť tu i k tomu zmocnění nebylo, podána (1., 2.); dal-li zprávu majitel směnky neb někdo v jeho jméně, prospěje to všem pozdějším majitelům a dřívějším indossovatelům; stane-li se zpráva od indossovatele neb za něho, má tato účinek ve prospěch majitele a všech indossovatelů, kteří jsou nástupníci osoby zpravené (3., 4.).

Zpráva může se státi ústně neb písemně, a sice vůbec tak, aby směnka, o níž jde, a její dishonorace byla tím vyznačena — ano postačí též, když směnka nezaplacená se pouze vydateli neb indossovateli vrátí (5., 6.).

Písemná zpráva může býti ústně doplněna, a není-li směnka řádně označena, jest zpráva jen tehdy neplatna, jestliže zpravený tím byl skutečně v omyl uveden (7.).

Zpráva může býti dána dotčené osobě (vydateli neb indossovateli) samé neb její zástupci; je-li prvý v konkursu, správci konkursní podstaty; je-li tu více vydatelů neb indossovatelů a nejsou-li společníci, aneb jeden z nich zmocněn, tedy všem (8—11.).

Zpráva musí býti v přiměřené době po dishonorování směnky dána, t. j. bydlí-li obě osoby v jednom místě, musí býti zpráva tak odeslána, aby došla osoby dotčené v den, který po dishonorování následuje, jinak musí aspoň v den, po dishonorování směnky následující, dána býti na poštu.

¹⁶⁶⁾ Podobně dle skand. ř. sm., a sice též o protestu pro nejistotu příjemce (§§. 20., 30., 45—47.). Srovn. §. 3.

Tytéž lhůty příslušejí též těm, kteří byli zprávu obdrželi, aby též své předchůdce o tom zpravili.

Postačí (jako dle našeho ř. sm.), když zpráva řádně byla v pravý čas dána na poštu, ač snad pošta tutéž chybně vypravila (12. až 15. odst.).

Čl. 50. jedná o příčinách, ze kterých lze omluviti, ¹⁶⁷⁾ že zpráva nebyla vůbec aneb že nebyla v čas podána; důvody omluvení souhlasí zásadně s oněmi v čl. 46. obsaženými.

V čl. 51. jednáno o poznamenání ¹⁶⁸⁾ (notirování, „noting“) a o protestu. ^{168a)}

Jde-li o směnku tuzemní (viz čl. 4.), jest majitel oprávněn, nebyla-li směnka přijata neb zaplácena, dáti to na směnce poznamenati, neb protest učiniti — potřebí toho však není, aby právo postihací proti vydateli a indossovateli bylo zachováno. ¹⁶⁹⁾

Jinak jedná-li se o směnku zahraničnou.

Nebyla-li směnka, která dle svého zevnějšku jako zahraničná (srovn. svrchu str. 101. k čl. 4.) býti se jeví, přijata, musí býti protest učiněn, a podobně byla-li směnka taková sice přijata, avšak nebyla-li zaplácena, jinak jsou vydatel a indossovatel svého závazku prosti.

Nejeví-li se dle zevnějšku směnka býti zahraničnou, není protestu potřebí.

Byla-li směnka již pro nepřijetí protestována, může býti později též pro nezaplacení protest učiněn.

Poznamenání („noting“) musí se státi v ten den, kdy směnka byla dishonorována, protest může se pak táhnouti ke včasnému poznamenání.

Uvalen-li na příjemce konkurs neb zastavil-li týž placení, jest majitel směnky oprávněn proti vydateli a indossovatelům učiniti protest k zjištění. ¹⁷⁰⁾

Protest musí býti na témže místě učiněn, kde směnka byla dishonorována; stala-li se praesentace poštou, a byla-li směnka poštou zase jako dishonorovaná vrácena, musí býti protest učiněn

¹⁶⁷⁾ Srovn. čl. 41., 46., 51., 67.

¹⁶⁸⁾ „Poznamenání“ toto záleží v tom, že notář napíše na směnku počáteční písmeny svého jména, datum a výlohy s poukazem na úřední protokol, pak stručně odpověď při předložení směnky danou.

^{168a)} Protest musí býti pravidlem od notáře učiněn — výjimkou od osoby soukromé. (Srovn. dále čl. 94.)

¹⁶⁹⁾ Příklad tento („potřebí atd“) pochází ze sněmovny lordů. Srovn. Heinsheimer str. 65.

¹⁷⁰⁾ Podobně i dle ostatních ř. sm. — ruský nástin v §. 44. vynechal případ „zastavení platu“, kdežto belg. ř. sm. čl. 54. (§. 7. str. 88.) pouze o zastavení platu jedná a náš, uh., švýc. a ruský ř. sm. též bezvýslednou exekuci uvádějí. Srovn. hlavně §. 5. k §. 44. rusk. nást. a §. 6. k čl. 314. italsk. ř. sm. str. 71.

na místě, kam byla směnka vrácena, a téhož dne, kdy tam došla, jestliže se tak stalo v době obchodních hodin — ne-li, tedy dne následujícího.

Je-li směnka u osoby jiné než u směnečníka k placení, musí býti protest učiněn na místě platebním.

Ztratila-li se směnka a pod., může býti protest učiněn na základě opisu směnky, neb i na základě písemných poznámek, které podstatný obsah směnky obsahují.

Opominutí a průtah stranu protestu omlouvá¹⁷¹⁾ zákon z týchž důvodů, které jsme při zprávě o dishonorování byli seznali (viz svrchu str. 109—111.).

Dle čl. 52. odst. 1. není potřebí praesentace směnky k placení, aby právo směnečné proti akceptantovi se zachovalo, jestliže byla směnka všeobecně (viz čl. 19., str. 104.) přijata.

V obmezeném akceptu může býti předepsáno předložení směnky k placení; nebyla-li pak směnka vzdor tomu předložena, jest příjemce jen tehdy svého závazku prost, když toho sobě výslovně byl vymínil (odst. 2.).

Dle 3. odst. není k zachování práva směnečného proti příjemci potřebí, aby byl protest učiněn a aby příjemci byla o dishonorování směnky zpráva dána.

Při praesentaci k placení musí majitel směnky tuto osobě, od které zaplacení žádá, předložiti, a stalo-li se zaplacení, směnku jí odevzdati.

V VI. oddílu angl. ř. sm. jednáno „o závazku směnečných účastníků“.

Čl. 53. obsahuje nařízení, že směnka není sama o sobě poukázkou na úhradu, kterouž směnečník k zaplacení směnky v rukou má, tak že tento, nepřijal-li směnku, není z ní též zavázán.

Jinak ve Skotsku, kdežto se pokládá směnka, má-li směnečník úhradu v rukou, za poukázku takovou ve prospěch majitele, a sice od doby, kdy směnka byla směnečníku předložena.

V čl. 54. určen závazek příjemce a shledáváme tu některé zvláštnosti:

1. Přijetím směnky se akceptant zavazuje, že dle obsahu vyjádření o přijetí směnku zaplatí.

2. Týž vzdává se práva popírati vůči legitimovanému majiteli směnky:

a) existenci vydatele, *pravost podpisu* jeho, ¹⁷²⁾ jakož i jeho způsobilost. neb zmocnění k vydání směnky;

¹⁷¹⁾ Srovn. čl. 41, 46., 67.

¹⁷²⁾ Dle belg. ř. sm. práv jest příjemce ze svého pravého podpisu bezelstnému majiteli, byť i byla směnka jinak falešná (čl. 47.). Srovn. §. 7. (str. 86.). Dle angl. ř. sm. ručí příjemce ze svého pravého podpisu vůči legitimovanému majiteli, byť i byl podpis vydatele falešný (čl. 54.) —

b) zní-li směnka na řad vydatele, způsobilost vydatele k indossování — nikoli však pravost neb platnost indossamentu;

c) totéž stranu remittenta, zní-li směnka na řad osoby třetí.

Čl. 55. jedná o závazku vydatele a indossovatelů:

1. Vydatel čili trassant se zavazuje:

a) vydáním směnky, že směnka, byvši řádně praesentována, bude přijata a též dle obsahu svého zaplacená; kdyby však byla dishonorována, že majiteli nebo indossovateli, který by byl k její zaplacení nucen, náhradu dá, jestliže bude zachováno, co zákon pro případ dishonorování předpisuje;

b) týž vzdává se též práva vůči legitimovanému majiteli směnky existenci remittenta neb způsobilost k indossamentu popírati.

2. Indossovatel se zavazuje:

a) podobně jako předepsáno stran vydatele ad a);

b) týž vzdává se práva vůči legitimovanému majiteli pravost a řádnost podpisů vydatele a předchozích indossamentů popírati, ¹⁷³⁾ jakož též

c) popírati vůči nastupujícím indossovníkům, že směnka v době jeho indossamentu byla splatnou, a že mu tehdy příslušel k ní platný titul právní.

Čl. 56. nařizuje, že kdo jinakým způsobem ¹⁷⁴⁾ než jako vydatel neb příjemce směnku s sebou podepíše, jest zavázán podobně jako indossovatel (viz svrchu čl. 55. ad 2.) vůči legitimovanému majiteli.

Čl. 57. odpovídá čl. 50. našeho ř. sm. Týž nařizuje, že, byla-li směnka dishonorována, má se obnos škody, která se má nahraditi, určití dle následujících pravidel:

1. Majitel směnky může od každého ze zavázaných — vydatel, byl-li nucen směnku zaplatiti, od příjemce — indossovatel, musil-li zaplatiti, od příjemce a všech předchůdců žádati:

a) směnečný obnos;

b) úroky, a sice zní-li směnka na požádání, ode dne předložení k placení — jinak ode dne dospělosti;

c) výlohy poznamenání k protestu, aneb bylo-li protestu potřebí a byl-li týž učiněn, výlohy téhož.

avšak týž neručí ani vůči bezelstnému majiteli ze svého akceptu, pakli indossament některý, k legitimaci sloužící, jest zfalšovaný, vyjímaje směnky na požádání splatné, na bankéře vydané a od tohoto bezelstně a v jeho obyčejném obchodě zaplacené (čl. 54., 24 a 60.). Naproti tomu práv jest indossovatel ze svého pravého podpisu, byť i podpis vydatele neb jeho předchůdců byl falešný (čl. 55. ad 2. b). Ostatně srovn. k tomu §§. 3., 5. a 7. k §. 88. skand., k §. 143. rusk. a k čl. 47. belg. ř. sm.

¹⁷³⁾ Srovn. pozn. předešlé in fine.

¹⁷⁴⁾ Angl. ř. sm. postrádá zvláštních nařízení stran rukojemství — až na toto ustanovení čl. 56.

2. Byla-li směnka v cizozemsku dishonorována, může oprávněný od osob mu dle toho zavázaných místo výše uvedených částek žádati obnos směnky návratní i s úroky ode dne zaplacení.

3. Jedná-li se o náhradu úroků, může se dle okolností též nárok tento zamítnouti.

Svědčí-li směnka na toho, kdo se jí vykáže, může býti pouhým odevzdáním bez indossamentu převedena, a není také převodce směnky zavázán dle řádu směnečného; týž však jest svému nástupci jakožto legitimovanému majiteli práv za to, že směnka jest takovou, jakou se býti jeví, že mu přísluší právo k její převodu a že mu v době převodu nebyla okolnost známa, ze které směnka by byla neplatnou (čl. 58.).

V oddělení VII. jednáno o způsobech, jak směnka pozbývá své platnosti.

1. Dle čl. 59. pozbude směnka platnosti především řádným zaplacením od směnečníka neb příjemce, aneb od osoby jiné na účet osob jmenovaných.

Řádným jest však zaplacení tehdy, když stane se:

a) v době dospělosti neb po ní;

b) majiteli směnky;

c) bezelstně, obzvláště bez vědomosti, že nárok majitele směnky jest vadným.

Je-li směnka na řad vydaná na požádání splatna a byla-li tatáž od bankéře jakožto směnečníka bezelstně a za obyčejným jeho obchodem zaplacená, není bankér povinen dokazovati, že indossament remittentův aneb některého z nástupcův jest pravým, má se spíše za to, že bankér směnku zaplatil způsobem řádným, byť i indossament dotčený byl falešný, aneb bez plné moci učiněný (čl. 60.).

2. Směnka pozbývá dále dle čl. 61. platnosti tehdy, když byla při dospělosti neb po době té převedena na příjemce, jakož i

3. dle čl. 62., když majitel směnky při dospělosti neb po době té se svého práva určitě a bezvýminečně vzdá. K platnosti toho jest však potřeba, aby se toto vzdání se stalo písemně, nebyla-li směnka příjemci odevzdána.

Majitel může se podobně též vzdáti práva ze směnky pouze proti některému z účastníků, avšak tím nemění se ničeho na právech řádného majitele směnky, který o takovém vzdání se neměl vědomosti.

4. Směnka pozbývá platnosti, když majitel neb jeho zmocněný tutěž zúmyslně přeškrtně tak, že přeškrtnutí to na listině znalé jest.

Podobně může se státi též pouze z ohledu podpisu některého ze zavázaných; v případě tomto však sprostuje se závazku i každý indossovatel, kterémuž přísluší proti tomu, koho podpis byl přeškrtnut, právo postihací.

Stalo-li se přeškrtnutí nikoli zúmyslně, nýbrž omylem aneb bez zmocnění, nemá totěž platnosti, avšak jest na toho, kdož tvrdí, že se přeškrtnutí stalo bez úmyslu, omylem neb bez plné moci, aby to dokázal.

5. Směnka pozbude též moci své, když byla tatáž aneb akcept na ní se nalézající bez svolení všech účastníků podstatně změněna; tatáž však podrží platnost proti tomu, kdo změnu byl způsobil aneb k ní jiného zmocnil a proti následujícím indossantům.

V dalším VIII. oddělení jednáno „o přijetí a placení pro čest“ (čl. 65—68.).

Nařízení dotčená souhlasí aspoň co do hlavních kusů s naším ř. sm., ovšem s některými značnými odchylkami.

Dle čl. 65. může směnka, která byla pro nepřijetí neb pro nejistotu protestována a dosud k placení nedospěla, od osoby třetí, nesúčastněné,¹⁷⁵⁾ se svolením majitele pro čest, přijata býti, a sice též i jen z ohledu částky směnečného obnosu. Dle angl. ř. sm. jest tedy dílečné přijetí pro čest připuštěno.

O přijetí pro čest musí býti učiněn protest, totěž musí býti na směnce jakožto „přijetí pro čest“ psáno a od příjemce pro čest podepsáno. Není-li z akceptu pro čest zřejmo, ke komu se vztahuje, má se za to, že se tak stalo pro čest vydatele.¹⁷⁶⁾

Příjemce pro čest jest podobně jako dle čl. 60. našeho ř. sm. zavázán.

Byla-li směnka dishonorovaná protestována a pro čest přijata, aneb je-li v ní uvedena adresa podpůrní, musí býti (dle čl. 67.) učiněn dříve protest, než se tatáž předloží příjemci pro čest neb adrese podpůrní k placení.

Lhůta k praesentaci řídí se dle toho, je-li příjemce pro čest na témže místě, kde směnka jest splatna, čili nic; v prvním případě musí se předloženi státi nejdéle v den dospělosti směnky, v druhém případě musí býti směnka aspoň druhý den po splatnosti odeslána.

Průtah neb opominutí praesentace omlouvá zákon z těchž příčin, jež jsme při předloženi směnky k placení (čl. 46.) seznali.¹⁷⁷⁾ Nezaplatí-li příjemce pro čest, musí být učiněn protest.

Nebyla-li směnka zaplacená a byl-li učiněn protest, může dle čl. 68. odst. 1. každá osoba třetí intervenovati¹⁷⁸⁾ a směnku,

¹⁷⁵⁾ Srovn. k tomu hlavně § 6. k čl. 269. italsk. ř. sm. str. 64.

¹⁷⁶⁾ Tedy souhlasně s ostatními ř. sm. — čl. 59. našeho a něm., §. 59. uh., §. 58. skand., čl. 777. švýc., §. 96. rusk., čl. 271. italsk. ř. sm. — belg. ř. sm. postrádá ustanovení. (Srovn. §§. 2—7., hlavně str. 64.)

¹⁷⁷⁾ Srovn. čl. 41., 46., 51.

¹⁷⁸⁾ Srovn. k čl. 49. belg. ř. sm. (§. 7. str. 86.).

učinivši o tom protest, pro čest některého ze směnečných dlužníků aneb i toho, na jehož účet směnka byla vydána, zaplatiti.

Odst. 2. čl. 68. souhlasí podstatně s odst. 1. čl. 64. našeho ř. sm. a podobně odst. 7. s čl. 62. odst. 3.

Oddělení IX. jedná „o ztracených směnkách“ a liší se, jakož jsme ostatně z ohledu největší části zákona anglického seznali, podstatně od našeho zákona a ostatních ř. sm., mimo belgický zákon.¹⁷⁹⁾

Dle čl. 69. může ten, kdo naposled měl v držení směnku, která se před dobou splatnosti ztratila, od vydatele žádati, by mu vydal směnku jinou stejného obsahu, jestliže vydateli k jeho žádosti dá jistotu pro škodu, která by mu vzejíti mohla, kdyby se směnka našla. Odepřel-li vydatel směnky vydání takového duplikátu, může býti k tomu soudně donucen.

Dle čl. 70. může soudce též vysloviti, že ztráta směnky nezdrží řízení soudní, bude-li podána přiměřená jistota. (Srovn. k tomu §. 7. str. 85.)

V oddělení X. jednáno o „směnkách ve více exemplářích“.¹⁸⁰⁾

Vysloveny tu hlavně následující zásady:

Směnka může býti vydána ve více exemplářích, kteréž jsou číslovány, a tvoří všechny dohromady směnku jedinou.

Jestliže majitel směnky více exemplářů na rozličné osoby indossuje, jest ze všech exemplářů zavázán a podobně i každý nástupník jest tak zavázán z indossovaného exempláře, jako by se jednalo o více rozdílných směnek.

Bylo-li více exemplářů na více majitelů řádně převedeno, budiž ten, jehož nárok nejdříve povstal, pokládán za prvního vlastníka směnky, což však nemá býti na úkor tomu, kdo řádně exemplář mu nejprve předložený přijal neb zaplatil.

Akcept musí psán býti na některém z exemplářů — však toliko na jediném.

Přijal-li směnečník více exemplářů a přejdou-li tyto na rozličné řádné majitele, zavázán jest z každého z nich, jakoby to byla zvláštní směnka.

Platí-li příjemce, musí sobě dáti exemplář přijatý vrátiti, an by jinak, kdyby se přijatý exemplář v době té nalézal v řádném držení jiného majitele, zůstal tomuto zavázaným. Jinak pozbude směnka řádným zaplacením jednoho exempláře své platnosti (čl. 71.).

Oddělení XI. jedná o „kollisi zákonů“ (čl. 72.).

¹⁷⁹⁾ Dle angl. ř. sm. a podobně dle belg. z. (srovn. §. 7. k čl. 40—45.) není vlastně potřebí řízení amortisačního k dosažení zaplacení směnky ztracené. Srovn. str. 85.

¹⁸⁰⁾ O kopiích anglický ř. sm. nejedná. Srovn. čl. 32., kdež poukázáno k zemím, kde kopie jsou připuštěny.

Platnost směnky co do náležitostí formálních budiž posuzována dle zákonů místa, kde směnka byla vydána, platnost ostatních výkonů směnečných pak dle zákonů místa, kde dotčený výkon se stal.

Není však směnka, která byla mimo království britanské vydána, proto neplatnou, že není dle zákonů místa toho kolikována (srovn. čl. 97.); směnka mimo království britanské převedená považuje se za platnou, když jen formálně zákonům království toho odpovídá z ohledu všech osob, které v zemích království toho v směnečné účastenství byly vstoupily.

Vydání, indossace a jiné výkony směnečné buďtež posuzovány a vykládány dle zákonů toho místa, na němž dotčený výkon se byl stal; byla-li však směnka tuzemní v cizozemsku indossována, má se indossament vůči plátcí posuzovati dle zákonů britanských.

Povinnost majitele k praesentaci směnky ku přijetí neb k placení, k protestu a k notifikaci budiž posuzována dle zákonů místa, kde se výkon předsevzal a kde směnka byla dishonorována.

Zní-li směnka zahraniční, v Británii však splatná, na minci cizí, budiž především hleděno k zvláštnímu o tom ustanovení ve směnce, a není-li takového, určí se summa dle kursu, který má směnka na viděnou znějící na místě platebním a dle dne splatnosti směnky.

Datum směnky, v jiné zemi vydané a v jiné též splatné, budiž určeno dle zákonů místa, kde jest směnka splatna.

Jak jsme již podotkli, jedná zákon anglický v III. díle (čl. 73. až 82.) o cheku¹⁸¹⁾ a v IV. díle o vlastní směnce (čl. 83—89.).

Díl tento obsahuje taktéž, jakož jsme v II. díle stranu vydaných směnek seznali, značné a podstatné úchytky od našeho ř. sm.

Čl. 83. podává především v 1. odstavci definici vlastní směnky, dle níž jest směnka vlastní: „bezvýmínečný písemný a od vydatele podepsaný slib osoby jedné vůči osobě druhé, že buď na požádání neb v určité době, neb v době, která se budoucně určí, jistou summu peněz určité osobě, neb na její řad, neb i tomu, kdo se směnkou vykáže, zaplatí.“

Listina ve formě vlastní směnky od vydatele na vlastní řad vydaná stane se směnkou vlastní ve smyslu zákona teprve tím, když byla od vydatele indossována.

I směnky vlastní jsou buď tuzemními neb zahraničními (srovn. čl. 4. str. 101.).

Dle čl. 84. nabude směnka vlastní moci směnečné teprve tehdy, když byla remittentovi neb majiteli odevzdána. (Srovn. též čl. 21. str. 105.)

¹⁸¹⁾ Srovn. §. 9.

Zvláštní nařízení vzhledem k čl. 81. našeho ř. sm. (a celkem souhlasnému ustanovení v ostatních zákonech směnečných) nalézáme v čl. 85.

Dle čl. 85. může tatáž směnka býti též od dvou neb i od více osob vydána, a závazek týchž dlužno pak posuzovati dle znění směnky; zní-li směnka od dvou neb více osob podepsaná „já slibuji platiti“, má se za to, že závazek jest solidární. Zní-li směnka vlastní na požádání, musí býti dle čl. 86. v přiměřené době (ve smyslu svrchu čl. 45. str. 111. uvedeném) po indossování k placení předložena, an by jinak indossovatel sprostěn byl závazku.

Je-li směnka vlastní dle znění svého umístěná (aniž by byl umístěncem jmenován), musí na dotčeném místě býti k placení předložena, an by jinak vydatel závazku svého byl sprostěn. V případech jiných není potřebí směnku k placení předkládati, jedná-li se o závazek vydatele, avšak vůči indossovatelům jest praesentace k placení zapotřebí (čl. 87.).

V čl. 88. jest vyměřen závazek vydatele. Týž jest závázán, by dle obsahu směnky zaplatil — a pozbývá práva popírati vůči řádnému majiteli existenci remittenta a jeho oprávněnost k indossování.

Ostatně budiž vydatel vlastní směnky posuzován dle nařízení, jež se táhnou k příjemci směnky vydané, a první indossovatel vlastní směnky dle ustanovení týkajících se vydatele směnky přijaté, na vlastní řad vydatele splatné.

K ustanovením o vydaných směnkách:

- a) stranu předložení k přijetí;
- b) stranu přijetí;
- c) o přijmutí pro cest;
- d) a stranu vydání směnky ve více exemplářích — nelze se při směnkách vlastních táhnouti.

Nebyla-li vlastní směnka zahraniční zaplacená, není potřebí protestu (viz svrchu čl. 51. str. 113.).

Díl V. obsahuje „dodatky“ (čl. 90.—100.), z nichž nejhlavnější jsou následující:

Dle čl. 90. má se pokládati za to, že se výkon jakýs stal bezelstně, jestliže se týž stal ctným způsobem, byť i snad ne dbale neb neprozřetelně.

Podpis nemusí býti vlastnoruční, nýbrž postačí, když byl na základě plné moci učiněn; jedná-li se o podpis korporací, postačí, když listina opatřena pečetí korporace dotčené (čl. 91.).

Při lhůtách, zákonem na méně než tři dny vyměřených, nemá se na dny, které nejsou obchodními, bráti zřetele.

Takovéto dny jsou:

- a) neděle, velký pátek a vánoční boží hod;
- b) bankovní den sváteční;
- c) den, jenž byl jakožto veřejný den kajicní a prosební prohlášen.

Veškerí ostatní dnové jsou obchodními (čl. 92.).

Postačí v případech, kde potřebí učiniti protest, jestliže se ve lhůtě zákonné na směnce protest poznamená;¹⁸²⁾ formální protest může se později vyhotoviti a dle poznamenání datovati (čl. 93.).

Dle čl. 94. postačí v případě, kde nutno učiniti protest a není tu notáře, když se od představeného neb majitele domu v přítomnosti dvou svědků písemně dosvědčí, že směnka nebyla honorována.¹⁸³⁾

Čl. 96. poukazuje k dodatku II. tohoto řádu směnečného, jenž obsahuje zákony, které jsou řádem tímto směnečným zrušeny.

Naproti tomu mají ustanovení o konkursech, ježto se k směnkám a čekům táhnou, i nadále zůstati v platnosti, a podobně i zásady práva obecného a obchodního, pokud nejsou s výslovným nařízením tohoto řádu směnečného v odporu, a nařízením o povinnosti ke kolkování (čl. 97.; srovn. k tomu čl. 72., str. 119.).

Čl. 98. nařizuje další platnost stručného řízení ve Skotsku.

Dle čl. 99. mají se listiny dle předešlých zákonů sdělané tak vykládati, jako by dle nařízení tohoto zákona, které onomu odpovídá, byly učiněny.

Poslední čl. 100. čelí k tomu, aby se ve Skotsku odstranilo posud platné a vadné ustanovení práva formálního stranu důkazu; připouští se jím totiž tak zv. „parole evidence“.

Druhý odstavec čl. 100. poukazuje k šestileté lhůtě promlčovací (srovn. §. 7. str. 89.). Směnečný řád anglický postrádá totiž zvláštních ustanovení o promlčení. — Dotčená nařízení hledati dlužno v „Statute of limitations“, 21 Jacob I. c. 16. Srovn. k tomu Borchard na j. m. I. str. 222—225., Cohn str. 137., Heinsheimer str. 107. a pozn.

§. 9. Bankovní poukázka čili cheque (chek).¹⁸⁴⁾

Směnečný řád anglický ze dne 18. srpna 1882 jedná, jakož jsme seznali (§. 8. str. 97.) po úvodě v I. díle v II. díle o směnkách vydaných, v IV. díle o směnkách vlastních, v III. pak díle o cheku.

¹⁸²⁾ Srovn. čl. 51. a poznámku k němu (str. 113.).

¹⁸³⁾ Srovn. k tomu „dodatek I.“ zák. angl., obsahující formulář takového protestu bez notáře. Podobné „soukromé protesty“ seznali jsme dle italsk. a belg. ř. sm. (§§. 6. a 7. k čl. 306. italsk. a čl. 5—7. belg. z. o protestu ze dne 10. července 1877).

¹⁸⁴⁾ Kdežto literatura francouzská, anglo-americká, holandská, italská a portugalská jsou dosti bohaté, nelze se tím honositi německé a naší literatuře. Příčiny toho jsou s dějinami cheku úzce spojeny. (Srv. text ad a.) — Srovn.: Hahn Handelsr. II. str. 47. a násl. Thöl Handelsr. I. §. 28. Nro. 47. §. 340. a násl. Goldschmidt Handelsr. I. 2 (1868) §. 109. Endemann Handelsr. §. 82., §. 136., IV. Týž: Handbuch des d. Handels-, See- und

Podobně i nový obchodní zákon italský ze dne 2. dubna 1832 pojednává v X. titulu v 1. kapitole o směnec a v 2. kapitole o cheku (srovn. §. 6.) a nový spolkový zákon švýcarský obsahuje taktéž po nařízeních o směnkách, v 29. tit. obsažených, v 30. tit. ustanovení o cheku — kdežto ve Francii a Belgii byl ústav cheku již zákony z r. 1865 a 1874 resp. 1873 upraven.

Pro nás v Rakousku nabývá pojednání toto právě tím větší zajímavostí, ježto nedávno vydané nařízení c. k. min. obch. od 29. října 1883 č. 166. ř. z. stran poukázek na c. k. poštovní spořitelnu ve Vídni jest vlastně prvním, kteréž se listin těchto jaksi meritorně dotýká. Neb dosud znám byl v Rakousku cheque pouze a jediné jednak z praxe při bankách, jednak z poplatkových zákonů od 13. února 1862 č. 89. ř. z. (T. P. 60., ad 2., T. P. 32., 2. ad e, T. P. 11., 2. b), pak od 29. února 1864 č. 20. ř. z., c. k. min. nař. od 28. února 1864 č. 10.680. a zákona od 18. března 1876 č. 26. ř. z. (§. 18.). Zákony tyto (od 13. února 1862, T. P. 60. ad 2., a od 28. února 1864 č. 10.680.) obsahují též definici cheku „jakožto poukázky na ústav, který jest k přijímání a uschování peněz na cizí účet dle stanov oprávněn“ — což pak min. nař. od 28. února 1864 doplňuje a objasňuje v ten smysl, že se pod tím vyznačují poukázky, které na základě depot, jež kdosi u takové k uschování peněz na běžný účet oprávněné společnosti má uložené, od

Wechselrechtes (Leipzig, Fues' Verl.) II. sv. (1882, ad III. §. 189. a násl. str. 131. a násl., hlavně §§. 191—199. (od Brunnera) str. 140. a násl., 186. a násl. a 196. a násl. Wächter Encyklop. I. str. 171. a násl. Týž: „Wechselrecht des deutschen Reiches“ str. 62. a násl. Mittermaier v „Zeitschrift für Handelsrecht“ X. str. 1—40., XVII. str. 124., XX. str. 112. a násl., XXI. str. 148. a násl. Ignaz Funk „Das Questionaire über ein österr. Chequegesetz“, Wien 1880 (Manz). Týž „Über die rechtliche Natur des Cheque“ (1878). Bunzel „Material zu einem Chequegesetzentwurf“ (1880); k tomu Grünhut ve svém časopisu VIII. sv. 2 r. 1881, str. 408. Leonhardt „Die gesetzl. Begründung des Chequesystems in Österreich“ (1881). Bayerdörffer „Das Cheque-System (1881).“ „Juristische Bl.“ č. 19., 20., 3. r. 1881. Koch „Über Bedürfniss und Inhalt eines Checkgesetzes für das deutsche Reich“. Vortrag gehalten in der jurist. Gesellschaft zu Berlin. Nebst Anhang. Berlin 1883 (C. Heymanns Verlag). Obzvláště pak Cohn v „Ztschr. f. vergleich. Rechtswiss.“ I. str. 117—160., str. 424—489., II. str. 131. a násl., III. str. 69. a násl., IV. 1. a 2. seš. Též Koch v Goldschmidtově „Ztschr. f. d. ges. Hdslr.“ 29. sv. 1 a 2. seš. (1883) „Abrechnungshäuser (Clearing Häuser) in Deutschland und deren Vorgänger“ str. 59. a násl. Stran zařízení londýnského „Clearing-house“ spisek S. Moravce („The Clearing-House“, v Praze u Šimáčka 1883), spisovatel netáhne se však ještě k novému směnecnému zákonu anglickému ze dne 18. srpna 1882, tak že některé státi dnešního dne nejsou více platny, na př. str. 10. definice cheku, srovn. čl. 73. angl. ř. sm. a dále ad b a d. Nyní srovn. též: „Verhandlungen des 17. deutschen Juristentags“, I. Band (Berlin 1884), obsahující dvě dobrozdání o otázce: „Empfiehlt sich eine gesetzgeberische Regelung des Chequeverkehrs?“ — od Koča, str. 1—31., jenž se vyslovuje pro to, aby byl ústav ten zákonem upraven (str. 30., 31.) a od Behrenda (str. 32—45.), který se vyjadřuje záporně. — Stran pojmenování „cheque“ a p., srovn. dále ad a) a poz. 186., budeme užívatí buď cheque neb check neb i skráceně „chek“.

téhož na blanketách, od společnosti té k tomu účelu mu odevzdanych, vydány jsou.

Odůvodněno tedy, když v tomto spise též s veledůležitým ústavem tímto se obráme.

Přihlédnuvše tedy nejprve:

a) k dějinám¹⁸⁵⁾ cheku;

b) k náležitostem;

c) k právním poměrům, ježto při listinách těchto mohou se naskytnouti,

d) porovnáme konečně zákony a osnovy o nich.

Ad a) Dějiny „cheků“ zasahují až do šedé starověkosti. Tvrzeno, že byly listiny tyto již Římanům známy pod jménem „attributio“ neb „perscriptio“ (srovn. Cohn na j. m. str. 122., 123.; Koch dobrozdání str. 5.). Odvoláváno se na doklad toho hlavně na mnohá místa u Cicera (tak: ad Atticum XVI. 1., 6.) a též na Terence (Phormio V., 8., 29.).

Známo ovšem, že bankéřský obchod byl již u Římanů v znamenitém rozkvětu — „argentarii“ důležitým byl stavem u světovládneho národa římského — a jisto též, že již tehdy bylo obyčejem boháčů římských, že své peníze bankéřům ku schování a ku správě odevzdávali, a že poukázkami nad penízem tím disponovali. V poukázkách těch ovšem tedy lze jakýs surogat cheků shledávati.

V středověku zajisté nalézáme, že bankéřství k velkému přišlo výkvětu — a sice hlavně jednak v Itálii (campsores, bancherii) a jednak v městech něm. hansy.

Světští i duchovní boháči odevzdávali tu své peníze obchodníkům, bankéřům k uschování — což zajisté jest tím přirozenější, uváží-li se nejistota majetku za doby práva pěstního.

S tím však nutně byly spojeny poukazy stran peněz takto uložených. Poukazy ty ovšem ponejvíce děly se ve způsobu směnky, která, jak známo, právě odtud vzala svého původu.

Ponenáhu rozvinulo se však mezi bankéřem a zákazníkem, jenž mu své peníze k uschování a spravování takto byl odevzdal, stále účtování, jakési spojení na běžný účet (kontokorrentní), an majitel peněz uložených buď depositum své rozmnožil, aneb poukazy o nich disponoval.

Tak povstaly tak zvané „kvitancie“ zeměpanské. Od 13. století počínali totiž němečtí zeměpánové cla a poplatky, které jim od měst příslušely, na osoby třetí převáděti — obzvláště na věřitele, a sice nejen zúplna, nýbrž a to ponejvíce v jednotlivých částech. Poukazy tyto svědčily zhusta majiteli a byly

¹⁸⁵⁾ Srovn. obšírně u Cohna na j. m. I. str. 117—160., kdež i cizí literatura; Funk na j. m. str. 7. a násl.; též Koch v dobrozdání na j. m. (poz. 184.) a Brunner (v Erdemannově „Handbuch“) str. 186. a násl. a 196. a násl.

takto i dle formy i dle základu svého („fondu“) poněkud chekům příbuzny.

S cheky samými setkáváme se však teprve později a sice v Amsterodamě.

Ve století 16., kdež kupci hollandští nakupili nesmírného bohatství, povstal v Amsterodamě obyčej, že peníze odevzdávány osobám třetím k uschování, jimž pak později svěřeno i spravování tím způsobem, aby pohledávky zákazníka neb mandanta svého vybírali a dluhy platili.

Tak povstal v Amsterodamě zvláštní stav živnostníků, „správců to pokladničních“ neb „kassirů“ („Kassier“).

Živnost ta byla sice zákonem r. 1608 zapovězena, však zákon ten za málo dnů opět odvolán, ano obchod pokladníků těch zkvétal tou měrou, že koncem 18. století (1780) bylo v Amsterodamě přes padesát takových „kassirů“. Pokladníci ti prostředkovali za své mandanty, kteří byli z pravidla obchodníci, platy, a sice tím způsobem, že kupec-mandant vydával t. zv. „kassiers-briefje“ pravidlem ve způsobu kvitance („quitancie“), ve kteréž kupec z předu doznával, že obdržel od svého pokladníka jistou summu peněz. Takovouto listinu odevzdal kupec svému věřiteli, který od pokladníka obnos v ní určený vyzdvihl a kvitanci tu mu doručil. Též užíváno na místě formy kvitance někdy poukazů („assignatie“). Avšak upravení těchto listin a celého obchodu ponecháno obyčejům obchodním.

Teprve r. 1776 k petici kupců a pokladníků zákonodárství zakročilo, a zákonem od 30. ledna 1776 alespoň nejdůležitější otázky právní z ohledu listin těchto rozhodlo. Zákon ten jesti základem nynějšího práva o cheku v Hollandsku (srovn. dále).

Příklad kupců amsterodamských vyvolal zajisté i v jiných městech obchodních Hollandska, Brabantu a Flander podobných obyčejů obchodních. Známé však toliko o Antverpách, že se zde v 16. století vyvinul podobný ústav, který nazýván „bewijsinge“. Zprávy o listině té naskytují se okolo r. 1578—1582, jsou však velice chudé.

V Amsterodamě a vůbec v Hollandsku ukázala se však nutná potřeba, zákon ze dne 30. ledna 1776 opravit i a doplnit, což stalo se v zákonu novém („Wetboek van Koophandel“), kterýž r. 1846 též v koloniích indických a r. 1868 v Surinamu a Curaçao byl zaveden.

Dle tohoto zákona může býti „kassiersbrief“ buď ve formě kvitance neb assignace vydán, musí ale vždy svědčiti majiteli. Znili na řad, pozbude povahy „kassiersbriefu“ a přechází v poukazku („assignatie“), která se řídí však jinými pravidly, hlavně stran protestu a praesentace. (Srovn. ad d.)

Ostatně jsou hollandské „kassiersbriefje“ anglickým chekům velice příbuzny (srovn. dále).

V Anglicku vzal chek svého vzniku taktéž v praxi londýnských bankéřů a sice mezi r. 1759—1772. Tito otevřeli svým obchodním přátelům, kteří jim své peníze k uschování odevzdali, list (folio) ve svých knihách obchodních, připsali jim částky obdržené k dobrému, obtížili je obnosy, jež za ně byli zaplatili, a odevzdali jim zároveň formuláře k poukazům. Mandant bankéřův vyplnil pouze formulář ten a odevzdal jej k zaplacení dluhu svému věřiteli.

Tyto poukazy zákazníků neb mandantů bankéřových nazývány „checks“ neb „cheques“. ¹⁸⁶⁾ V Anglicku i v Hollandsku jsou oba tyto způsoby pojmenování v obyčejí, oficielní však jest pouze poslední způsob, „cheques“, který též ve Francii, v Belgii a Itálii jest výlučně v obyčejí. V Německu jest naproti tomu způsob prvnější, „checks“, obyčejný.

V Anglicku nabyl způsob placení „cheky“ — kterýž byl nejprve obmezen pouze na soukromé bankéře a teprve později i na banky (společnosti) byl rozšířen — poněmáhle značných rozměrů, ano nejnověji, když i nekupci způsobu toho k placení pravidlem používají, rozsáhlosti skutečně nesmírné. (Srovn. Koch „dobrozdání“ str. 5. a 6.) Méně rozšířen jest chek ve Skotsku a Irsku.

Avšak až do nejnovější doby nebyl v Anglicku ústav cheků vlastně zákonem upraven, ponecháno to spíše téměř úplna praxi a obyčejům obchodním. ¹⁸⁷⁾ Až teprve směnečný řád ze dne 18. srpna 1882 má též ustanovení stran cheků v III. díle čl. 73—82.

Anglický „cheque“ přešel i do Států severoamerických; kdežto však v Anglii celkem více od soukromníků způsobu toho k placení používáno, jest v státech výše jmenovaných pravidlem u obchodníků v obyčejí, a sice tak, že tu oběh cheků přesahuje onen v Anglii. Tak bylo již r. 1863 v Nov. Yorku denně přes 5 mil. liber cheky zaplacené. (Srovn. též Koch „dobrozdání“ I. v pozn. 184.) Zákonem všeobecným ústav cheků tu dosud upraven nebyl, pouze v některých státech (Delaware, Illinois, New-Jersey, Ohio) vydána k nim se táhnoucí nařízení.

V Portugalsku vyskytl se počátkem tohoto století (1811, srovn. Cohn na j. m. str. 141.) způsob poukazek majiteli svědčících, „notas de banco“ zvaných, které se velice podobají anglickému cheku. Zdá se, že již koncem předešlého století způsob

¹⁸⁶⁾ Slovo to vykládá se dvojím způsobem. Dle spisovatelů anglických eh má se za to, že pochází od francouzského slova „echees“ a že zakládá se na způsobu užívání k čítání peněz prkének jako k šachům. Francouzští spisovatelé dokládají však, že pochází význam ten z anglického slova „to check“, které znamená tolik jako „contrôler“. Srovn. Cohn na j. m. str. 138.

¹⁸⁷⁾ Důležitý jest ústav „Clearing-House“ v Anglicku (podobně v Americe) — nejvýtečnější pak londýnský Clearing-house. Srovn. Koch na j. m., též Moravec na j. m. (pozn. 184.).

těmito poukázkami platí, do Portugalska hlavně z Anglie a Holandska přešel. Teprve však později upraven tu chek zákonodárně. Dne 18. září 1833 vydán totiž zákon „Codigo commercial Portu-gnez“, v němž i k chekům přihlíženo (čl. 430—433.), kteréž nazývány „cheque“ aneb i „mandato sobre banqueiro“. Ustanovení dotčená jsou však nedokonala.

Až dotud sezнали jsme, že ústav cheků vyvinul se ponenáhu na základě obyčejů obchodních a že teprve později zákonodárství zakročilo, by listiny ty upravilo. Tak hlavně v Holandsku, v Anglii a v Portugalsku.

Jinak v ostatních zemích, kdež se nám právě opak toho objevuje.

Jednak příklad v zemích jmenovaných, jednak pak neobyčejné praktické přednosti cheku — který jednotlivci času, práce i výloh ušetří, jej před okradením, ztrátou chrání, obchodu a průmyslu kapitály přivádí, k spořivosti vybízí, převeliké množství papírových peněz obmezuje a j. v.,^{187a)} obrátily pozornost vládních kruhů jiných států k tomuto ústavu.

Tak především ve Francii.

Ve Francii již před rokem 1865 bylo listin, které k placení bankovních deposit v obchodu na běžný účet sloužily — hlavně tak zvané „bons de caisse“, kteréž francouzští právníci „chèques à l'état embryonnaire“ nazývali.

Avšak mnohé překážky stavěly se tu vývinu cheků na odpor, mezi nimiž hlavně poplatek kolkovní, který dle zákona ze dne 5. června 1850 ze všech „mandats de payement“ byl předepsán.

Tak stalo se, že se v obchodu tato nařízení poplatkového zákona obcházel, obzvláště tím způsobem, že dle vzoru amsterodamského (srovn. svrchu) používáno místo rozkazů („mandats“) neb poukázek formy kvitance, které se „reçus“, „récépissés“ aneb „reçus de caisse“ nazývaly a z nichž byl poplatek mnohem nižší. Též i ustanovení Code de commerce bylo překážkou, an tento (jak nám známo, srovn. §. 1. k čl. 110. Code de com., pak §§. 6. a 7. k čl. 250. italsk. a k čl. 1. belg. z. sm., hlavně str. 8. a 77.) neznal směnek vydaných, na místo vydání znějících (Platztratten).

Žádost pařížských bankéřů o připuštění nových rozkazů platebních dle vzoru směnky „mandats de change“ byla r. 1835 od vlády zamítnuta.

Tak stalo se přirozeně, že chek byl ještě v prvních letech 1860. téměř toliko při „banque de France“ a jen u málo jiných bank v Paříži znám.

Praktický sporný případ dal r. 1861 generálnímu advokátovi Blancheoovi podnět, že při kassačním soudě k anglickému cheku

^{187a)} Srovn. obšírněji Koch na j. m., též Moravec str. 4. a násl.

poukazoval — a ihned uchopila se i věda i veřejná diskusse tohoto předmětu, o němž pak r. 1862—1864 více pojednání následovalo.

Vláda byla následkem toho nucena alespoň poněkud povolití nátlaku veřejného mínění, a učiněn tudíž (1864—65) návrh na snížení poplatku (kolku) stran poukázek k indossování nezpůsobilých.

Avšak návrh tento neuspokojil, pročež vláda předložila nový návrh od enquěty vypracovaný, v němžto k chekům přímo přihlíženo, a sice nejen tím, že listiny tyto dočasně všeho poplatku sprostěny, nýbrž i že ústav tento právní zúplna upraven. Návrh ten byl dne 23. května resp. 14. června 1865 jakožto zákon schválen.

Zákon tento v mnohém odchytil se od zásad v Anglii, Holandsku a Portugalsku platných. Tak nemusí býti dle zákona tohoto trassat neb poukázán ani bankérem ani pokladníkem, nýbrž lze chek vydati na každého, u něhož kdosi fond k dispozici má. (Podobně v Itálii čl. 338., ve Švýcarsku čl. 830. a 831., jinak v Anglicku čl. 73. ř. sm. a Funkův návrh čl. 1. Srovn. ad b.)

Dekretem od 9. února resp. 13. února 1867 byl zákon ten i ve francouzských koloniích zaveden.

Události r. 1871 měly za následek, že čl. 18. zákona ze dne 23. srpna 1871 zaveden na chek kolek 10 cent., zákonem pak od 19. února 1874 byl pro „chèques de place à place“ (srovn. ad b) poplatek ten na 20 cent. zvýšen. Zároveň obsahuje zákon tento z r. 1874 mnohé předpisy formální a tresty pro jich přestoupení (srovn. dále).

Dle vzoru Francie byl pak ústav cheků roku 1873 v Belgii upraven. V zemi této byly taktéž již drahý čas listiny cheku příbuzné v obyčejí („reçus, récépissés, mandats d'ouverture de credit“ atd.), a sice, jak jsme svrchu již seznali, hlavně v Antverpách. Avšak teprve zákonem ze dne 20. června 1873 („loi sur les chèques et autres mandats de payement et offres réelles“) byl chek dle vzoru zákona francouzského, z něhož značná část nařízení přešla beze změny do zákona belgického, upraven.

Na to obrátilo též v Itálii zákonodárství zřetel k francouzskému zákonu o cheku a byla, jak nám již známo (srovn. §§. 1. a 6.) dotčená nařízení v novém zákonu obchodním ze dne 2. dubna 1882 (Codice di commercio) v X. tit., který jedná v 1. kapitole o směnkách, jakožto kapitola 2. v čl. 338. až 343. „Dell' assegno bancario (check)“ prohlášena.

Ve Švýcarsku byl chek toliko v Curychu, Bernu a Basilei znám. Když pak uzavřeno sdělati nový návrh zákona obchodního a směnečného (srovn. §. 1. str. 5. a 6.), tu přihlíženo i k spracování nařízení stran cheků, a shledáváme též skutečně, že již v návrhu z roku 1864 k cheku čili k bankovní poukázce v čl. 443. a 444. skutečně zřetel byl vzat.

Následující pak osnovy zákona vypustily zvláštní ustanovení o cheku, pojednávající o něm zároveň s „poukázkami na řad“ a listinami „na řad a majiteli svědčícími“.

Nový však zákon spolkový z r. 1881, platný od 1. ledna 1883, jak nám již známo (§§. 1. a 4.), opět ve zvláštním titulu 30. čl. 830—837. k cheku přihlíží. (Srovn. dále ad *d.*)

V Německu byly ovšem listiny cheku podobné již v středověku v oběhujících (srovn. svrchu str. 119.), a obzvláště v 17. století bylo poukázek chekům podobných k placení používáno, a to hlavně na veletrzích — avšak zákonodárství nebylo ústavu tomuto příznivé, a to tím méně, ježto veřejné mínění (tak na př. r. 1610 žádalo měšťanstvo hamburské, aby poukázky ty byly zapovězeny) bylo proti listinám těm zaujato.

V 18. stol. setkáváme se v mnohých městech německých s obchodními pokladničními poukázkami. Obzvláště v Hamburce nastal obyčej, veškeré platy prostřednictvím bankéřů prováděti, a udržel se tu také ústav tento, kdežto v jiných zemích německých bylo mu bojovati s týmiž překážkami, jako jsme ve Francii seznali, z nichž hlavní byl poplatek (kolek) předepsaný, a neméně (v Prusku) záповěď, aby banky soukromé nebraly deposita zúročitelná.

V nejnovějším čase však německá říšská banka zavedla a co nejživěji též provádí placení cheky, a sice ve formě kvitancí. (Návrh zákona od banky říšské pocházející, srovn. dále.)

Zákonodárství německé ústav cheků až do nejnovější doby úplna zanedbalo, jednajíc toliko o poukázkách obchodních a listinách na řad znějících (obchodní zákon čl. 300—303. a 305.). Vzdor tomu jest však chek v zákonech německé říše známý, a sice podobně, jako jsme seznali ve Francii, a též u nás v Rakousku, totiž při otázce poplatkové (kolkové). Zákonem spolkovým ze dne 10. června 1869 v §. 24. vysloveno totiž, že jest (vedle jiných listin) též za jistými okolnostmi chek, t. j. poukázka na pohledávku, kterou vydatel má u bankéře neb ústavu peněžního, jenž má zaplacení za něho zprostředkovati, od kolku osvobozen.

V ostatních ohledech není sice ústav cheků v zákoně tom neb jiném upraven, avšak dá se očekávati dle pokusů dosud učiněných, že zákonodárství říše německé zřetel k důležitému ústavu tomu obrátí. Nejnověji uchopily se totiž v Německu především komory obchodní iniciativy u věci této.

Brunšvickou komorou obchodní sdělán již roku 1879 návrh zákona o cheku, kterýž byl přípisem ze dne 12. září 1879 veškerým obchodním komorám k dobrozdání zaslán. Dne 18. listopadu 1879 byl pak návrh tento při sjezdu obchodních komor podrobně prozkoumán a změněn,¹⁸⁸⁾ avšak resoluce, aby vládě upra-

¹⁸⁸⁾ Tento změněný návrh vydán ve zprávě obch. komory brunšvické a v něm. listu obchodním z r. 1880 str. 9. Dle téhož sdělán hlavně návrh Funkův pro Rakousko (srovn. pozn. 1. a dále text, obzvláště ad *b*)

vení ústavu tohoto bylo jakožto nutné předloženo, nebyla přijata.

Podobně stalo se i ve výboru německého sboru obchodního, který se dne 21. listopadu 1879 vyslovil, „že zavedení a rozšíření ústavu toho jest sice pro obchod a průmysl neobyčejně důležité, avšak upravení zákonem prozatím nevčasné proto, poněvadž právě ústav cheků jest až dosud v Německu ve svých počátcích a nutno tedy, aby zákonodárství vyčkalo dobu, až se ústav tento v praxi ustálí, vyvine a až se obchod a průmysl s ním obeznámí, aby pak na základě takto nabytých zkušeností zákonodárství zakročilo“ (srovn. zprávu v německém obchodn. listu 1879 č. 48. str. 443.).¹⁸⁹⁾

Ve Španělsku jest ústav cheků znám hlavně teprve od r. 1847 — avšak zákonem tu dosud upraven není, a to tím méně, poněvadž nařízení zákona obchodního („Codigo di commercio“) ze dne 30. května 1829 (Borchardt na j. m. str. 553. a násl.), na něž se z mnohé strany odvoláváno, uznává toliko poukázky od kupce na kupce na řad vydané, žádá potvrzení valuty (čl. 563.) a staví je téměř úplna vlastním směnkám na roveň (Borchardt str. 567.) (čl. 558—571. obch. zák.). Ovšem lze v nich shledávati jakýsi surrogat cheků.

Ve Švédsku, Norsku a Dánsku zaveden chek taktéž teprve asi před 20 lety a jest znám pod názvem „anwisning“.

Pod tímto názvem nabyl nejnověji ústav ten v městech obchodních značného rozšíření. Zákonem však dosud upraven není.

Podobně má se věc v Rusku, kdež nejnověji chek při ústavech peněžních byl zaveden — zákonitěho upravení se tam taktéž však dosud ústavu tomu nedostalo

U nás v Rakousku nacházíme zmínku o cheku neb alespoň o listinách podobných již ve směnečném řádu z r. 1763, dle něhož majitel směnky byl povinen k zaplacení téže přijmouti poukázku na osobu třetí, u nížto peníze byly pohotové; lhůta praesentační vyměřena na 24 hodin.

Dvorním dekretem ze dne 4. října 1802 bylo zákonní toto nařízení v ten smysl objasněno, že dlužno poukázku platební místo hotového zaplacení jen tehdy připustiti, pakli poukázka ta bude do 24 hodin zaplacená a nedospěje dále než do třetí ruky.

Ostatně však až do nejnovější doby v zákonodárství k upravení cheku ničeho neučiněno.¹⁹⁰⁾ Teprve nejnověji byla v ohledu tom iniciativa učiněna vládou. Již v říjnu r. 1877 sestoupila se totiž parlamentární komisse ku prozkoumání ústavu cheku — a dne 5. října 1880 povolána e. k. ministerstvem obchod-

¹⁸⁹⁾ Podobně Bunzel ve spise svém (pozn. 184.), k tomu Grünhut ve svém časopise, VIII. 2., str. 409. — a nyní dobrozdání Behrendovo ve „Verh. des 17. d. Juristentags“ (srovn. pozn. 184.).

¹⁹⁰⁾ Zákony poplatkové, které se k chekům táhnou, srovn. svrchu na str. 122., pak ad *b*) str. 133.

ním zvláštní enquête pod předsednictvím c. k. minist. rady Migerky, ve kteréž byly obzvláště hlavní vídeňské peněžní ústavy zastoupeny. (Jména členů enquête této srovn. u Funka „Quaest.“ str. 4.) Ředitel vídeňského ústavu „Giro- und Kassen-Verein“, Dr. Funk, předložil též komissii „návrh zákona o cheku“ s důvody. Avšak usnešeno v komissii té nejprve omeziti se pouze na zodpovídání od předsedy předložených (33) vět, jimiž téměř veškeré otázky k cheku směřující vyčerpány. Tři ze znalců zodpověděli též tyto otázky a uveřejnili toto své dobrozdání ve zvláštních člancích (srovn. pozn. 184.).

Od té doby zůstala sice záležitost ta ve své míře — avšak nejnověji stala se od c. k. ministeria financí k c. k. ministeriu obchodu pobídka, v níž k nutnosti vydání zákona o cheku poukázáno, takže lze očekávati brzké obnovení jednání přerušného. (Min. nař. od 29. října 1883 č. 166. ř. z., porovn. svrchu str. 122. a dále ad b.)

Uherský zákon obchodní obsahuje v čl. 291. a násl. ustanovení o kupecké poukázce, jejíž dosah poněkud širší jest, než dle našeho zákona obchodního a poukazuje v čl. 298. stran praesentace, placení, protestu, postihu atd. k zák. směnečnému — avšak o cheku samém se zákon uherský nezmiňuje. (Srovn. též str. 136.)

Návrh dra. Funka založen hlavně na osnově obchodní komory brunšvické; týž předpokládá mimo jiné hlavně:

1. aby byla trassatem vždy toliko banka (čl. 1.);
2. aby banka dotčená zpředu souhlas k vydání cheku byla vyslovila;
3. aby tu bylo přiměřené hotovosti, která by stála k dispozici (podobně veškeré zákonodárství);
4. aby cheky měly formu poukázky, byly na viděnou splatné a aby byly omezeny pouze a jedině na formuláře bankami vydané. Srovn. obsah návrhu toho dále ad b).^{190a)}

Ad b) Náležitosti cheku.¹⁹¹⁾

1. Podstatnou náležitostí cheku jest především písemná forma. Náležitost tato nebývá ovšem v zákonech vý-

^{190a)} Dle Kocho (dobrozdání str. 31., srovn. pozn. 184.) měl by zákon o cheku obsahovati následující stěžejní ustanovení:

- a) chek budiž vydán buď ve formě poukázky neb kvitance; musí však zníti vždy na viděnou a musí tu býti vždy přiměřené hotovosti k dispozici vydatelce u trassata;
- b) kdo vydá chek, aniž by k tomu byl oprávněn, budiž pokutován;
- c) lhůta praesentační budiž docela krátká;
- d) stran „křížování“ cheků;
- e) chek budiž od kolku osvobozen;
- f) vhodná nařízení zákona směnečného nechť platí též (jako na př. stran protestu atd.) při cheku.

¹⁹¹⁾ Srovn. zákony zahraničené na str. 121., 122, pak zákon holandský a portugalský hlavně str. 147, též Cohn na j. m. — pro Ra-

slovně předepsána, poněvadž vyplývá nutně z podstaty cheku (rovněž jako u směnky, kdež ovšem čl. 7. k tomu poukazuje) — obyčejně však ustanoveno, aby se používalo jistých blanketů čili formulářů. Srovn. též návrh Funkův v čl. 2. ad b).

K tomu vztahuje se v Rakousku ustanovení min. nař. od 28. února 1864 č. 10.680 (str. 122. a 136.) stran snížení poplatku z cheku na 2 krejcare. Zákonem od 13. února 1862 vyžadoval se kolek 10 kr. pro chek. Snížení to týká se totiž toliko těch „poukázek, které psány jsou na blanketách, ježto společnost (neb banka) k uschování peněz na cizí účet oprávněná, zákazníkku doručí“.

Podobně nejnověji též dle nařízení c. k. ministeria obchodu ze dne 29. října 1883 č. 166. ř. z. stran poukázek na c. k. poštovní spořitelnu ve Vídni, dle kterého odevzdá c. k. spořitelní úřad poštovní vkladatel knížku (Anweisungs- neb Cheque-Buch), obsahující 50 blanketů.

Obyčejem jest totiž téměř všeobecným v zemích, kde cheků se užívá, že odevzdá bankér svým zákazníkům, s nimiž zavedeno jest spojení obchodní cheky, sešit obsahující jistý počet listů (chekovní kniha, Checkbuch, chequier, carnet de chèque, livre de souches, chek-book).

Každý list bývá rozdělen na dva díly — většího použije se jakožto formuláře cheku, menší pak (der Stamm, souche, juste, talon) zůstane v rukou zákazníka jakožto kontrola; poznamena se totiž na něm, jak byl formulář vyplněn (jméno, obnos, datum).

Největší počet bankérů žádá bezvýminečně, aby bylo použito jejich formulářů neb blanketů — takže jinak zaplacení odmítnou.¹⁹²⁾ Následkem toho pokládáno použití formulářů za essentielle cheků. Ano Funk přijal použití blanketů i do definice cheku jakožto „poukázky na banku, která psána jest na blanketu, od této banky vydaném a splatná jest na vidění“. („Die rechtliche Natur des Cheque“ str. 14., k tomu téhož „Questionnaire“ str. 25.)

Příčina toho jest tatáž, jako stran křížovaných cheků v Anglii, totiž jistota, anaf banka taktéž na svém blanketě má určité znamínko, které před zfalšováním chrániti má.

2. V cheku musí býti obsažen rozkaz k placení.

Rozkaz ten může zníti buď přímo jakožto poukaz, aneb může býti obsažen ve kvitanci vzhledem k očekávanému placení vydané.

kousko: Funk na j. m., obzvláště návrh zákona o cheku str. 5—7.; nyní též: c. k. min. nařízení ze dne 29. října 1883 č. 166. ř. z., jimž zavedeny poukázky (cheky) při úradě poštovních spořitel a ve Vídni. Též srovn. min. nař. ze dne 28. února 1864 č. 10.680 a §. 7. zákona od 29. února 1864 č. 20. ř. z. (stran poplatku). Zákony tyto viz na str. 122.

¹⁹²⁾ Ku př. Vídeňský Giro- & Kassen-Verein, Dolnorak. eskomptní společnost, c. k. priv. rakouský kreditní ústav, něm. říšská banka, hamburská banka a j. v. Srovn. Cohn na j. m. str. 428.

Vznik a historický vývin obou těchto způsobů cheku seznali jsme svrchu (ad a).

V prvním případě zní chek „zaplatíte obnos . . .“ — v druhém pak: „od pánů X. & spol. obdržel část per . . .“

Způsob první nazýván ve Francii „chèque-mandat“ (srovn. dále dodatek II.) a v Německu „Anweisungschek“ aneb „Chek“ v užším slova smyslu. Týž jest v Anglii, severní Americe, v Portugalsku, v Rakousku, ve Švýcarsku, v Skandinavii a v Belgii obyčejem.

Způsob druhý nazýván ve Francii „reçu, recépisse, chèquerçu“, v Německu „Quittungschek“ (srovn. svrchu dějiny cheku). Týž jest hlavně v Hollandsku, částečně též ve Francii a v Německu v obyčejí.

Německá říšská banka nejnověji odstranila tak zvaný bílý chek ve způsobě kvitance. Srovn. dále. (Koch str. 80.)

Oba způsoby jsou zákonem uznány však toliko v Hollandsku (čl. 222., 226.). (Srovn. str. 124. a ad d.)

3. Obnos peněz, který má býti vyplacen.¹⁹³⁾

V zákoně některých států (Portugalska čl. 430., Hollandska čl. 223., Švýcarska čl. 830., Italie čl. 338.) jest výslovně předeepsáno, že musí býti summa vyznačena v penězích.

Švýcarský zákon nařizuje konsekventně s ustanovením čl. 722. ad 2. o směnkách, že musí býti summa vyznačena slovy. (Srovn. též svrchu §. 4. str. 31.)

V ostatních státech jsou taktéž pouze a jedině cheky na peníze znějící v obyčejí. Výjimku, zdálo se (jak Cohn na j. m. str. 441. uvádí), že činí toliko Anglie, kdež se placení mohlo státi směnkou — avšak jednalo se v resultatu taktéž vlastně o placení.

Avšak dnešního dne¹⁹⁴⁾ jest otázka ta rozluštěna směnečným zákonem anglickým ze dne 18. srpna 1882. Dle tohoto jest chek „směnkou“ (čl. 73.) — směnka však zní vždy na obnos v penězích (čl. 3.).

Skutečnou výjimku nalézáme však u nás v Rakousku. Vídeňský „Giro- & Cassen-Verein“ vydává a honoruje svým zákazníkům nejen cheky na peníze, nýbrž i na cenné papíry znějící (Effektenchek, srovn. Funk: „Die rechtl. Natur“ str. 24. a téhož návrh čl. 13.).

4. Podpis vydatele cheku, t. j. osoby, od které rozkaz k placení pochází — v Anglicku „drawer“, ve Francii „tirer“, v Hollandsku „oorspronkelijke uitgever“ = původní vydatel

¹⁹³⁾ Funk v návrhu čl. 2. ad f): „Die zu zahlende Geldsumme ist in Buchstaben und Ziffern auszudrücken; bei Abweichungen gilt die geringere Summe.“

¹⁹⁴⁾ Článek Cohnův pochází z r. 1878, tedy před novým směn zákonem anglickým z r. 1882.

(čl. 210., 222., 223. hollandského zák.), v Portugalsku „passador“ (čl. 430. obch. zákona) zvaný. Funk, návrh čl. 2. ad a. Švýcarský zák. čl. 830. ad 3.: „Die Unterschrift des Ausstellers mit seinem Namen oder seiner Firma.“

Vzhledem k poměru obchodnímu vydatele k trassatovi, je-li tento bankérem, nazýván první též „zákazník gira“ neb „majitel konta“, ve Francii „klient, déposant, correspondant“, v Anglii „customer“.

Podpis vydatele musí býti na přední straně cheku — a sice pravidlem na pravém rohu přední strany (podobně jako ve směnce).

Vydatelem může býti pravidlem (jako u směnek) každý, kdo se může smlouvami zavázati.

Výjimku, zdá se, že činí v Hollandsku „kassierspapier“, který dle náhledu některých komentátorů (srovn. Cohn str. 445.) může býti vydán toliko od kupců a sice ve věcech obchodních. V zákoně hollandském (čl. 221—229.) není však o tom zmínky.

5. Jméno aneb pojmenování osoby, která má chek zaplatiti (trassat, drawee, tiré).

Pravidlem musí se státi pojmenování trassata tím způsobem jako při směnce — švýc. zák. čl. 870. ad 5. souhlasně s čl. 722. ad 7. („Der Name der Person oder der Firma, welche die Zahlung leisten soll, — des Bezogenen“); též v Anglicku bylo dříve potřebí udání jména i příjmení neb frmy trassata, avšak dle nového zákona směnečného ze dne 18. srpna 1882 postačí nyní, když jest trassat i jinak s určitostí poznamenán (čl. 73. a čl. 6. odst. 1. sm. z. Srovn. §. 8. str. 101.).

Podobně jako ve Švýcarsku musí též ve Francii, v Italii (srovn. čl. 338. a čl. 8.) státi se poznamenání toto tak, jako ve směnce.

Trassat musí býti vždy osobou rozdílnou od osoby vydatele.

Stran otázky, musí-li býti trassat bankérem, lze státi, v nichž cheků užíváno, rozdělití na dvě skupiny.

V největší části musí býti trassat bankérem, tak v Americe, Portugalsku (čl. 430.), Německu, Rakousku (srovn. Funk návrh čl. 1. a „rechtl. Natur“ str. 12. a poplatkový zákon od r. 1864 [viz svrchu str. 122.], kdež čteme: „ústavy, které jsou k přijímání peněz na cizí účet oprávněny“). V Anglicku (čl. 73. zák. sm. ze dne 18. srpna 1882) musí býti trassat bankou neb bankérem; v Hollandsku buď bankérem neb „kassirem“ (čl. 226.), mezi nimiž není dnešního dne (srovn. dějiny) podstatného rozdílu. Jinak v Italii, ve Švýcarsku (dle zák. spolkového, kdežto dle nástinu musil býti trassat též bankérem), ve Francii a v Belgii.

V zákoně italském od 2. dubna 1882 čl. 338. nařizeno výslovně: „Každý, kdo u banky neb u osoby jiné má peníze uschované, může o nich ve svém neb osoby třetí zájmu chekem disponovati.“

Podobně i dle zákona švýcarského čl. 830., dle zákona francouzského od 23. května resp. 14. června 1865 a dle zákona belgického od r. 1873.

6. Trassat musí mítí úhradu (Deckung, provision, consideration) pro obnos v cheku vyznačený v rukou, aneb (jak nejnovější zákony nařizují) „vydatel cheku musí mítí dotčenou část u trassata v uschování neb k požadování, tak že s ní může disponovati“.

Tak nařizuje čl. 831. a 837. zák. švýcarského a čl. 338. a 343. zák. italského: „kdo chek vydá, aniž by měl část dotčenou u trassata k dispozici, propadne trestu.“

Podobně i v Německu (Depotscheks) a v Rakousku. (Srovn. §§. 1. a 3. min. nař. od 29. října 1883 č. 166. ř. z. §. 3.: „vorausgesetzt, dass das verfügbare Guthaben zur Zahlung ausreichend. Als verfügbar wird dasjenige Guthaben bezeichnet“ atd. Též Funk návrh čl. 1. odst. 2.) Poněkud svobodněji v Anglicku, kdež bankéř též může vydatel cheku založiti (Creditcheks). Srovn. čl. 74. angl. zák. sm.

Tak i výslovně v Portugalsku čl. 430.: „budiž, že bankéř obnos ten v rukou má, aneb že jím vydatel založí“, a též v Holandsku čl. 226. Die zákona francouzského a belgického jest taktéž potřebí úhrady a propadne, kdož bez úhrady chek vydá, trestu; avšak úhrada ta může záležitosti i v požadavcích v nejširším smyslu slova.

7. Udání místa, kdež jest chek splatný.

Náležitost tuto nalézáme výslovně toliko ve švýcarském zák. čl. 830. ad c),¹⁹⁵⁾ dle něhož má se v případě, že by nebylo zvláštní místo platební uvedeno, mítí za to, že místo u jména neb firmy trassata uvedené jest zároveň místem platebním i bydlístěm trassata. Podobně dlužno však vůbec udání místa platebního pokládati za podstatnou náležitost cheku. Funk v návrhu čl. 2. ad c) vypisuje náležitost tuto: „že může zníti chek k placení na místo vydání aneb na jiné místo“. K tomu str. 29. k otázce 15. Srovn. dále ad 9.

8. Udání remitenta („payee, bénéficiaire“, v Portugalsku „portador“ čl. 430.), t. j. osoby, kteréž má býti zapláceno.

To může se státi buď tak, že zní chek majiteli aneb osobě určité neb na její řád. Tak nařizuje výslovně zák. švýc. čl. 832., s tím podotknutím, že není-li uvedeno, komu se má platiti, má se pokládati za to, že zní chek majiteli. Tak i Funk v návrhu čl. 2. ad d) a str. 32. k otázce 22. Podobně zák. italský čl. 339., a tak i v Anglicku, Belgii, Francii a v Německu — a

¹⁹⁵⁾ Die Angabe des Ortes, wo die Zahlung geschehen soll; der bei dem Namen oder der Firma des Bezogenen angegebene Ort gilt für den Chek als Zahlungsort und zugleich als Wohnort des Bezogenen — podobně tedy jako čl. 722. ad 8. stran směnky. *

jakož zřejmo z min. nařízení ze dne 29. října 1883 č. 166. ř. z. §. 3. též v Rakousku.

Dle zák. portugalského čl. 430. a 442. má zníti chek na určité jméno. V Holandsku (čl. 221.) má opakem zníti chek majiteli a podobně i v Novém Yorku.

9. Dle některých zákonů jest podstatné též udání doby a místa vydání. Tak i Funk v návrhu čl. 2. ad a).

Obého žádá výslovně zák. švýcarský v čl. 830. ad 4. (místo, rok a den vydání, tento slovy vyznačený), pak zák. francouzský a belgický, dle nichž listina nedatovaná pozbývá povahy cheku a vydatel propadá přísným trestům (srovn. dále ad d). Též zákon italský vyžaduje datování. Srovn. čl. 339., jenž nařizuje, že musí býti poukázka bankovní datována a od vydatel podepsána. Podobně i zákon holandský dle náhledu většiny komentátorů.¹⁹⁶⁾

Dle toho, je-li chek na místě splatnosti vydáný, neb na místě od téhož rozdílém, rozeznávají se cheky místní (Platzcheks, chèques sur place) od cheků distančních (Distanzcheks, chèques de place à place). Srovn. k tomu Funk str. 29. k otázce 25.

10. Podobně má se věc s udáním doby splatnosti.

Náležitost tuto neshledáváme vlastně v žádném zákonu výslovně předepsanou. Zdánlivá mezera tato vyplněna a vysvětlena tím způsobem, že jednak pravidlem platí den praesentace (tak i španělský zákon stran poukázek, čl. 559.) neb vidění neb i den vydání (čl. 431. portug. zák.) za den splatnosti — a že jednak určena též lhůta, ve které musí býti chek k placení předložen (čl. 339. a 341. italsk. zák., čl. 834. zák. švýc.), dle angl. ř. sm. v přiměřené době (srovn. dále).

Dle §. 3. nař. min. rakouského od 29. října 1883 č. 166. jest chek na viděnou splatný, musí však býti do čtrnácti dnů ode dne vydání a sice u c. k. úřadu poštovní spořitelny ve Vídni předložen neb tam zaslán. Pakli by chek byl předložen po uplynutí čtrnáctidenní lhůty té, není c. k. úřad spořitelny poštovní povinen týž vyplatiti. (§. 3. posl. odst.) O lhůtách praesentačních srovn. dále.

Obyčejně bývá chek na viděnou splatný (tak čl. 73. angl. ř. sm., čl. 833. švýc. zák. [„Der Chek ist auch dann auf Sicht zahlbar, wenn er keine andere oder eine Bestimmung über die Verfallszeit enthält“], čl. 339. italsk. zák. [„puo essere pagabile a vista o in un termine non maggiore di dieci giorni, da quello della praesentazione“]). Srovn. též Funk str. 27. a 28. k otázce 11. a 12.

11. Některé zákony vyžadují, aby listina byla výslovně jakožto chek pojmenována (Chekklausel). Náležitost tuto shledáváme v zák.

¹⁹⁶⁾ Vzhledem k čl. 222. holandského zákona pokládáme náhled ten za správný.

švýcarském čl. 830. ad 1., kdež tedy jest podstatnou — dle jiných zákonů dlužno ji pokládati za náležitost nahodilou. Některé banky ve svých formulářích též výslovně klausuli tuto vyznačují.

12. Potvrzení valuty není podstatnou náležitostí. Obyčejné jest totéž toliko v Americe.

13. Podobně není celkem podstatné, aby byl chek kolkován. Toliko v Americe a Anglicku jest nekolkovaný chek neplatný (srovn. zák. angl. čl. 72. a 97. str. 119. a 121.). Ostatně jest chek od kolku osvobozen toliko v Hollandsku, v Belgii a v Německu dle zákona spokového od 10. června 1869, od roku 1871 pro celou říši německou platného.

V Rakousku srovn. svrchu na str. 122. zákon od 13. února 1862, od 28. února 1864 č. 10.680., od 29. února 1864 č. 20. ř. z. (T. P. 60. a 11.), zákon od 18. března 1876 č. 26. ř. z. §. 18. Dle zákona od 13. února 1862 a od 29. února 1864 č. 20. ř. z. §. 7. podléhá chek, t. j. poukázka na ústavy, které dle stanov svých k přijímání peněz na cizí účet jsou oprávněny, kolku 2 krejcarů. (T. P. 60. ad 2., T. P. 32. 2. e.) Ministerské nařízení ze dne 28. února 1864 č. 10.630. pak doplňuje a vysvětluje zákon výše uvedený v tom směru, jaké poukázky lze pod tím vyrozumívati (srovn. str. 122.). Ku všem jiným poukázkám, byť i byly jakožto „chèques“ naznačeny, dlužno přihlížeti dle T. P. 11. a sice jedná-li se o poukázky od kupců na kupce vydané (ad b) buď jako k směnkám (ad 2. aa), znějí-li na peníze, s tím však, že poukázky takové (od kupců na kupce vydané), když doba splatnosti neobnáší více než 8 dnů, podlehájí toliko kolku 5 krejcarů (§. 12. zák. od 29. února 1864 č. 20. ř. z.) — aneb neznějí-li na peníze buď 50 kr. neb dle škály II, jestli dle ceny v poukázce vyznačené by menší poplatek vypadal. Veškeré jiné poukázky, které tedy nejsou od kupce na kupce vydané, dle částky podle šk. II. (ad e).

14. Není konečně potřebí, aby v cheku uvedeno bylo, jakým způsobem byla předepsaná úhrada dána.

Ad c) Co se týká právní povahy cheku,¹⁹⁷⁾ tož jesti to listina docela zvláštní, jež nedá se dle nížádného ústavu našeho moderního zúplna posuzovati, anť v cheku jsou spojeny vlastností rozličných právních ústavů.

Již z toho zřejmo, s kterakými obtížemi spojeno jest posuzování právních poměrů, kde není zákona k nim se vztahujícího.

Chek povstal podobně jako směnka — jesti týž výsledkem ano nutností rozkvětu obchodu a obzvláště obchodu bankov-

¹⁹⁷⁾ Srovn. k tomu hlavně Cohn na j. m. (pozn. 184.) a sice III. díl 1. sešit str. 75. a násled. (II. kapitola: „Die Wirkungen des Cheks“). Thöl na j. m., Endemann „Handbuch“ (Brunner) na j. m., Koch na j. m., Funke na j. m. (pozn. 184.).

ního.¹⁹⁸⁾ Obchodník zajisté nenechá značné summy hotových peněz ležeti v pokladně — uloží tytéž v bance, a je-li mu platiti, poukáže banku, v níž peníze má složené, by za něho plat vykonala — a podobně též i poukáže tutéž, by jeho požadavky přijala a k rozmnožení fondu jeho použila.

Z toho však též jde, že chek bude míti především povahu poukázky (Anweisung) a zove se týž také tu i tam „bankovní poukázkou“ (tak hlavně i zák. italský). Poukázka pak, jakož celkem učeno, jesti taktéž složený ústav právní, sestávající z dvou rozkazů: z rozkazu k inkassu a z rozkazu k placení.¹⁹⁹⁾

Poukázka kupecká však opět v mnohém k směnkám se druží a i též zákon (srovn. čl. 301. a násl., čl. 305. všeob. zák. obch.) v mnohých směrech dle směnečných zásad k nim se táhne. Dle toho přihlíženo tedy k chekům nejvíce též dle čl. 300. a násl. zák. obch.

Tu však nastane opět mimo jiné nesnáze obtíž v tom směru, že chek bývá vydáván nejen od kupců a že vůbec v mnohých podstatných ohledech od kupecké poukázky se liší. Čl. 301. a násl. zák. obchodního vlastně toliko sprostují udání důvodu právního a valuty a připouštějí indossaci. — Čl. 305. poukazuje z ohledu listin, které znějí na řad a mohou se indossací převáděti, co se týká formy indossace, legitimace majitele, povinnosti majitele k vydání listiny, pak (z ohledu poukázek v čl. 301. naznačených) co se týká amortisace k čl. 11—13., čl. 36., 71. a 73. ř. sm. — kdežto při cheku nastávají ještě otázky podstatně jiné. Nelze se tedy celkem k článkům těm obchodního zákona táhnouti.

Pakli však jest chek ve formě kvitance vydán (Quittungschek), tož se v něm shledává pouze rozkaz k inkassu — avšak zřejmo, že jednak právní povaha cheku jest docela jinakou než pouhý mandát k přijmutí peněz a že jednak i daleko nevystačí dotčená ustanovení zákona, aby dle nich rozlušťovány byly otázky právní, kteréž právní poměry při cheku s sebou přinášejí.

V praxi ovšem nebylo dosud dosti příležitostí, by se tyto nesnáze seznaly, neb nebylo dosud téměř sporů z obchodu se cheky povstalých.²⁰⁰⁾

Avšak změní se zajisté poměry ty, jakmile chek nabude rozšířenosti, jakož v jiných zemích, hlavně v Anglii a severní Americe, též v Hollandsku, Francii, Belgii, Italii atd. shledáváme. Ač-

¹⁹⁸⁾ Srovn. svrchu k dějinám cheku (ad a).

¹⁹⁹⁾ Ač celá nauka ta až dosud dosti jest sporná. Srovn. literaturu v poznámce 184., hlavně Thöl Handelsr. §§. 325—331., Endemann Handelsr. §§. 129—133., týž Handb. (pozn. 184.), Hahn Handelsr. (1875) II. str. 127. a násl., Förster Theorie & Praxis des preuss. Privatr. I. str. 694., Windscheid Pand. II. §. 412. a j. v.

²⁰⁰⁾ Srovn. o tom Cohn v „Zeitschr. für vergl. Rechtsw.“ (pozn. 184.) str. 72—74.

koliv tedy souhlasiti musíme s tendencí (hlavně v německém zákonodárství), aby se ústav ten dříve v obchodu řádně rozvinul a ustálil, než zákonodárství zakročí (jakož jsme svrchu — v dějinách — stran Anglie a Hollandska seznali)²⁰¹⁾ nebude asi přece na delší dobu lze bez zvláštního zákona o cheku se obejít, jímž by právní poměry z ohledu cheku byly upraveny, jakož jsme nejlépe stran Francie byli seznali (str. 126.). Chceme se dotknouti toliko několika málo otázek, zde se vyskytujících:

I. Kterak a z jakého důvodu jest trassat vydateli cheku zavázán? Na základě smlouvy o cheku — tak že může pravidlem zaplacení odepřít, není-li k tomu smlouvou zavázán. Kterak ale, jestli trassat dlužen je vydateli stejnou neb větší summou, než na jakou chek zní? Může i tu zaplacení odepřít?

II. Jaký jest poměr právní mezi majitelem cheku a vydatelem, jakož i mezi majitelem a trassatem?

III. Jaký jest poměr právní mezi majitelem cheku a indossovateli?

IV. Jest právo postihu proti indossovatelům a vydateli závislé na řádné presentaci a na protestu?

V. V jakých lhůtách dlužno chek předložiti?

VI. Jakých právních následků má zanedbání lhůty té? Hlavně z ohledu vydatel cheku jest dodržení lhůty důležité, an týž o svém požadavku u banky na př. do lhůty té disponuje.

VII. Má tu žaloba z obohacení místo a proti komu?

VIII. Kdy může trassat zaplacení cheku odepřít? — a podobných otázek více, z nichž zajisté úplně zřejmo, kterak široké to pole pro theoretické kontroverze a kterak nesnadno bez zvláštního zákona otázky ty rozluštiti.

Zákon italský čl. 340., švýcarský čl. 836. a anglický čl. 73. (podobně čl. 298. uhersk. z. obch. str. 130. a srovn. čl. 305. našeho zák. obch.) odvolávají se sice z ohledu některých právních poměrů zvláště nerozluštitelných k zák. směnečnému (srovn. dále) — avšak dle těchto zákonů směnečných bylo by nejvýše lze otázky III.—VII. posuzovati, naprosto však ne otázky I., II. a VIII. Dovolíme si tedy poněkud obsírněji se s otázkami těmito obírat.

Základem spojení obchodního cheky — a tedy i právního poměru mezi vydatelem a trassatem jest „smlouva o cheku“ (Chekvertrag).²⁰²⁾ Co se týká formy smlouvy této, tož postrádá vůbec zákonodárství určitého speciálního nařízení. Dlužno se tedy táhnouti k všeobecným pravidlům o formě smluv.²⁰³⁾

²⁰¹⁾ Srovn. též Bunzl na j. m., k tomu Grünhut na j. m. (pozn. 189).

²⁰²⁾ „Vorangegangene Zustimmung“, Funk v návrhu čl. 1. odst. 2, pak str. 21. a násl. ad 5.

²⁰³⁾ Bankéř americký, jenž slíbil zákazníkovi, že proti dostatečné úhradě cheky téhož bude vypláceti, odsouzen na základě ústního slibu toho. Srovn. Cohn na j. m. str. 77. pozn. 1.

V Německu nebude tedy vzhledem k čl. 317. (277., 272. a 273.) zák. obchodního smlouva o cheku vázána na formu písemnou. Podobně i u nás též i vzhledem k §. 883. ob. z. ob.

Ostatně mají veškeré větší ústavy peněžní, které se cheky zabývají, svá zvláštní zařízení a statuty.²⁰⁴⁾

Nebývá však smlouva o cheku samostatnou smlouvou, nýbrž pravidlem jest spojena se smlouvami jinými, obzvláště se smlouvou „kontokorrentní“, aneb se smlouvou o „uschování“ (depositum) aneb i se smlouvou o „daném kreditu“ a j. v. Vždy však bude smlouva o cheku obsahovati závazek jednoho kontrahenta, že na písemné rozkazy platební, jež druhý kontrahent dle úmluvy (instrukce, statuty) vydávati bude, bezvýminečně neb za jistou podmínkou, obnos v rozkazu naznačený zaplatí. Podmínka dotčená bude se vztahovati k úhradě. Podstatně jeví se tedy smlouva o cheku jakožto plná moc, kterou bankéř udělí zákazníkovi k tomu, že může na něho vydávati listiny dotčené, jež on zaplatiti se zavazuje. (Srovn. čl. 75. angl. zák. a k tomu čl. 361. portug. zák. obch.)

Na základě smlouvy této odevzdá obyčejně bankéř zákazníkovi „knihu chekovní“, obsahující více listů jakožto blanketů neb formulářů, opatřených číslicemi pořad jducími. (Srovn. svrchu „náležitosti cheku“ str. 130. a 131. a též c. k. min. nař. od 24. října 1883 č. 166. ř. z.)²⁰⁵⁾

1. Právní poměr vydatel k trassatovi. Trassat jest povinen chek vyplatiti pouze na základě a vedle smlouvy o cheku. Totéž dlužno tvrditi i tehdy, pakli jest trassat dlužníkem vydatel — neb dlužník jest dle zákona (srovn. §§. 1412 a 1413. ob. zák. obch.) povinen zaplatiti, a sice toliko tak, jak úmluva i závazek zní. Pouze tehdy může nastati pochybnost, když obnos dluhu se summou, v cheku vyznačenou, úplně se srovnává. Zde ovšem dlužno rozeznávati, je-li chek vydán ve způsobě poukazu neb kvitance. V případě druhém bude se nám táhnouti k čl. 296. zák. obch., dle něhož se pokládá doručitel kvitance za zmocněna zaplacení přijmouti. Trassat nebude tudíž míti důvodu podstatného zaplacení odmítnouti; ovšem však nebude týž dále míti závazky, které po zaplacení cheku jinak vznikají (povinnost k uschování neb vrácení cheku, aneb pro případ, že by zaplacení zamítl, závazek k náhradě škody z nezaplacení cheku povstalé; srovn. dále).

Jinak byl-li chek ve způsobě poukazu vydán; ovšem předpokládá se, že poukázka není přijata (čl. 300. a 301. z. obch.).

²⁰⁴⁾ Srovn. nejnověji článek Kochův „Abrechnungsstellen“ (Clearing-Häuser) (pozn. 1.), na str. 92—95. „Bestimmungen für den Giroverkehr der Reichsbank“. — Stran zařízení anglického „Clearing-house“ srovn. též spisek S. Moravce (pozn. 184.).

²⁰⁵⁾ Funk str. 25. ad 6., pak min. nař. od 28. února 1864 č. 10.680. a §. 7. zák. od 29. února 1864 č. 20. ř. z. Srovn. str. 122.

Pakli v případě tom věřitel sám neb jeho vykázaný plnomocník zaplacení žádá, není příčiny, proč by dlužník, ovšem proti řádné kvitanci, zaplacení odmítl.

Pakli však osoba třetí, chekem toliko legitimovaná (remittent, indossatar) žádá zaplacení — tož dle zásad práva obecného dlužno tvrditi, že dlužník není povinen chek vyplatiti. Podobně i dle obč. zák. saského §. 1329. Jinak dle rakouského ob. zák. obč., dle zák. pruského a spolk. zák. švýcarského.

Dle práva rakouského dlužno ovšem případ ten posuzovati dle nařízení §§. 1408. a 1409. ob. zák. obč. Rakouské právo občanské zaujalo, jak známo, stran poukázání stanovisko docela rozdílné od práva římského. Dle čl. 1408. ob. zák. obč. jest v případě, když poukázán jest dlužníkem poukazujícího, assignace poukazovníkovi listem postupným; postavení poukazovníka k poukázanému jest takové, jako postavení toho, kdož dluh převezme, k dlužníku převzatému, jemuž bylo oznámeno, kdo dluh převzal (§. 1396. ob. zák. obč.). Zdráhal-li by se poukázán bez příčiny platiti na assignaci takovou, práv jest ze škody, která z toho vzejde (§. 1409. ob. z. obč.). Podobně i dle práva pruského: a. L. R. I. 16. §§. 256. a 257., k tomu Förster I. str. 607. a též i podobně dle spolk. zák. švýc. čl. 409.

2. Závazek trassata:

a) vůči vydateli, a

β) vůči majiteli cheku.

ad a) Jak jsme již svrchu (ad 1.) seznali, jest trassat povinen chek vedle úmluvy mezi ním a vydatelem vydaný vyplatiti. Ne učinil-li tak, přísluší vydateli nejen nárok, napotomně zaplacení i s úroky z prodlení vyžadovati, nýbrž i nárok na náhradu škody.

V zákonech o cheku není ovšem zvláštního o tom ustanovení, avšak jednak vzniká závazek ten dle všeobecných zásad právních z jednání trassata, a jednak jest to též ve všech státech, kdež chek v obyčeji jest, uznáno.

Jestli úmluvu mezi trassatem a vydatelem pokládáme za zmocnění (srovn. svrchu), vychází pak závazek na odškodnění jasně z povahy smlouvy této (§. 1014. ob. zák. obč.).

Brunšvický návrh zákona o cheku přijal též výslovně staf, že trassat musí nahraditi vydateli škodu, kterou mu způsobil tím, že bezprávně odmítl vyplacení cheku. Podobně Funk čl. 3. odst. 2.

ad β) Pravidlem bude to osoba třetí, kteráž na základě rozkazu vydatel, v cheku obsaženého, od trassata žádati bude zaplacení obnosu v cheku vyznačeného.

Nebyl-li chek zaplacen, bude se osoba tato (remittent, majitel cheku) táhnouti nárokem svým k vydateli (srovn. dále) — tento pak bude vyhledávati náhrady škody mu takto způsobené na trassatovi (ad a).

Avšak nastává otázka, přísluší-li též majiteli cheku právo žalobní přímo proti trassatovi — a na jakém právním základě?

Otázka ta jest celkem velice sporná.²⁰⁶⁾ Nové zákony postrádají tu ustanovení — a pakli se odvolávají (srovn. italský zák. čl. 340., švýc. čl. 836.) z ohledu toho, o čem není zvláštního ustanovení, k směnečnému zákonu, tož nelze se k tomuto zde proto táhnouti, poněvadž se nejedná o chek přijatý. Dle čl. 340. italského zákona mají totiž veškerá ustanovení řádu směnečného stran gira, avalu, podpisů nezpůsobilých osob, podpisů falešných, dospělosti, zaplacení, žaloby na vydatele a giranty a ztráty též při cheku platnost. A podobně dlužno se dle čl. 836. švýcarského zákona táhnouti k veškerým ustanovením o směnkách vydaných i při cheku potud, pokud výslovným nařízením o cheku neodporují.

Též uherský zákon obchodní poukazuje ke kupeckým poukázkám v čl. 298., nařizujíc, že z ohledu předložení k placení, zaplacení, protestu, notifikace předchůdců, postihu pro nezaplacení, promlčení a amortisace jest se táhnouti k zákonu směnečnému.

Dle zásad řádu směnečného nepřisluší — jak známo — majiteli směny proti trassatovi nároku žalobního. Ze směnečného řádu nárok takový tedy zajisté majiteli proti trassatovi nepřisluší. Anglický ř. sm. a hollandský zákon obsahují nařízení poněkud, ač ne přímo, k otázce naší se táhnoucí.

Čl. 74. anglického ř. sm. nařizuje: nebyl-li chek v přiměřené lhůtě (srovn. dále o lhůtách k předložení) k placení předložen a má-li vydatel neb ten, na jehož účet chek byl vydán, v dobu určené praesentace právo, aby bankéř chek vyplatil, a trpí-li následkem toho škodu, budiž vydatel až do obnosu této škody, t. j. až do obnosu, o který jest nyní více věřitelem bankéře, než by byl tehdy, kdyby byl chek býval zaplacen — svého závazku sprostěn.²⁰⁷⁾ Majitel takového cheku stane se pak na místě vydatel neb osoby, na jejíž účet chek byl vydán, věřitelem tohoto bankéře a jest oprávněn vydání dotčeného obnosu od něho žádati.

Lze se též dále poněkud odvolávati k čl. 81. anglického z. sm. o cheku křížovaném, v němž nařízeno, že ten, kdo chek takový, slovy „not negotiable“ opatřený, převezme, nemá více práv než ten, od koho byl chek na něho převeden.

Dle hollandského práva (Wetboek van Koophandel) má dle čl. 224. v případě, když jest vydatel oprávněn nárok postihací majitele cheku odmítnouti (t. j. tehdy, pakli do-

²⁰⁶⁾ Funk se otázkou tou neobírá, nýbrž poukazuje toliko (str. 30. ad 18.) ke Cohnovi.

²⁰⁷⁾ Překlad Borchardtův jest tu velice nejasný — lépe Heinsheimer na j. m. Stran slohu angl. zák. srovn. §. 8. str. 98.

káže, že po deset dnů ponechal u trassata dostatečné hotové úhrady k zaplacení cheku), býti též povinen majiteli cheku na jeho útraty potřebné doklady odevzdati, aby tento proti trassatovi mohl sám nastupovati. Vzhledem k čl. 109. a 218. hollandského zákona dlužno nařizením to vykládati v ten smysl, že v tom zároveň obsažen jest postup pohledávky (zde úhrady), vydateli proti trassatovi příslušící, na majitele. (Srovn. doslovné znění článků těch u Borchardta I. str. 281. a 293.)

Při parlamentárním jednání o zákoně dotčeném mělo se totiž za to, že odevzdáním „kassierpapieru“ přechází též vlastnictví k úhradě symbolickým odevzdáním na majitele, tak že již tím eo ipso přísluší majiteli právo žalobní proti trassatovi (srovn. obsírně Cohn na j. m. str. 85—87.).

Ve Francii jest otázka tato velice spornou. Avšak soudcové francouzští vycházejí z téhož stanoviska, jakéž jsme právě v Holandsku a poněkud též v Anglii (čl. 74.) byli seznali — že totiž odevzdáním cheku přechází vlastnictví k úhradě od vydatelce na majitele.

Odvoláváno se též na ustanovení Code de com. čl. 115—117. stran úhrady (de la provision); srovn. §. 1. str. 8.

Belgický zákon postrádá sice taktéž zvláštního ustanovení, avšak odvoláváno se podobně k nařízením směn. zák. o úhradě (de la provision) čl. 4—6., kdež (jakož jsme v §. 7. str. 78. seznali) nařízením zák. francouzského poněkud změněno a v čl. 6. výslovně ustanoveno, že majiteli směnky přísluší vůči vydateli a jeho věřitelům výlučné právo na úhradu, v rukou trassata se nalézající.

Vzhledem k tomu přísluší v Belgii majiteli cheku žalobní nárok vydatelce proti trassatovi.

V Portugalsku zdá se sice zákon (Codigo di commercio) podobný nárok úplně vylučovati — avšak i tu odvoláváno se na zákon směnečný (čl. 330., u Borchardta I. str. 349.) o úhradě a jímno za to, že majiteli postoupena veškerá práva vydatelce k úhradě, v rukou trassata se nalézající.

Brunšvický návrh zákona o cheku postrádal tu zprvu taktéž ustanovení — teprve napotomně vyplněna mezera ta tím způsobem, že sub IV. ad 2. přijata byla zásada, „že trassat práv jest i vydateli i majitelům cheku z veškeré škody, která by z neoprávněného odmítnutí placení povstala“.

Nelze upříti, že s praktického stanoviska velice jest žádoucí, aby majiteli cheku příslušelo právo žalobní proti trassatovi. Podobně vyslovily se i německé komory obchodní (srovn. svrchu) a též Funk přijal náhled ten do rakouského návrhu pro zákon o cheku, čl. 3. odst. 2.

3. Z jakých důvodů může zaplacení cheku býti odmítnuto?

Dle anglického zák. sm. čl. 75. jest bankér oprávněn i povinen odmítnouti zaplacení cheku:

- α) pakli vydatel (zákazník) rozkaz svůj byl odvolal;
- β) pakli též zemřel.

Dle belgického a francouzského práva není vydatel oprávněn rozkaz dotčený odvolati — poněvadž, jakož jsme (ad 2. β) seznali, odevzdáním cheku postoupena dle obdoby (čl. 115—117. Code de com. a čl. 4—6. belg. ř. sm.) jaksi též úhrada od vydatelce majiteli.

V ostatních zemích bude se nutno řídití nařízením zák. obch. a obč. Celkem ovšem platí tu zásada, že chek odvolati nelze. Podobně i brunšvický návrh ad II. 7. Funk naproti tomu přijal v čl. 5. návrhu zákona pro Rakousko (a k tomu str. 31. ad 20.) zásadu, že vydatel může chek odvolati potud, dokud nebyl též praesentován.

Pro případ druhý (ad β) platilo by, přisvědčíme-li náhledu, že jest úmluva o cheku zmocněním, v Německu i v Rakousku pro případ smrti nařízením čl. 297. zák. obch. Kde by se tak nebylo dle čl. 277. zák. obch. lze táhnouti k nařízením zák. obch., byl by v Rakousku dle §. 1022. ob. zák. obč. rozkaz, v cheku obsažený, smrtí vydatelce odvolán. Dle Funka (čl. 6. návrhu, k tomu str. 31. a 32. ad 21.) smrtí vydatelce chek za odvolaný pokládati nelze.

Je-li smlouva o cheku základem práv a závazků mezi vydatelcem a trassatem, lze tomuto placení odmítnouti, pakli chek proti této smlouvě zní na obnos, úhradu (neb kredit) přesahující.

Nastanou tu ovšem nesnadné otázky praktické:

αα) kterak, jestli pro chek jest tu částečné úhrady?

Odvoláváno se tu na nařízení řádu směnečného, dle něhož musí majitel směnky i dílečné placení přijmouti. Pakli tedy majitel volný jest dílečné zaplacení přijmouti a chek vrátiti, musí přý též trassat dílečné chek takto vyplatiti.²⁰⁵⁾

Avšak nám nezdá se odvolávání na nařízení směnečného zákona správným, anoť jest toliko výjimečné.

ββ) Kterak, jestli více čeků praesentováno, jichž celkový obnos převyšuje summu úhrady?

Případ ten jest toliko v Americe a v Holandsku částečně rozluštěn, a platí tu celkem zásada, že jest trassat povinen cheky v pořadí praesentace — nikoli dle dřívějšího datum — vyplatiti.

Pouze při současném předložení rozhoduje dřívější datum. (Srovn. obsírněji u Cohna str. 103—106.)

²⁰⁵⁾ Cohn na j. m. str. 102., 103. Ostatně není nikde při bankách dílečné placení v obyčeji. Těž Funk ad 19. str. 30. vyslovil se proti tomu.

γ) Zajisté může trassat zaplacení odmítnouti tehdy, postrádá-li chek formy umluvené neb správné. Podobně též Funk v návrhu ad 18. str. 30.

Stran falešných aneb zfalšovaných podpisů poukazují anglický, italský a švýcarský zákon (čl. 73., 340. a 836. Srovn. str. 106., 74. a 36.) k nařízení o směnkách vydaných.²⁰⁹⁾ Bude zajisté pro trassata hlavně rozhodné, je-li podpis vydatele pravý neb falešný.

Podobně i z ohledu legitimace toho, jenž listinu předložil, lze se řídití čl. 36. ř. sm.

δ) Pakli lhůta k předložení určená uplynula. O lhůtách praesentačních srovn. dále. Dle min. nař. ze dne 29. října 1883 č. 166. ř. z. jest lhůta praesentační na 14 dnů vyměřena — po uplynutí téže jest c. k. poštovní úřad spořitelni oprávněn zaplacení odmítnouti (§. 3.).

ε) Není-li chek dosud splatným. Dle obecných zásad právních není trassat sice povinen, avšak jest oprávněn chek před dospělostí zaplatiti, ovšem pak za svou zodpovědností.

ζ) Velice sporná jest otázka, může-li aneb musí-li trassat vyplacení cheku odmítnouti, pakli vydatel upadl v konkurs?

Výslovně rozluštěna jest otázka ta v Holandsku, kdež jest trassat oprávněn chek před konkursem vydatele vydaný, zaplatiti; nesmí ale tak více učiniti tehdy, pakli správce konkursní podstaty aneb jiné osoby, které mají v tom svého zájmu, tedy hlavně jiní majitelé cheků a věřitelé vůbec tomu odporují. Srovn. čl. 226. holandského zákona — u Borchardta I. str. 294.

V Anglicku (srovn. k tomu čl. 97. ř. sm. v §. 8. str. 121.) musí trassat, má-li vědomost o konkursu vydatele, zaplacení cheku odmítnouti; platil-li přece, jest povinen konkursní podstatě obnos úhrady k tomu použité nahraditi.

Nevěděl-li o uvaleném konkursu, není z výplaty cheku práv.

V Belgii vyslovena zásada, že úhrada jest vlastně k tomu určena, aby cheky k ní se vztahující z ní vyplaceny byly (srovn. též čl. 6. zák. sm. v §. 7. str. 78.).

Dle toho jest trassat i oprávněn i povinen vzdor uvalenému konkursu na jmění vydatele chek vyplatiti.

Ve Francii jest sice otázka tato sporná, celkem však přisvědčováno zásadě v Belgii panující — taktéž vzhledem k nařízení sm. zák. o úhradě čl. 115—117. (srovn. §. 1. str. 8.).

Brunšvický návrh obsahoval ad IV. 4. zásadu: „Trassat může chek i tehdy vyplatiti, pakli vydatel jest nezpůsobilý k placení, pokud mu není okolnost ta známa“.

²⁰⁹⁾ Vydátná ochrana proti falešným čekům záleží právě v křížování, které v Anglicku a nyní při německé říšské bance zavedeno. (Srovn. dále.)

K návrhu některých komor obchodních (Mannheim, Heidelberg, Hamburk), kteréž celkem poukazovaly k tomu, že případ ten dlužno posuzovati dle nařízení řádu konkursního — byla věta tato vynechána.

Dle našeho náhledu stalo se tak úplně správně — poněvadž skutečně placení to spadá pod nařízení řádu konkursního, a dlužno je tedy v každé zemi posuzovati dle zvláštních ustanovení o konkursu.

V Rakousku platí tu ustanovení §. 3. konkursního řádu ze dne 25. prosince 1868 č. 1. ř. z. z r. 1869. Platil-li tedy trassat (banka), musí dokázati, že v době placení nebylo mu lze věděti o tom, že jest konkurs uvalen (§. 3. odst. 2. k. ř.). Rakousko-uherská národní banka požívá tu dle §. 49. stat. jakési výhody. Dle téhož má banka v případě konkursu zákazníka, kterémuž folio otevřeno, pakli byla o konkursu zpravena, veškeré placení na poukázky odmítnouti a hotovost dotčeného zákazníka pro konkursní podstatu v uschování ponechatí.

4. O přijetí cheku.

Mimo vlastní neb pravé přijetí jest tu i tam jakási poznámka (nepravé přijetí, surrogat akceptace) v obyčeji, tak v Anglicku „marking“, v Americe „certifikace“, ve Francii „vidění“ (visum), srovn. dále. V Německu a v Rakousku jest známé „uznání“ (agnosce).

Otázka, může-li vůbec chek býti přijat, jest velice sporná a jak v theorii tak v zákonodárství rozdílně rozluštěna.

Švýcarský zákon spolkový výslovně nařizuje, „že přijetí cheků nemá místa“ (čl. 834.).

Podobně i italský zákon v čl. 340. (srovn. svrchu ad b 2., str. 141.), kdež se odvoláváno na nařízení o směnkách; vynecháno tu totiž ustanovení o přijetí.

Anglický řád směnečný nařizuje v čl. 73., že chek jest směnka, na bankéře vydaná, na požádání splatná, a že, není-li v čl. 73—82. nic jiného nařízeno, dlužno se táhnouti k ustanovením o vydaných směnkách. Přijetí cheku jest tedy úplně připuštěno a má účinek stejný, jako přijetí směnky. Mimo to jest v Anglicku v obyčeji t. zv. nepravé přijetí čili „marking“, a sice jest totéž zavedeno u bankérů, kteří jsou účastníci londýnského „Clearing-house“ (srovn. svrchu pozn. 204.). Poznámkou touto nabude chek jakési priority, takže, není-li téhož dne pro pokročilost času již vyplacení možné, druhého dne přede všemi jinými se zaplatí. — Rozdílné od „marking“ jest „cancelling“, srovn. dále ad 5.

Ve Francii nezmiňuje se zákon o cheku z r. 1865 o přijetí cheku; anať tudíž akceptace není zapovězena, jest ve Francii možná. Mimo to však jest ve Francii obyčejné „vidění“ (visum, srovn. též v §§. 5. a 7. k §. 49. rusk. n.ř. str. 48. a čl. 22. belg. ř. sm. str. 81.), které tu však vlastně nemá právních účinků.

Podobně má se věc v Belgii, kde taktéž zákon o přijetí cheku se nezmiňuje. Taktéž v Portugalsku zákon postrádá zvláštního ustanovení — táhnouc se k nařízením směnečným, připoustí tedy i theorie i praxis přijetí cheku.

V severní Americe jest přijetí cheku připuštěno, však není v obyčeji. Avšak podobně, jako v Anglicku „marking“, jest zde „certifikace“ v obyčeji, která záleží pravidlem v poznámce „goot“ a jest podobná uznání (agnosci) cheku v Německu a též i u nás částečně známému, ač není totéž ani zde ani v Německu v obyčeji.

V Holandsku dlužno činiti rozdíl mezi „kassierspapirem“, svědčícím majiteli, a mezi poukázkou „assignací“ (assignatie), znějící na řad. Srovn. čl. 210—220 holandského obch. zák. „o poukázkách“ (van assignatien). Z ohledu obou jest přijetí v obyčeji, kdežto však zákon v čl. 214. odst. 2. z ohledu assignace nařizuje, že visum bez výslovného přijetí nemá účinků přijetí, není o přijetí „kassierspapiru“ v zákoně (čl. 221—229.) zmínky. Z toho se odvozuje, že v případě prvém a contrario přijetí assignace má účinek tentýž jako přijetí směnky, kdežto přijetí kassierspapiru jest sice také smlouvou formální, avšak nikoliv účinků týchž, jako akceptace směnky, nýbrž toliko jako „aval“ a pod.

V Německu není přijetí cheku zapovězeno, avšak není též celkem nyní v obyčeji.

Podobně i u nás v Rakousku.

Brunšvický návrh taktéž připouští přijetí cheku (ad IV. 1.). Naproti tomu vyslovil se Funke (čl. 10.) proti přijetí („der Chek kann nicht akzeptirt werden“).

Co se týká právních účinků přijetí, panuje i v theorii i v praxi různost mínění.

V Holandsku, jak jsme seznali, přičítány přijetí assignace účinky akceptace směnečné — nikoli však přijetí kassierspapiru čili vlastního cheku.

Ve Francii má se sice též za to, že přijetí cheku má účinek „avalu“ — avšak panující mínění přičítá přijetí toliko účinky rukojemství dle zák. obč. (čl. 2011. a násl. Code civil.).

V Belgii přičítány přijetí buď účinky směnečné akceptace aneb účinky avalu dle čl. 31. a 32. zák. sm. (srovn. §. 7. str. 83.).

V Anglicku má, jak jsme seznali, pravé přijetí účinky tytéž jako akcept směnečný, kdežto „marking“ cheku zjedná toliko prioritu stran vyplacení.

Jinak v Americe. Zde není pravé přijetí v obyčeji — avšak certifikace jest nynější doby pravidlem a přičítány jí účinky tytéž jako přijetí směnky — ano dle rozhodnutí nejvyššího soudu spojených států (srovn. totéž u Cohna str. 131. a pozn. 37.) jest certifikace dokonce „surrogatem zaplacení“, t. j. má se totiž míti za to, že banka certifikací chek již vyplatila, a obnos ten pro

majitele cheku v uschování vzala, tak že chek certifikovaný jest vlastně „bankovkou“.

Pokud přijetí cheku u nás v Rakousku a v Německu jest obyčejné, nelze mu přikládati účinků akceptace směnečné neb avalu. Přijetí cheku má toliko účinek ten, že trassat nyní bezvýmínečně (srovn. svrchu), tedy bez ohledu na danou úhradu a bez námítek povinen jest chek zaplatiti.

Toliko tento účinek právní jest též i dle obecných zásad právních i dle obdobných nařízeních zákona oprávněný. Srovn. hlavně čl. 301. obchodního zákona.

5. Konečně jest se nám ještě stručně zmíniti o povinnostech trassata po vyplacení cheku. Povinnosti tyto nezakládají se vlastně na zákonech o cheku, nýbrž na obyčeji obchodním.

V Anglii a v Americe jest trassat povinen zaplacený — a v Anglii poznámkou o zaplacení „cancelling“ opatřený — chek vydá teli vrátiti. Poznámka „cancelling“ jest obyčejně červený kruh kolem podpisu vydatele učiněný a jesti poznámka ta zavedena u bankéřů při londýnském Clearing-house účastněných.

V ostatních zemích není ani zákonného ustanovení ani stáلهo obyčeje.

Brunšvický návrh přijal ad IV. 10. zásadu: „že trassat jest povinen zaplacený chek po tři měsíce k dispozici vydatele uschovávat.“

* * *

Ad d) Spolkový zákon švýcarský „o právu obligačním“, obchodní zákon italský a směnečný řád anglický obsahují, jak svrchu podotknuto, vedle nařízeních o směnkách též ustanovení o „poukázkách bankovních čili o cheku“. (Čl. 830—837. spolk. zák. švýc., čl. 338—343. zák. italsk. a III. díl čl. 73—82. sm. ř. angl.).

Mimo to jest, jak jsme svrchu seznali, též zákon o cheku ve Francii²¹⁰⁾ (zák. z r. 1865 a od 19. února 1874, srovn. Goldschmidt „Ztschr. f. ges. Handelsrecht“ sv. XXI. str. 149.), pak v Belgii (zák. ze dne 20. června 1873), v Holandsku (holl. zák. obch. VII. tit. odd. 3. čl. 221—229.) a v Portugalsku (čl. 430—434 obch. zák. ze dne 8. června 1833).

Zákon italský souhlasí v mnohém se zákonem francouzským a belgickým.

Dle francouzského zákona jest chek listina ve způsobě příkazu platebního, sloužící vydateli k tomu, aby ve svůj prospěch aneb ve prospěch osoby třetí penízem disponoval u trassata pro něho složeným. Nutno tedy taktéž (srovn. čl. 331. švýc.

²¹⁰⁾ Jak se právě dočítáme, nabylo placení cheky též ve Francii nejnověji neobyčejných rozměrů — dle zprávy banky „Société générale“ z r. 1883 měl ústav tento dne 31. prosince 1883 46.833 kont chekových s pohledávkami přes 145 milionů franků.

a čl. 338. italsk. zák.), aby obnos dotčený byl u trassata pro vydatele k dispozici.

Chek musí zníti „na viděnou“, — může ostatně svědčiti majiteli neb určité osobě, neb na řad; týž může se girem in bianco převáděti. Místo platební může býti rozdílné od místa vydání. Ustanovení z ohledu směnek stran protestu a postihu platí též pro cheky. — Majitel musí chek do pěti dnů, je-li týž splatný na místě vydání, a jinak do osmi dnů k placení předložiti (dle švýc. čl. 834. do 5 a 10 dnů, dle italsk. čl. 341. do 8 a 14 dnů, dle angl. v průměrné lhůtě, dle belg. do 3—6 dnů, v Holandsku 10 dnů, stran Portugalska viz dále), jinak pozbude práva postihacího proti indossovatelům — a též proti vydateli tehdy, pakli vinnou trassata úhrada po lhůtě uběhlé odpadne. Kdo chek nedatovaný, neb, jedná-li se o chek vydaný na jiné místo platební, datovaný sice, avšak nikoli slovy, neb chek s falešným datum neb s falešným místem vydání vydá, aneb kdo vydá chek, aniž by měl obnos v něm vytknutý u trassata k dispozici, propadne trestu 6 procent summy chekové, nejméně však 100 franků. Podobně i první indossovatel neb majitel aneb kdož jej vyplatí. Chek musí býti kolkován.

Dle belgického zákona musí chek býti podepsán od vydatele, opatřen dnem i místem vydání a musí zníti na viděnou. Týž může svědčiti majiteli neb určité osobě a může se girem, též in bianco, převáděti. Stran protestu a postihu dlužno se táhnouti k zákonu směnečnému (ze dne 20. května 1872). Chek musí býti do tří dnů, včítaje den vydání, k placení předložen, pakli jest splatný na místě, kde byl vydán, jinak do šesti dnů, an by jinak právo postihu proti indossovatelům a eventuelně, odpadla-li by zatím úhrada, též proti vydateli minulo (dle franc. zák. 5 a 8 dnů, švýc. 5 a 10 dnů a italsk. zák. 8 a 14 dnů; dle angl. zák. sm. čl. 74. musí chek býti v průměrné lhůtě předložen k placení; kdy jest lhůta průměrná, určuje čl. 74. odst. 2., v Holandsku 10 dnů, stran Portugalska viz dále); vydá-li kdo chek nedatovaný neb nesprávně datovaný neb bez úhrady, budiž trestán 10% summy v něm naznačené.

Chek dle zákona belgického kolku nepodléhá.

Dle zákona portugalského (čl. 430—434.) musí být trassat bankéřem; obnos, na nějž chek zní, může býti u něho hotově složený aneb může jím bankéř vydatele založiti (čl. 430.). Lhůta praesentační může býti v cheku výslovně uvedena, čili nic; v případě tomto musí býti chek předložen toho dne, kdy byl vydán — v případě prvém pak dne v cheku určeného (čl. 431.). Opominul-li majitel předloženi ve lhůtě té, pozbude nároku proti vydateli, jestli tento dokáže, že v době té měl bankéř úhradu (čl. 432.). Nástupcům majitelovým přísluší táž práva i povinnosti (čl. 433.). Uvalen-li ve lhůtě v čl. 431. naznačené na jmění ban-

kéře konkurs, pozbude chek své platnosti (čl. 434.). Chek musí vždy zníti na určité jméno (čl. 430. a 442.). Srovn. též str. 134.

V Holandsku jest chek jako listina sloužící k vyzdvižení peněz uložených již od dávných dob v obyčeji. Srovn. svrchu ad a dějiny cheku. Dle obch. zák. holl. (VII. tit. 3. odd. čl. 221—229.) musí chek („kassierspapier“) obsahovati určité datum svého původního vydání (čl. 221.) a musí svědčiti majiteli. Ostatně může býti buď ve formě kvitance neb poukázky vydán (čl. 222.). Po uplynutí desíti dnů pomine závazek vydatele (čl. 222.), musí však úhradu majiteli postoupiti, — nedal-li však úhrady, trvá závazek jeho na dále (čl. 223.). Vydatel, takto dle čl. 222. sprostěný, musí majiteli cheku na jeho útraty odevzdati veškeré doklady, aby týž mohl proti trassatovi nastupovati (čl. 224.). Srovn. též str. 141. Nástupcové ručí toliko po tři dny ode dne převedení (čl. 225.). Veškerý nárok proti vydateli, dal-li týž úhradu, promlčuje se v 10 letech (čl. 229.) a jest vydatel povinen odpřísahati, že po celou dobu promlčovací měl u trassata úhradu složenou, a podobně i jeho dědicové (čl. 329. posl. odst.). Upadne-li týž v konkurs, nemá to vlivu na vyplacení cheku dříve vydaného potud, pokud správce konkursní podstaty neb někdo jiný, jehož se to dotýká, se tomu neprotiví (čl. 226.). Srovn. též str. 144.

Zákon anglický rozeznává:

a) cheky bankovní (čl. 73—75.) a

b) cheky křížované („crossed cheques“) (čl. 76—82.).

Tyto cheky křížované jsou obzvláštním téměř toliko v anglickém obchodu a zákonu známým druhem cheků,²¹⁾ obsahujícím na přední straně přídavek: „and company“ mezi dvěma rovnoběžnými příčnými liniemi, se slovy „not negotiable“ neb i bez slov těch — aneb i toliko ony dvě rovnoběžné příčné linie a buď se slovy „not negotiable“ čili bez nich. Přídavek ten zve se „křížováním“ a chek takový jest všeobecně křížovaný. Pakli však jest na přední straně cheku přidáno jméno bankéře, a sice taktéž buďto se slovy „not negotiable“ čili bez nich, jest chek ten obzvlášť a sice na dotčeného bankéře křížován (čl. 76.).

Poznámky tyto mají hlavně účel, aby chránily proti ztrátě, zfalšování a odcizení.

Čl. 77. nařizuje, že vydatel jest oprávněn chek všeobecně aneb obzvlášť křížovati. Též majitel může chek takto křížovati a podobně může i bankéř, na kteréhož jest chek obzvlášť křížován, jej opětně na jiného bankéře obzvlášť křížovati. Dle čl. 78. jest křížování, jakž zákon tento připouští, podstatnou náležitostí cheku; nikdo není oprávněn křížování to vyškrtnouti neb přídavek či změnu zákonem nepřipustěnou na cheku učiniti. Čl. 79.

²¹⁾ Nejnověji jsou též u německé říšské banky křížované cheky zavedeny, kdežto až dosud obyčejné bílé cheky ve způsobu kvitance (weisse Quittungschek) odpadly. Srovn. Koch (pozn. 184.) na str. 80. a násl.

obsahuje nařízení, kterak se má bankéř zachovati, na kterého chek jest křížován.; čl. 80. a 82. pak ustanovení k ochraně bankéře, jenž bezelstně a s obezřelostí chek zaplatí. Čl. 81. konečně nařizuje, že přísluší majiteli cheku, slovy „not negotiable“ křížovaného, pouze tatáž práva, jakáž příslušela tomu, od koho chek ten byl obdržel.

Obyčejný chek jest dle čl. 73. angl. ř. sm. „směnka, kteráž jest na bankéře vydána a na požádání splatna“. Pokud není výslovných jiných ustanovení v III. díle sm. ř. angl., dlužno k chekům těmto přihlížeti dle nařízení o směnkách, na požádání splatných (srovn. tedy obzvláště svrchu §. 8. čl. 10., 27., 36., 45., 50., 60., 63. angl. ř. sm. na str. 102., 107., 110., 111., 113., 116. a 117.). Zemře-li mandant aneb udělí-li bankéři protirozkaz, jest tento sprostěn závazku chek zaplatiti (čl. 75.). Srovn. též str. 142. a násl. Stran praesentace ve lhůtě přiměřené (čl. 74.) srovn. dále.

Zák. švýcarský vypočítává v čl. 830. (ad 1. až 6.) podobně jako v čl. 722. z ohledu vydaných smének náležitosti cheku; — listina ta musí býti: ad 1. jako chek pojmenována; ad 2. musí být obnos peněžní slovy²¹²⁾ vyznačen; ad 3. musí být vydatel jménem neb firmou podepsán; ad 4. musí být uvedeno místo, rok, měsíc a den vydání a sice poslední slovy; ad 5. jméno neb firma toho, kdož platiti má (trassat); ad 6. místo, kde se má platiti. Místo u jména trassata uvedené platí, jako u smenek, i za bydliště téhož i za místo platební. (Srovn. ad b.)

Dle čl. 831. švýc. zák. smí chek jen tehdy býti vydán, pakli vydatel jest oprávněn o částce v cheku vyznačené u trassata ihned disponovati. Kdo vydá chek, aniž by u trassata měl obnos poukázaný v dispoici, jest dle čl. 837. povinen majiteli cheku nahraditi veškeru škodu vzešlou a zaplatiti mimo to 5% částky poukázané (srovn. zák. franc. a belg. a čl. 343. italsk. zák. na str. 151.).

Dle čl. 338. italského zákona může ten, kdo má u banky neb u jiné osoby deponovanou část peněz, o ní k svému prospěchu neb k prospěchu osoby třetí poukázkou bankovní čili chekem disponovati.

Dle čl. 339. musí chek býti datován a od vydatelce podepsán; týž může svědčiti majiteli neb určité osobě, může býti splatný na viděnou aneb ve lhůtě, avšak nejvýše desítidenní, počítajíc ode dne praesentace — chek může se převáděti girem a sice též girem in bianco.

Dle čl. 832. švýc. z. může svědčiti chek majiteli neb určité osobě neb na její řad; není-li vůbec nikdo uveden, komu má býti placeno, má se za to, že se má zaplatiti majiteli.

²¹²⁾ jako při směnce čl. 722. ad 2. švýc. zák. — úchytkou od všech směnečných zákonů, srovn. §. 4. str. 31.

Dle čl. 833. jest chek i tehdy splatný na viděnou, pakli obsahuje jiné doby platební aneb žádné.

Dle čl. 834. nemá místa praesentace k přijetí a akceptace cheku; týž však musí býti do pěti dnů praesentován k placení, pakli jest na místě vydání splatný, jinak do osmi dnů (srovn. dále čl. 341. italsk. 8 a 14 dnů a čl. 74. angl. ř. sm. v přiměřené lhůtě, dle franc. 5 a 8 dnů, dle belg. 3 a 6 dnů).

Byla-li praesentace ve lhůtě předepsané opominuta, pomine právo postihací proti indossovatelům a též i proti vydateli, jestli tento následkem opominutí praesentace proti trassatovi poškozten byl (čl. 835.). Srovn. čl. 342. italsk. zák. a čl. 74. angl. zák. Ostatně dlužno se dle čl. 836. švýc. zák. táhnouti k nařízením daným z ohledu smének vydaných potud, pokud těmto ustanovením (čl. 830—837.) neodporují. Jest tedy taktéž giro in bianco připuštěno.

Dle čl. 341. zák. italského musí majitel cheku tentýž do osmi dnů k placení předložiti, pakli jest týž na místě vydání splatný — a do čtrnácti dnů, pakli na jiném místě jest splatný. Den vydání nebudíž ve lhůtu tu včítán.

Pakli majitel cheku opominul tentýž ve lhůtě předepsané k placení předložiti, pozbývá nároku žalobního proti girantům, a též i proti vydateli tehdy, jestli nemožno více vinou depositara po lhůtě prošlé disponovati o obnosu poukázaném (čl. 342. italsk. zák.).

Kdo vydá chek bez datum aneb s falešným datum, aneb aniž by u trassata měl obnos dotčený k dispoici, propadne trestu peněžitému, rovnajícímu se 10. dílu summy, v poukázce vyznačené a může i jinak dle zákona trestního býti trestán (čl. 343.). Srovn. podobně ve franc. a belg. zák. — poněkud jinak švýc. zák., dle něhož jest vydatel cheku, nemá-li u trassata pro obnos v něm naznačený úhradu, majiteli práv ze škody tím způsobené a mimo to povinen jemu 5% obnosu v cheku vyznačeného zaplatiti (čl. 837. švýc. zák. na str. 150.).

Ostatně mají dle čl. 340. italsk. veškerá nařízení, týkající se smének a sice z ohledu gira, rukojemství (aval), podpisu osob k směnkám nezpůsobilých, falešných i zfalšovaných podpisů, dospělosti k placení, zaplacení, žalob proti vydateli a indossovatelům, jakož i ztráty listiny též platnost při cheku neb poukázce bankovní.

Dle čl. 74. anglického ř. sm. musí chek v přiměřené době po vydání k placení býti předložen; nestalo-li se tak a má-li vydatel neb ten, na jehož účet chek vydán byl, vzhledem k svému poměru k bankéři v době této právo, aby chek vyplacen byl a vzal-li opominutím tímto škodu, má býti témuž summa až do obnosu škody té k dobrému připsána, t. j. až do částky té, o kte-

rouz vydatel neb ten, na jehož účet chek vydán byl, má více u bankéře k pohledávání, než by měl, kdyby chek byl býval zaplacen.

Majitel takového cheku má pak postoupiti na místo vydatele neb toho, na jehož účet chek byl vydán, jako věřitel bankéřův až do dotčeného obnosu, a má právo obnos ten u bankéře vyzdvihnouti. Srovn. též str. 141. Jedná-li se o otázku, která doba jest přiměřena k praesentaci, budiž přihlíženo k povaze listiny, k obchodním a bankéřským obyčejům a k poměrům konkrétního případu.

Dle čl. 75 anglického zákona pomine povinnost i právo neb zmocnění bankéře, aby zaplatil chek od jeho zákazníka na něho vydaný, jestliže: *a*) obdržel protirozkaz (contra ordre) z ohledu zaplacení, *b*) pakli zákazník zemřel. (Srovn. ad c 3.)

Co se týká konečně návrhu zákona o cheku pro Německo, jenž vyšel vlastně od říšské banky německé, tož jsou nejhlavnější zásady, na nichž zákon ten spočívá, následující:

Listina musí býti jako „chek“ výslovně pojmenována a může toliko zníti na obnos v penězích. Musí být v ní udáno datum a jméno platce a musí být od vydatele podepsána. Co se týká formy cheků, tož byl dosud obyčejný bílý chek dle způsobu kvitance odstraněn a zaveden za něho chek ve formě poukázky na jméno znějící, však s přídavkem „neb majiteli“. Každý majitel může chek poznamenati čili křížovati (notting), napsav „pouze k zúčtování“. Chek takový se hotově nevyplatí, nýbrž zúčtuje. (Koch „Abrechnungshäuser“, srovn. pozn. 184. str. 80., 81.) Chek musí však povždy zníti k placení „na viděnou“ (na poukázku) — jiné určení doby splatnosti není povoleno a učiněno-li, má se pokládati za nepsané. (Podobně čl. 833. zák. švýc.)

Chek může se girem na jiného převáděti. Oběh cheku místního (Platzchek) jest na dobu tří dnů, cheku jinde splatného na pět dnů ustanoven.²¹³⁾

Majitel legitimuje se dle řádu směnečného; témuž přísluší práva vydatele proti trassatovi a právo postihací proti ostatním všem osobám, na cheku podepsaným. By právo postihací nepominulo, nutno, aby byl chek ve lhůtě pro oběh ustanovené praesentován a protest učiněn — protest však odpadne, jestli trassat napíše datované odepření zaplacení na chek. Právo postihací promlčuje se do tří měsíců, je-li chek v Evropě splatný, jinak do šesti měsíců po uplynutí lhůty k praesentaci.

Při zaplacení musí se chek vrátiti. (Srovn. ad c 5.) Zaplacení lze odepřít, když vydatel svá placení zastavil, neb uplynula-li lhůta k praesentaci aneb byl-li chek odvolán. (Srovn. ad c 3.)

²¹³⁾ Dle franc. zák. 5—8 dnů, dle belg. 3—6 dnů, dle švýc. 5—10 dnů, dle italsk. 8—14 dnů a dle angl. ř. sm. „přiměřenou dobu“ (čl. 74.).

Je-li falešných podpisů na cheku, zůstanou osoby, jichž podpisy pravé jsou, zavázány (jako dle všeob. ř. sm.). Chek může (jako dle čl. 831. švýc., dle čl. 338. italsk. a též dle franc. a belg. z.) jen ten vydati, komu lze o obnosu v něm psaném disponovati — není-li tomu tak aneb byl-li chek vydán bez datum aneb s nepravým datum, propadne vydatel trestu až do 1000 marků. (Srovn. v ostatních zákonech podobné ustanovení svrchu na str. 151.)

Pokud není chek přijat, není potřebí kolku. Žaloby ze cheku lze řízením směnečným prováděti. Z ohledu námítek, obnosů nároků postihacích, notifikace, výskrtnutí gira, přerušeni promlčení, žaloby z obohacení (která však ve třech letech se promlčuje) platí nařízení řádu směnečného.

Dodatek I.

Resoluce Jednoty k reformě a kodifikaci práva mezinárodního („Association for the reform and codification of the laws of nations“).^{213a)}

Jak jsme již svrchu (v §. 1. str. 4.) uvedli, sestavila a přijala Společnost pro reformu a kodifikaci práva mezinárodního („Association for the reform and codification of the laws of nations“) ve schůzích, v Bremách, v Antverpách a ve Frankfurtě n. M. v rocích 1876—1878 odbývaných, 27 článků čili resolucí z práva směnečného, k sjednocení práva tétož²¹⁴⁾ čelících.^{214a)}

Hlavní obsah resolucí těchto jest pak tento:

- I. Způsobilost k směnkám závisí na tom, zdali jest kdo vůbec způsobilým, aby smlouvami se zavázal.
- II. Podstatnou náležitostí směnky jest klausule směnečná, t. j. pojmenování na přední straně směnky, že to „směnka“ jest, aneb vyznačení významu, který se s tímto pojmenováním srovnává.

^{213a)} Srovn. Goldschmidt „Zeitschr. f. d. ges. Handelsr.“ XXVIII. sv. str. 537 a násl., pak Dr. Georg Cohn „Beiträge“ (srovn. pozn. 1.), kterýž resoluce I.—X. na str. 49—135. blíže vykládá, ostatních pak (XI.—XXVII.) na str. 135—137. stručně uvádí.

²¹⁴⁾ Tak alespoň poněkud uskutečněna myšlenka, kterouž byl již Heineccius r. 1742 vyslovil, aby totiž ustaveno bylo z nařízení, směnečným zákonům rozličných národů společných, jakési základní, obecné právo směnečné, z něhož by se pak v rozličných státech odvozovala vhodná ustanovení zvláštní („mores et praecepta cambialia, omnibus gentibus emporiisque communia, praecipuum sunt juris cambialis fundamentum, adeoque et omnia justa sunt, quae ex istis praeceptis universalibus justa ratiocinatione eliciuntur“). Heineccius, Elementa juris cambialis cap. 1. §. 12.)

^{214a)} Největší část resolucí těch zakládá se na německém a našem ř. sm. (I., II., III., IV., V., VI., VII., VIII., IX., X., XII., XIV., XVI., XVII., XVIII., XXI., XXII., XXIII., XXIV. a XXVII.). Značná část 27 resolucí jest však v odporu s ustanoveními anglického zákona směnečného, tak hlavně resoluce IV., V., VII., XVI., částečně XVIII. — kdežto opět resoluce XXVI. souhlasí (až na lhůtu 18 měsíců) jedině ze všech platných nyní zákonů směnečných se zákonem anglickým (srovn. §. 8. str. 121.). Též část resoluce XVIII. (stranu poznamenání protestu) a XIX. zakládají se na anglickém ř. sm. (čl. 51. a 48., srovn. §. 8. str. 112. a 113.).

- III. Není potřebí, aby na směnce neb i na indossamentu bylo obsaženo potvrzení úplatku čili valuty (Valutaklausel).
- IV. Směnky na uso²¹⁵⁾ znějící jsou vyloučeny.
- V. Kolkování není podstatnou náležitostí směnky.²¹⁶⁾
- VI. Směnku lze převést na jiného, není-li převod v ní neb v indossamentu zapovězen.
- VII. Směnky majiteli svědčící jsou vyloučeny.
- VIII. Směnka nemusí býti vydána s jednoho místa na druhé („distantia loci“).²¹⁷⁾
- IX. Směnku lze převést indossamentem in bianco.
- X. Byla-li směnka převedena po dospělosti k placení, aniž byl dříve protest učiněn, přísluší indossatarovi právo postihací toliko proti příjemci a těm indossovatelům, kteří po lhůtě k protestu určené směnku převedli. Byl-li však dříve učiněn protest, přísluší majiteli pouze práva toho indossovatele, který směnku byl na něho převedl. proti příjemci, vydateli a proti indossovatelům, kteří směnku před protestem byli podepsali.²¹⁸⁾
- XI. Přijetí směnky musí se státi písemně na přední straně směnky. Platí však již za přijetí směnky, když směnečník své jméno aneb svou firmu beze všeho přídávku na přední stranu směnky napíše.
- XII. Směnečník může přijetí směnky obmezit na část obnosu směnečného.
- XIII. Nebyla-li směnka přijata aneb stalo-li se přijmutí toliko za podmínkou, přísluší majiteli směnky ihned právo žalobní proti vydateli a indossovatelům na zaplacení směnečné summy i s útratami po srážce diskonta.
- XIV. Jakmile bylo přijetí směnky na ní napsáno, nelze je více výskrtnouti.
- XV. Jestli příjemce směnky před dobou dospělosti téže své platy zastavil, přísluší majiteli ihned právo žalobní proti vydateli a indossovatelům na zaplacení směnečného obnosu i s útratami po srážce diskonta.
- XVI. Dni výhodné nemají místa.

²¹⁵⁾ Tytéž platí dosud dle franc. Code de comm. čl. 129. a v zemích skupiny francouzské, tak na př. čl. 151. hollandského zák., §§. 99. a 103. srbského zák., čl. 439. španělského zák., čl. 372. portugalského zák. atd., tak i dle belg. zák. sm. čl. 20., 22., 23. a jsou též mlčky uznány v Anglicku. Srovn. §§. 1. a 7. str. 9. a 80.

²¹⁶⁾ Srovn. čl. 72. a 97. angl. z. v §. 8. str. 116. a 117.

²¹⁷⁾ Jakož nařízeno v čl. 110. Code de com. Srovn. §. 1. str. 8.

²¹⁸⁾ Souhlasně čl. 16. něm. a rak. ř. sm. — až na to, že v resoluci schází konečná věta čl. 16., dle nížto „indossovatel sám není (v případě druhém) směnečně zavázán“.

- XVII. Majiteli směnky přísluší právo postihací bez obmezení na pořádek, v kterém jdou po sobě indossace — týž není také vázán na volbu již učiněnou (tak zv. „springender Regress“ a „Variationsrecht“).
- XVIII. Nebyla-li směnka přijata neb zaplácena, jest k zachování práva postihacího potřebí, aby byl protest učiněn aneb poznamenán,²¹⁹⁾ jakož i
- XIX. aby byla o tom zpráva dána.²²⁰⁾
- XX. V případě vyšší moci („vis major“) prodlouží se lhůta k protestu, a to způsobem v zákoně vyměřeným.
- XXI. Duplikát směnečný nemusí obsahovati klausuli kasatorní.²²¹⁾
- XXII. Žalobou směnečnou lze současně přihlížeti ku všem neb k jednomu, neb k některým ze zavázaných.
- XXIII. Směnečný rukojmě (donneur d'aval) zavázán jest stejně s osobou, za kterou se byl zaručil.
- XXIV. Způsobnost cizozemce vejíti v povinnost směneční posuzuje se dle zákonů té země, do které týž náleží. Cizozemec však, který dle zákonů své vlasti k směnkám není způsobilý, jest zavázán, přijme-li povinnosti směnečné v jiné zemi, potud, pokud dle zákonů země této jest k směnkám způsobilým.
- XXV. Ztratila-li se směnka aneb byla-li zničena, přísluší vlastníku jejímu, byl-li řádně protest pro nezaplacení učinil, právo, proti zajištění k příjemci, k vydateli a k předchůdcům o zaplacení přihlížeti.
- XXVI. Žaloby směnečné promlčují se v 18 měsících ode dne dospělé směnky vůči všem osobám směnečně zavázaným (příjemci, vydateli, indossovatelům a rukojmí, donneur d'aval).²²²⁾
- XXVII. Význam „směnka“ vztahuje se také k směnkám vlastním, avšak „vlastními směnkami“ nelze vyrozumívati též kupony, cheky (bankovní) a podobné listiny v zemích, kde se k takovýmto listinám jako k směnce vlastní přihlíží.

²¹⁹⁾ Jakož jsme seznali při angl. ř. sm. čl. 51. (§. 8. str. 113.).

²²⁰⁾ Taktéž dle angl. ř. sm. čl. 48. (str. 112.).

²²¹⁾ Srovn. čl. 147. franc. Code de com., k tomu §§. 1. a 7. str. 9. a 84.

²²²⁾ Tak i dle angl. z. sm., kdežto ale lhůta vyměřena na 6 roků. Srovn. §. 7. k čl. 59. belg. z. str. 89., kdež celkový obraz o promlčení, a §. 8. k čl. 100. angl. zák. str. 121.

Dodatek II.

Technické významy v zahraničních zákonech směnečných.

Poukazující k praktické důležitosti znalosti cizích zákonů směnečných hlavně v naší době, v době výkvětu obchodu a průmyslu, uvedli jsme na str. 2. pozn. 2. a na str. 78. pozn. 113. dva praktické případy z naší rakouské praxe soudní.

Vzhledem k obsahu dotčených rozhodnutí soudních a k nařízení čl. 4. ad 1. našeho ř. sm. bude důležitě seznati technické významy stran pojmenování směnky. Neb jak jsme ve svém pojednání (v §§. 1—8.) rozvedli, jest dle našeho i německého ř. sm. (čl. 4. ad 1.) k platnosti směnky též potřebí směneční klausule, t. j. aby uvedeno bylo v ní pojmenování „jako směnka“, aneb je-li směnka v cizím jazyku vydaná, aby užito bylo významu, který se s tím pojmenováním „směnka“ srovnává, a podobně jsme seznali též dle uherského (§. 3. ad 1., srovn. v §. 2. str. 13.), dle skandinávského (§. 1. ad 1., srovn. v §. 3. str. 22.), dle švýcarského ř. sm. (čl. 722. ad 1., srovn. v §. 4. str. 31.)²²³⁾, dle ruského nástinu (§. 3. ad 2., srovn. v §. 5. str. 44.) a dle italského zák. (čl. 250. ad 2., srovn. v §. 6. str. 61.)²²⁴⁾

Jinak ovšem dle francouzského, belgického a anglického zákona (srovn. §§. 1., 7. a 8. k čl. 110. Code de com. str. 8. k čl. 1—3., belg. zák. str. 78. a k čl. 3. angl. z. str. 98. a obzvláště též §. 5. str. 44.).

V případě námi na str. 2. pozn. 2. uvedeném jednalo se o to, zdali na základě anglické „promissory note“ lze žádati zavedení řízení směnečného („Allg. österr. Ger.-Ztg.“ č. 65. r. 1883) — v druhém pak případě na str. 78. pozn. 113. přivedeném („Ger.-Ztg.“ č. 98. r. 1883, rozh. c. k. nejvyššího soudu od 8. listopadu 1883 č. 6268.), zdali význam „mandat“ ve francouzské listině obsažený srovnává se dle nařízení čl. 4. ad 1. našeho ř. sm. s pojmenováním „směnka“.

²²³⁾ Čl. 722. ad 1. švýc. zák. nařizuje: „Die in den Wechsel selbst aufzunehmende Bezeichnung als Wechsel (de change, cambio)“.

²²⁴⁾ Dle italského zák. musí obsaženo býti v kontextu směnky pojmenování „cambiale“ (čl. 250. ad 1.) — aneb ve vlastní směnce „paghero cambiario“ neb „vaglia cambiario“ (čl. 250. ad 7.). Srovn. str. 61.

K tomu podotýkáme stručně následující:

Zákon francouzský „Code de commerce“ nazývá směnku vydanou „lettre de change“ (čl. 110—186.), směnku pak vlastní „billet à ordre“ (čl. 187—188.) („de la lettre de change, du billet à ordre et de la prescription“ — zní nápis VIII. titulu Code de commerce).

V belgickém zákonu směnečném nalézáme vedle pravidelného, obyčejného významu „lettre de change“ pro vydanou směnku též pojmenování „mandat à ordre“ čl. 1—3. belg. zák. (Section I.: „de la lettre de change ou mandat à ordre“, §. 1.: „de la forme de la lettre de change ou mandat à ordre“).

Belgický zákon vypustil totiž jak známo (srovn. §. 7. str. 77. k čl. 1—3.) náležitost „distantiae loci“, v čl. 110. Code de commerce pro vydanou směnku („lettre de change“) předepsanou; tím pak stalo se, že dle belgického zákona nyní veškeré listiny, na řad znějící, které mají náležitosti vydané směnky, pod jménem „mandat à ordre“ jsou vydané směnce na roveň postaveny, a že tedy pojmenoval zákon belgický směnku vydanou „lettre de change ou mandat à ordre“. Avšak obyčejně nazývána i tu směnka vydaná „lettre de change“. Srovn. o vzniku zákona toho E. Sachs na j. m. (§. 1. pozn. 1) str. 45.

Směnka vlastní nazývána v belgickém zákoně taktéž „billet à ordre“ (čl. 83. a 84.) a liší se taktéž od francouzské směnky vlastní pouze tím, že belg. ř. sm. vynechal omezení v čl. 187. Code de com. obsažené a k čl. 636—638. se vztahující, které ovšem týká se ponejvíce jen inkompetence obchodního soudu stran směnek vlastních, od nekupců podepsaných.

Ve Francii nazývá se cheque obyčejně též „chèque-mandat“ a francouzský zákon ze dne 14. června 1865 a ze dne 19. února 1874 o cheku jmenuje chek druhem „mandat de payement“ (srovn. §. 9. ad a), poněvadž jest ve Francii chek ve způsobu poukazu neb rozkazu obyčejný, kdežto chek ve způsobu kvitance („chèque reçu“) jest méně oblíbený (§. 9. ad b str. 132.), a podobně i belgický zákon o cheku ze dne 20. června 1873 „loi sur les chèques et autres mandats de payement et offres réelles“.

Dle anglického ř. sm. ze dne 18. srpna 1882, jehož stručný oficiální titul zní: „Bills of exchange Act“ (I. díl: úvod čl. 1.; srovn. §. 8. str. 100.) nazývána vydaná směnka „Bill of exchange“ neb též zkráceně pouze „Bill“ — vlastní pak směnka „promissory note“ neb zkráceně „note“ (I. díl: úvod čl. 2., srovn. §. 8. str. 100.).

Obchodní zákon španělský ze dne 30. května 1829, jednající v čl. 426. a násl. o směnkách (srovn. původní znění u Borchardta I. 2. str. 472. a násled. — a překlad německý I. 1. str. 553—570.) nazývá směnku vydanou „la letra de cambio“ (tit. IX. „Del contrato y letras de cambio“ — Seccion primera: „De

la forma de las letras de cambio“; — směnku pak vlastní — která však podobně jako rozkaz platební a jako poukázky obchodní od kupce na kupce vydané a na řad znějící toliko tehdy má účinky tytéž jako směnka vydaná, byla-li vydána na základě obchodního jednání — „vale“ (tit. X. „de los libranças y de los vales ó pageres à la orden“ = o poukázkách, vlastních směnkách neb rozkazích platebních na řad — Borchardt I. 1. str. 567. a I. 2. str. 485.).

Podobně též nazývána směnka vydaná v portugalském zákonu obchodním od 8. června 1833 — obsahujícím směnečný řád v čl. 321. a násl. — „letra de cambio“, kdežto vlastní směnka dle čl. 424. na roveň jest postavena listům a dluhopisům obchodním, promessám a pod., znějí-li na řad. (Titulo VII.: „Das letras de cambio, libranças, cheques e letras da terra.“) Borchardt I. 2. str. 350. a I. 1. str. 348.

Stran cheků („cheque ou mandato sobre banqueiro“ čl. 430. až 434.) srovn. svrchu §. 9.

V hollandském obchodním zákonu ze dne 10. dubna 1838 jednáno o směnkách v čl. 100. a násl. a nazývána směnka vydaná „een Wisselbrief“ (X. Titel „Van Wisselbrieven“; art. 100.: „Een Wisselbrief ist een geschrift“... srovn. Borchardt I. 2. str. 196. — překlad I. 1. str. 280.) a vlastní směnka „een Orderbriefje“ (VII. Titel 1. Afdelling: „Van orderbrieftjes of promessen aan order“ — art. 208. „Een orderbrieftje of promesse aan order“. Srovn. Borchardt I. 2. str. 207. I. 1. str. 292.).

V rumunském zákonu obchodním z r. 1840 (resp. pro Mul-tansko z r. 1863) na základě francouzského „Code de commerce“ sdělaném („Codica de commercju“), v němž o směnce jednáno v čl. 106. a n., jmenována vydaná směnka „polita“ (Sectia I. „pentru polite“ — §. 1. „pentru forma politei“ — čl. 106.: „Polita se trage“ — čl. 107. „O polită póte fi trasă asupra...“ — Srovn. k tomu čl. 110—111. Code de com. — Borchardt I. 2. str. 365.).

Ve Švédsku, Dánsku a Norsku (srovn. §. 3.) nazývána směnka „wexel“ a sice dánsky a norský: „Om trukne (trasserede) Vexler“ = o vydaných směnkách — §. 1. zákona směnečného z roku 1880: „een wexel skal indeholde“... , pak: „om egne vexler“ = o vlastních směnkách (Oskar Borchardt str. 28. a 39.) — ve Švédsku „Om dragna (trasserade) vexlar“ = o vydaných směnkách a „Om egna vexlar“ = o vlastních směnkách. (Týž str. 91. a 102.)

Dodatek III.

Změny ve francouzském zákonu směnečném a podstatnější úchytky v rozličných zákonech směnečných skupiny francouzské od nařízení „Code de commerce“.

A) Na str. 8. uvedli jsme, že byl obchodní zákon francouzský „Code de commerce“ zákony:

- a) od 19. března 1817,
- b) od 23. března 1848,
- c) od 24. března 1848 a
- d) od 3. ledna 1862

poněkud doplněn a změněn.

Ve spisu samém (§. 1.) hledělo se výhradně k ustanovením „Code de commerce“ a poukázáno toliko k zákonům těmto, jimiž některá nařízení „Code de commerce“ poněkud, ač nevalně, změněna. Nebude však na škodu, když v dodatku tomto přihlídneme i k změnám, nastalým ustanoveními pozdějšími, čímž o nynějším právu platném čtenář dojde přesné vědomosti.

ad a) Zákonem od 19. března 1817 čl. 1. opraven byl poněkud nedostí jasný čl. 115. „Code de commerce“, jednající o úhradě („provision“).

Čl. 115. nařizoval: „že musí úhradu zaopatřiti vydatel neb ten, na jehož účet směnka byla vydána, aniž by však vydatel přestál ručiti osobně.“ Konečný odstavec tento byl zákonem od 19. března 1817 opraven v ten způsob, „že vydatel i tehdy, je-li směnka na účet osoby třetí vydána, práv jest sám osobně indossovatelům i majitelům“.

ad b) Dekretem ze dne 23. března 1848 byl 1. odst. čl. 173. (srovn. str. 11.) změněn v ten smysl, že „na místě dvou notářů neb jednoho notáře a dvou svědků povolání jsou k zřízení protestu směnečného toliko jeden notář neb soudní vykonavatel, aniž jest svědků potřebí“.

ad c) Změny dekretem od 24. března 1848 zavedené týkají se čl. 178., 179., 180., 181. a 186. stran směnky návratné nařizující hlavně, že účet zpáteční, který dle čl. 180. měl býti k směnce návratné přiložen, má býti psán na rubu směnky návratné, má býti od vydatelů podepsán a má obsahovati: obnos protestované směnky,

útraty protestu a notifikace, úroky z prodlení, ztrátu na kursu směnky a kolek směnky návratné per 35 cent.

ad d) Zákonem od 3. května 1862 změněny konečně poněkud čl. 160. a 166. „Code de commerce“ (srovn. str. 10. a 11.) a sice hlavně co do lhůt, ve kterých musí majitel směnky dle čl. 160. zaplacení, resp. přijetí směnky žádati a dle čl. 166. žalobou nastupovati.

Ustanoveny totiž na místo dřívějších lhůt 6, 8, 12 a 24 měsíců v čl. 160. vyměřených, lhůty: 3, 4, 6 a 12 měsíců (jako dle čl. 51. belgického zák. sm., srovn. §. 7. str. 87. a 88.) — a na místo dřívějších lhůt v čl. 166. určených: 2, 4, 6, 12 a 24 měsíců, lhůty: 1, 2, 5, 8 měsíců, taktéž souhlasně jako jsme shledali při belgickém zákonu čl. 57. (§. 7. str. 88. a 89.).

Konečně k čl. 160. nařizeno, že mohou též ustanovení článku toho (160.) býti zvláštními úmluvami mezi remittentem, vydatelem a indossovateli vyloučeny neb změněny. — S podobným ustanovením setkali jsme se taktéž při směnečném zákonu belgickém čl. 51. a 59. Srovn. §. 7. str. 87. a 88.

* * *

B) V §. 1. na str. 7. uvedli jsme zákony směnečné, které sdělány byly na základě francouzského zákona, a to tak, že buď obsahují pouhý téměř překlad nařízení „Code de commerce“, jako směnečný zákon řecký (taktéž čl. 110—189. řeckého obchodního zákona z r. 1835 jako v „Code de commerce“; srovn. doslovné původní znění u Borchardta I. 2. str. 104—114., překlad německý pak I. 1. str. 153.), aneb že se pouze nepatrně od něho uchýlili, jako rumunský zákon (čl. 106—184. obch. zák. z r. 1840 pro Valašsko a z r. 1863 pro Multansko; srovn. Borchardt původní text I. 2. str. 365. a násl., německý str. 362. až 363.), aneb že úchytky tyto jsou poněkud značnější, jako turecký zákon (čl. 70—146. obch. zák. z r. 1850 s dodatkem z roku 1860; Borchardt I. 1. str. 571—574. a I. 2. str. 488—494.), zákon španělský (čl. 426—480. obch. zák. od 30. května 1829, doslovné znění u Borchardta I. 1. str. 553—570. v něm. překladě, původní pak znění I. 2. str. 472. a násl.).

Nejdůležitější odchylky jsou pak v zákonu španělském tyto: především stran práva volebního při postihu, anť má majitel sice právo žalobou buď proti vydateli neb indossovatelům, neb příjemci nastupovati — jestli však žalobou proti jednomu z nich nastoupil, nemůže k ostatním přihlížeti, ač v případě, že by byl žalovaný nezpůsobilý k placení (čl. 535. a 538.). Dle čl. 536. musí majitel směnky, nastupuje-li pouze proti příjemci, ve lhůtách v čl. 480—483. vyměřených (30, 40 dnů, 6 a 12 měsíců) vydatel i indossovatele notářem o učiněném protestu zpravit, an by jinak

právo postihací proti indossovateli a též proti vydateli minulo, jestli by tento dokázal, že dal v pravý čas úhradu.

Vůbec obsahuje XI. oddělení čl. 534—548., jednající o právích majitele směnky, nejvíce úchylek od práva francouzského.

Uso obnáší pro směnky v území španělském i vydané i splatné 2 měsíce — pro jiné 2—3 měsíce (čl. 443.).

Přijetí směnky musí se státi (souhlasně s čl. 122. franc. zák., srovn. §. 1. str. 9.) slovy „přijímám(e)“ = „accepto o acceptamos“ (čl. 456.); stalo-li se jinými slovy, nelze proti příjemci soudně nastupovati a považuje se směnka za pouhý dluhopis (čl. 438.).

Dále stran promlčení čl. 581., který poukazuje k obchodnímu a event. k občanskému zákonu; — stran lhůt, ve kterých dlužno směnku k přijetí a k placení předložiti čl. 479. d, 480. a násl. Lhůty ty, které se řídí dle místa a doby splatnosti, srovn. svrchu na str. 161. Závazek vydatelce pomine, jestli majitel směnky opominul tutěž k placení předložiti aneb v čas protest učiniti — ač jestli vydatel dokáže, že v době dospělosti směnky dal úhradu k její zaplacení (čl. 453. a 454.) — a j. v.

Podobně zákon portugalský (čl. 321—443. obch. zák. od 8. června 1833; německý text Borchardt I. 1. str. 348—361., původní znění I. 2. str. 350. a násl.):

Přijetí směnky nemusí se státi (jako dle francouzského a španělského zák.) právě toliko slovy „přijímám“, nýbrž „zřejmě, na směnce samé a musí být podepsáno“ (čl. 336.). Převedení směnky může se způsobiti též indossamentem in bianco (čl. 351.). Dle čl. 396. musí majitel směnku k přijetí trassatovi předložiti a, nebyla-li přijata, protest učiniti. Stran práva žalobního čl. 406.: příjemce, vydatel a indossovatel zavázání jsou sice k ruce nerozdílné — majitel může ke všem aneb k některému žalobou přihlížeti; jestli však žaluje pouze vydatelce, jsou indossovatelé sprostěni, a žaluje-li jednoho z indossovatelů, sprostuje tím všechny jeho nástupce. Dle čl. 399. musí majitel žádati zaplacení v den dospělosti směnky, a ještě téhož dne učiniti protest. Dle čl. 423. promlčují se nároky směnečné proti indossovatelům a proti vydateli, který dal úhradu v 5 letech, nedal-li vydatel úhrady, tedy z ohledu něho v 30 letech. Čl. 337. odpovídá čl. 160. zák. francouzského, vyměřuje však lhůty dočtené na 30 dnů, 3, 6 a 12 měsíců a j. v.

Tak i zákon hollandský (čl. 100—229. obch. zák. od 10. dubna 1833; původní text Borchardt I. 2. str. 196. a násl., německý překlad pak I. 1. str. 280—294.):

Dle čl. 109. jest vydatel povinen majiteli směnky, nebyla-li tato od trassata přijata a nebyl-li proto v čas protest učiněn, svá práva na úhradu, v rukou trassata se nalézající, postoupiti. Přijetí směnky musí se státi zřejmě na směnce samé a musí býti

podepsáno (čl. 115.). Indossament musí sice (dle čl. 135.) býti zařízen dle ustanovení „Code de commerce“ — může se však státi též in bianco (čl. 136.). Čl. 186. nařizuje stran práva žalobního souhlasně s čl. 406. portugalského zákona; — dle čl. 206. promlčuje se směnečný nárok pravidlem v desíti letech ode dne dospělosti směnky, právo postihací pak proti vydateli (dal-li úhradu) a proti indossovatelům v 12, 15, 18 a 24 měsících dle místa platebního (čl. 207.) a j. v.

Co se konečně směnečného zákona srbského týká (čl. 76. až 170. zák. obch. ze dne 25. ledna 1860; srovn. doslovné původní znění u Borchardta I. 2. str. 462. a násl., překlad něm. pak I. 1. str. 542—552.) lne týž, jakož na str. 7. uvedeno, v mnohých nařízeních též k německému (a našemu) řádu směnečnému.

Směnečný řád srbský obsažen jest v VI. kapitole obchodního zákona čl. 72—167., kdežto pak VII. kapitola čl. 168—170. obsahuje zahraničné zákonodárství. Soustava a rozdělení VI. kapitoly jest dle vzoru zákona francouzského, až na to, že obsahuje srbský zákon čtyři oddělení místo tří oddělení zákona francouzského.

Nové jest totiž oddělení 1. (§§. 76—79.), jednající dle vzoru německého a našeho řádu směnečného o osobách k směnkám způsobilých. Dle §. 76. jest pravidlem každý Srb k směnkám způsobilý. Vyjmuti jsou dle §. 77. rolníci, vojáci od podporučka počínaje, pak vdané osoby ženské bez svolení manželova a nezletilí bez povolení otce neb poručníka.

2., 3. a 4. oddělení §§. 80—167. odpovídají pak 1., 2. a 3. oddělení čl. 110—189. francouzského zákona.

§. 80. jedná o náležitostech směnky vydané. Týž přijal jednak ustanovení našeho a něm. ř. sm. čl. 4. — a sice výslovně též, že musí obsahovati listina pojmenování jako směnka, neb, je-li v jiné řeči vydána, název tomuto pojmenování přiměřený („Wechselklausel“) — kdežto naproti tomu jako 9. náležitost uvádí „potvrzení valuty“ („Valutaklausel“) ve francouzském zákoně předepsanou (srovn. §§. 1. a 7. str. 8. a 77.).

Tak i §. 80. souhlasí zásadně s čl. 7. našeho ř. sm., a též i §§. 82. a 83. s čl. 75. a 76. našeho ř. sm. stran falešných podpisů.

Naproti tomu přijal srbský zákon zásady práva francouzského stran formy akceptace, anť §. 92. nařizuje, že přijetí směnky musí se státi slovy „přijal“ jako čl. 122. „Code de commerce“ — a podobně i §. 95. obsahuje 24hodinnou lhůtu deliberační jako čl. 125. zákona francouzského (srovn. §§. 1. a 7. str. 9. a 80.).

Též ustanovení §§. 85—87. stran úhrady, pak §§. 96—98. o intervenci jsou založeny na zásadách „Code de commerce“.

Ustanovení §§. 99—107. o době splatnosti jsou založena dílem na zásadách zákona francouzského, dílem na zásadách německého ř. sm.

Tak jest v §. 99. též směnka na „uso“ připuštěna — ač nikoli pod tímto pojmenováním (uso), nýbrž jako směnka „na obyčejnou dobu“ znejší.

§. 105. o směnkách na určitou dobu po vidění neb à dato vydaných souhlasí opět celkem s čl. 32. našeho ř. sm. a tak i §. 106. o dnech výhodných s čl. 33.

Ustanovení §§. 108—115. o indossaci souhlasí opět s nařízením „Code de commerce“, tak hlavně stran datování a správného datumu gira a stran trestu pro nesprávné datování — avšak §§. 113. a 114. o indossaci po době splatnosti odpovídají opět čl. 16. našeho ř. sm.

§. 116. o nerozdílném ručení a §§. 117. i 118. o rukojemství souhlasí celkem s čl. 140—142. francouzského zákona.

Nařízení o placení (§§. 119—133.) odpovídají taktéž celkem právu francouzskému (čl. 143—157.) — obzvláště stran placení před dobou dospělosti (§§. 120—122.).

Tak i §§. 123. a 124. stran „kassatorní klausule“ při placení na duplikát jakož i o ztrátě směnky a podobně i §§. 134. a 135. o placení intervencí (čl. 158. a 159. „Code de commerce“).

V §§. 136—148. jednáno o právech a povinnostech majitele směnky, a sice dle zásad práva francouzského. Tožiko lhůty v §. 136. uvedené, ve kterých majitel směnky na viděnou neb určitou dobu po vidění neb uso splatné musí přijetí a zaplacení žádati, obnášejí dle srbského zákona 3, 6 a 18 měsíců (srovn. čl. 78. a 79. našeho ř. sm.) — místo 3, 4, 6, 12 zákona francouzského (čl. 160. a zákon od 3. května 1862).

A podobně lhůty k žalobě proti indossovatelům obnášejí taktéž 3, 6, 18 měsíců dle §. 142., kdežto dle „Code de commerce“ čl. 166. a zákona od 3. května 1862 vyměřeny jsou tytéž v právu francouzském na 1, 2, 5 a 8 měsíců.

Též nařízení §§. 137. a 138., že musí majitel směnky v den dospělosti zaplacení žádati, a nebyla-li tatáž zaplacená, ihned následujícího dne všedního protest učiniti — souhlasí s čl. 161. a 162. francouzského zákona.

Též ostatní nařízení §§. 144—147. stran pozbytí práv postihacích a žaloby z obohacení souhlasí zásadně s čl. 168—171. „Code de commerce“.

Dle §§. 149—152. o protestu musí listina tato zřízena býti od soudu (obchodního, krajského, okresního) nebo od soudního vykonavatele.

Nařízení §§. 153—160. o směnce návratné založena jsou taktéž na zásadách práva francouzského.

V 3. oddělení (§§. 161—165.) jednáno o směnce vlastní.

§. 161. obsahuje definici vlastní směnky — v §. 162. pak jsou vytčeny náležitosti téže, stejně jako jsme stran vydané směnky (§. 80.) byli uvedli.

§. 163. souhlasí zásadně s čl. 97. našeho ř. sm. a §. 165. s §. 99. našeho ř. sm.

§. 164. poukazuje k nařízením o vydaných směnkách, ku kterým dlužno se i při směnce vlastní táhnouti.

V oddělení 4. (§§. 166. a 167.) jednáno o promíčení.

Dle §. 166. promlčují se nároky mezi kupci z obchodů a na knihách obchodních neb jiných listinách se zakládající ve dvaceti letech.

Dle §. 167. promlčuje se nárok z vydané neb vlastní směnky, jestliže směnky vydány byly od kupce neb bankéře aneb sice od nekupce ale o nároku, z obchodu vzniklém, v pěti letech ode dne protestu aneb ode dne posledního soudního zakročení; byli-li spor uznáním, smírem neb rozsudkem ukončen, ve 24 letech.

V VII. kapitole (§§. 168—170.) jednáno o zahraničním zákonodárství úplně souhlasně s čl. 84—86. našeho ř. sm.

O p r a v y.

Str.	4. řádek	12. shora	místo: soukromého či <i>mezinárodního</i> .
"	4.	" 39.	" " distancie či <i>distancia</i> .
"	7.	" 17.	" " 1839 či 1838.
"	7.	" 23.	" " 76—167 či 76—170.
"	11.	" 17.	" " trasantovi či <i>trassatovi</i> .
"	19.	" 12.	" " §. 1500 o. z. obč. či 1501 o. z. obč
"	24.	" 44.	" " prodloužení či <i>předložení</i> .
"	85.	" 30.	" " 74 či 44.
"	86.	" 6.	" " 45 či 46.
"	89.	" 2.	" " za kapem Horn či <i>před kapem H.</i>
"	91. řádek	poslední	" " č. 161. či č. 96.
"	95.	" 21.	" " §. 66. či §. 6.
"	126.	" 4.	" " čl. 430—433. či 430—434.
"	116.	" 41.	" " za slovy směnka pozbývá či <i>dle čl. 63.</i>
"	117.	" 5.	" " směnka pozbude či <i>dle čl. 64.</i>

Nákladem knihkupectví a knihtiskárny **J. Ottý v Praze**
vyšly následující spisy:

Zákon proti lichvě

z e d n e 28. k v ě t n a 1881

čís. 47. Ř. Z.

Výkladem k praktické potřebě,
dodatky zákonných ustanovení souvisejících a příbuzných jakož i přidavkem formulářů opatřil

Dr. Julius Nejedlý.

Cena 1 zl. 30 kr. r. č.

Soukromé obchodní právo rakouské.

Od Dra. **Ant. Randy.**

Druhé vydání.

Sešit 1. Cena 80 kr. — Sešit 2. Cena 60 kr.

O směnkách.

Pro školy ku všeobecnému poučení sepsal **Emil Herrmann.**

Třetí, rozšířené vydání. — Cena 60 kr.

(Též v jazyku německém.)

Na obranu obecní samosprávy v království Českém.

Politická studie od **Frant. Schwarze.**

Snížená cena 15 kr.

Zákon o ubytování vojska

ze dne 11. června 1879.

S úvodem, vysvětlivkami, s věcným rejstříkem abecedním obzvlášť pro potřebu obecních starostů a vůbec orgánů samosprávných vydal

Josef Fořt.

Snížená cena 10 krejcarů.

Nový zákon o kolicích a poplatcích

ze směnek, účtů, zástavních listů, poukázek atd.

ze dne 8. března 1876.

S úplnými škálami kolkovými. Vele důležitá příruční knížka pro každého, zejména pro obchodníky, průmyslníky, ústavy peněžní a obchodní. S výkladem od praktického právníka.

Druhé vydání. — Snížená cena 10 kr.

Výklad zákona obecního

(ze dne 16. dubna 1864)

a

zákona o zastupitelstvu okresním

(ze dne 25. července 1864)

pro království České.

Spolu vysvětluje se říšský zákon o právu domovském ze dne 3. prosince 1863 a zemský zákon v příčině opatrování chudých ze dne 3. prosince 1868.

Připojeny jsou: **Vzory** k úřadování a podávání v záležitostech obecních a okresních a **ukazatel věcný**.

Praktická kniha

pro úřady, hodnostáře a úředníky samosprávné, právníky, správy velkostatků a průmyslových závodů a občanstvo vůbec, obsahující vedlé rozboru zákonů zde jmenovaných zásadní rozhodnutí vyšších orgánů samosprávných, úřadů politických a soudních, c. kr. správního soudního dvoru a císařského říšského soudu v oboru, spadajícím do správy obecní a okresní.

Sepsal

František Schwarz,

tajemník okresního zastupitelstva Plzeňského.

Druhé, opravené a rozmnožené vydání.

Díl I.

Zřízení obecní a řád volení v Čechách.

Cena 8 zl., váz. 9 zl. 60 kr.

K hojným objednávkám doporučuje se knihkupectví

J. Otty v Praze,

na Václavském náměstí č. 24. a na Karlově náměstí č. 34.

REV15

ÚK PrF MU Brno

3 1 2 9 S 2 8 8 1 8